

ESA SALMINEN

KONE *Camp*

KESÄLEIREJÄ VUODESTA 1947

Haraldin poika Heikki Herlin liittyy KONEen hallitukseen. Vuonna 1932 hänestä tulee toimitusjohtaja.

KONE muuttaa nosturitehtaan Helsingistä 55 kilometrin päähän Hyvinkäälle.

Leiriläiset jaetaan kahteen osaan: isojen ja pienten leirit järjestetään erikseen.

Konepaja Tarmo perustetaan. Se muuttuu KONEeksi vuonna 1910.

Ensimmäinen lastenleiri järjestetään työntekijöiden lapsille Jollaksessa. Sosiaali-päällikkö Osmo Vesikansa toimii leirin johtajana.

Kaksi leiriä yhdistyy, ja pidetään vain yksi leiri. Tällä oli 120 lasta.

1947 1949 1950 1951 1953 1954

1908 1924 1928 1939-1944 1943 1945-1952

Harald Herlin ostaa KONEen Strömbergiltä.

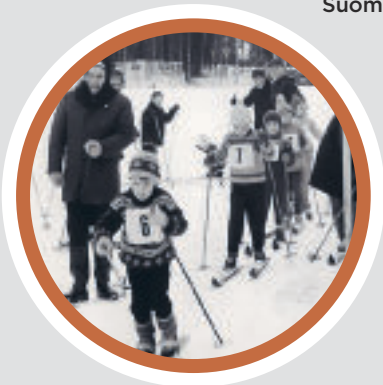
KONE palvelee maanpuolustusta toisen maailmansodan ja Suomen sotien aikana.

KONE toimittaa sotakorvauksina Neuvostoliittoon satoja nostureita, nostimia ja hissejä.

KONE ostaa Konekarin saaren ja kasvattaa leirin kokoa.

Ensimmäistä kertaa yli 100 leiriläistä. Leirimerkit otetaan käyttöön: ne kertoivat, kuinka monella leirillä lapsi tai ohjaaja oli ollut.

Järjestelmällinen uimaopetus alkaa tältäkin ennen leiriä on suoritettu uimamerkkejä.

KONE

Heikin poika Pekka Herlin alkaa uudistaa yritystä. 1964 hänestä tulee toimitusjohtaja. Pekka haluaa kansainvälistää yritystä ja luopuu paljosta sosiaalityöstä.

Leiri jaetaan jälleen kahteen eri leiriin. Nuoriso-ohjaaja Aarre "Are" Mäki tulee KONEelle sosiaalipäällikön apulaiseksi ja on ensimmäistä kertaa ohjaajana. Leirille saadaan uudet teltat.

Are Mäki jatkaa leiri-johtajana yksin.

KONE alkaa kansainvälistyä ostamalla ASEAN hissiliiketoiminnan Ruotsista.

KONE ostaa Westinghousen hissiliiketoiminnan ja laajenee Ranskaan ja Belgiaan.

Leiri muuttaa Tourun Torpille Urjalaan. KONE kehittää lomakylää mukavaksi.

1958

1960

1962

1964

1965

1967

1968

1971

1974

1976-1992

1977

inen
a, vaikka
leirillä
rallisia
ejä.

Ohjaajiksi
saadaan ensi
kertaa mukaan
entisiä leiriläisiä.

Leirijohtajina
yhdessä Are
Mäki ja Sirkka
Vesikansa.

KONE avaa uuden
hissitehtaan Hyvinkäälle
ja siirtää hissien
valmistuksen sinne.

Leiri muuttaa Nurmijärven
Sääksjärvelle. Olot ovat
vaatimattomat.

KONE laajentuu
muihin maanosiin ja vakiinnuttaa
kilpailuasemaansa strategisten
yhtymien kautta Euroopassa
ja Amerikoissa.

amp

KONE *Camp*

KESÄLEIREJÄ VUODESTA 1947

”Niin kauan kuin osaamme leikkiä,
pysymme nuorina.”

- Osmo Vesikansa: *Suuri Leikkikirja*, 1949

SISÄLLYS

ESIPUHE

Puuttuva pala historiaa 4

KIRJOITTAJAN ALKUSANAT

Leirikirja ja historiikki 9

LUKU 1

**Syrjäinen Suomi avaa
kotiensa ovet** 13

LUKU 2

Leirikupla muodostuu 35

LUKU 3

**Tyypillinen leiripäivä
täyttyy puuhasta** 63

LUKU 4

**Hauskanpidon lomassa
opitaan yhteistyötä** 91

LUKU 5	
Sotakorvauksia ja sosiaalipolitiikkaa	121
LUKU 6	
Leirin turvallisuus ja terveydenhuolto	149
LUKU 7	
Pelleilevät, leiriä rakastavat ohjaajat	173
LUKU 8	
Leiri loppuu ajallaan	199
LUKU 9	
Vaikutukset elämään	219
CHECKLIST	
Miten tehdään hyvä leiri?	237
SELKOKIELINEN TIIVISTELMÄ:	
Kone Camp	243
KIITOKSET	251
LÄHDELUETTELO	253

Jussi Herlin (vas.),
Esa Salminen, Carina
Herlin, Jere Santala,
Jyrki Vesikansa, Liisa
Kannisto ja Esko
Vesikansa Konekarilla
syksyllä 2024.

ESIPUHE: PUUTTUVA PALA HISTORIAA

Heinäkuun 26. päivänä 1999, vanhempieni keveän, mutta vastaansanomattoman rohkaisun avustamana, saavuin Hyvinkään rautatiemuseolle viettämään KONEen kansainvälisen nuortenleirin ensimmäistä päivää.

Tätä aurinkoista maanantaita edelsi viikonloppu kotona Kirkkonummella, jossa seuranani oli ollut hauska, punatukkainen leiriläinen Belgiasta nimeltään Wim Gielis. Olin viisitoistavuotias, ja nähdessäni yli sata muuta nuorta ja ohjaajaa minua jännitti.

* * *

KONE on ollut suomalaisen teollisuuden suuria nimiä läpi 1900-luvun. Kotimainen konepaja kasvoi, teollistui ja kansainvälistyi – ja vuosituhannen vaihteessa kyse oli jo tukevasti globaalista yhtiöstä. Tänä aikana yritys on koskettanut suorasti tai epäsuorasti satojatuhansia ihmisiä: työntekijöitä, osakkaita, yhteistyökumppaneita, tavarantoimittajia ja asiakkaita. Jos tuotteiden loppukäyttäjät lasketaan mukaan, puhutaan jo useista miljoonista ihmisistä. Laskennallisesti KONE liikuttaa kahta miljardia ihmistä joka päivä.

Kaikki tämä teollinen toiminta on kiitettävästi dokumentoitu; KONEen sekä sen johdon ja omistajien tarinoita on tallennettu useampiin kirjoihin. On kuitenkin pieni, mutta omassa kategoriassaan merkittävä osa KONEen tarinaa, jota ei ole aiemmin kirjoitettu auki.

Kädessäsi on kattava ja uniikki historiikki, joka käsittelee KONEen lasten- ja nuortenleirien rikasta historiaa itsenäisesti sekä osana suomalaisten yritysten sosiaalipolitiikkaa 1900-luvun puolivälistä alkaen.

* * *

Miksi on tärkeää kirjoittaa investointien, yrityskauppojen ja liikutuksen lisäksi uimamerkeistä, ruokasodista ja leirinuotioista? Eikö yrityksen ainoa tehtävä ole tuottaa arvoa osakkeenomistajille? Näin yhtiöjärjestyksessä saattaa lukea, mutta loppujen lopuksi myös globaali teollisuusyritys on vain hajallaan oleva kokoelma ihmisiä, jotka näkevät vaivaa yhteiseksi koetun asian eteen.

KONEen leirit ovat osaltaan vaikuttaneet sen monituhatpäiseen osallistujajoukkoon, joista valtaosa on siirtynyt työelämään – tai jo eläköitynyt – ja nämä nuoruusiän kokemukset, toisten ihmisten kohtaamiset ja mahdolliset maailmankuvan muutokset ovat nyt erottamaton osa heitä. Sitä kautta leirikokemukset myös näkyvät heidän käyttensä jäljissä.

Tarinankerronnan ja kontekstoinnin lisäksi tämä kirja antaa konkreettisia vinkkejä ja eväitä oman nuortenleirin järjestämisestä haaveilevalle. Tämä on hyvin keskeinen

anti. Nuorten ihmisten varttuminen valveutuneiksi, empaattisiksi ja muita kansallisuuksia ja kulttuureja ymmärtäviksi maailmankansalaisiksi on näinä aikoina ehkä tärkeämpää kuin koskaan.

* * *

Palatkaamme vuoteen 1999. Minun lisäkseni muutkin leiriläiset aluksi jännittivät uuden ryhmän kohtaamista, mutta pian jännitys vaihtui uteliaisuuteen ja innostukseen. Selvisin ensimmäisestä (sekä kahdesta seuraavasta) leiristäni ja olen jatkanut ”leirielämää” eri rooleissa yli 20 vuotta.

Olen löytänyt leirin kautta paitsi elämänkumppanin ja ystäviä, myös uusia, merkityksellisiä tapoja ajatella ja nähdä maailma toisen ihmisen silmin. Leirin opit ja kokemukset seuraavat uskollisesti mukana myös urallani ja elämässäni.

Helsingissä 31.1.2025

Jussi Herlin

KONEen hallituksen varapuheenjohtaja

Leirin johtaja 2009–2023

Leiriohjaaja 2002–2008, 2024–

Leiriläinen 1999–2001

KONEen vanha tehdas ja pääkonttori Helsingissä.

KONE JA LEIRIT TYÖNTEKIJÖIDEN LAPSILLE

KONEella on tärkeä rooli kaupunkien tulevaisuuden muokkaamisessa. KONE on yksi hissi- ja liukuporrasalan johtavia yrityksiä maailmassa, ja yhtiö auttaa päivittäin kahta miljardia ihmistä liikkumaan turvallisesti, sujuvasti ja saumatomasti älykkäissä ja kestäväen kehityksen mukaisissa rakennuksissa ja kaupungeissa. Vuonna 2024 KONEen liikevaihto oli 11 miljardia euroa, ja vuoden lopulla KONEella työskenteli yli 60 000 ihmistä lähes 70 maassa. Yhtiön osake noteerataan Nasdaq Helsinki Oy:ssä.

KONE aloitti kesäleirien järjestämisen työntekijöidensä 6–14-vuotiaille lapsille vuonna 1947. Tuohon aikaan monet muutkin yritykset tarjosivat kesäleirejä työntekijöiden jälkikasvulle. Usein kokonaiset sisarusparvet tulivat leireille, joista muodostui monelle perheelle tärkeä perinne.

KONEen lastenleiri kasvoi nopeasti, ja pian kesän aikana pidettiin kaksi viikon mittaista leiriä, joilla oli satakunta lasta kumpaisellakin. 1960- ja 1970-luvuilla muut yritykset luopuivat vähitellen leiri-

toiminnasta, mutta KONE jatkoi käytäntöä. Vuonna 1979 mukaan otettiin kolmas viikko: 14–17-vuotiaiden nuorten leiri, jolle olivat tervetulleita työntekijöiden lapset kaikista KONEen toimintamaista. Suomeen saapuvat nuoret sijoitettiin ensin vajaan viikoksi isäntäperheisiin, minkä jälkeen he viettivät viikon leirikeskuksessa luonnon helmassa.

Lapsille suunnattujen leirien suosio väheni 1980- ja 1990-lukujen taitteessa, ja viimeinen lastenleiri pidettiin vuonna 1993. Kansainvälinen nuortenleiri työntekijöiden lapsille järjestetään edelleen joka kesä noin sadalle teini-ikäiselle. Nykyään nuoria tulee jo yli 30 maasta.

Leirit ovat suuri ylpeyden aihe niin KONEen omistajille kuin työntekijöillekin, sillä vastaavaa työsuhte-etua ei maailmassa juuri enää näe. Kansainvälinen leiri on tuonut KONEen ilmiiriin perhemäisyyttä kohta puoli vuosisataa, ja tuhannet nuoret ovat päässeet kokemaan leirin taikaa.

KIRJOITTAJAN ALKUSANAT: LEIRIKIRJA JA HISTORIIKKI

Nauru raikuu, laulu kaikuu, tuuli puhaltaa purjetta, airot kolisevat. Kuuluu huutoja, joita ei kaikkia ymmärrä. Pukeutuminen on värikästä. Samoin hiusten väri, kaikkea valkoisesta pikimustaan. Tunnelma on sellainen kuin vain 14–17-vuotias voi aikaan saada. Olisipa vielä itsekin saman ikäinen, yhtä nuori.

Näin kirjoitti *KONE Uutiset* kansainvälisen nuortenleirin tunnelmista vuonna 1982.

Tässä kirjassa tutustutaan KONEen leireihin: mitä niillä tapahtuu, miksi niitä on tehty, miten ne ovat muuttuneet ja millaisia merkityksiä ne ovat antaneet ihmisille, jotka ovat osallistuneet leireille eri rooleissa vuosikymmenten varrella. Kirja on kirjoitettu entisille ja tuleville leiriläisille ja heidän perheilleen, isäntäperheille ja kaikille, joita nuorten kesäleirit ja niiden pedagogiikka kiinnostavat.

Kirja etenee leirikokemuksen mukaisessa järjestyksessä saapumisesta lähtöön. Joka luvussa kurkistetaan sekä nykypäivään että menneeseen ja tavataan ihmisiä leirin eri vuosikymmeniltä. Historiaosuudet kulkevat nykyhetken rinnalla, jotta lukijan on helpompi arvioida, mikä kaikki on muuttunut ja missä näkyy kaikuja menneestä. Lopusta löytyy selkokielen tiivistelmä.

Kirjan tekeminen

Haastattelin tätä kirjaa varten useita kymmeniä ihmisiä: entisiä ja nykyisiä leiriläisiä, työntekijöitä, isäntäperheitä, tutkijoita ja KONEen työntekijöitä. Historiallista kuvaa auttoivat täydentämään KONEen arkistot ja henkilöstölehdet sekä *Hyvinkään Sanomien* jutut leireiltä. Olen myös käyttänyt aineistona tietokirjoja ja tutkimuksia

leiritoiminnasta, seikkailukasvatuksesta, suomalaisesta teollisuushistoriasta ja nuorisotutkimuksesta.

Lähetimme lisäksi historiikkityöryhmän kanssa tehdyt verkkokyselyt leirimuistoista 2000-luvulla leireillä olleille nuorille ja mukana olleille perheille, ja kyselyihin saatiin melkein 200 vastausta. Arkistoista löytyi yhden leiriläisen päiväkirja vuodelta 1998, ja kesän 2024 leirillä toinen leiriläinen piti omaansa.

Nämä kaikki kirjalliset lähteet ja aikalaismuistot piirtävät kuvan siitä, mitä leireillä on milläkin vuosikymmenellä tehty. Ihmisten omat kertomukset valottavat motivaatiota leirin järjestämiselle ja niistä kuuluu etenkin se, mitä lastenleirit ja kansainvälinen nuortenleiri ovat heille antaneet. Kirjan sitaattinostot eri vuosilta on poimittu verkkokyselyistä, haastatteluista ja leiriläisten nimettömistä palautteista.

Aineiston keruussa on pientä vinoumaa, sillä haastattelupyyntöihin ja verkkokyselyihin suhtautuvat lähtökohtaisesti myönteisimminkin ne, joille leirikokemus on ollut positiivinen. Myös kehittämisehdotuksia ja kohteliasta kritiikkiäkin annettiin – onneksi, sillä kirjasta ei ole haluttu tehdä kiiltokuvamaista mainosta, vaan aidosti leirien eri puolia käsittelevä tietokirja.

Uutta ja vanhaa omin silmin

Osallistuin KONEen kansainväliselle nuortenleirille itsekin 15-vuotiaana kesällä 1991. Tuolloin se muistutti minusta partioleiriä kansainvälisin maustein: seisottiin riveissä lipunnostossa, opeteltiin ensiaputaitoja, soudettiin ryhmissä kilpaa, kisailtiin erilaisilla pihapeleillä ja notkuttiin diskossa.

Osallistuin uudelleen leirille vuonna 2024, nyt ohjaajana ja ennen kaikkea kirjailijana. Paljon oli leirillä muuttunut, niin kuin yhteiskunnassa muutenkin. Tunnelma oli sallivampi ja rennompaa, kilpailujen merkitys oli vähentynyt. Yhdenvertaisuuden, empatian ja yhteistyön teemoja korostettiin. Maiden kirjo oli kasvanut: mukana oli paljon aasialaisia, ja eurooppalaisten osuus oli selvästi pienempi. Myös suomalaisia oli vähemmän.

Paljon oli samaakin. Sata kansainvälistä teiniä ensin varovasti tutustumassa toisiinsa ja vähän englannin kanssa takellellen, sitten ystäväystymässä ja lopulta halailmassa hyvästejä mitä parhaimpina ystävinä. Oli paljon järjestettyä ohjelmaa, mutta myös reilusti aikaa loikoilla ja pelailla vapaamuotoisesti uusien ystävien kanssa. Ohjaajat pelleilivät, mutta olivat turvallisia aikuisia, kun tarvittiin. Muistan kaiken tämän myös omalta leiriltäni yli 30 vuoden takaa.

Kun leiriltä lähdetään kotiin, jokaisella on uusia ystäviä ympäri maailmaa, niin kuin meilläkin oli. Nykyään heihin on onneksi helpompi pitää yhteyttä kuin aikana ennen internetiä.

Kansainväliselle polulle

Nuoren ihmisen elämässä pienet asiat voivat muuttaa suuntaa tavoilla, joiden merkitys paljastuu vasta myöhemmin. Tapasin kirjaa tehdessäni monia entisiä leiriläisiä, jotka olivat sittemmin opiskelleet ulkomailla ja tekevät nykyään kansainvälisiä töitä. Moni sanoi, että varhaiset kansainväliset kokemukset toivat uskallusta myöhempiin elämän valintoihin.

Tunnistan tunteen. Hakeuduin itsekin leirin jälkeen vaihto-oppilaaksi, ja valitsin maaksi eksoottisen Venezuelan – sen tähden, että KONEen leirillä olin tutustunut iloiseen venezuelalaiseen. Vaihtokokemus johdatti minut yliopisto-opintoihin kielten ja kulttuurien pariin ja siitä kansainväliselle uralle.

Yksi viikko leirillä ei mullistanut koko elämää, mutta se auttoi löytämään uusia seikkailuja. Uskon, että moni jakaa tämän tunteen, ja toivon, että onnistun välittämään leirin kansainvälistä magiaa laajemminkin tämän kirjan sivuilla.

Helsingissä 31.1.2025
Esa Salminen

SYRJÄINEN SUOMI *avaa kotiensa ovet*

KONEen kansainvälinen nuortenleiri alkaa sillä, että ulkomaalaiset nuoret saapuvat suomalaisiin isäntäperheisiin.

Se tarjoaa heille pehmeän laskun ja hetken hengähdysten. Vaikka aika isäntäperheissä on tärkeä, perheistä on ollut pulaa jo 1990-luvun puolivälistä saakka.

Olin ensimmäistä kertaa
menossa lentokoneeseen
ja ulkomaille. Olin vähän haluton
jättämään vanhempani enkä voinut
olla itkemättä lentokentällä.
John tunnisti minut heti lentokentällä.
Olin niin iloinen, että unohdin
kaiken matkan väsymyksen ja
ilottomuuden. Hei Suomi!
Unelmani! Olin tulossa.

LEIRILÄISEN PÄIVÄKIRJA,
1998, KIINA

KONEEN KANSAINVÄLISELLE NUORTENLEIRILLE SAAPUU VUOSITTAIN

noin sata nuorta ympäri maailman. Moni heistä yllättyy, kun lentokentällä nuoria tervehditään omalla nimellä. Nykyinen leiripäällikkö Jere Santala opettelee jokaisen leiriläisen nimen etukäteen.

”Nuoret ovat saapuessaan jännittyneitä ja ujoja, joten on hyvä jäänmurtaja, kun pystyy toivottamaan heidät tervetulleiksi omilla nimillään”, Jere sanoo.

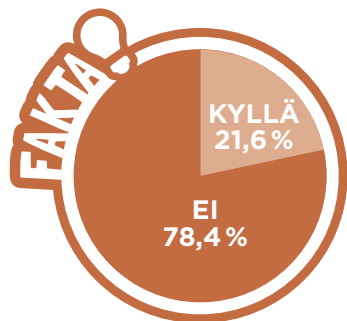
Henkilökohtainen tervehdys on perinne, jonka aloitti leirin johtajana vuosina 1994–2008 toiminut John Simon. Hän opetteli myös nuorten harrastukset ja antoi ohjaajillekin tehtäväksi opetella leiriläisten nimet ennen leiriä. Edelleen moni ohjaaja yrittää opetella nimet etukäteen, vaikka kaikilta se ei aina onnistukaan.

Ensimmäinen kokonaan oma seikkailu

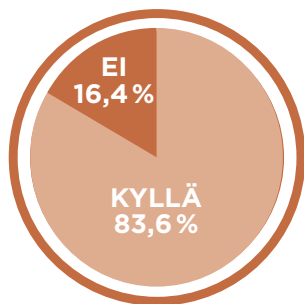
Nuorten olo halutaan tehdä alusta lähtien kotoisaksi, sillä suurin osa on ensimmäistä kertaa ulkomailla omin päin. Niin on ollut koko kansainvälisen leirin olemassaolon ajan.

”Olin matkustanut vanhempieni kanssa, mutten koskaan yksin”, sanoo saksalainen Stefan Mackensen, joka osallistui ensimmäiselle KONEen kansainväliselle nuortenleirille vuonna 1979.

Matkustaminen oli tuolloin haastavampaa kuin nykyisin: lennot olivat kalliita ja matkaan valmistautuminen vaikeaa. Ilman internetiä oli hankala tutkia, millaista Suomessa olisi. Stefanin isä oli kertonut jotain työpaikastaan ja sanonut muutaman ihmisen nimen, mutta muuta hän ei tiennyt. Stefan muistaa, kuinka outoa oli, että Suomen televisiossa puhuttiin englantia ja oli tekstitykset, sillä Saksassa kaikki ulkomaiset ohjelmat dubattiin.

Oliko leiri ensimmäinen ulkomaanmatkasi?

Oliko tämä ensimmäinen kerta, kun olit ulkomailla yksin?

LÄHDE: KYSELY 2000-LUVUN LEIRILÄISILLE

Maailma pysyi suurena ja Suomi tuntemattomana pitkään. Torsten Seidel osallistui leireille vuosina 1988 ja 1989, Saksasta hänkin.

”Olin 15-vuotias ja innoissani menossa niin eksoottiseen paikkaan. Se oli minulle myös ensimmäinen lentomatka. Isoja askeleita ujolle teinille”, Torsten muistelee.

Suomesta ei puhuttu Saksassa juurikaan. Torsten tiesi, että Suomi oli Euroopan laidalla oleva maa, jossa oli hyviä talviurheilijoita. Mäkihyppääjä Matti Nykänen oli ainoa, jonka hän tiesi nimeltä.

”Muistan, kuinka hämmästyneeltä pankkivirkailija näytti, kun tilasin Suomen markkoja”, Torsten sanoo.

Aluksi perheisiin

Suomeen tulevat nuoret on majoitettu aina ensin isäntäperheisiin, yleensä vajaaksi viikoksi.

”Oli mahtavaa saada suora perhekokemus. Se poikkeaa tavallisesta lomasta, ja siinä oppii paljon toisista ihmisistä”, Stefan Mackensen sanoo.

Entiset leiriläiset muistelevat aikaa isäntäperheissä usein lämmöllä. Parhaita muistoja ovat arkiset asiat: on käyty saunassa ja uimassa, metsässä ja kaupungilla, pyöräilty, pelailtu tuttuja ja uusia pelejä, on kokattu yhdessä uudenlaisia ruokia ja käyty piknikillä. Myös muutaman suomenkielisen sanan opettelu on jäänyt usein mieleen.

Monissa maissa nuoret eivät liiku ilman vanhempia, joten leiriläisistä on ollut mukavaa, kun toiset nuoret ovat näyttäneet heille paikkoja. Jotkut nuoret muistavat myös, että oli hauskaa päästä ottamaan kuvia KONEen pääkonttorin edessä ja lähettää niitä vanhemmille.

Kevyemmätkin kulttuurielämykset ovat jääneet mieleen. 1990-luvun alun hollantilainen leiriläinen muistaa istuneensa isäntäperheen isoveljen ja tämän tyttöystävän kanssa autossa ja ajelleensa ympäri Hyvinkäätä. Noilla kruisailuilla hän oppi rakastamaan Guns N' Rosesia.

Olemme olleet jo useasti isäntäperheenä, joten kaikki meistä ovat tottuneita ja jopa odottavat, milloin taas joku tulee. Aina on toki jännää, millainen nuori meille saapuu, mutta tähän asti kaikki ovat olleet hyvin sosiaalisia, avoimia ja mukana kaikessa.

ISÄNTÄPERHEEN MUISTO

Kaikkia jännittää

Nuorten silmät ovat saapuessa yleensä apposen auki, koska keho on täynnä adrenaliinia. Kaikki on vielä edessä, ja uusi ympäristö jännittää.

”Minua pelotti aluksi. Ajattelin, että en sopeutuisi perheeseen, koska en osannut kieltä”, sanoo leirille vuonna 2024 osallistunut 17-vuotias meksikolainen.

Vieraiden vastaanottaminen jännittää myös isäntäperheitä.

”Minua jännitti hirveästi, viihtyvätkö nuoret meillä ja pitävätkö he kodistamme ja minusta vai onko heillä tylsää”, sanoo Iiris Herlin, jonka perhe toimi ensimmäistä kertaa isäntäperheenä vuonna 2022.

Jännitys tuli, vaikka Iiriksen lapsuudenkodissa oli ollut leiriläisiä ja hän on itse ollut mukana leireillä sekä osallistujana että ohjaajana. Hän vastaanotti kaksi nuorta, jotka olivat aluksi hiljaisia, mutta lämpenivät nopeasti. Käytiin yhdessä kaupassa, ja

nuoret olivat tyytyväisiä, kun liris ehdotti, että ruoaksi tehtäisiin helppoa pastaa. Toisena iltana tehtiin yhdessä pizzaa, johon sai valita omat täytteet.

Viimeisenä iltana liris opetti korttipelejä ja lahjoitti nuorille korttipakan, jos he haluaisivat opettaa pelejä toisille leiriläisille. Iiriksestä oli ihanaa, kun kotona oli teinejä, sillä hänen omat lapsensa ovat vielä pieniä.

”Se on kauhean hauska ikä, kun keskustelut ovat niin hyviä. Nuoret ovat ihan aikuisuuden kynnyksellä, mutta kuitenkin vielä lapsia, joista täytyy pitää huolta.”

Pehmeä lasku

Aika isäntäperheissä tarjoaa nuorille pehmeän laskun suomalaisen arjen kautta leirin monikulttuuriseen vilskeseen.

Monet ulkomaiset nuoret saavat perheissä ensikosketuksen saunomiseen, mistä on apua leirillä, jossa sauna lämpiää joka päivä. Myös hiljaisuus ja luonto tulevat usein tutuiksi jo perheissä. Suurkaupungeista tuleville voi näyttää siltä, ettei Suomessa ole ihmisiä eikä autoja, mutta peltoja, puita ja vihreää väriä riittää. Turvallisuus ja hanaasta tuleva puhdas vesi herättävät usein ihmetystä, mikä saattaa saada perheetkin huomaamaan, kuinka moni asia on Suomessa aika hyvin.

Meillä on useasti muisteltu ja lainailtu kiinalaisen vieraamme sauna- ja uintikokemusta. Ensin lauteilla oli niin kuumaa että ”I’m gonna die, I’m gonna die” ja sitten järvessä oli niin kylmää, että samat kommentit siellä uudestaan: ”I’m gonna die, I’m gonna die”.

ISÄNTÄPERHEEN MUISTO

Osa nuorista tulee Suomeen eri aikavyöhykkeeltä, mikä on syytä ottaa ensimmäisinä päivinä huomioon. Niin entiset leiriläiset kuin isäntäperheet muistelevat, että aluksi uni tulee aikaisin ja kehossa voi olla kummallisia tuntemuksia, kun ruokarytmit menevät uusiksi. Aikaero vaikuttaa myös koti-ikävään, sillä kotiin ei saa yhteyttä aina kun haluaisi.

Tunteet voivat muutenkin heitellä. Meksikolainen leiriläinen kertoo, että häntä alkoi itkettää, kun isäntäperheen äiti oli niin kultainen ja rakastava, sillä siitä tuli oma äiti mieleen.

”Sitten muistin, että kotona oli kello viisi aamulla, enkä voisi soittaa äidille.”

Oli aluksi aika jännää, kun en puhunut kahdeksanvuotiaana paljoa englantia. Pojat olivat tosi mukavia, ja molemmat halusivat pelailla pihalla kaikkea, vaikka emme oikein ymmärtäneet toisiamme.

SUOMALAISEN ISÄNTÄ-
PERHEEN LAPSI

Hyvä kokemus pientenkin lasten kanssa

Tyypillisesti isäntäperheitä motivoi halu tarjota omille lapsille kansainvälisiä kokemuksia. Siihen perheet ovatkin yleensä jälkeinpäin tyytyväisiä, mutta koska sekä isäntäperheiden lapset että vieraaksi tulevat nuoret ovat yksilöitä, kokemukset vaihtelevat. Välillä pienet lapset turhautuvat, kun vanhemmat puhuvat yhtäkkiä englantia. Usein pienemmät lapset ovat kuitenkin hyvin uteliaita vieraita kohtaan.

Kun Mirka Jokiniemen perhe ryhtyi ensimmäistä kertaa isäntäperheeksi, hänen kaksi- ja neljävuotiaansa olivat ”kauhean kiinnostuneita” ulkomaisista vieraista, vaikka yhteistä kieltä ei ollut. Taival isäntäperheenä alkoi vuonna 2003 ja jatkui liki 20 vuotta.

”Ihastuin siihen hommaan”, Mirka sanoo.

Koko lasten lapsuuden ja teini-iän kesävieraat olivat tärkeä osa perheen lomaviettoa. Tämän perinteen ansiosta lapset oppivat englannin alkeet nopeasti, eivätkä he

Oli todella siistiä
jutella nuoremmille
lapsille ja yrittää
kommunikoida, vaikka
kielimuuri oli valtava.

LEIRILÄINEN 2024,
AUSTRALIA, 14 V

Mirka Jokiniemi kehitti isäntäperhetoimintaa.

ole koskaan olleet ujoja kielten kanssa. Mirka uskoo, että lasten hyvät kielten numerot koulussa ovat ainakin osin tätä perua.

”Meillä alettiin jo aikaisin keväällä puhua, että mistä maista sinä vuonna toivotaisiin leiriläisiä”, Mirka muistelee. Välillä Mirka ehdotti taukoa leiriläisten vastaanottamisessa, mutta lapset eivät suostuneet kuulemaankaan sellaisesta.

Kun Mirkan lapset tulivat teini-ikään, molemmat kävivät kaikki kolme leiriä, 15-vuotiaasta 17-vuotiaiksi. Monelle perheelle käy samoin, ja kansainvälinen leiri voi

olla tärkeä osa elämää pitkän aikaa. Vasta lasten aikuistuessaa Mirkan energia isäntäperheenä toimimiseen alkoi hiipua.

”Kun oli omat teinit saanut kasvatettua, ei enää jaksanut huolehtia teineistä kotona”, hän naurahtaa. Senkin jälkeen Mirka on edelleen ollut leireillä mukana ohjaajana.

Ohjelmaa ja huolenpitoa

Monessa isäntäperheeksi aikovassa perheessä voi herätä huoli siitä, keksiikö ulkomaisille vieraille tarpeeksi mielekästä ohjelmaa. Moni ratkaisee tämän haasteen ottamalla enemmän kuin yhden leiriläisen. Mirka esimerkiksi halusi aina neljä nuorta, mielellään mahdollisimman monipuolisesti: eri kieliä, eri uskontoja ja aina kaksi tyttöä ja kaksi poikaa. Hänestä yhdistelmä toimi hyvin.

Alkuvuosina Mirka yritti keksiä nuorille paljon tekemistä ja retkiä, mutta pian hän ymmärsi, että ohjelma ei vaatinut suuria panostuksia. Nuoret keksivät tekemistä itskin perheen omien lasten kanssa. Hyvä ohjelmanumero oli mennä vaikka uimarannalle ja antaa lasten pöljällä keskenään.

Usein perheet ottavat vähintään kaksi leiriläistä, sillä siten nuorilla on toisistaan tukea ja seuraa. Vaikka paineita ei kannata ottaa liikaa eikä ahtaa päiviä ohjelmaa täyteen, ei vieraisiin ole hyvä myöskään suhtautua liian löysin rantein.

”Kun haluaa, että nuorilla on hyvä olla, tarvitaan huolenpitoa ja ohjaamista”, sanoo monena vuonna leiriläisiä majoittanut Hanna-Leena Islander.

Isäntäperheaika vaatii hänestä jonkin verran suunnittelua ja varautumista: ruokaa pitää tehdä paljon ja nukkumapaikat keksiä. Osa perheistä vapauttaa yhden lastenhuoneista vieraille, toiset taas rakentavat siskonpedin koko porukalle. Usein nuoret haluavat jutella keskenään myöhään iltaan, ja samassa huoneessa on hyvä kuiskutella.

On myös hyvä olla läsnä kannustamassa ja kannattelemassa. Se on Hanna-Leenan mukaan vaivan arvoista. Leiriläisten itsensä mielestä tärkeintä on, että isäntäperheessä ollaan läsnä. Negatiivista palautetta on annettu lähinnä siitä, jos perhe ei ole viettänyt aikaa nuorten kanssa ja nämä ovat tunteneet jääneensä yksin.

ERIKOINEN JOUKKIO HYVINKÄÄN KARTSALLA

1980-luvulla iso osa suomalaisista leiriläisistä tuli Hyvinkäältä, koska KONEella oli hissi- ja nosturitehtaat konttoreineen siellä. Hissitehdas on Hyvinkäällä vieläkin. Tuolloin noin puolet leiriläisistä oli suomalaisia, joten jokaisen kodissa oli yleensä yksi ulkomainen vieras. Niinpä isäntäperheviikolla Hyvinkään kaduilla oli kansainvälinen tunnelma.

”Herätettiin todella paljon kiinnostusta kaupungilla, kun sinne pölmähti perjantai- ja lauantai-iltana valtava joukko, joka puhui jotain muuta kuin suomea”, muistelee Minna Karhunen, joka

vietti melkein kaikista 1980-luvun kesistä osan KONEen leireillä. ”Meidän ympärillä pyöri koko ajan väkeä.”

Ulkomaalaisvahvistuksille saatiin polkupyörät lainaan, ja koko joukko fillaroi Usmin rannalle uimaan tai istuskeli iltaisin Hämeenkadun ylitse kulkevalla sillalla. Ja niin kuin 1980-luvun henkeen kuului, jonkun kerran saatettiin lähimetsässä nauttia vähän viiniäkin.

”Se oli ihan mieletön viikko siinä laumassa”, Minna sanoo. ”Siinä tutustui kaikkiin jo todella hyvin.”

Isäntäperheessä oli lämmin tunnelma, mikä sai oloni mukavaksi. Teimme yhdessä ruokaa, esimerkiksi salaattia ja mansikkajälkiruokaa. Katselimme valokuvia isäntäperheen jäsenistä ja opetimme toisillemme omia kieliämme.

LEIRILÄINEN 2013–2014,
HONGKONG, 15–16 V

Syöminen tuo kulttuurin konkreettiseksi

Harva asia tuo kulttuurit ja niiden erot niin käsinkosketeltavaksi kuin syöminen. Suomalaisen ruokailutavat herättävät vieraissa välillä hämmennystä. Illallista niin aikaisin? Lounaalla lämmintä ruokaa? Ettekö oikeasti ole koskaan syöneet leipää, jossa on hilloa ja maapähkinävoita?

”Isäntäperheessä syötiin hiljaa”, sanoo 17-vuotias leiriläinen Meksikosta. ”Kotona emme ole koskaan hiljaa, ainakaan ruokapöydässä. Suomessa kai kunnioitetaan ihmisten rauhaa syödä.”

Ennen kännyköiden tulkkiohjelmia perheet ovat varmistelleet allergioita esimerkiksi piirtämällä, mutta nykyään tällaiset turvallisuustekijät huomioidaan esitietolomakkeissa ennen leiriä. Mieltymykset voivat silti aiheuttaa päänvaivaa, sillä osa nuorista on valikoivia, toisille taas maistuu kaikki. Tähän perheillä on erilaisia selviytymisstrategioita: joissain annetaan vieraille kysymyslomakkeen lempiruokaista ja siitä, mitä yleensä syödään milläkin aterialla, toisissa otetaan nuoret mukaan kauppaan.

Thaimaasta tullut
kaipasi aamupalalla
nuudeleita, ja Jenkeistä
saimme popcornoja
tuliaisiksi.

ISÄNTÄPERHEEN
MUISTO

”Isäntäperheen äiti kysyi, mihin ruokiin minä olin tottunut”, kertoo toinen meksikolainen leiriläinen. ”Sanoin, että yleensä aamuisin syön leipää ja kananmunia. Kun hän tuli kaupasta, hän oli ostanut minulle kymmenittäin munia ja valkoista leipää, ja juoksin innoissani paikalle. Minulla oli ollut kananmunia ikävä.”

Yleensä nuoret ovat avoimia syömään suomalaisia ruokia. Makaronilaatikko ja lihapullat maistuvat tyypillisesti kaikille, ja moni kertoo, että hienointa oli maistaa lohta, karjalanpiirakoita ja marjoja.

Yhteistä ohjelmaa isäntäperheille

Kansainvälisen leirin alkuaikoina perheet keksivät nuorille tekemistä viikoksi. Vielä 1990-luvun palautteissa tästä näkyy negatiivisia kommentteja, sillä vanhemmat ovat saattaneet olla töissä ja perheen omille teineille koko viikon ohjelmasta vastaaminen on ollut välillä vaikeaa.

Nykyään isäntäperhejakso kestää pitkän viikonlopun, ja sen ajalle on myös järjestettyä, yhteistä ohjelmaa: usein on menty esimerkiksi järven rantaan paistamaan lettua, joskus trampoliinipuistoon hikoilemaan. Järjestetyn ohjelman ansiosta leiriläiset tutustuvat toisiinsa ja isäntäperheet pääsevät vähemmällä.

Yhteisen grillailun taustalla on pitkäaikaisen isäntäperheaktiivin Mirka Jokiniemen aloitteellisuus. Ensimmäisinä vuosina hän kutsui muita isäntäperheitä kotiinsa grillailemaan – ja näin moni tekee vieläkin. Jos sattuu työskentelemään KONEella, tutustuu samalla työkavereihin vähän erilaisissa ympyröissä.

Ennen pitkää grillin ja pihan reunat alkoivat tulla vastaan. Joidenkin vuosien ajan Mirka ja tuttavaperheet vuokrasivat yhdessä muutamaksi tunniksi grillipaikan Riihimäen kaupungilta, mutta kun sekin osoittautui suosituksi, Mirka kysyi, voisiko grillipäivästä tulla osa leirin ohjelmaa. Näin syntyi perinne, joka on edelleen voimissaan, ja grillin ympärille kerääntyy usein toistasataa ihmistä.

”Se on nuorille turvallinen tapa tutustua. Perheen luokse voi tulla hengailemaan, jos ei heti löydy sellaista porukkaa, jonka kanssa on mukava olla”, Mirka sanoo.

Vierailimme leirintäalueen metsässä, tapasin paljon tulevan leirin henkilökuntaa ja leiriläisiä. Siellä oli erittäin suuri järvi, joka oli kuulemma jääkaudelta peräisin. Näin vaarattoman rantakäärmeen, kävimme markkinoilla ja ostimme suomalaista suklaata.

LEIRILÄISEN PÄIVÄKIRJA,
2024, ARABIEMIRAATIT

Päivä järvellä

Varsinainen leiriohjelma alkaa yleensä niin sanotulla järvipäivällä, jota kutsuttiin aiemmin Hyvinkää-päiväksi, sillä se pidettiin pitkään Hyvinkäällä. Järvipäivänä kaikki leiriläiset ja ohjaajat ovat ensi kertaa yhdessä paikalla. Perinne alkoi John Simonin johtajuuden alussa vuonna 1995. ”Kokoonnuimme urheilukentälle leikkimään päiväkodista tuttuja leikkejä”, John kuvaa.

Ajatus oli, että kaikki nuoret tutustuisivat ainakin puoleen tusinaan leiriläiseen, jotka ovat eri maasta kuin itse on. Osa leikeistä oli tarkoituksella sen verran fyysisiä, että niissä tuli vähän koskeneeksi toisia – mukava kosketus lisää tutkitusti luottamusta ihmisten välillä. Suosituttuja ohjelmanumeroita alkuvuosina olivat ryhmissä tehtävä resiinaralli ja kirkkovenesoutu, joissa piti toimia fyysisesti yhdessä.

”Halusimme, että kukaan ei olisi ulkopuolinen. Samalla kaikki huomaavat, että juuri kukaan ei puhu englantia hyvin, eikä se haittaa”, John sanoo.

Vuonna 2017 leirillä ollut puolalainen Magda Kotowska sanoo, että järvipäivä laukaisi jännitystä, eikä sen jälkeen pelottanut niin paljon.

”Näin, että onpa meitä paljon ja tutustun niin moneen tyyppiin, onpa siistiä.”

Päivä tarjoaa nuorille myös ensimmäisen kosketuksen leirin henkeen ja tapoihin.

”Eiväthän he tienneet, alammeko me huutaa heille tai vaatia heitä tekemään asioita. Ja sitten me leikittiin”, John sanoo.

Tyypillisesti järvipäivästä on menty vielä isäntäperheisiin yöksi, mutta silti sitä pidetään ensimmäisenä leiripäivänä. Isäntäperheiden lapset ovat yleensä mukana menossa järvipäivänä, ja monet pitävät sitä mukavana kurkistuksena leiriin.

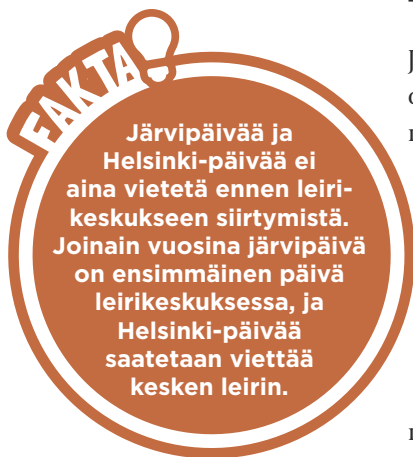
Tutustutaan myös Helsinkiin

Järvipäivää on usein seurannut perinteisesti Helsinki-päivä. Vierailu pääkaupunkiin on ollut kansainvälisen leirin ohjelmassa alusta saakka, ja joinain vuosina on käyty retkellä myös Porvoossa ja aika usein myös KONEen tehtaalla Hyvinkäällä.

Nykyään leiriläisille annetaan Helsinki-päivälle erilaisia tehtäviä. He kulkevat ryhmän ohjaajan kanssa katselemassa nähtävyyksiä kaupunkisuunnistuksen hengessä. Ajatus on, että leiriläiset tutustuvat toisiinsa, mutta kaikki näkevät myös pääkaupunkia ja oppivat vähän Suomesta, kun tänne kerran on tultu.

Kaupunkisuunnistus on kilpailuhenkinen, ja ryhmille tarjotaan monipuolisesti liikunnallisia, luovia, historiallisia ja ongelmanratkaisua vaativia tehtäviä. Samalla nuoret pääsevät kosketuksiin suomalaisten kanssa, sillä haasteisiin kuuluu neuvojen kysymistä tai esiintymistä paikallisille.

Usein Helsinki-päivässä nuoret saavat yhdeksi tehtäväkseen käydä helsinkiläisten kanssa vaihtokauppaa. Ryhmille annetaan vaikkapa paperiliitin, joka pitää vaihtaa aina vain parempaan ja parempaan esineeseen. Voittaja on ryhmä, jolla on päivän päätteeksi hallussaan hienoin esine. Välillä ryhmät ovat kantaneet isoja tietosanakirjapaketteja tai mansikkalaatikoita ympäri kaupunkia, ja joskus he ovat istuneet pitkiksi ajoiksi juttelemaan vanhusten kanssa puistoissa.

Tietävästi arvokkain vaihtokaupassa saatu esine oli Sartoria Rossi –muotiliikkeessä vaihdettu taskuliina, jonka normaali myyntihinta on 80 euroa. Poliittisesti kiinnostavin lopputuotos oli entisen pääministerin Paavo Lipposen kynä: ryhmä oli törmännyt Lipposeen kadulla ja mennyt juttusille. Kohtaamisesta syntyi hyvä keskustelu siitä, miten Suomessa voi tavata merkittävän poliitikon kadulla ilman turvamiehiä. Ryhmä myös pohdiskeli, mitä tärkeitä sopimuksia Lipposen kynällä kenties oli allekirjoitettu.

Suomessa näkee paljon metsiä ja ruohikkoalueita, jopa moderneissa metropoleissa kauppojen lomassa ja katujen varsilla. Kaikkialla vihreät puut ja kukat ympäröivät meitä.

LEIRILÄISEN PÄIVÄKIRJA
1998, KIINA

Hinnat olivat minulle hieman korkeat, mutta ehkä suomalaisille ne ovat ok, koska he saavat palkkansa euroissa. Isäntäperheen äiti vei meidät ostoskeskukseen. Hän osti epäröimättä käsilaukun, mikä oli minulle pieni järkytys.

LEIRILÄINEN 2018,
KIINA, 16 V

Helsinki-päivä päättyy Linnanmäelle, jossa nuoret saavat kulkea itsenäisemmin vailla tehtäviä. Isäntäperheiden lapset saavat osallistua koko päivään, ja koko perhe on tervetullut Linnanmäelle.

Ei vain KONE-perheitä

Kansainvälisen leirin alkuaikoina suomalaisia ja ulkomaisia leiriläisiä oli suurin piirtein saman verran. Sitten suomalaisien leiriläisten määrä on vähentynyt, ja KONEen kansainvälistyessä kysyntä ulkomailta on kasvanut, joten isäntäperheiksi tarvitaan nykyään paljon sellaisia perheitä, joiden omat lapset eivät ole menossa leirille.

Yksi tällainen perhe oli Reeta Kalmarin lapsuudenkoti, joka toimi isäntäperheenä vuosina 2009–2013, kun Reeta itse oli teini-ikäinen. Hänen isänsä oli opettaja, ja isän kollega oli mainostanut isäntäperhetoimintaa opettajainhuoneessa.

”Se kuulosti heti tosi kivalta”, Reeta sanoo. Kulttuurit ja kielet olivat aina kiinnostaneet häntä. Hän olisi itsekin kovasti halunnut leirille, mutta edes isäntäperheenä toimiminen oli kivaa, kun leirille pääsy ei ollut mahdollista.

”Puhuin silloin äidille, että menen isona KONEelle töihin, jotta minun lapseni pääsee sitten leirille”, Reeta sanoo.

Kokemus oli aina positiivinen ja opettavainen. Kielitaito koheni jonkin verran, vaikka nuorten visiitit olivat lyhyitä. Kokemusta kulttuurienvälisestä viestinnästä tuli rutkasti, sillä leiriläisiä saapui Englannista, Hollannista, Itävallasta, Kanadasta, Ranskasta ja Taiwanista. Ensimmäisenä vuonna Reeta ja perheen muut lapset olivat sen verran pieniä, että englannin puhuminen ujostutti, mutta yleensä nuoret olivat reippaita ja Reetakin uskalsi pian viettää heidän kanssaan aikaa.

”Nuoret ovat halunneet leirille, joten he ovat liikkeellä sellaisella asenteella, että hakevat uusia kokemuksia.”

”Mitähän he meistä vanhuksista välittävät”

Riitta Selenius oli miehensä kanssa 56-vuotias, kun pariskunta päätti ryhtyä isäntäperheeksi kahdelle 15-vuotiaalle tytölle. Oma poika oli jo muuttanut pois kotoa.

”Meillä on isot tilat ja ihana puutarha, ja mietimme, miten niitä voisi hyödyntää”, Riitta kertoo. Olisi hyvä myös vähän vetristää tönkköenglantia, hän mietti. Tyttöjen hakeminen lentokentältä jännitti.

”Ajattelin, että mitähän ne meistä vanhuksista välittävät, kun ei meillä ollut lapsiakaan kotona.”

Toinen nuori oli Tanskasta, toinen Venäjältä. Elettiin vuotta 2009, ja tytöt saivat omat huoneet ja aikaa tutustua toisiinsa ensin. Pian välit lämpenivät myös isäntäväkeen. Vieraille näytettiin Järvenpäästä fillarin selästä, käytiin tiedekeskus Heurekaissa, pelattiin aikuisen pojan kanssa Texas hold ’emia ja tehtiin ruokaa.

”Se oli ihanaa”, Riitta sanoo.

Meillä oli yhtenä vuonna Japanista poika. Kun illalla mentiin nukkumaan, ihmeteltiin, ettei hän tule hampaita pesemään. Huoneesta kuului ääniä ja sitten puhetta. Hän oli siellä paniikissa, koska ei saanut matkalaukkuja auki ja soitti kotiin.

ISÄNTÄPERHEEN
MUISTO

Erityinen hetki oli, kun liris opetti pasianssia ja muita klassisia analogisia pelejä, jotka tekivät minuun suuren vaikutuksen. Kävimme myös rannalla, mikä on ehdottomasti retken kohokohtia.

LEIRILÄINEN 2023,
SAKSA, 17 V

Sinäkin vuonna leirillä oli päivä, jolloin isäntäperheet saivat mennä leirikeskukseen tapaamaan nuoria.

”Olimme vähän myöhässä. Ajattelimme, etteivät tytöt enää muista tai välitä meistä ’vanhuksista’, vaan ovat jo sopeutuneet leirielämään”, Riitta muistelee. ”Kuinka ol-lakaan parkkipaikalla nyhjötti vain juuri ne kaksi pikkulikkaa meitä odottaen, ja he halusivat kun tulimme. Tuli kyynel silmään.”

Onneksi Riitalla oli tytöille pienet lahjat kotiinviemisiksi: Muumia, Fazeria ja Finlaysonia. Viikon päästä tyttöjen lähdöstä ovelta odotti lähetin tuoma iso kukkakimppu ja kortti täynnä sydämiä.

”Keskustelut syvenivät viimeisinä vuosina”

Mirka Jokiniemen perhe oli viimeistä kertaa isäntäperheenä vuonna 2018. Pitkään leiriläisten kanssa oleminen oli ollut ikään kuin leikkiä ja laulua – kevyttä yhdessäoloa, tutustumista ja kulttuureista oppimista. Viimeisinä vuosina Mirka huomasi, että jokin oli muuttunut. Keskustelut maailman asioista kävivät syvällisemmiksi.

”Kun jossain sattui tsunami, sota tai maanjäristys, niitä pohdittiin paljon.”

Mirka epäilee, että nuoretkin kuulivat somen kautta maailman tapahtumista nopeasti. Nuoret saattoivat osata kertoa toisilleen, mitä luonnonkatastrofi tekee ympäristölle tai miltä tuntuu, kun serkku menettää kotinsa. Moni ei ollut tullut oikeasti ajatelleeksi, että nämäkin asiat tapahtuvat aivan tavallisille ihmisille, sellaiselle kuin itsekin on.

”Tällaisia keskusteluja käytiin vuosi vuodelta avoimemmin kuin ennen”, Mirka sanoo. ”Minusta tuntuu, että nuoret halusivat puhua ja ymmärtää, eikä heillä välttämättä ollut kaikkia keinoja käsitellä tällaisia asioita.”

Välillä jää pitkiä suhteita

Pitkäaikainen leirin johtaja John Simon muistaa hauskan palautteen. Erään Yhdysvalloista tulleen nuoren vanhemmat olivat laittaneet Johnille viestiä ja pyytäneet, että hän kiittäisi isäntäperhettä, jossa poika oli ollut. Isäntäperheen vanhemmat olivat olleet hyvin kilttejä ja ystävällisiä, mutta nuori ei muistanut heidän nimiään. Ehkä John löytäisi heidät vielä papereista ja välittäisi kiitokset?

”Kyseessä olivat Tiina ja Antti Herlin”, John sanoo. ”Poika oli ollut neljä päivää heidän kotonaan, eikä ollut ymmärtänyt, että kyseessä oli KONEen pääomistajan perhe.”

Usein perheen nimi jää kuitenkin mieleen, ja monet isäntäperheet kertovat olevansa Facebook-kavereita entisten vieraiden kanssa. Moni saa välillä nuoria uudelleen vieraiksi, ja vielä useamman isäntäperheen jälkikasvu on nähnyt entisiä vieraita maailmalla liikkeussaan.

FAKTA

Tapa ottaa kengät pois sisällä hämmentää usein ulkomaalaisia nuoria, mutta tapaan tottuu nopeasti.

Aion puhua oman perheeni ympärillä, että tapa otettaisiin käyttöön kotonakin, sillä on niin paljon mukavampaa kulkea sukissa!

LEIRILÄINEN 2024, PERU

LEIRIN KOKO JA KOKOONPANO MUUTOKSESSA

Ensimmäisellä kansainvälisellä leirillä vuonna 1979 oli noin sata nuorta, joista vähän alle puolet – 47 – oli ulkomailta. KONE oli tottunut vetämään reilun sadan lapsen lastenleirejä, mutta teinien kanssa oli vaikeampaa, joten 1980-luvulla leiriä kutistettiin. Koko 1980-luvun alkupuoliskon leiriläisiä oli 50–60, ja vähän alle puolet heistä tuli Suomen ulkopuolelta.

1980-luvun loppupuoliskolla leiriä kasvatettiin noin 80-henkiseksi, ja suomalaisten osuus kääntyi hiljalleen vähemmistöksi: 1990-luvun alussa leirillä oli vähän yli 80 nuorta, joista enää vajaa 30 oli suomalaisia.

Vuonna 1994 tapahtui kaksi käännettä, jotka selittävät suomalaisten leiriläisten määrän vähenemistä. Ensimmäinen oli se, kun KONEen nosturiliiketoiminta myytiin, ja syntyi erillinen Konecranes. Kansainvälisen leirin ovet sulkeutuivat kaikilta niiltä suomalaisnuorilta, joiden vanhemmat olivat olleet töissä ”nosturipuolella”. Samaa tahtia vähenivät mahdolliset isäntäperheet. Samana vuonna lopetettiin KONEen lastenleirit, jotka olivat houkutelleet työntekijöiden perheitä leirien pariin. Vuonna 1993 järjestetty lastenleiri jäi toistaiseksi viimeiseksi.

Lastenleirit olivat olleet hyvä väylä saada isäntäperheitä kansainvälisen leirin ulkomaisille nuorille, kertoo ennen John Simonia leirin johtajana toiminut Aarre Mäki. Vaikka perheen omat lapset olisivat vielä olleet liian nuoria kansainväliselle leirille, moni saattoi silti ottaa nuoria kotiinsa, sillä työpaikan leirimailma oli jo tuttu ja rakastettu.

2000-luvulle tultaessa leiriläisten määrä kasvoi noin sataan, mutta suomalaisia heistä oli enää parisenkymmentä. Suomalaisten määrää ei ole rajoitettu: kaikki halukkaat pääsevät leirille, koska sitä kautta saadaan isäntäperheitä. Suomalaisnuorille olisi leirillä tilaa: vuonna 2024 suomalaisia leiriläisiä oli 18, kun koko leirin vahvuus oli 106 nuorta.

Pula isäntäperheistä syveni 2020-luvulla

Pitkäaikainen vaje isäntäperheiden määrässä syveni koronapandemian vuosina. Osa pitkäaikaisista isäntäperheistä jättäytyi toiminnasta pois, kun leireissä oli pakotettu tauko.

KONEella oli samoihin aikoihin käynnissä muutosneuvottelut. Leiripäällikkö Jere Santalasta on ymmärrettävää, että oman kodin ovien avaaminen työnantajan nuortenleiriä varten ei houkuttele, jos oma tai kollegan työpaikka on uhattuna. Se ei kuitenkaan kokonaan selitä

laskevaa trendiä. Jerestä vaikuttaa siltä, että talkoohenki ja yhdessä tekemisen kulttuuri ovat muutenkin vähentyneet suomalaisessa yhteiskunnassa.

”Jotenkin tuntuu, että perheiden löytäminen on joka vuosi vaikeampaa”, hän sanoo.

Leirille voitaisiin ottaa jonkin verran enemmän nuoria, jos isäntäperheitä olisi riittävästi – vaikka ei leiriä määrättömästi haluta kasvattaakaan, ettei sen henki kärsi.

Viikosta pitkään viikonloppuun

Isäntäperheviikko lyheni 1990-luvulla viiteen päivään, ja viime vuosina perheissä on vietetty enää pitkä viikonloppu. Ajatus on, että lyhyempi kesto voi houkutella perheitä mukaan matalammalla kynnyksellä. ”Toisaalta osa perheistä sanoo, että pidemmän ajan kanssa saisi syvemmän ja paremman kokemuksen”, sanoo leirin nykyinen johtaja Carina Herlin.

Usein on niin, että kun kynnyksen ryhtyä isäntäperheeksi ylittää, mukaan lähtee useammin.

Joskus on mietitty, pitäisikö isäntäperheille maksaa pieni korvaus, mutta ainakaan toistaiseksi siihen ei ole haluttu lähteä, jotta isäntäperheet olisivat mukana muutenkin kuin rahan tähden.

LEIRI ALKAA

LEIRIKUPLA *muodostuu*

Aluksi rikotaan jättä ja pystytetään teltat.

Jännitys alkaa purkautua ja suomalainen luonto käydä tutuksi. Mutta miten leiriläiset valitaan? Entä mistä kaikki alkoi?

Leiri opetti minua
etsimään ystäväyksiä
ja yhteyksiä. Jos ei
tee ensimmäistä siirtoa
saadakseen kavereita, usein
kaverit jäävät saamatta.

LEIRILÄINEN 2018,
YHDYSVALLAT, 17 V

LEIRILÄISET ASTUVAT ULOS BUSSEISTA VAKAVIN ILMEIN, KULMAT

vähän kurtussa. Nuoret mittailevat katseillaan toisia nuoria, leiripaikkaa ja ohjaajia. Tästä se taas lähtee, moni ohjaaja miettii.

Kassit laitetaan sivuun, ja joku pitkään mukana ollut ohjaaja alkaa lausua tervetuliaissanoja. Pian jokaiselle jaetaan valokuva jostakusta toisesta leiriläisestä, joka pitää etsiä ja jolle kuva pitää antaa. Kuvassa on ryhmän numero, eli kun saa oman kuvansa, näkee, mihin ryhmään kuuluu. Lopuksi numeroiden avulla muodostetaan leirin ryhmät.

Ryhmät alkavat heti hommiin. Viime vuosina ensimmäinen isompi ohjelmanumero on ollut *100 tehtävää*: joukko urheilullisia tai hupsuja ryhmätehtäviä, joita esitetään ohjaajille mahdollisimman nopeasti, nopan määräämässä järjestyksessä. Samalla tutustutaan omaan ryhmään ja leirin toimintatapoihin.

Turvallinen ryhmä jokaisen tueksi

Leirin alun tarkoitus on luoda turvallinen ryhmä, jossa jokainen uskaltaa toimia ja kaikilla on kivaa. Siihen auttaa, että leikeissä vähän hölmöillään, pidetään ääntä, hiikoillaan ja törmäillään.

Ryhmähengen tietoista luomista kutsutaan kasvatustieteessä ryhmäyttämiseksi. Alan klassikkoteoksessa *Ryppäästä ryhmäksi* kouluttaja Mikko Aalto korostaa turvallisen ryhmän merkitystä ihmisten avoimuudelle ja kasvulle: kun ihmiset luottavat toisiinsa, heidän välilleen syntyy turvallisuudentunne, ja mitä turvallisemmaksi jäsen kokee oman ryhmänsä, sitä avoimemmaksi hän muuttuu.

FAKTA!

Ensimmäisenä päivänä leiriläisille ja ohjaajille arvotaan salainen ystävä, jolle annetaan joka päivä jokin pieni huomionosoitus, esimerkiksi kirje, karkki tai käsityö.

”Turvallinen ryhmä koostuu luottamuksesta, avoimuudesta, hyväksynnästä, tuen antamisesta ja sitoutumisesta ryhmään. Luottamus vaatii yksilöltä avointa heittäytymistä ja uskallusta avata omia ajatuksiaan yhteisen hyvän eteen. Sen syntyminen vaatii koko ryhmän hyväksyntää”, Aalto kirjoittaa. ”Luottamuksen merkitys korostuu erityisesti toiminnallisissa harjoituksissa, joissa ryhmän jäsenet ovat riippuvaisia toisistaan fyysisesti.”

Aallon kirja oli leirin ohjaaja Juho Niskasella ahkerassa käytössä, kun hän opiskeli nuoriso-ohjaajaksi ja oli aktiivisesti mukana kehittämässä KONEen kansainvälisten nuortenleirien pedagogiaa 2000-luvun alussa. Kirjassa on yli 500 harjoitetta ryhmäytämiseen, ja niistä on ammennettu paljon KONEen nuortenleirin ohjelmaan.

Tehokas ryhmäyttäminen rikkoo klikkejä, vähentää kiusaamisen mahdollisuutta ja ehkäisee sitä, että jotkut leiriläiset jäävät yksin. Niin kuin toisessa leirien järjestämisen perusteoksessa, Tapani Ketolan *Leirituuli*-kirjassa sanotaan: ”Leirin alkajaistilanteessa

kohtaavat toisilleen ennestään vieraat maailmat ja eri tahoilta tulleet ihmiset. Ilmassa on jännitteitä, pelkoja ja epäilyjä. Rohkaiseva ja reilu suhtautuminen leiriläisiin avaa yhteyksiä ja antaa mallin leirin tavasta toimia.”

Kansainvälisellä leirillä maailmojen vieraus voi jännittää erityisen paljon. Siksi KONEen nuortenleirillä pienryhmät on jaettu etukäteen niin, että niissä olisi mahdollisimman vähän ihmisiä samoista kieliryhmistä. Aivan ensimmäisellä kansainvälisellä leirillä vuonna 1979 ryhmät muodostettiin maittain, mutta siitä luovuttiin nopeasti, sillä yksi leirin perusajatuksia on aina ollut kansainvälisyys.

Leirin ensi tahdit on tärkeää soittaa oikein. *Leirituuli*-kirjassa ohjeistetaan, että niiden on syytä olla kiinnostavat, lyhyet ja sopivan rennot. ”Myönteiseen leirin aloitukseen liittyy myös jotain suuhun pantavaa”, Ketola kirjoittaa. Niinpä oman ryhmän tultua vähän tutuksi on syytä siirtyä syömään.

Omat telttakaverit

Lounaan jälkeen koittaa aika laittaa yösiijat kuntoon. Nuoret nukkuvat neljän hengen teltoissa, ja telttakaverit he saavat valita itse. Teltat on jaettu tyttöjen ja poikien alueisiin.

Teltat ovat olleet leirin kulmakivi lastenleirien alkuajoista lähtien. 1940- ja 1950-lukujen taitteessa ensimmäisillä leireillä oli pari suurta, Yhdysvaltain armeijan ylijäämävarastosta hankittua telttaa, joihin mahtui kymmeniä lapsia kuhunkin. 1950-luvulla tilattiin espoolaisesta teltaampelimosta omat naiger-tyyliset teltat, joihin mahtui kuudesta kahdeksaan lasta. Nuortenleireillä vastaavanlaisiin teltoihin majoittuu yleensä neljä nuorta kuhunkin.

Lastenleireillä KONEen työntekijät pystyttivät teltat etukäteen talkoovoimin, mutta patjat täytettiin alkuvuosina itse. Se tapahtui niin kuin sotaväessä: haettiin kellarin ylisiltä olkia ja jokainen täytti patjapussinsa. Sitten pussit ommelttiin kiinni. Aivan pienimmät lapset saivat nukkua sisätiloissa, mihin pääsi myös, jos sattui flunssa yllättämään.

Leiri oli järjestetty niin, että kaikki kuuluvat joukkoon. Vaikka kaikki saivat omia kavereita leirin aikana, varmistettiin myös porukoiden sekoittaminen, mikä oli mahtavaa – niin tutustui useampaan leiriläiseen.

LEIRILÄINEN 2008–2010,
SUOMI, 14–16 V

Ensimmäinen yö oli omituinen, koska ei tullut pimeää ennen kuin todella myöhään. Se oli mielenkiintoistakin. Yöllä tulee kylmä, joten teltassa nukkuminen oli vähän epämukavaa, mutta olimme valmistautuneita siihen.

LEIRILÄINEN 2022,
KROATIA, 17 V

Alkuajoista lähtien osa leiriläisistä toi kotoa viltin tai makuupussin, mutta monilla sellaista luksusta ei vielä ollut. Siksi leiriläisille oli tarjota armeijan vanhoja vilttejä. Villaisina ne lämmittivät varsin hyvin.

Nykyään makuupussi on nuorille pakollinen varuste, ja asiasta muistutetaan ennen leiriä monta kertaa myös kuvien kera. Silti usein joku tulee leirille ilman. Eräänä kesänä teltasta ryömi ensimmäisen yön jälkeen nuorukainen kylmästä väristen. Kävi ilmi, että hänellä ei ollut makuupussia eikä hän ollut sanonut siitä, vaan oli pitänyt märkää pyyhettä peittonaan. Aiempien vuosien leiriläiset ovat unohtaneet makuupussejaan leiripaikalle, joten niitä on jonkin verran jemmassa varmuuden vuoksi – ja tämäkin nuori saatiin seuraaviksi öiksi lämpimille unille.

Telttailukin voi olla seikkailu

Nykyään nuoret yleensä kokoavat telttansa itse puulavojen päälle, ja jokainen saa leirin puolesta vaahtomuovipatjan. Pystytys sujuu vähän miten kuten.

”Ei ohjaajistakaan osaa telttaa pystyttää kuin ehkä 1,5 henkeä, vaikka suurin osa on entisiä leiriläisiä”, sanoo pitkäaikainen ohjaaja Juho Niskanen. Hän saattaa vähän liioitella, mutta silmien pyöräytys on rehellinen. Yhteinen ähellys alkaa kuitenkin ennen pitkää vähän naurattaa nuoria, ja vähitellen teltat saadaan pystyyn.

”Teltoissa oli ihan hyvä nukkua”, muistelee Stefan Mackensen ensimmäistä kansainvälistä nuortenleiriä vuodelta 1979. Ainoa ongelma olivat hyttysset, joita metsässä riitti. Stefan laski kasvoistaan 29 yön aikana ilmestynyttä hyttysenpuremaa. Hyttyskarkotteita on kyllä ollut Suomessa tuolloin saatavilla, mutta Stefanin muistikuvan mukaan leirillä niitä ei ollut.

Nykyään hyttyskarkotteita on tarjolla vuorokauden ympäri, mistä leiriläiset usein kiittelevät palautteissaan. Sääsket voivat olla valtava elämys ihmisille, jotka eivät ole tajunneet, kuinka paljon Suomessa on hyttysiä. Ulkomaalaisten hyttysihmetys voi taas olla yllättävää suomalaisille, koska loppukesästä moni alkaa jo olla immuuni hyttysenpistoille, eikä niitä usein edes huomata, ja samaan aikaan maailmalta saapuneet kaverit läiskivät ja kärsivät.

Telttailu ei ole enää kovin yleinen harrastus, ja monelle nuorelle kokemus teltassa nukkumisesta on uusi.

”Nukuin ensimmäistä kertaa teltassa ja makuupussissa”, sanoi 17-vuotias kiinalainen vuoden 2024 leirillä. ”Ötökät huolestuttivat aika lailla, mutta onneksi ei-toivotut vieraat eivät häiriköineet.”

Teltassa nukkuminen on usein eksoottinen elämys: telttakunta on oma pieni ryhmänsä, joka supisee juttujaan hetken ennen nukahtamista. Metsästä kuuluu luonnon ääniä, ja välillä sadepisararopisevat telttakankaaseen. Aamulla aurinko nousee viiden nurkilla, ja linnut heräävät pitämään ääntä. Osa leiriläisistä sanoo, että omaa sänkyä on ikävä, mutta harva valittaa kovaan ääneen. Teltta ja sen luoma pikkuyhteisö ovat kuitenkin osa leirikokemusta – pieni seikkailu, josta selvittää yhdessä.

Teltat olisivat voineet olla yhdessä. Olisi ollut hauskenpaa, jos poikia olisi ollut lähellä. Paitsi tupakkaa polttavia poikia.

LEIRILÄINEN 1994,
HOLLANTI

FAKTA!

Suomessa on jokaisenoikeudet. Se tarkoittaa muun muassa sitä, että luonnossa saa liikkua ja poimia marjoja vapaasti, kunhan ei mene toisten pihapiiriin.

MENNYTTÄ LEIRIPERINNETTÄ: TELTTATARKASTUS

Lastenleireillä teltat tarkastettiin joka aamu, ja siistein teltta sai voitosta kertovan viirin. Ohjaajat katsoivat, että sama teltta ei voittanut joka aamu.

Viiri oli suuri kunnia. Sitä varten ahkerointiin ja käytiin myös kurkkimassa, mitä voittajat olivat tehneet paremmin. Voitto oli erityisen makea sinä päivänä, kun vanhemmat tulivat vierailemaan leirillä. Teltan siivoaminen opetti lapsille omista tavaroista huolehtimista, ja kun sängyt pedattiin ja teltta tuuletettiin, tavarat ja petivaatteet ehtivät kuivua seuraavaa yötä varten, jos yöllä oli satanut.

Lastenleirien alkuvuosikymmenistä 1990-puolivälin tienoille saakka telttojen siisteydestä

oltiin tiukkoja, ja lapsilla ja nuorilla oli myös kattaus-, tiskaus- ja perunankuorintavuoroja. Vuonna 1994 vaatimukset olivat uuden leirin johtajan John Simonin myötä löyhentyneet, mitä nimetön palautteenantaja kehui vuolaasti. ”Leiri poikkesi täysin edellisistä”, nuori sanoi. ”Tiskata ei tarvinnut, aika taivaallista. Telttoja ei tarvinnut pitää tiptop-kunnossa, ja se on mielestäni hyvä, sillä mitä merkitystä telttojen siisteydellä on leirin toimivuuteen?”

Nykyään telttakuntaa paimennetaan lähinnä tarkistamaan, että kankaat ovat riittävän kireällä sateita varten ja että isommat tavarat pidetään sisätiloissa.

Luonnon keskellä luonnollisesti

Leirikeskus on suomalaisten enemmistölle tuttu konsepti: metsää ympärillä, ranta, sauna, nuotiopaikka ja rakennuksia, joissa syödään, käydään pesulla ja järjestetään ohjelmaa, jos keli on kurja. Osa ulkomaisista nuorista on päässyt ihmettelemään suomalaista luontoa jo isäntäperheiden kanssa, mutta viimeistään leirikeskuksessa luonto tulee tutuksi.

”Parasta oli kävellä metsässä”, sanoi 17-vuotias kiinalainen vuoden 2024 leirillä. Hän oli harrastanut patikointia kotimaansa vuorilla, mutta aina teitä pitkin. Se on helppoa siihen verrattuna, että poikkeaa metsäpolulta juurien, sammalmättäiden ja kivien sekaan liukastelemaan.

”Tunsin kuinka jotain liikkui hiuksissani, ja nappasin hiuksistani hämähäkin. En usko vieläkään, että olin niin tynni ja vain heitin sen pois”, hän sanoi.

Pikkuhiljaa luonnollisuus hiipii myös leiriläisten olemukseen. 1995–2007 leireillä ohjaajana toiminut Ronja Verkasalo sanoo, että osalle tytöistä tärkeä meikkaaminen on hankalaa teltaolosuhteissa. Ronja muistaa tytön, joka lisäsi ripsiväriä joka aamu vanhan päälle. ”Toiset taas yrittivät pari ensimmäistä päivää meikata, mutta sitten sieltä vähitellen kuoriutui luonnollinen tyttö, joka kulkee tukka sekaisin eikä enää mieti, miltä naama näyttää järvessä uimisen jälkeen.”

Ronjasta onkin tärkeää, että leirillä ei ole peilejä joka paikassa, jotta nuoret eivät mieti koko aikaa sitä, miten toiset ihmiset näkevät heidät. Ronjan leirivuosien jälkeen älypuhelimet ovat yleistyneet, joten tämä itsensä peilaamattomuuden taika on sittemmin vähän heikentynyt.

Ronja toteaa, että myös nuorten suhtautuminen ympäröivään luontoon saattaa muuttua leirillä. Eräänä vuonna yhdysvaltalainen nuori sanoi Ronjalle, ettei voisi syödä mitään, mikä löytyy maasta. Sen jälkeen keskusteltiin siitä, mistä esimerkiksi perunat tulevat. Suomalaiset ottavat Ronjan mielestä luonnon usein turhan itsestään selvänä. Tiedetään, mistä ruoka tulee ja osataan tunnistaa turvalliset marjat. Jos luontoyhteys on heikompi, voi olla merkittävä kokemus kulkea paljain jaloin, istua nuotion ääressä ja poimia metsästä mustikoita suuhun.

”Se voi olla iso elämys muualta tulevalle, joka on ehkä kasvatettu siihen, että maa on likaista, aina pitää olla kengät ja mihinkään ei saa ulkona koskea.”

Näin kauriita juoksemassa. Se oli todella kaunista. Suomen ilma on todella raikasta, ja rakastin säätä!

LEIRILÄINEN 2024,
INTIA, 16 V

TAMPERE

1997-2016

Rantalahti. Janakkalan seurakunnan kanssa saatiin aikaan pitkä sopimus Rantalahden leirikeskuksen käytöstä. Rantalahti oli kotoisa ja luonnonläheinen leiripaikka. Parinkymmenen vuoden jälkeen se alkoi kuitenkin käydä pieneksi, ja oli aika etsiä uusi koti.

2017-

Siikaniemi. Vuonna 2017 leiripaikaksi löytyi Lahden seurakunnan omistama Siikaniemen kurssikeskus. Se on Rantalahtea selvästi suurempi ja tarjoaa modernimmat puitteet. Korona ja vuoden 2023 remontti toivat taukoja Siikaniemen käyttöön, mutta vuonna 2024 palattiin Siikaniemeen.

LAHTI

1977-1994

Tourun Torpat. KONE osti Urjalasta, Vehkajärven rannalta Tourun Torppien lomakylän. 15-hehtaarisella alueella oli 16 lomamökkiä, ravintola, toimisto, talonmiehen asumus ja saunat. Alueelle rakennettiin myös kaarihalli, jossa erilaiset tilaisuudet ja iltadiskot onnistuivat rankkasateellakin. Sanotaan, että Tourun Torpilla oli sen verran Sääksjärveä hienommat puitteet, että sinne kehtasi perustaa kansainvälisen leirin.

1971-1976

Sääksjärvi. Konekarilta lastenleirit muuttivat Nurmijärven kaupungin virkistysalueelle Sääksjärven rannoille. Konekariin verrattuna Sääksjärvi oli valtava alue, ja sen fasilitetit olivat monien mielestä kehnommat, sadesäällä suorastaan kurjat. KONE olisi ollut valmis kehittämään aluetta, sillä sitä olisi voinut hyödyntää myös talvisin koulutuskäyttöön. Yhteistyö kaupungin kanssa ei kuitenkaan sujunut.

NURMI-JÄRVI

1995-1996

Etsikkoaika Kiljavalla. Kun KONE myi Tourun Torpat, leirille etsittiin uutta kotia. Vuonna 1995 nuortenleiri pidettiin Helsingin partiolaisten leirikeskuksessa Kiljavan kylässä Nurmijärvellä ja vuonna 1996 Haukilammen leirikeskuksessa niin ikään Kiljavalla. Paikan löytäminen oli hankalaa, koska kaikki leirikeskukset ovat täynnä toimintaa kesäisin.

TURKU

HELSINKI

1949-1970

Konekari. KONE osti vuonna 1949 Vasikkaluoto-nimisen saaren Tammisalon edustalta Helsingistä työntekijöiden virkistyspaikaksi – aluksi pohjoispuolen ja keskiosan ja vuonna 1952 loputkin saaresta. Saaren nimestä järjestettiin henkilökunnalle kilpailu, ja voittajaksi valikoitui Konekari. Saarella oli huoneita, joita perheet saivat varata kesäviettopaikoiksi, ja saari tarjosi hyvät puitteet leiritoiminnalle.

1947-1948

Jollas. Ensimmäiset lastenleirit järjestettiin itäisessä Helsingissä Jollaksen kartanon mailla. Ne olivat pieniä: ensimmäisellä leirillä oli 21 lasta.

Lounastauko leirillä vuonna 1948.

LASTENLEIRIT ALKOIVAT 1947, NUORTEN KANSAINVÄLINEN LEIRI 1979

Ensimmäinen KONEen lastenleiri järjestettiin 31.7.–3.8.1947 Jollaksen kartanon mailla Helsingissä. Kyseessä oli kokeilu, johon osallistui 21 työntekijöiden lasta. Leirille lähdettiin KONEen tehtaan ja pääkonttorin edestä Helsingistä, Haapaniemenkadun ja Sörnäisten rantatien kulmasta. Tiloissa toimii nykyään Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu.

”Penkeillä varustettu kuorma-auto täyttyi tuossa tuokiossa ja matka kohti leiripaikkaa Degerön Jollasta saattoi alkaa auringonkin

hymyillessä taivaalla”, kirjoitti *Hissilehti* ja oletettavasti sen päätoimittaja, leirin johtaja Osmo ”Nasku” Vesikansa.

Osmo ja kaksi partiopoikaa olivat ahkeroineet edellisenä iltana, ja isot teltat lapsille olivat jo pystyssä. Leiriläiset saivat auttaa leiripaikan puhdistamisessa risuista. Pari telttaakin vielä pystytettiin, ja lapset saivat nikkaroida puisia penkkejä ja pöytiä ruokailua varten. Lisäksi valmistettiin juhlava leiriportti, joka ikään kuin yhdisti leiriläiset samaksi perheeksi.

Ensimmäisenä leiripäivänä kilpailtiin luonnon esineiden tunnistamisessa, opeteltiin maamerkejä, käytiin uimassa ja leikittiin.

”Päivä päätettiin avajaisillanviettoon, jossa teenjuonnin lomassa kuultiin muutamia ohjelma-numeroitakin, mutta kellon lähetessä kymmentä olivat sekä tytöt että pojat kummatkin omassa teltassaan jo unen helmoissa. Usealle yö oli ensimmäinen teltassa nukuttu, mutta oli joukossa monta vanhaa leirikonkariakin, partio-, pioneeri-, seurakunnan tai urheiluleirin kokeneita”, *Hissilehdessä* kirjoitettiin.

Koko ensimmäisen yön satoi, ja joidenkin lasten tavarat kastuivat. Harmi kuitenkin unohdettiin nopeasti. Toisena päivänä pidettiin jälkien-seuraamiskilpailu ja pelattiin lipunryöstöä. Ilta-nuotiolla tyttöjen ryhmä kisasi poikia vastaan parhaan ohjelmanumeron esittämisessä. Osmo

kertoi iltatarinan kahdesta koivusta, minkä jälkeen muodostettiin veljesketju, laulettiin päättäjäislaulu ja painuttiin väsyneinä telttoihin.

Lauantaina järjestettiin leiriolympialaiset, joissa lapset jaettiin neljään ryhmään. Mukana oli hauskoja urheilulajeja kuten kuulantyyntöä viestinä, saapasjuoksua, lekanheittoa ja 15-loikkaa, mutta myös piirustusta ja leirimuseon valmistamista. Joukkueet etsivät leirimuseota varten yhteensä yli 40 mielikuvituksellista esinettä, muun muassa Rembrandtin ensimmäisen siveltimen, yhden Mooseksen lakitauluista, Aatamin leuka-luun, Kleopatran aamutossut ja höyhenen, joka oli kuulunut Eevan kanarialinnulle.

Viimeisenä päivänä eli sunnuntaina oli vierailupäivä. Osa olympialaisten lajeista kisattiin isien ja äitien nähden, ja vanhemmille oli omat pallonkuljetus- ja ruudinpuhalluskilpailut. Isät voittivat äidit, ja leiriolympialaisten voittajat saivat lakritsipussit.

Leiriläisten määrään nähden ohjaajia oli hyvin paikalla: 11 henkeä. Ohjelmasta vastasivat Osmo ja Sirkka Vesikansa, KONEen aiempi työntekijä Rudolf Nyberg ja partiopojat Antti ja Ilmari Nikander sekä KONEen työntekijä Kerttu Honka. Ruokaa ulkokeittiössä laitoivat KONEen ”konttorirouvat ja neitoset”, ja nälkäisille tarjottiin esimerkiksi lihapullia, lihakeittoa ja räiskäleitä.

Hissilehden mukaan kokeilu oli onnistunut. Sen pahin puute oli lyhyt kesto, ja jatkossa aiottiinkin pitää viikonloppua pidempiä leirejä, jos suinkin mahdollista.

Sosiaalista ja maantieteellistä sekoittumista

Kun lastenleirit alkoivat, KONE toimi jo Helsingissä ja Hyvinkäällä, ja pian yritystoiminta laajeni eri puolille maata.

”Hangosta ja Raahesta tuotiin busseilla lapsia leirille”, muistelee Silja Niemi, joka toimi leireillä ohjaajana 1980-luvulla ja muutaman vuoden leirin johtajana 1990-luvun alussa. Helsingiläisistä hänelle on jäänyt mieleen, että leirien ensimmäisinä päivinä teippailtiin polvia umpeen, kun kaupunkilaislapset kompuroivat maastossa.

Leireillä on ollut alusta asti tärkeää, että eri sosiaaliluokat ovat sekoittuneet.

”Minun ymmärtääkseni johtoporras oli henkisesti velvoitettu lähettämään lapsensa lastenleirille”, sanoo Jyrki Vesikansa, joka oli leireillä ensin

osallistujana ja sitten ohjaajana 1950-luvulla. Hän on ensimmäisen leirin johtajan Osmo Vesikansan poika. ”Johtokunnan jäsenten, duunarien ja erityisen mielellään kommunistien lapset olivat samalla leirillä.”

Myös ohjaajien joukko oli moninainen. Pitkää aikainen ohjaaja Arvo ”Lunkku” Lundgren oli aktiivinen sosiaalidemokraattisessa työväenliikkeessä, kun taas Osmo toimi myöhemmin koomuksen kaupunginvaltuutettuna. Leirillä ei Jyrkin mielestä tehty numeroa vanhempien asemasta, ja duunarien ja johtajien lapset leikkivät ja kisailivat sopuisasti. Helsingiläiset eivät pitäneet hyvinkääläisiä maalaisina. ”Vaikka olisivat voineet”, Jyrki sanoo naurahten.

Nuoret halusivat oman leirin

Lastenleirejä oli pidetty jo reilut kolme vuosikymmentä, kun kesän 1978 leirillä mietittiin teemoja tuleville leireille. Tuona vuonna lapset oli jaettu kolmeen ikäryhmään, joilla oli omaa ohjelmaa: 7-9-vuotiaille oli uimakoulua ja satu-tuokioita, 10-12-vuotiaille perinteinen leiri-ohjelma kisailuineen ja 13-15-vuotiaille päivän mukainen teemaohjelma. Teemoina olivat luonnonsuojelu, ensiaputaidot, suunnistus ja uinti. Koikeilu oli nuorten mieleen, ja etenkin ensimmäistä kertaa ohjelmassa olleesta diskoillasta pidettiin.

”Ei tartte olla pikkuisten kanssa kaiken aikaa”, yksi leiriläinen sanoi *KONE Uutisille*. ”Viime vuonna levyraati oli vielä ihan palikkahommaa, mutta nyt sentään oli kunnon vehkeet”, sanoi toinen, selvästi diskon ystävä.

Kokeilun jälkeen päätettiin, että 15–17-vuotiaille voitaisiin oikeastaan järjestää kokonaan oma leirinsä.

”Tällöin tuli esiin myös ajatus, miksei leiri voisi olla kansainvälinen”, sanoi leirin johtaja Aarre Mäki *KONE Uutisille*. Hänet tunnetaan yleisesti lempinimellä Are.

Ensimmäinen kansainvälinen nuortenleiri pidettiin seuraavana vuonna koeluontoisesti vain kolmen yön mittaisena 11.–14.8. Tourun Torpilla. Leiriläisiä tuli kahdeksasta maasta: 17 nuorta

Ranskasta, 10 Tanskasta, kahdeksan Itävallassa, kuusi Belgiasta, kolme Länsi-Saksasta, kaksi Ruotsista ja yksi Norjasta. Teemoiksi oli valittu musiikki, purjehdus, ensiapu, luonnonsuojelu ja englannin kieli.

Aren mukaan harmillisesti vain noin joka kymmenes nuori pystyi keskustelemaan englanniksi, vaikka suurin osa kyllä ymmärsi kieltä. Siksi leiriläiset viettivät enimmäkseen aikaa samankielisten kanssa.

Stefan Mackensen kertoo, että saksan- ja ranskankieliset viettivät paljon aikaa keskenään. ”Olimme varmaan tällaisessa porukassa, koska se oli helpompaa”, Stefan sanoo. Mainittavia kulttuurieroja ei hänestä ollut, kaikki olivat pohjois- ja keskieurooppalaisia.

Ruoka tuotti päänvaivaa

KONE Uutisten mukaan niin leirillä kuin perheissä oli hankala pohtia ruokia, sillä nuorilla oli niin erilaiset tottumukset.

”Vaimoni mietti, mitä ruokaa heille laittaisi ja päätyi kokoliharuokaan”, sanoi Risto Kurkela lehdelle. Hänen perheessään oli kaksi itävaltalaista nuorta. ”Hän kokeili myös sieniruokia ja ne kävivät hyvin kaupaksi.”

Stefan Mackensenin mukaan ruoka leirillä oli hyvää, mutta sitä oli vähänlaisesti.

”He olivat varmaan ajatelleet 12–14-vuotiaita nuoria, mutta me olimme kuudentoista korvillä. Emme me nälkää missään nimessä nähneet, mutta olisimme toivoneet vähän enemmän.”

Ulkona päivät pitkät puuhanneet teinit tuntevasti syövät reilusti.

Kansainvälisyys kiinnosti, lastenleirin suosio hiipui

Leirin ohjelmaa pidettiin onnistuneena. Purjehdus, luontopolku ja disko mainitaan lehdessä suosittuina ohjelmanumeroina. Stefan muistaa, että leirillä oli esimerkiksi urheilukilpailuja kansallisuuksien välillä, mutta muuten kisailut olivat enemmän tiimihengen rakentamista.

Are Mäki piti leiriaikaa liian lyhyenä, mutta isäntäperheviikkoa ehkä liiankin raskaana perheille. Isäntäperheet kuitenkin kiittelivät kokemusta.

”Seurusteleminen vieraiden kansallisuuksien kanssa on tärkeää”, sanoi Risto Kurkela. ”Se avartaa. Kannatan vastaavanlaisten tapaamisten järjestämistä. Isänniksi rupeamme edelleenkin.”

Vaikka nuoria oli välillä hankalaa saada totelemaan, Are katsoi, että yhteistoimintaa eri

kansojen välillä olisi edistettävä jatkossakin. Ja niin syntyi perinne nuorten kansainvälisestä leiristä.

Viimeinen lastenleiri sen sijaan pidettiin vuonna 1993. John Simon muistelee, että niille ei ollut enää suurta kysyntää.

”Oikeastaan perheitä piti houkutella ja painostaa lähettämään lapsensa leirille”, hän nauhahtaa.

Maailma oli muuttunut, ja perheet lomailivat yhä useammin ulkomailla. KONEen leiri sotki lomasuunnitelmia. Kansainväliselle nuortenleirille taas oli kasvava kysyntä, joten vuodesta 1994 eteenpäin päätettiin panostaa siihen.

Leiriläisille jaetaan sähköisesti jo ennen leiriä funnybook, jossa on jokaisen leiriläisen ja ohjaajan kuva ja nimi sekä leiriläisten harrastuksia.

Leiriläisten valinta

Lastenleirien vuosikymmeninä kaikki halukkaat pääsivät leirille. Kun halukkaita alkoi olla enemmän, perustettiin toinen leiriviikko ja hankittiin lisää telttoja. Kun nuortenleiri alkoi vuonna 1979, sille saattoi lastenleirin tapaan osallistua useampaan kertaan, 14–15-vuotiaasta 17-vuotiaaseen. Yleensä nuori oli tervetullut leirille kolmena peräkkäisenä kesänä, mutta aina välillä joku on onnistunut pääsemään mukaan neljästi.

Vuonna 2024 päätettiin, että leirille voi osallistua Suomen ulkopuolelta lähtökohtaisesti kerran, millä halutaan varmistaa, että mahdollisimman moni saa leirimahdollisuuden. Suomesta kaikki halukkaat pääsevät edelleen kolmelle leirille, sillä suomalaisia on pieni vähemmistö. Suomalaisnuorten mukanaolo helpottaa pulaa isäntäperheistä, ja leirille on eduksi, että mukana on myös kotimaisia konkareita, jotka rohkaisevat ensikertalaisia, toimivat kulttuurisina tulkkeina ja välittävät leiriperinteitä edelleen.

Pitkälle 2000-luvun puolelle ulkomaisten nuorten valinta oli KONEen maakoordinaattorien vastuulla. Heille kerrottiin, kun haku avautui, ja he hoitivat markkinoinnin

ja nuorten valinnan. Tietyistä maista on aina ollut enemmän hakijoita kuin toisista. Italia ja Ranska ovat olleet isoja hakijamaita, viime vuosina myös Kiina.

Jo ennen kuin päätettiin, että ulkomaalaisten on mahdollista osallistua leirille vain kerran, oli mukaan vaikea päästä useasti, jos kyseisestä maasta oli tunkua. Jos nuori oli ollut leirillä aiemminkin, joutui valintavaiheessa pahnanpohjimmaiseksi.

Myös ikähaitarin yläpäässä olevia hakijoita priorisoidaan, koska 17-vuotiaalle kuluva vuosi on aina viimeinen mahdollisuus päästä leirille. Silläkin on väliä, onko hakenut jo useamman kerran, muttei ole päässyt. Eli jos hakee kolmatta kertaa ja on viimeistä kertaa hakemassa, on suuremmat mahdollisuudet tulla valituksi.

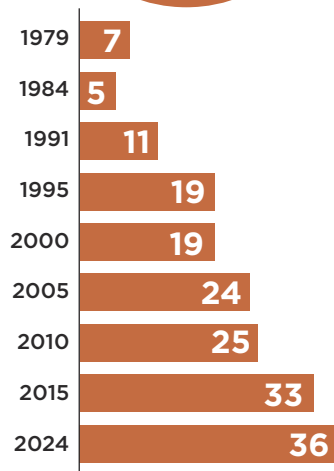
Ei vain johtajien lapsille

Pitkäaikainen leirin johtaja John Simon sanoo, että hän demokratisoi leiriläisten valintaa 1990-luvun loppupuolella, sillä hänestä vaikutti, että monet osanottajista olivat johtajien lapsia. John työskenteli KONEen tiedottajana, ja siinä roolissa hän vei myös tietoa leiristä laajemmalle.

”Ylin johto tiesi leiristä, mutta jo keskijohdossa oli monia, jotka eivät tienneet, huolto- ja asentajaportaasta puhumattakaan.”

Täysin leirin demokratisoiminen ei kuitenkaan onnistunut. 2010-luvun alkuvuosina eräs ohjaaja, joka oli KONEella kansainvälisissä johtotehtävissä, kysyi leiripäällikkö Jereltä, priorisoi tiinko johtajien lapsia – monen leiriläisen johtajatasen vanhemmat kun olivat kysyjälle tuttuja. Jere ryhtyi tutkimaan asiaa, ja kävi ilmi, että joissain maissa maakoordinaattorit olivat ottaneet käyttöön omia hakukriteereitään. Hän sai mutkien kautta käsiinsä taulukon, josta selvisi, että joissain maissa valintoihin vaikuttivat esimerkiksi vanhempien palvelusvuodet yrityksessä ja lapsen koulumenestys.

Tämän jälkeen leiriläisten haku siirtyi sähköiseksi, ja nykyään leiripäällikkö ottaa hakemukset vastaan itse. Jere sanoo ymmärtävänsä, että voi olla kova paine, jos pitää valita, pääseekö leirille vaikka oman esihenkilön lapsi vai joku muu. Niinpä hän voi olla ”paha poliisi” – se on reilumpaa kaikille.

Aluksi leiriläisiä oli Suomen lisäksi seitsemästä maasta, nyt maita on jo reilut 30.

Avoimet kriteerit, paljon arpaa

Nykyään leirin valintakriteerit halutaan pitää selkeinä ja yksinkertaisina: niitä ovat vain nuoren ikä ja hakukerrat. Välillä hakemuksissa näkyy koulunumeroita tai aiempaa matkusteluhistoriaa, mutta niillä ei ole vaikutusta valintaan.

”Emme halua, että koulumenestys olisi kriteeri, jo senkin tähden, että oppimishäiriöitä ei tunnisteta kaikissa maissa kovin hyvin. Voi hyvinkin olla, että joku heikommin koulussa pärjännyt nuori saa leiristä paljon enemmän irti kuin luokan priimukset”, Jere sanoo.

On muutenkin parempi, että nuorten joukko on moninainen, ja pitämällä kriteerit minimissä saadaan kohtuullisen kattava edustus sukupolvesta. Käytännössä eri maille on kiintiöt sen mukaan, kuinka paljon KONEella on niissä työntekijöitä. Kiina on tässä kilpailussa selkeästi suurin maa, ja sieltä myös kysyntää on paljon: Kiinasta tulee usein yli sata hakemusta.

Kun heistä valitaan vanhimmat ja ne, jotka ovat hakeneet useamman kerran, jäljelle saattaa silti jäädä 30 nimeä, jotka pitäisi saada karsittua noin kymmeneen. Viimeinen valinta tehdään arpomalla.

”Näin minä voin aina kertoa kyselijöille, miten nuoret valitaan ja että sattumalla on suuri merkitys”, Jere sanoo.

Parempaa tavoitavuutta haetaan

KONEen kansainvälinen nuortenleiri on ilmainen, mutta ulkomaisten leiriläisten perheet maksavat yleensä leiriläisten lennot, mikä rajoittaa jonkin verran mahdollisuuksia lähettää lapsi leirille. Kun leirin johtaja Carina Herlin kävi vuonna 2024 Intiassa, hän tapasi entisten leiriläisten vanhempia, ja nämä olivat kaikki pääkonttorilla työskenteleviä ihmisiä.

”En usko, että meillä on ollut leirillä intialaisten tehdastyöläisten lapsia”, hän sanoo.

Eri maissa on vuosien varrella ollut omat käytänteensä siinä, onko leiriläisten perheitä tuettu lentojen kustannuksissa. Osassa maista henkilöstöosasto on saattanut

korvata puolet lennoista, joissain taas maksaa koko matkan, mutta vain kerran. Nytemmin näistä tukimuodoista on pitkälti luovuttu. Leirin järjestäjät ovat pohtineet, että lentomatkojen kustannuksissa voisi avustaa, mutta olisi parasta, jos tukiin olisi selkeät kriteerit, jotta niiden myöntäminen olisi avointa ja tasapuolista.

”Sellaisen järjestelmän luominen on hyvin vaikeaa”, Carina sanoo. Hieman helpompaa on parantaa tiedonkulkua, jotta tieto leiristä saavuttaisi työntekijät tasavertoisemmin. Sitä Carina haluaakin kehittää: hänestä olisi hienoa, että viesti tavoitaisi kaikki konelaiset.

Huomasin, että suomalaiset ovat onnellisempia kuin ruotsalaiset. Kaikki on kaunista ja kaikki ovat kauniita.

LEIRILÄINEN 2024,
RUOTSI, 16 V

Miksi nuoret haluavat leirille?

Kysyimme 2000-luvulla leireillä olleilta, miksi he halusivat leirille. Vastauksissa kerrottiin, että nuoret olivat halunneet nähdä uuden maan, saada kavereita ympäri maailman, harjoitella englantia ja seikkailla. Suurin osa sanoi, että oli kuullut leiristä vanhemmiltaan ja oli halunnut lähteä. Vastaaajista 76 prosenttia sanoi, että toive oli oma.

Joka kymmenes kertoi, että vanhempi sisarus oli ollut leirillä, mikä oli saanut omankin mielen leirin kannalle. Tämä on ollut tyypillistä koko leirien olemassaolon ajan: usein leirit ovat tulleet tutuiksi vanhempien sisarusten kautta. Noin 14 prosenttia sanoi, että leirille lähteminen oli vanhemman päätös, mutta melkein kaikki lisäsivät, että onneksi he suostuivat. Puolalainen Magda Kotowska muistaa, että hänen isänsä ilmoitti hänet leirille vuonna 2017, ja hän vastusteli sitä kovasti.

"Minua pelotti uusi ympäristö, enkä ollut puhunut englantia kellekään enempää kuin tunnin tai kaksi. Ajattelin, että olisin yksinäinen tai että kokemus olisi tunnetasolla liikaa."

Isä kuitenkin puhui tyttärensä ympäri kokeilemaan KONEen leiriä edes kerran. Matka kestäisi vain 10 päivää, ja jos leirillä olisi ikävää, asiasta ei koskaan enää puhutaisi. Magda suostui. Huolet painoivat vielä lentomatkan ajan, mutta sulivat heti, kun Magda pääsi isäntäperheeseen.

"He olivat niin mukavia", hän sanoo.

Samankaltainen tilanne oli suomalaisella Ella Nyströmillä vuonna 2015, kun hänen äitinsä käytännössä pakotti hänet leirille.

"Olin todella introvertti ja ujo, ja äiti ajatteli, että leiri olisi minulle kiva kokemus", hän sanoo.

Ellan asenne muuttui Helsinki-päivänä, kun nuoret suorittivat ryhmätehtäviä kaupungilla ja huvittelivat Linnanmäellä. Leirin fiilis alkoi muodostua, kun hän sai hyväksyntää vertaisiltaan.

"Yksi pieni porukka kysyi, haluaisinko lähteä heidän kanssaan viettämään päivää. Heistä tuli sitten minulle leirikaverit", Ella muistelee.

Aluksi monia
jännittää kielitaito ja
se, saako kavereita. Sitten
huomaa, että leirillä voi olla
oma itsensä ja löytyy ihmisiä,
jotka pitävät samoista asioista.
Kyse on hauskanpidon lisäksi
pelkojen ja epävarmuuksien
voittamisesta.

DANIEL NORIN, OHJAAJA JA
ENTINEN LEIRILÄINEN,
RUOTSI

Magda Kotowskaa jännitti tulla leirille, mutta kielimuuri ylittyi lopulta helposti.

KUVALLISIA RAKKAUSKIRJEITÄ LEIRILLE

Nuorille jaetaan joko järvipäivänä tai leirin aluksi leirin t-paita. Se on yhdistävä tekijä, eräänlainen tunnus, joka sitoo leirin yhteen. Leirin historiassa leiriläisten ryhmät ovat suunnitelleet omia ryhmäpaitojaan, mutta nykyään jokaiselle jaetaan samanlainen paita.

Leiripaitoja ovat tehneet monet eri ihmiset, mutta vuodesta 2015 lähtien t-paitavalta-kunnasta on vastannut ohjaajana pitkään toiminut Krzysztof Bernfeld. Kun hän itse oli leiriläisenä vuonna 1997, paitaan oli painettu osantajien maiden nimet, ja Krzysztofista tuntui tärkeältä nähdä paidassa Puola hänen ja toisen leiriläisen kunniaksi. Seuraavana kesänä paidassa oli jokaisen kasvot.

”Oli iso asia nähdä oma naamansa muiden seassa paitaan painettuna”, hän sanoo. Krzysztof on aina yrittänyt tiivistää paitaan leirin ytimen. Aluksi hänen paidoissaan oli telttä, koska siihen tuntui tiivistyvän paljon: päivän touhujen jälkeen nukuttiin kolmen muun kanssa teltassa metsässä. Sen jälkeen Krzysztof alkoi ajatella, mikä muu yhdistää leiriläiset, ja seuraava kuva-aihe oli tuli, leirinuotio.

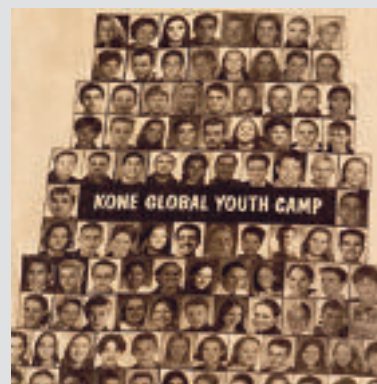
”Vuoden 2022 paita on minusta paras”, Krzysztof sanoo. Siinä hän oivalsi, mikä leirissä oli merkityksellisintä. Tärkeää ei sittenkään ollut telttä, vaan ne neljä ihmistä siellä – eikä tuli, vaan ihmiset sen ympärillä. ”En tiedä, huomaako kukaan näitä kuvia paidoissa, mutta minulle ne

ovat tärkeitä. Ne ovat kuvallisia rakkauskirjeitä leirille.”

Krzysztof on myös suunnitellut leirin funny-bookeja ja ohjaajien kansioiden ulkoasuja. Niissä on tärkeää tietoa, mutta lisäksi Krzysztof haluaa, että ne virittävät leiritunnelmaan. Hänen omaan elämänsäkin tämä on vaikuttanut: paitojen, funnybookien ja ohjaajien kansioiden suunnittelu antoi hänelle lopulta kimmokkeen opiskella taidetta. Nyt hänestä alkaa tuntua, että paitojen osalta takki alkaa tyhjentyä.

”Teen enää yhden tai kaksi, koska on vaikeaa keksiä uutta sanottavaa”, hän sanoo. Sitten voi olla jonkun toisen vuoro.

Nuoret ovat nuoria – ja entistä samankaltaisempia

Leirin ensipäivinä keskuksen sohvilla makailee nuoria kännykät käsissään. Pidetään yhteyttä kavereihin, kerrotaan kotiin kuulumisia. Matkapuhelimen vetovoima on kuitenkin yllättävän heikko, ja paljon suurempi joukko nuoria pelailee pihapelejä tai juoksee saunasta uimaan. Välillä nuoria joutuu edelleen patistelemaan laittamaan puhelimet pois tai ottamaan kuulokkeet korvista, mutta vähän vähemmän kuin vielä muutama vuosi sitten.

Teknologian myötä nuorista on tullut ohjaajien mielestä homogeenisempi joukko.

”Ennen oli englantilaisia punkkareita ja italialaisia anarkisteja”, sanoo pitkäaikainen ohjaaja Daniel Norin. 20 vuotta sitten oli helpompi tunnistaa vaatteista ja tyylistä, ketkä olivat luultavasti Yhdysvalloista, ketkä Itä-Euroopasta ja ketkä kauempaa Aasiasta. Nyt kaikki kulkevat hyvin samankaltaisissa, globaalien ketjujen valmistamissa vaatteissa ja osaavat samat Tiktok-tanssit.

Leirin pitkäaikaiset ohjaajat ovat nähneet nuorten muuttuvan vuosien myötä. Iiris Herlinillä on näppituntuma, että 2010-luvulla nuorten käyttäytymisessä alkoi näkyä enemmän rohkeutta, itsetietoisuutta ja positiivistakin röyhkeyttä.

”Alettiin aiempaa enemmän kyseenalaistaa auktoriteetteja”, Iiris sanoo. Nuoret eivät suorittaneet jokaista tehtävää mukisematta, ja moni alkoi haastaa sitä, miksi jotain tehtiin. Danielin mielestä koronapandemian jälkeisinä vuosina tämä on taas muuttunut.

”Minusta parina viime vuonna nuoret ovat ottaneet iisimmin ja seuranneet ohjelmien tarinoita sen suuremmin kyseenalaistamatta.”

Empaattisempi sukupolvi

Jo useamman vuoden ajan leirin ohjaajat ovat puhuneet, että nuoris-
na näkyy muutos empaattisempaan suuntaan.

”Nykyään nuoret ovat fiksumpia ja osaavat toimia sosiaalisissa tilanteissa paremmin”, sanoo leirin johtaja Carina Herlin.

Samaa sanoo pitkäaikainen ohjaaja Mirka Jokiniemi.

”Itsensä nolaamisen uhka ei ilmeisesti ole enää niin hirveän voimakas.”

Voi olla, että ohjaajat osaavat omalla heittäytymisellään luoda leirille turvallisen tunnelman, mutta Mirka uskoo myös, että nuorista on muutenkin tullut toisistaan syvemmin kiinnostuneita.

”Ymmärretään, että lyttääminen oikeasti sattuu, eikä siitä seuraa mitään hyvää.”

Hänestä on hienoa nähdä, kuinka monilla rasteilla nuoret kannustavat ja rohkaisevat toisiaan: ”Mene vaan. Kyllä sä pystyt siihen. Tosi hyvä.”

Nuorisosukupolvia on tutkittu, ja löydökset vaikuttavat tukevan ohjaajien mielikuvia. *Social Psychological and Personality Science* -tiedelehdessä vuonna 2023 julkaistussa tutkimuksessa tarkasteltiin yhdysvaltalaisen yliopisto-opiskelijoiden empatiakykyä, ja tutkimuksessa havaittiin, että yhdysvaltalaisopiskelijoiden empatia ja toisten ihmisten näkökulmien huomioiminen olivat olleet laskussa ainakin 1970-luvun lopulta

Huomasin, kuinka monta asiaa yhden päivän aikana saa tehtyä, kun laittaa typerän puhelimen pois ja nauttii elämästä täysillä.

LEIRILÄINEN 2024,
ITÄVALTA, 16 V

On parasta,
kun näkee että nuoret
alkavat jutustella ja
vaihtaa ajatuksia.

JUKKA WILJANEN,
OHJAAJA, SUOMI

lähtien. 2000-luvun alkuvuosina tapahtui käänne, minkä jälkeen opiskelijat ovat jälleen olleet empaattisempia.

Voi myös olla, että ihmiset ylipäätään ovat nykyään empaattisempia: YK:n onnellisuusraportti vuodelta 2023 paljasti, että ihmiset ympäri maailman keskimäärin kokevat, että heitä on autettu ja heille on arjessa oltu aiempaa ystävällisempiä.

LEIRIKASTEESTA MAAILMAN NOPEIMPAAN SUUDELMAAN

Kun lastenleirille osallistui ensi kertaa, pääsi – tai joutui – osallistumaan leirikasteeseen. Se on vanha partioperinne, jossa silmät sidottuina kuljetaan esteradan läpi, ja joku saattaa vähän kiusata havuilla matkalla. Konekarin vuosina leiriläiset kulkivat sokkoina narusta kiinni pitäen, Tourun Torpilla pidettiin toisia kädestä.

Kasteen lopussa suuhun annettiin jotain erikoisen makuista tököttiä, jonka ohjaajat olivat loihtineet keittiössä. Perinne on sukua nykyisille oppilaitosten nasujaisille ja fuksiaisille.

”Se oli jännittävä juttu”, muistelee leirikasteen seitsemänvuotiaana saanut Katri Keihäri.

Isommat lapset olivat pelotelleet häntä etukäteen. Katri muistaa, että häntä alkoi sokkona vähän itkettää, mutta joku ohjaajista tuli heti lohduttamaan, että ei ollut mitään hätää.

Kansainvälisellä nuortenleirillä ei ole pidetty leirikastetta. Kummalliset suuhunpantavat sentään pitävät pintansa, sillä eräässä suosituksessa ohjelmanumerossa tarjoillaan suomalaisia herkuruokia: lihahyytelöä, mämmiä, salmiakkia, karjalanpiirakka, silliä ja maksalaatikkoa rusinoilla. Nam!

Pieni kaiku leirikasteesta nähdään usein edelleen iltaohjelmassa, kun vuorossa on maailman nopein suudelma. Siinä koko ohjaajajoukko asettuu lavalle riviin, ja juontaja kertoo homman jujun. Tarkoitus on lyödä maailmanennätys maailman

nopeimmasta suukosta niin, että jokainen ohjaaja vuorollaan antaa pusun seuraavan poskelle, mahdollisimman nopeasti tietenkin.

Harjoituskierröksellä otetaan aikaa, ja sitten käydään tositoimiin. ”Vielä nopeammin nyt”, juontaja kehottaa. Kun seuraava ketjusuukko lähtee liikkeelle, odottaa jotakuta yllätys. Kun hän ryhtyy kiireellä suukottamaan seuraavaa, hän kääntääkin kasvonsa – mielellään vauhdilla – seuraavan kädessä odottavaan kermakakkuun. Ohjaajat yleensä tietävät, että joku ensimmäistä kertaa mukana oleva ohjaaja tämän kohtalon saa, mutta silti se yllättää ja jännittää. Leiriläisillä on hauskaa.

Oona Tchitcherin tarjoilee kakkua.

Tyypillinen **LEIRIPÄIVÄ** *täyttyy* *puuhasta*

Aiemmin leirien ohjelma oli melko tarkkaan aikataulutettu. Nykyään vapauksia on enemmän, mutta moni täyttää päivän monipuolisilla askareilla. Pelataan, uidaan, lauletaan ja tanssitaan. Pitkän päivän päätteeksi uni ei aina tule heti.

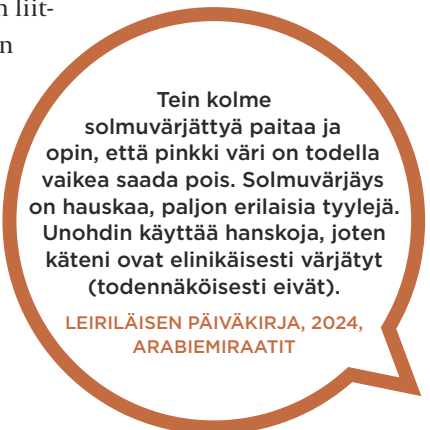
AAMUISIN KOKOONNUTAAN LEIRIKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN

eteen. Telttayön koleus karisee pienessä aamujumpassa, minkä jälkeen nuorille kerrotaan päivän tärkeimmät aikataulut. Monet menevät sen jälkeen tutkimaan ilmoitus-
taulua.

Käytännössä aamupäivisin leiriläisten ryhmät suorittavat teemaohjelmaan liittyviä rasteja, ja iltapäiville on järjestetty vapaaehtoista toimintaa. Vapaa-aikaa on siis melko paljon, mutta sen voi halutessaan myös täyttää tehokkaasti. Menisikö tekemään solmuvärjättyjä paitoja vai vuolemaan voiveistä? Ukulelea voisi opetella soittamaan tai kokeilla kiipeilyä. Mutta aikaa pitäisi jättää myös soutamiselle ja saunomiselle. SUP-laudoille on tarjolla oma retken-
sä, samoin eksoottiselle metsäkävelylle. Jos jaksaisi herätä, kello 7.00 olisi aamujuoksu.

”Jos haluaa päästä helpolla, voi heittää pallon nuorten keskelle”, sanoi leirin johtaja Aarre Mäki vuonna 1991 *Hyvinkään uutisille*. Palloporukasta löytyy nopeasti johtaja, joka sanoo, mitä pelataan. ”Tällöin kolmannes joukosta passivoituu, siirtyy sivuun seuraamaan ja leiristä on tullut säilytyspaikka.”

Monipuolinen ohjelmatarjonta on tärkeää, jotta kaikki löytävät mielekästä teke-
mistä. Pallopelejä on hyvä olla, mutta myös mölkkyä, lipunryöstöä, melomista ja niin edelleen. Viimeisinä vuosina on myös ollut hiljainen huone lukemiseen ja videopelien pelaamiseen. Oma huoneensa on myös rukoilemiselle ja muulle hiljentymiselle.

Tein kolme
solmuvärjättyä paitaa ja
opin, että pinkki väri on todella
vaikea saada pois. Solmuvärjäys
on hauskaa, paljon erilaisia tyylejä.
Unohdin käyttää hanskoja, joten
käteni ovat elinikäisesti värjätyt
(todennäköisesti eivät).

LEIRILÄISEN PÄIVÄKIRJA, 2024,
ARABIEMIRAATIT

Ennen urheiltiin enemmän

1980- ja 1990-luvuilla urheilulla oli nuortenleirillä suurempi rooli kuin nykyään. Oli lentopallo- ja pingiskilpailut, joita seurattiin ja hurrattiin tosissaan, käytiin purjehtimassa jollalla ja soudettiin kilpaa. Ryhmien väliset kilpailut olivat pakollisia, mutta ne eivät täyttäneet kovin isoa osaa päivistä. Valtaosa ohjelmasta oli silloinkin vapaaehtoista – jopa siinä määrin, että esimerkiksi 1980-luvulla kansainvälisellä leirillä pari kertaa ollut Minna Karhunen ei muista ohjelmaa laisinkaan.

”On siellä varmaan sitäkin ollut, mutta minä muistan vain hengailun”, hän sanoo.

Erilaisia pihapelejä oli paljon. Minna muistaa pingiksen ja narupallon, jossa seipään päähän kiinnitetyssä narussa olevaa palloa lyödään mailoilla. Moni noiden vuosien leiriläinen mainitsee myös jakkolon, jossa kiekkoja liu'utetaan pitkää puualustaa pitkin reikiin, joissa oli eri pistemäärät.

Kun ohjelma oli pitkälti vapaaehtoista, siitä saattoi myös tehdä oman näköistä. Joku muistaa, että tärkeintä oli istuskelu, höpöttely ja sekoilu, toisen leiri on ollut kokoaikaista lentopallon, tenniksen tai pingiksen läiskintää. Sama näkyy tänäkin päivänä: yhdet täyttävät työpajojen ilmoittautumislistat ja samalla oman päivänsä tekemisellä, toiset heittelevät koripalloa, kolmannet ovat järvessä kaiken mahdollisen ajan ja neljännet ottavat iisisti. Ohjaajat huolehtivat, ettei kukaan jää yksin.

Kielirajat rikki

Nuoret ryhmäytyvät nykyään kohtuullisen hyvin kielirajojen ylitse. Etenkin aluksi ruokalassa ja biljardipöydän ääressä saatetaan hakeutua omankielisten seuraan, mutta aika moni sukkuloi kielirajoista välittämättä. Englannin osaaminen on parantunut vuosien varrella paljon.

”Me ranskalaiset ja belgialaiset olimme suomalaisten jälkeen suurin ryhmä”, sanoo belgialainen Eric Polli, joka oli leireillä aktiivisesti 1980-luvulla. ”Suurin osa ei puhunut englantia kovin hyvin.”

Hän otti leireillä sellaisen roolin, että liikkui ryhmien välillä.

”Olen avoin, utelias enkä oikeastaan ujo, joten luonnollisesti juttelin kaikille. Minullakin oli vaikeuksia englannin kanssa, ja kaivoin usein taskustani minisanakirjan, mitä pohjoismaiset nuoret pitivät hauskana. Se auttoi rikkomaan jätää.”

Tällaisia koko joukon yhdistäjiä löytyy nuorista joka vuosi. Vuonna 2024 yksi heistä oli perulainen nuorimies, joka oli tullut leirille Espanjasta.

”Alussa kaikilla oli omat pikkuryhmänsä ja tuntui että minä olin harvoja, jotka yrittivät puhua kaikille”, hän sanoo. ”Minusta on hauskeempaa hakea kulttuurien sekoittumista.”

Leirillä
näki hyvin,
etteivät kaukaa
ulkomailta tulevat
ihmiset ole niin erilaisia.
Kiinnostukseni muita
kulttuureja kohtaan kasvoi.

LEIRILÄINEN 2013–2015,
SUOMI, 15–17 V

Oli paljon hauskoja aktiviteetteja, teimme savi- ja helmitöitä, pystytimme teltat. Iltaohjelmassa esiteltiin leiri. Erittäin hauska ja mielenkiintoinen päivä. Mieleen jäivät taidetyöt ja askartelut, henkilökunnan esittely. Näin paljon luontoa, poltin vaahtokarkin leirinuotiolla, en aio kokeilla leirinuotiota uudestaan.

LEIRILÄISEN PÄIVÄKIRJA, 2024,
ARABIEMIRAATIT

Luontaisesti globaali

Maailmassa on paljon kansainvälisiä nuortenleirejä, mutta usein niillä osallistujien lähtömaiden valikoima on suppeampi.

KONEen leirin ohjelmatyötä pitkään tehnyt Juho Niskanen on opettanut nuorisotyötä ja arvelee olleensa töissä yli sadalla leirillä. Muista kansainvälisistä leireistä KONEen leiri poikkeaa hänestä siinä, että leirin lähtökohta on luontaisesti globaali: nuoret kaikista yhtiön toimintamaista ovat tervetulleita, ja tyyppillisesti leirillä onkin väkeä kaikilta asutuilta mantereilta.

Leirin globaali luonne tuo oman mausteensa kansainvälisyyskasvatukseen: nuoret huomaavat, että ihmiset hyvinkin erilaisista taustoista ovat loppujen lopuksi aika samanlaisia. Leireillä on ollut vuosien varrella nuoria poliittisesti toistensa kanssa kiistelevistä maista ja eri uskontokunnista.

”Nuoret tavallaan astelevat maailmaan leirin ansiosta”, sanoo pitkäaikainen ohjaaja Mirka Jokiniemi. ”Heillä on yhtäkkiä kavereita ympäri maailmaa. Muslimi, juutalainen, kristinuskoinen ja hindu istuvat samassa ruokapöydässä ja pitävät toisistaan.”

Voi keksiä itsensä uudelleen

Leirille muodostuu nopeasti oma kuplansa: iloinen ja turvallinen tila, jossa puuhailaan yhdessä. Moni entinen leiriläinen kuvaa tunnelmaa sellaiseksi, että siellä voi olla oma itsensä tai keksiä itsensä uudelleen, sillä omat sosiaaliset ympyrät ja vanhemmat ovat jossain muualla.

”Tuntuu siltä, että kukaan ei painosta”, sanoi perulainen leiriläinen, joka oli 17-vuotias ollessaan Suomessa vuonna 2024. ”Sitä tiedostaa, että vanhemmat eivät ole täällä, ja voi olla ikään kuin oma itsensä.”

Ruotsalainen Matts Falck muistaa tämän tunteen kesältä 1986. Hän oli lähtenyt leirille vähän vastentahtoisesti isän pyynnöstä. Oikeastaan hän olisi halunnut viettää kesää kavereiden kanssa, mutta onneksi leirillä oli hauskaa, ja hän solahti kansainvälisiin porukoihin helposti. Hän oli ensimmäistä kertaa ulkomailla omin päin, ja

Leiri antoi minulle itseluottamusta, ja todisti, että voin toimia itsenäisesti ilman vanhempiani ulkomailla. Se tarjosi minulle myös huoletonta aikaa sydäntäsärkevänä kesänä, koska isoisäni kuoli vain viikko leirin jälkeen.

LEIRILÄINEN 2023,
SAKSA, 17 V

muistikuviansa mukaan myös ainoa ruotsalainen leiriläinen. ”Ei vanhempia, sukulaisia eikä kavereita, jotka odottavat, että käyttäydyt tietyllä tavalla. Se oli suuri seikkailu, jossa oli ihmisiä kaikkialta maailmasta.”

Itsensä löytäminen tai keksiminen korostuu muualta Suomeen tuleville, koska omiin ympyröihin on matkaa. Monet suomalaiset ovat olleet joillain leireillä ennenkin, mutta KONEen leiri poikkeaa rippileiristä, protuleiristä, partiosta ja harrasteleireistä siinä, että muilla leireillä on yleensä enemmän vanhoja kavereita. Kun KONEen leirillä yhdistävä tekijä on jommankumman vanhemman työpaikka, on tuttuja yleensä vähänlaisesti.

Kaikilla ei ole kivaa

Moni sanoo jälkeenpäin, että leiri oli elämän paras kokemus. Ei leirillä kuitenkaan aina kivaa ole. Osa löytää kavereita heti ja sukeltaa leirikuplaan nopeasti, toisilla sopeutuminen kestää kauemmin. Koti-ikävä on joskus todella kova, useimmiten nuoremilla leiriläisillä, tai elämäntilanne voi olla vaikea. Osa ei viihdy leirillä, ja jotkut kapinoivat muuten vain. Leiriltä pääsee tietenkin kesken kotiin, mutta hyvin harvoin siihen päädytään.

Italialainen Giulia Alessi haki leirille kolme kertaa ennen kuin pääsi lopulta mukaan 17-vuotiaana. Hänelläkin oli aluksi koti-ikävä, mutta hän ymmärsi leirin hengen nopeasti. Hän on toiminut leirillä ohjaajana vuodesta 2016.

”Nykyään kun näen leiriläisiä, jotka eivät edes yritä ja vain valittavat, aikuinen minussa ymmärtää nuoria ja yrittää auttaa heitä parhaansa mukaan”, hän sanoo, ”mutta teini sisälläni haluaisi ravistella niitä kiittämättömiä, että mitä ihmettä, joku on jäänyt suremaan kotiin sen tähden, että teidät tuotiin tänne marisemaan!”

JUMPPA, LIPUNNOSTO JA JONOT SUORIKSI

Lastenleireillä oli selkeät sävelet aamun avaukseksi. Ensin kokoonnuttiin reippaaseen aamuvoimisteluun. Se ei ole jäänyt ihmisten mieliin kaikkein mukavimpana perinteenä: tylsiä venytyksiä ja taivutuksia silmät vielä unesta pöpperöisinä. Sitten keräännuttiin lipunnostoon ja kajautettiin *Lippulaulu*, mikä tuntui juhlalliselta.

”Se oli jotenkin hieno alku ennen kuin lähdettiin päivän hauskoihin hommiin”, sanoo lastenleireillä 1980-luvun lopussa ja 1990-alussa ollut Katri Keihäri.

Lipunnoston jälkeen ryhmät järjestäytyivät ruokalan eteen jonoihin. Samalla kuultiin käs-kynjako eli päivän ohjelma ja eri ryhmien tehtävät. Osa pääsi perunateatteriin eli perunan-kuorintavuoroon, toiset tiskaamaan, kolmannet

puunkantoon, neljännet pöydän kattamiseen ja niin edelleen. Leiripaikka vaikutti askareisiin: Konekarilla tiskattiin aluksi merivedessä kyykistellen, Tourun Torpilla poimittiin mustikkaa kilpaa, sillä siellä oli hyvät mustikkametsät. Illalla saatiin kaikkien yhdessä poimimista marjoista mustikkapiirakkaa.

Käskynjaossa myös kerrottiin tärkeimmät uutiset, esimerkiksi päivän sääennuste tai jos maailmalla oli tapahtunut jotain merkittävää. Jono oli tärkeää saada suoraksi, sillä siistein jono pääsi ensimmäisenä syömään. Katri sanoo, että selkeä päiväohjelma loi leirille turvallisen tunnelman.

”Se oli ihanan järjestäytynyttä ja touhukasta, siitä jäi todella lämpimät muistot.”

Hämmäntävä lippu ja keskiyön Marseljeesi

Aamun askareet periytyivät kansainväliselle nuortenleirille vähän kevyempinä. *Lippulaulusta* luovuttiin, koska harvapa osasi suomea, mutta lippu silti nostettiin. Lipunnosto on vuosien varrella hämmäntänyt monia ulkomaisia nuoria. Saksasta leirille 1980-luvun lopulla tullut Torsten Seidel sanoo ihmetelleensä, että patriotisismi oli niin iso juttu, sillä Saksassa se on monille vaikea aihe toisen maailmansodan kaiken tähden.

”Lipun kunnioittaminen aamuisin oli outoa ja siitä tuli ärsyttävää, kun sitä käytettiin kurinpitoon”, Torsten sanoo.

Lopulta häntä ei niinkään häirinnyt lipun katsominen, vaan enemmän jonoissa seisominen. Hän ymmärsi, että sillä varmasti haluttiin rauhoittaa ruokailun tunnelma, mutta silti se nyppi. Torsten yritti seistä nätisti jonon etupäässä, mutta ilmeisesti jotkut hänen takanaan pelleilivät tai eivät kuunnelleet. Vaikutti siltä, että hän oli aina viimeisessä ruokalaan pääsevässä ryhmässä. Silloin Torstenista tuntui, että koko ryhmää ran- gaistiin joidenkin kurittomuudesta.

Ranskalaisia taas nyppi itse Suomen lippu. Miksei kaikkien maiden? Leirin johtaja Are Mäki ilmoitti ykskantaan, että Suomessa kunnioitettiin Suomen lippua.

”Pöydillä oli pikkulippuja, joita jotkut venkslasivat ja nostivat oman lippunsa liehumaan niihin”, ohjaaja Silja Niemi sanoo.

Yleensä nuortenleirin lipunnosto oli hiljainen. Eräänä vuonna 1980-luvulla suomalaisnuorille tuli kuitenkin lastenleiritunnelma, sillä melkein kaikki olivat seisseet samoissa riveissä lapsina laulamassa. Suomalaiset alkoivat laulaa *Lippulaulua*, kun lippu nousi, kertoo leirillä ollut Minna Karhunen. Ranskalaiset innostuivat ja alkoivat laulaa *Marseljeesia* ja muut kansalaisuudet omia laulujaan.

”Kaikki lauloivat kilpaa ja nauroivat, mutta varmaan se on ohjaajien mielestä ollut hirveää”, Minna sanoo.

Marseljeesi raikasi muutenkin säännöllisesti eri vuosina leirin metsissä, sillä ranskalainen ylpeys tuntui vaativan sitä. 1990-luvun alussa saatiin aikaan jopa pienimuotoinen kapina.

Tuolloin leireillä ollut suomalainen Timo Skog osasi ranskaa ja vietti aikaa ranskalaisten kanssa. Eräänä iltana ranskalaisryhmässä sovittiin, että keskiyöllä alettaisiin laulaa *Marseljeesia* teltoista käsin. Näin toimittiin, ja Timo lauloi täyttä kurkua mukana. Ohjaajat yrittivät käskää nuoria hiljentymään, mutta heille huudettiin takaisin, että teidän pitää kunnioittaa meidän maata, samaan tapaan kuin nuorille oli aamuisin sanottu, että pitää kunnioittaa Suomen lippua.

”Se oli ensimmäinen kerta, kun oli vähän uhmaa ohjaajia kohtaan. Meillä oli iso ryhmittymä,

joten saatiin varmaan siksi muodostettua kapinamieltä”, Timo muistelee nauraen.

Nykyään lippua ei enää nosteta. Yhdysvalloista Suomeen muuttanut leirin johtaja John Simon lopetti perinteen 1990-luvun puolivälin tienoilla.

Kerran italialaiset ja espanjalaiset nuoret tosin nostivat omat lippunsa kepposena Siikaniemen kurssikeskuksen salkoon, mutta he eivät tajunneet sitoa narun alapäätä lippuun oikein. Naru lippuineen karkasi tangon nokkaan, ja apuun jouduttiin lopulta kutsumaan tikasauto.

Parhaiten mieleeni on jäänyt leirin lämmin, kaikki huomioiva, avoin tunnelma jota en ole samanlaisena kokenut muualla.

LEIRILÄINEN 2013-2015,
SUOMI, 15-17 V

Onnistumisen hetkiä askartelulla

Askarteluhuone on suosittu paikka hiljentyä ja värkkäillä lahjoja kotiin tai vaikka leirin alussa saadulle salaiselle ystävälle. Puitteet ja muoti vaikuttavat siihen, mitä askarrellaan.

T-paitojen solmuvärjäys ja paracord-naruista rannekkeiden tekeminen ovat kiinnostaneet tasaisesti niin tyttöjä kuin poikiakin, kun taas suurin osa savitöiden ja rannekorujen tekijöistä on tyttöjä.

Välillä valikoimaan tuodaan uusia kokeiluja, kuten kalligrafiaa tai makramee-solmutaulujen tekemistä, mutta pitkälti mennään hyväksi havaituilla askareilla.

Kun askarteluhuonetta esitellään leirin alussa, aina on nuoria, jotka sanovat että he eivät voi osallistua, koska eivät ole luovia eivätkä osaa tehdä käsillään mitään.

”Monilla on kova vastustus, koska he eivät halua tulla nolaamaan itseään”, sanoo askartelua pitkään ohjannut Mirka Jokiniemi.

Joka vuosi tällaisia nuoria tulee kuitenkin katselemaan askartelutöitä kaverinsa kanssa, ja pienen rohkaisun jälkeen he uskaltavat itsekkin kokeilla. Heille pyritään antamaan tunne, että ei haittaa, jos työ menee pieleen. Askarteluhuoneessa ei ole yksikään vanha kaveri vieressä nauramassa. Mirkalle leirin palkitsevin hetki on se, kun tällainen nuori innostuu ja on lopulta ylpeä itsestään.

”On ihanaa nähdä riemu nuorten silmissä, kun he tulevat näyttämään valmista työtä, että katso, minä tein tämän itse!”

Mirka pääsee joka leirillä ottamaan kuvia, koska nuoren mielestä hänen äitinsä tai siskonsa ei ikinä tulisi uskomaan, että nuori on ihan itse tehnyt niin hienon tuliaisien. Mirkasta on tärkeää, että nuori saa voitettua epäilykset omia kykyjään tai luovuuttaan kohtaan.

”Uskon että se johtaa moneen muuhunkin asiaan elämässä, kun saa kokea, että en minä ollutkaan ihan surkea. Kun kokeilin, katsoin mallia ja kysyin neuvoa, sain aikaiseksi jotain, mistä voin olla ylpeä. Se on ihan hirveän tärkeä kokemus.”

KILPAILU LASTENLEIRIN YTIMESSÄ

Lastenleireillä ryhmien välinen kilpailu oli kaikki kaikessa. Lapset jaettiin ryhmiin, joille annettiin tyypillisesti luonnosta tuttuja nimiä: nuolihaukat, merikotkat ja silkkiuikut kisasivat vuonna 1952 ja ketut, kärpät ja hillerit 1957. Ajatus oli, että

lapset ryhmäytyisivät mahdollisimman hyvin, ja lapset innostuivatkin hauskoista kilpailuista helposti. Ryhmät tehtiin etukäteen niin, että jokaisessa ryhmässä oli mahdollisimman kattavasti kaikenikäisiä, pienistä 6-vuotiaista 14-vuotiaisiin teineihin.

Kilpailu kesti koko viikon, ja lajit olivat niin monipuolisia, että erilaiset kyvyt nousivat esille. Fyysisemmät ryhmät pärjäsivät joissain kilpailuissa, nokkelammat toisissa. Ohjaajat saivat tuoda uusia kilpailuideoita mukaan, ja kisat kehittyivät hiljalleen ajan myötä. Esimerkiksi runous otettiin ”olympialajiksi” vuonna 1967 – ehkä oikeiden olympialaisten innoittamana, sillä niissä runous oli kilpalajina vuosina 1912–1948.

Iltanuotiolla joukkueille jaettiin palkinnoiksi helmiä, jotka pujotettiin puussa olevaan rautalankaan. Näin laskettiin kisamenestyksen pisteet. Pienempiä helmiä sai vaihtaa isompiin, kun niitä kertyi tarpeeksi. Myöhempinä aikoina helmet korvautuivat palloilla ja sittemmin kiekkoilla, mutta pistelaskun periaate pysyi samana vuodesta toiseen.

Myös askareista kuten perunateatterista ja tiskaamisesta saattoi saada pisteitä, ja leireille 1960-luvulla osallistunut Ilona Autti-Rämö epäilee, että ohjaajat saattoivat näillä lisäpisteillä tasata ryhmien välisiä eroja ja lietsoa lapsia tsemppaamaan entistä lujemmin.

FAKTA!

Lastenleirillä isommat pitivät huolta pienemmistä myös teltoissa. Vanhin nukkui etummaisella paikalla, toiseksi vanhin teltan perällä. Keskellä turvassa tuhisi nuorempia.

Tärkeää sekoittaa ikäryhmät

Ilona toimi myöhemmin lastenneurologian erikoislääkärinä, ja hän pitää ikäryhmien sekoittamista erittäin hyvänä pedagogisena ratkaisuna.

”Minusta on suuri sääli, että lapset ovat nykyään vain oman ikäistensä kanssa”, hän sanoo. ”Siinä ei opi erilaisten ihmisten kanssa olemista, kannustamista ja puolen pitämistä.”

Nämä taidot omaksuttiin automaattisesti lastenleirillä viikon aikana. Kun kyseessä oli joukkuekilpailu, pienintäkin kannustettiin.

”Olin itse hirveän pieni”, Ilona sanoo. ”Isot sisarukset olivat aina jättäneet minut yksin, mutta leirillä olin yhtäkkiä isojen parissa hyvä tyyppi ja sain olla mukana”, hän muistelee.

Kisat olivat kovia, mutta niissä otettiin huomioon ikäjakauma. Oli paljon pallopelejä, pussijuoksua ja polttopalloa. Kun joka joukkueessa oli pieniä ja isoja ja tulos oli joukkueen yhteinen, kehtään ei syrjitty. Se oli Ilonasta kasvatuksellisesti ”ihan älyttömän hienosti” tehty. Hänestä on tärkeää muistaa, kuinka paljon lapset kasvattavat toisiaan. Nykyään, kun perhekoot ovat pienempiä, ei tavallisesta naapurustosta enää useinkaan saada urheilujoukkueita kasaan.

”Jos ei ole tällaista leirimahdollsuauttakaan kerran kesässä, niin menetetään paljon”, Ilona sanoo.

Koko ajan syödään

Kaikki leirikeskuksissa olleet tietävät, että ruokaa riittää. Lastenleirien alkuaikoina oli hyvä myyntivaltti, että lapsille tarjottiin täysihoito, ja ruoka oli monipuolisempaa kuin usein kotona. Kansainvälisen nuortenleirin alkuajoilta puolestaan on joitain anekdootteja siitä, että suomalainen perunapainotteinen arkiruoka ei ole ollut kaikkien ulkomaanvieraiden mieleen. Välillä menneiden aikojen leiripalautteissa harmiteltiin, että iltateen kanssa oli vain näkkileipää – lastenleireillä olleet taas muistelevat lämmöllä iltateetä ja näkkileipää, joiden jälkeen lähdettiin iltapesulle.

Parhaimpia muistoja olivat tiimien väliset kilpailut ja nuotion äärellä istuminen, kun söimme lämpimiä suklaabanaaneja. Maistoin myös ensi kertaa salmiakkia ja syljin sen pois.

LEIRILÄINEN 2016,
AUSTRALIA, 15 V

Joskus ruoka ei ollut syötävää. Kuka on keksinyt tehdä spagettikeittoa, jossa on makkaroita?

LEIRILÄINEN 1994,
HOLLANTI, 15 V

Viime vuosikymmeninä ruokatarjoilu on ollut runsas. Esimerkiksi Siikaniemen kurssikeskus tarjoilee runsaan aamupalan, lounaan, päivällisen ja iltapalan lisäksi myöhäisillan mahdollisuuden käydä paistamassa nuotiolla makkaraa, tikkupullaa, lettuja tai vaahtokarkkeja. Leiriläisten palaute ruoasta on ollut kiittävää tai ainakin tyytyväistä. On vähän jo klisee, että italialaiset nyrpistelevät nenäänsä muunmaalaisten pastankeittotaidoille, mutta kokemukset leiriltä osoittavat, että vaikka joku saattaa vähän naureskella suomalaiselle spagetille ja jauhelihakastikkeelle, silti sitä haetaan lisää.

Siikaniemen kurssikeskuksen johtaja Jari Rissanen sanoo, että kansainvälisen leirin ruokahuollossa pitää ottaa muutamia asioita huomioon. Suomalaisille jo tutumpien allergioiden ja ruokavalioiden lisäksi on huomioitava uskontoon ja kulttuuriin perustuvat rajoitteet. Vaikka keskimäärin kaikki maistuu, suomalainen tapa tehdä laatikkoruokia on osoittautunut epäsuosituksi. Nykyään esimerkiksi pasta ja kastike tarjoillaan kansainväliselle nuortenleirillä aina erikseen, eikä tehdä uunipastoja.

Nykypäivän ohjaajat sanovat, että leirin alussa ruokamäärä tuntuu hurjalta, mutta jostain syystä keho aika pian tottuu leirillä olemiseen, ja oma annoskoko alkaa päivien edetessä kasvaa.

Limsakellarista karkkikauppaan

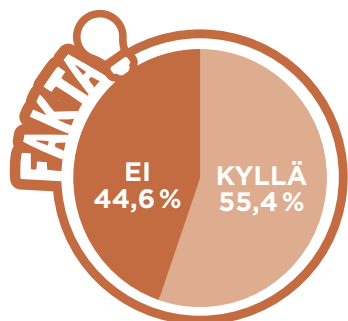
Konekarin saarella oli maakellari, joka aukesi lounaan jälkeen limsakellarina. Ainoa makea herkku, jota leirin aikana sai ostaa, oli limonadi. Tourun Torpilla ei ollut maakellaria, joten 1980- ja 1990-luvuilla sen korvasi limsakioski, joka aukesi tauoilla. Karkkeja ei saanut sielläkään.

Limsapulloihin liittyy perinne, joka kulki leireillä kymmeniä vuosia. Pulloissa oli ohuesta metallista tehty repäisykorkki, johon sai pistettyä nauhallalla tai neulalla reiän. Osa imeskeli pienestä reiästä limua pitkin päivää, jotta se kestäisi kauemmin. Tyypillisempi käyttö pikku reiälle oli, että sen päälle laitettiin peukalo, sitten pulloa ravistettiin ja limsaa suihkuteltiin ympäri leiriä. Jotkut katsoivat vierestä, että sinne hupenivat markat pitkin pihamaata, kun kallista kokista tuhlattiin. Toiset käkättivät naurusta.

Nykyään leirillä on pieni karkkikauppa, joka on auki lounaan ja päivällisen jälkeen. Limsasuihkuja ei ole enää nähty – paitsi joskus, jos joku keksii laittaa Mentos-pastillin kokispulloon.

Ohjaajat ovat ihan kivoja, mutta aamuvoimistelu on ihan kauheaa, kun puolinukuksissa joutuu tekemään jumppaliikkeitä. Kiskassa pitäisi myydä limsan lisäksi myös karkkeja.

LEIRILÄINEN HYVINKÄÄN
UUTISISSA 1992,
SUOMI, 11 V

Oliko tämä ensimmäinen kertasi saunassa?

LÄHDE: KYSELY 2000-LUVUN
ULKOMAALAISILLE LEIRILÄISILLE

Saunasta uimaan ja takaisin

Iso osa ulkomaalaisista vieraista ei ole käynyt saunassa ennen tuloaan Suomeen. Saunominen ei ole leirillä pakollista, mutta se on erittäin suosittua. Jos on hyvä sää, saunat ovat täynnä ja järvessä on koko ajan kymmeniä nuoria. Vielä 1980- ja 1990-luvuilla oli tavallista, että nuorille tarjottiin yksi saunailta, mutta nykyään saunat lämpiävät jokaisena päivänä.

Yksi nykyleirin harvoista ehdottomista säännöistä on, että uimaan ei saa mennä ilman ohjaajien läsnäoloa. Koska nuoria on paljon, myös uimavalvojia on useita samalla kertaa. Muutaman kerran ohjaajat ovat joutuneet poimimaan vedestä nuoria, jotka ovat kertoneet uimataidoistaan turhan itsevarmasti. Ohjaajien kansiossa on lisäksi tiedot niistä leiriläisistä, jotka eivät osaa uida.

Sauna on aina kuulunut myös ohjaajien pieneen rentoutumishetkeen päivän päätteeksi: alkuvuosikymmeninä ohjaajille oli naisten ja miesten saunat vuoropäivinä niin, että toiset laittoivat lapset nukkumaan ja toiset menivät ensin saunaan.

”Arella oli ihan omat jutut”, sanoo 1970-luvulla ohjaajana toiminut Tapani Väljä. ”Löylyä ei saanut heittää ennen kuin tuli hiki, kun me pikkukundit olisi heitetty koko ajan. Siellä lauteilla Are sitten jakoi elämänviisauksia.”

Saunan jälkeen ohjaajat saivat vielä iltapalan, jossa oli jopa leikkeleitä. Se oli Tapanin mukaan silloin harvinaista ja hienoa.

Koronatauko ja viikonloppuleiri

Vuoden 1947 jälkeen leiri on peruttu kokonaan vain vuonna 2020. Silloinkin haut oli jo avattu ja ohjaajat rekytoitu, mutta keväällä oli selvää, että koronaviruksen aiheuttaman pandemian tähden leiri oli pakko laittaa jäähylle.

Samaa punnittiin vuonna 2021. Tautitilanne oli onneksi syksyllä 2021 helpottanut sen verran, että lokakuussa saatiin pidettyä leiriviikonloppu Suomessa asuville KONEen työntekijöiden lapsille. Ohjelma suunniteltiin samankaltaiseksi kuin kansainvälisellä leirillä: leiri alkoi visiitillä Linnanmäelle ja leiripaikalla oli tehtävärasteja,

"Kuinka kauas
he saavat uida?"
"No, kuinka kaukaa haluat
lähteä heitä pelastamaan?"
"Pojat, nyt takaisin
päin sieltä!"

UIMAVALVOJIEN
KESKUSTELU
LAITURILLA 2024

leiriolympialaiset, pelailua, iltanuotiota ja saunomista. Mukaan saatiin 25 leiriläistä ja 11 ohjaajaa. Leirillä touhuttiin perjantai- ja lauantai-iltoihin.

Osallistujat pitivät leiristä, sillä koronaeristys oli nuorille raskas. Paikalla olleet ohjaajat kertovat, että viikonloppuleirissä oli myös puolensa: lyhyessäkin ajassa pääsi jo vähän leiritunnelmaan, uimavalvonta oli lokakuussa tavallista leppoisampaa eivätkä ohjaajat olleet leirin jälkeen niin väsyneitä kuin tavallisesti.

Mahdollisuus ja pikkupakko esiintyä

Illan virallinen osuus on iltaohjelma, jossa on ohjaajien esittämiä hupailuja ja pieniä kilpailuja, joihin pyydetään vapaaehtoisia. Leiriläiset saavat lisäksi esittää vapaaehtoisia ohjelmanumeroita. Niissä nousee yllättäviä kykyjä esiin: joku on pianovirtuoosi, toinen tekee upeita digitaalisia piirroksia, kolmas on hyvä tarinankertaja. Tyypillisesti leirin ensimmäisenä tai toisena iltana harva uskaltaa vielä lavalle, mutta loppua kohden esiintyjä voi olla jonoksi saakka. Se, että pääsee turvallisesti esiintymään ja saa raikuvat aplodit, voi tehdä hyvää itsetunnolle.

Iso osa iltaohjelmasta käytetään löytötavaroiden palauttamiseen. Se toimii niin, että illan juontaja esittelee leirikeskuksesta löytyneet tavarat, ja leiriläiset saavat ne takaisin pientä esitystä vastaan. Moni ottaa kavereita mukaan ja laulaa esimerkiksi kansallislaulun, mutta välillä on nähty käsilläkävelyä tai vaikka vain numeroiden ääneen laskemista yhdestä kymmeneen – kaikki käy. Ohjaajat kannustavat leiriläisiä auttamaan toisiaan tai keksimään helppoja tapoja esiintyä.

Tämä pieni pakko esiintyä jakaa näkemyksiä. Välillä kadotettu vaatekappale jätetään lunastamatta, sillä esiintyminen kaikkien edessä voi jännittää liikaa. Tasapainoilu rohkaisun ja mukavuusalueelta pois tuuppimisen ja toisaalta sensitiivisyyden ja turvallisen ilmapiirin välillä on toisinaan haastavaa.

Iltaohjelman jälkeen on vielä hetken vapaata aikaa. Voi käydä iltanuotiolla istumassa tai syömässä iltapalaa, pelailla tai vain rupatella kaverien kanssa. Yhdentoista maissa telttoihin laskeutuu hiljaisuus.

Kun on unohtanut jotain ja joutuu laulamaan, se on hauskaa muille, mutta ikävää ja noloa itselle. Onneksi en hävittänyt mitään! Laulaminen on kauheaa!

LEIRILÄINEN 2003,
SAKSA, 16 V

ILTANUOTIO JA SEN LAULUT

Lastenleireillä oli selkeä ja vähän nykyisestä nuortenleiristä poikkeava iltaohjelma: kokoonnuttiin iltanuotiolle, laulettiin yhdessä ja ryhmät esittivät erilaisia ohjelmanumeroita pienistä näytelmistä runoihin. Niistäkin sai palkinnoksi helmiä tärkeään leirikilpailuun.

Iltanuotio kuuluu olennaisesti kesäleireille: touhukkaan päivän päätteeksi hiljennytään yhdessä katsomaan tulta ja laulamaan lauluja. Yhdessä laulaminen on useissa tutkimuksissa todettu ihmisiä yhdistäväksi ja jopa onnellisuutta ja mielenterveyttä edistäväksi voimaksi.

Lastenleireillä laulettiin paljon, niin iltanuotiolla kuin muutenkin. Konekarin vuosina Antti-Veikko "Aavee" Nikulainen soitti haitaria, ja opettajana siviilissä toiminut Hellin Yliherne johdatti hankin yhteislaulua mielellään. Leirillä oli oma laulukirja, monistettu vihkonen, jossa oli kaikkien tuntemia hauskoja lauluja: *Päivänsäde ja meninkäinen*, *Meksikon pikajuna* ja *Kotimaani onpi Suomi*. Konekarin laulut osataan edelleen ulkoa, 1950- ja 1960-luvun leiriläiset vakuuttavat.

Myös kansainvälisellä leirillä oli pitkään oma lauluvihkonsa, jossa oli kaikille tuttuja ja maiden

omia lauluja. Esimerkiksi vuoden 1997 leirin laulukirjassa on lauluja eri kielillä: *Love Is All Around* englanniksi, *Guantanamera* espanjaksi, *Kalliolle kukkulalle* suomeksi, *Sommartider* ruotsiksi ja

Saaremaa valss viroksi. Nykyään kun kansalaisuuksia on yli 30, on kaikille tuttuja yhteislauluja vähemmän. Sanoja kurkitaan siksi kännyköiden näytöiltä.

Jytää ja nojailua

Iltanuotion vaihtoehtona kansainvälisellä nuortenleirillä on alusta lähtien ollut disko. Ensimmäinen ”jytäilta” järjestettiin isommille lastenleiriläisille jo vuonna 1978. Diskossa on kuunneltu hittikappaleita ja kerätty rohkeutta pyytää jotakuta kiinnostavaa ihmistä tanssiin.

Leirin musiikki on elänyt ajassa: on koettu heavyt, madonnat, eurodancet, teknot ja grunget. Vuonna 1984 leirillä järjestettiin huippusuositun breakdancen harjoitukset ja kilpailut. *KONE Uutiset* kertoi uudesta tanssityylistä: ”Break’han on

sitä, kun musiikin tahdissa kieputaan ihan miten tahansa. Pyöritään päällään tai niskoillaan, heitetään kuperkeikkoja, jne; kaikkea, mitä ikinä keksii.”

Nuorten musiikkimakua on pyritty huomioimaan siten, että pitkään nuoria pyydettiin tuomaan leirille omaa lempimusiikkiaan, ensin kaseteilla, sitten CD-levyillä. Nykyään musiikki löytyy verkkopalveluista ja nuorten on helppo pyytää suosikkejaan. Aiemmin musiikki oli ohjaajien mukaan vaihtelevampaa, nyt kaikki hytkyvät samaan tahtiin.

Vähenevä diskoilu

Diskon suosio leirillä on vaihdellut. 1980- ja 1990-luvuilla disko järjestettiin jokaisena iltana. Sen jälkeen diskoilu on välillä säästetty viimeiseen iltaan, välillä taas pidetty joka ilta. Joinain vuosina leiriläiset ovat lisäksi järjestäneet omia pieniä tanssibileitään kannettavien kaiuttimien kanssa.

Vuonna 2024 disko vietiin rannalle, kun nuorille järjestettiin viimeisenä päivänä rantajuhlat. Äänentoisto kannettiin saunalle ja nuoret tanssivat paljain jaloin. Se oli suuri menestys.

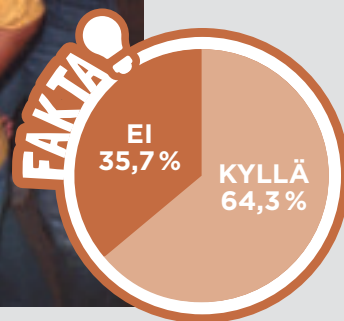
”Tämä oli ensimmäinen kerta, kun olin rantabileissä”, sanoo yksi leirillä ollut kiinalainen. ”Me

kiinalaiset emme usein käy tällaisissa juhlissa, joten se oli minulle arvokas mahdollisuus.”

Diskot eivät ole enää olleet niin suosittuja kuin menneinä vuosikymmeninä, ja ne ovat ohjaajille hie-
man raskaita valvoa, joten vuonna 2024 iltadisko järjestettiin jälleen vain viimeisenä iltana. Kukaan ei ainakaan vielä antanut tästä huonoa palautetta, vaan nuoret olivat tyytyväisiä joko pelailemaan tai nuotiolla istuskellen, joten diskosten harvennus saattaa jäädä voimaan toistaiseksi.

Illan diskot olivat suosittuja, mutta harva tanssi, koska musiikki oli vanhaa kuin kukkulat.

LEIRILÄINEN 1994,
SAKSA

Opitko uusia tanssiliikkeitä?

LÄHDE: KYSELY 2000-LUVUN LEIRILÄISILLE.

Piirileikkiä ihastusten kanssa

Konekarin saarella järjestettiin aikuisille juhanustansseja ja muita karkeloita, mutta lastenleireillä ei diskoja tunnettu.

Sen sijaan leireillä pääsi leikkimään kouluista-kin tuttua piirileikkiä, jossa pidettiin käsistä kiinni ja tanssahdeltiin joko kaksin tai isommassa porukassa ympäri pihanurmea. 1950- ja 1960-luvun

leiriläiset muistavat piirileikin yhtenä parhaana hetkenä. Silloin sai lähestyä ensi-ihastuksia ja pitää kädessä kiinni. ”Se oli parasta”, sanoo leireillä 1950-luvulla ollut Inkeri Karanko.

Kun *Hissilehti* kysyi vuonna 1957, mikä on ollut leirillä mieluisinta, isojen tyttöjen silmät loistivat, kun he vastasivat: ”Piirileikki tietenkin!”

Älä kerro
kenellekään, mutta
joskus yöllä me pysymme
hereillä, syömme suklaata
ja vähän juttelemme teltassa.
Me teemme sen niin hiljaa, että
ohjaajat eivät huomaa. Meidän
teltaamme on koputettu vain
kaksi kertaa koko viikon aikana.

LEIRILÄINEN 2024,
ITALIA, 17 V

Minna Karhunen ja Christian Klein vuonna 1985.

Hiippailun jännittävä perinne

Leireillä on aina ollut yövalvonta, ja nykyään kaksi ohjaajaa nukkuu pienissä teltoissa tyttöjen ja poikien teltta-alueen välissä. Muutama on aina ”nukkumattivuorossa”, eli he kulkevat telttojen välissä hyssyttelemässä liian innokkaita leiriläisiä, joita ei vielä yhtään nukuta. Pari kertaa yössä nukkumatit nousevat ja kulkevat leirin läpi. Tällä taataan leiriläisten turvallisuus öisin ja yritetään kitkeä yhtä pitkäaikaisinta leiriperinnettä: hiippailua.

Hiippailu eli teltasta poistuminen yöllä toistuu leiritarinoissa 1950-luvulta lähtien, ja hiippailun muistaa moni leiriläinen. Siinä on jotain

erityisen jännittävää, että lähtee yöllä omille teilleen.

Lastenleireillä hiippailu oli vanhimpien lasten ja teinien voimannäyttö. He nukkuivat teltoissa etu- ja takalaidassa, ja etenkin takaliepeen alta oli helppo livahtaa ulos. Lastenleirien veteraarien ansiosta hiippailuperinne kulkeutui kansainväliselle nuortenleirille.

”Se oli jännää ja kiellettyä”, 1980-luvulla lastenleireillä ollut Katri Keihäri sanoo. ”En kyllä oikein tajunnut sitä ideaa. Noustiin teltasta, oli pimeää, mutta ei me oikein uskallettu mennä minnekään.”

Mietityt strategiat

Etenkin vähän vanhemmilla leiriläisillä tyypillinen hiippailukohde on ollut vastakkaisen sukupuolen teltta-alue, ja jotkut hiippailijat ovat sopineet treffit ennalta määrättyyn paikkaan toisen hiippailijan kanssa.

”Meillä oli vaikka mitä suunnitelmia, että yövartijan sai harhautettua”, leireillä 1980- ja 1990-luvulla ollut Terhi Salminen sanoo. ”Vessassa käynti oli tietysti klassisin. En muista, että kukaan olisi koskaan meidän telttaan tullut tai että olisin itse mennyt poikien telttaan sisälle. Enemmän se oli notkumista ja porukalla tapaa- mista yöaikaan vessojen lähistöllä.”

Hiippailun otti vakavasti myös belgialainen Eric Polli, joka oli aktiivisesti leireillä 1980-luvulla.

”Se oli oikea haaste”, hän muistelee. ”Piti pysyä hereillä niin kauan, että ohjaajat nukkui- vat, etsiä taktiset reitit tyttöjen teltta-alueelle täydessä pimeydessä ja hiipiä takaisin ennen aamunkoittoa ennen kuin kaikki heräävät.”

Hän sanoo jääneensä kiinni vain kerran.

Muutamista nuortenleirien aktiivihiippailijois- ta huolimatta hiippailu oli enemmän lastenleirien juttu. Nuortenleirillä sai valvoa myöhempään, ja joka ilta pääsi diskossa nojailemaan ihastusten kanssa muutenkin. Are Mäki kertoo, että leirin pitkät päivät ja liikunnalliset aktiviteetit auttavat myös siinä, että uni tulee helposti.

”Kyllä nämä niksit on osattu”, hän naurahtaa.

Ohjaajat valvoivat, jollain tasolla

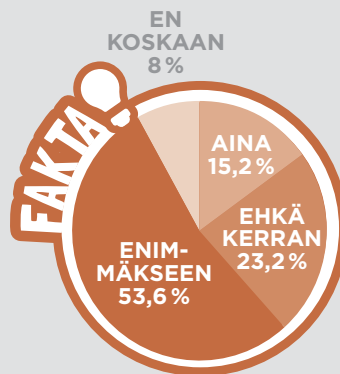
Yövalvontaan on suhtauduttu eri aikoina vaihdellen. Osa ohjaajista sanoo, että valvontaa oli läpi yön, toiset muistavat lepsunnan suhtautumisen.

”Pienempänä sitä mietti, että kaikki ohjaajat istuvat puskissa ja etsivät hiippailijoita”, sanoo leireillä 1980-luvulla käynyt Rolf Relander. Hän toimi 1980- ja 1990-lukujen taitteessa ohjaajana, ja myöntää, että ainakaan silloin suurimman osan aikaa kukaan ei vahtinut.

”Se oli enemmän pelote. Voi olla, että ensimmäisen tunnin siellä oli joku vähän katsomassa, ja sen jälkeen mentiin nukkumaan tai katsomaan telkkaria”, hän nauraa. Ohjaajien suhtautuminen hiippailuun on ollut myös lempeää. Moni ohjaaja on ollut leiriläinen itsekin, ja kaikki tietävät, että pieni seikkailu kuuluu asiaan.

Harva enää hiippailee

Viime vuosikymmeninä hiippailun suosio on vähentynyt. Yksi syy tälle voi olla se, että telttailu on nykynuorille keskimäärin vieraampaa kuin ennen. Jos teltassa oleminen vähän jo jännittää, ei tarvitse hakea adrenaliinia teltasta karkaamisesta. Luvattomaksi toiminnaksi riittää, että höpötää teltassa sisällä. Luultavasti hiippailun tarvetta vähentää myös tieto siitä, että 1990-loputta lähtien on ollut perinne, että leirin viimeisenä iltana teltat puretaan ja valvoa saa vaikka koko yön.

Menitkö nukkumaan silloin kuin piti?

LÄHDE: KYSELY 2000-LUVUN LEIRILÄISILLE.

”Jos joku haluaa tutustua toiseen, niin onko se nyt vaarallista?” kysyy 1980-luvulla ohjaajana toiminut Jouni Mäkäläinen. ”Terveitä nuoria.”

John Simon muistaa 1990-luvun puolivälistä hauskan tapauksen, kun ohjaajat olivat kuulleet, että erään teltan pojat olivat sopineet treffit tyttöjen telttaan yhdeltä aamuyöllä.

”Sanoin että sepä hienoa, voidaan nukkua puoli yhteen”, John muistelee.

Kun kello läheni yhtä, viisi ohjaajaa heräsi ja meni hiljaa istumaan kyseisen teltan eteen pimeässä, muutaman metrin välein puoliympyrään. Yhdeltä kello soi, ja teltassa näkyi liikettä.

Hauskinta oli, kun ohjaajat antoivat meidän mennä nukkumaan kahdelta-toista neljantenä iltana!

LEIRILÄINEN 1993,
HOLLANTI, 16 V

Vetoketju avautui, saksalainen poika astui teltasta ja ryntäsi suoraan yhden ohjaajan syliin. Poika huudahti, juoksi takaisin telttaan ja kaikki oli hiljaista sen jälkeen.

Aamulla poika ehkä odotti puhuttelua, mutta kukaan ei maininnut seikkailusta mitään. Lounaan päätteeksi John pyysi kaikkia jäämään vielä hetkeksi saliin. Hän kertoi leiriläisille, että edellisenä iltana oli ollut läheltä piti -tilanne, sillä

yksi leiriläinen oli kävellyt unissaan. Onneksi ohjaajat olivat ottaneet hänet kiinni, ennen kuin poika oli joutunut vaaraan. John sanoi, että nyt tuo poika halusi kiittää näitä ohjaajia antamalle heille mitalit – ja hän kääntyi saksalaisen karkurin puoleen. Poika otti Johnin ojentamat mitalit ja ripusti ne ohjaajien kaulaan.

“Hän oli aivan tulipunainen”, John nauraa. “Uskon, että hän muistaa tämän edelleen.”

Hauskan- pidon lomassa **OPITAAN** *yhteistyötä*

Kesäleirillä pitää olla hauskaa, mutta aina niillä myös oppii jotain. KONEen leirien alkuvuosikymmeninä opittiin partiotaitoja, ensiapua ja ennen kaikkea uimaan. Viime vuosikymmeninä leiriläiset ovat saaneet uusia ajatuksia hauskojen seikkailujen kautta.

LEIRIN ENSIMMÄISENÄ PÄIVÄNÄ NUORIA HAUSKUUTTANUT JA AAMU-

joogaa vetänyt Uuna-yksisarvinen on toisena leiriaamuna kadonnut. Asfaltille on ilmestynyt tv-sarjoista tutut valkoiset ääriviivat. Yksisarvinen on murhattu!

Näin alkoi vuoden 2024 leirin aamupäivien teemaohjelma: Murhamysteeri.

Leiriläiset ryhtyivät selvittämään ryhmissä Cluedo-lautapeliin nojaavaa mysteeriä. Kuka oli murhannut Uunan, miten, missä ja miksi? Vihjeitä sai eri rasteilla tehtäviä suorittamalla, ja pelin kuluessa ryhmät alkoivat myös hoksata, että vihjeitä saattoi vaihtaa toisten ryhmien kanssa.

Pelin toisena päivänä ryhmät alkoivat saada salaperäisiä ainesosia: yksisarvisen jouhia, basiliskin suomuja ja kastehelmiä. Ryhmät saivat myös paperit, joissa oli erikoisia merkkijonoja: numeroita ja kirjaimia. Useissa oli ympyrän kaari tai pieni neliö yhdessä kulmassa.

Pelin loppua kohden valot alkoivat syttyä: tuolla ryhmällä on samanlainen neliö paperin kulmassa kuin meillä, toisilla ympyröitä. Portugalilainen leiriläinen komensi kaikkien ryhmien johtajat pääarakennuksen eteen. Kun kaikki paperit saatiin yhdistettyä maassa suurehkoksi lakanaksi, paljastui mystisen eliksiirin kaava, jolla Uuna herätettäisiin henkiin. Siihen tarvittaisiin useiden ryhmien keräämiä ainesosia, jotka pitäisi sekoittaa tähtien alla.

Murhaajakin selvisi, se oli yksin jätetty Punainen nainen, joka katkeruuksissaan oli tappanut yksisarvisen saunalla, käyttäen myrkkyä.

Pelin vetäjä Jussi Herlin kysyi, mikä oli tarinan opetus. ”Ystävyys ja yhteistyö”, leiriläiset huusivat. Jussi nyökkäsi ja sanoi, että alkää jättäkö ketään yksin. Iltaohjelmassa Uuna herätettiin henkiin, ja kaikki oli taas hyvin. Yksisarvinen itse kertoi hupaisasti muunnellulla äänellään lisää yhteistyön ja ystävyyden merkityksestä.

Ryhmät kiertävät rasteja

Käytännössä teemaohjelmassa leiriläiset kokoontuvat ennalta jaettuihin ryhmiin ja kiertävät aamupäivien ajan erilaisia rasteja. Niillä suoritetaan tehtäviä: kuljetaan silmät sidottuina labyrintin läpi, rakennetaan siltaa vanhoista juomakoreista tai ratkotaan pulmia. Yhdellä suositulla rastilla on hullunkurisia kuvia ohjaajista, ja leiriläisten pitää keksiä kuville mahdollisimman hauskat meemitekstit, toisella kaikkien on kuljettava köysistä tehdyn hämähäkin verkon lävitse ja kolmannella koko joukkue hiihtää yksillä jättiläisillä.

Ryhmän mukana kulkee ohjaaja, jonka tehtävänä on pitää tunnelma korkealla ja ryhmä jotakuinkin aikataulussa. Välillä saa vähän auttaakin, jos ratkaisua ei tunnu löytyvän. Oikein suoritetusta tehtävästä saa vihjeitä tai tarvekaluja mysteerin ratkaisemiseen.

Jokaisella rastilla on tyypillisesti kaksi ohjaajaa, joilla on toisinaan varsin vapaat kädet rastin toteuttamiseen, kunhan rasti on hauska ja siltä saa tarvittaessa ohjelmaan kaivatut vinkit. Pitkäaikaiset ohjaajat ottavat vapauksista paljon irti. Esimerkiksi Steve Davies ja Freja Hansen saivat vuonna 2024 tehtäväkseen rastin, jonka kuvaus kuului: leiriläiset kuljettavat päidensä yllä märkää sientä ja täyttävät vesiämpärin. Tämä rasti on ikivanha perinne jo lastenleirien ajalta.

”Se ei tuntunut tarpeeksi hauskalta”, Steve sanoo. Hän jutteli Frejan kanssa ja jompikumpi sanoi: tunnelinäkö. Sellaisen rastin he olivat jollain aiemmalla leirillä vetäneet. Niinpä he tekivät kertakäyttömukeista eräänlaiset silmälasit, joista näki ulos vain pienestä reiästä. Ne päässään leiriläisten täytyi vuorotellen kulkea esteradan läpi, ja jos kaatoi esteitä, Steve ampui heitä vesipyssyllä.

”Kun menimme lounaalle, leiriläiset tulivat sanomaan, että he inhoavat minua. Mutta silti heillä oli ollut hauskaa.”

Tällainen rasti opettaa Steven mielestä kärsivällisyyttä ja tarkkuutta, ja vuorollaan tekeminen vetää myös hiljaisemmat leiriläiset mukaan yhteiseen toimintaan. Ketään ei haitannut, että rasti oli tyystin erilainen kuin ohjeissa.

Rohkeitakin teemoja

Kansainvälisen nuortenleirin ohjelmissa on käsitelty paljon yhteiskunnallisia teemoja luonnonsuojelusta yhdenvertaisuuteen, vammaisuuteen, kulttuurien väliseen kommunikointiin, eriarvoisuuteen, suvaitsevaisuuteen ja niin edelleen. Leireillä vuodesta 1995 ohjaajana toimineen Juho Niskasen mukaan vuosittain valittavat teemat ovat tyypillisesti olleet ennakkoluulottomia ja rohkeita.

”Maailman parantamista yksi leiri kerrallaan”, Juho sanoo. Yhteiskunnallisuus ja rohkeus vaativat globaalissa ympäristössä kuitenkin tasapainottelua.

”Kun nuoret menevät kotiin ja kertovat vanhemmilleen, mitä leirillä tehtiin ja opittiin, meidän pitää pystyä seisomaan leirin sanojen ja tekosten takana.”

Sopivuuden rajat ovat kulttuurisidonnaisia, joten esimerkiksi tiettyjä seksuaalisuuteen tai uskontoihin liittyviä teemoja ei ole kauheasti käsitelty. Sen sijaan yhteistyön ja viestinnän teemat ovat aika lailla universaaleja.

”Aina on pystytty perustelemaan, miksi jotain on tehty niin kuin on”, Juho sanoo.

Keskustelut teemoista eivät ole aina yksimielisiä. Pitkäaikainen ohjaaja Krzysztof Bernfeld sanoo, että leirin eetos on koko hänen leiriaikansa – kohta neljännesvuosisadan – ollut valtavirran paremmalla puolella. On oltu ikään kuin yhteiskunnallisen keskustelun pulssilla ja pyritty olemaan hyvän puolella.

Hän on sitä mieltä, ettei leiristä saisi tulla liian poliittinen. Leireillä voi olla nuoria paljon Pohjoismaita konservatiivisemmista maista ja perheistä, ja heidänkin pitäisi tuntea olonsa tervetulleiksi. Krzysztof korostaa, että vaikka kulisseyttä tietyistä liberaaleja ja konservatiiveja jakavista teemoista väännetään kättä, kaikki ohjaajat ovat leiriläisten puolella. Kukaan ei halua, että nuorilla olisi paha olla tai että joku kokisi olonsa turvattomaksi.

”Meillä on välillä tiukkoja keskusteluja”, Krzysztof sanoo, ”mutta erilaisia mielipiteitä kuunnellaan. Kaikki haluavat tehdä hyvää leiriä.”

Köyhät ja rikkaat on monen kestopuosikki

Leiri on 1990-luvun puolivälistä lähtien suunniteltu joka vuosi uudelleen, eikä sama teema toistu peräkkäisinä vuosina. Jotkut leiriläiset saattavat käydä kolme leiriä, ja heillekin halutaan tarjota uutta. On silti muutamia teemoja, joita on toistettu eri vuosina vähän eri sovelluksin.

Monet ohjaajat ja entiset leiriläiset mainitsevat niin sanotun köyhät ja rikkaat -leikin erityisen vaikuttavana teemana. Juho Niskanen toi sen leirille 1995, kun hän oli ensimmäistä kertaa ohjaajana. Leikissä leiriläiset jaetaan kolmeen ryhmään: valtaosa on vähävaraisia, muutamit keskiluokkaisia ja yksi tai muutama todella rikkaita.

Otto Akkanen kehitti leirin ohjelmaa aktiivisesti.

Pelissä havainnollistetaan maailman ihmisten välisiä tuloeroja, eriarvoisuutta ja etuoikeuksia.

Köyhimmät joutuvat raatamaan enemmän, ja heillä on kaikenlaisia vaikeuksia tehtävissä. Esimerkiksi askartelua sisältävä tehtävä ilman saksia on vaikea, jos kukaan rikkaampi ei suostu lainaamaan omiaan. Hyväosaiset kuljetetaan paikasta toiseen autolla, köyhät joutuvat kävelemään tehtävärastilta toiselle jalka sidottuna kiinni toisen leiriläisen jalkaan. Kaikkein rikkaimmat eivät oikeastaan saa tehdä mitään, ja heille leikki käy ajan mittaan pitkävetoiseksi, sillä he voivat vain katsella ja antaa käskyjä.

En oikein pitänyt siitä, että meidät jaettiin köyhiin ja rikkaisiin ihmisiin, mutta ymmärrän, miksi niin tehtiin.

LEIRILÄINEN 2000,
SAKSA, 16 V

Ruokasota!

Erityisen kouriintuntuva eriarvoisuus on lounaalla.

”Jostain puolihuolimattomasta heitosta lähti ajatus, että mitä jos köyhille tarjottaisiin vain riisiä, keskiluokka saisi normaalin ruoan ja rikkaat viiden ruokalajin aterian pöytään tarjoiltuna”, Juho Niskanen muistelee. 18-vuotiaan Juhon idea sai kannatusta, ja sillä menttiin.

”Paperilla se olikin hyvä idea”, hän sanoo.

Köyhät olivat kuitenkin niin tyytymättömiä osaansa, että Kiljavan leirikeskuksen ruokakatoksessa alkoi hillitön riisisota, jossa köyhät heittivät riisinsä rikkaiden päälle. Juho piteli päätään ja ajatteli, että ensimmäinen leiri taisi jäädä hänen viimeisekseen. Kivaa oli, mutta enää häntä ei kutsuttaisi mukaan.

Leirin johtaja John Simon otti kuitenkin rauhallisesti. Iltapäivän ohjelma peruttiin, pidettiin yhteinen purkukeskustelu, ja John vei parikymmentä pahiten turhautunutta nuorta nuotiopaikalle juttelemaan. Monet sanoivat, etteivät he olleet tulleet leirille syömään pelkkää riisiä ja koko homma oli epäreilu. John sanoi, että nuorilta oli jäänyt yksi ateria välistä, mutta sellainen oli arkipäivää miljoonille ihmisille maailmassa. Oliko se reilua, että niin suuri osa ihmisistä syntyy köyhinä? Seurasi hieno keskustelu.

”Kaikessa mitä teimme, oli ajatus herättää kysymyksiä, joita pikkuhiljaa ratkottiin keskustelulla”, John sanoo.

Kokemus oli niin vaikuttava, että ohjelmaa on toistettu monina vuosina. Reaktiot ovat samansuuntaisia vuodesta toiseen. Välillä osa ei ymmärrä leikin tarkoitusta, toisinaan taas rikkaat haluavat jakaa ruokaansa ja muita etuja köyhempien kanssa – ja usein eivät.

Leiriohjelma muutti sitä, miten ajattelen vauraudesta ja sattuman merkityksestä elämälle. Ajattelen nyt myös enemmän, miten tärkeää on laajentaa omia näkökulmia.

LEIRILÄINEN 2010,
SAKSA, 16 V

Tämä oli
yksinkertaisin ateria,
jonka olen syntymäni
jälkeen syönyt, mutta se oli
vaikuttavin. Sain paljon tästä
vaatimattomasta lounaasta.

LEIRILÄISEN PÄIVÄKIRJA
1998, KIINA

Leirillä oppii arvostamaan omaa sekä muita kulttuureja. Leirin myötä haluan matkustaa enemmän, koska kaikki maat kuulostavat niin kiinnostavilta.

LEIRILÄINEN 2022–2024,
SUOMI, 14–17 V

Eriarvoisuuden tunne tavoitteena

Pitkäaikainen leirin johtaja Jussi Herlin avasi roolipelin ajatusta *Aivot työssä* -kirjassa vuonna 2019. ”Harjoituksen tarkoituksena on havainnollistaa kokemuksen kautta, miltä eriarvoisuus tuntuu”, hän sanoo kirjassa.

Eriarvoisuuteen liittyvä teema toistuu monen leirimuistoissa. Osa rikkaiden rooliin joutuneista piti kokemusta kiusallisena. Osa köyhän roolin kokeneista ottaa rooleihin jälkeenpäin huumorilla, mutta joitakuita harmittaa vuosienkin päästä.

”Ikävin muisto oli se typerä opetus, jossa osa sai hyvää ruokaa ja meille muille tarjottiin riisiä ja vettä. Olisi ollut oikein antaa meille muillekin kunnon ateria sen

oppitunnin jälkeen”, kertoo vuonna 2014 leirille osallistunut eteläafrikkalainen. ”Perheeni käytti paljon rahaa lähettääkseen minut Suomeen, ja sitten minua kohdellaan noin. Valitin asiasta, mutta sain vain anteeksipyyntöä.”

Jussi toteaa *Aivot työssä* -kirjassa, että aina osa ohjelman ”vähävaraisista” protestoi järjestelyjen mielivaltaisuutta äänekkäästi, mutta tarkoitus onkin antaa voimakas oppimiskokemus.

”Empatia kehittyy, kun harjoittelee maailman katsomista toisen silmin, ja empatian opettelussa on olennaista, että harjoitus ‘menee tunteisiin’ eikä vain ‘käy järkeen’.”

Nykyinen ohjaaja Giulia Alessi osallistui leikkiin vuonna 2014 leiriläisenä, hänkin köyhien riveissä.

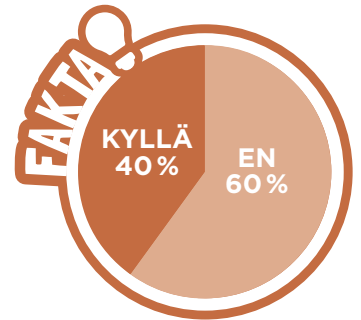
”Oli kova nälkä ja olin todella vihainen, koska se tuntui hirveän epäreilulta”, hän sanoo. ”Mutta sitten rakastin sitä.” Hänestä oli lopulta ihanaa nähdä, kuinka osa rikkaista huomasi tilanteen epäoikeudenmukaisuuden ja jakoi omia ruokiaan pois. Hän ymmärsi, että elämä on monille epäreilua. ”Muistan että lähdin kotiin pää täynnä ajatuksia, mutta ne oli saatu hauskalla tavalla.”

Giulia muistuttaa, että kaikki leiriläiset tulevat maailman mittaluokassa etuoikeutetusta asemasta – joko Suomesta tai perheistä, joilla on varaa lähettää lapsensa Suomeen lentäen. Kannattaa myös muistaa, että leirillä ruokaillaan usein: kevyen lounaan jälkeen on pian jo edessä seuraava ruokailu, eli kukaan ei kärsi nälästä kauaa.

Zombit hyökkäävät!

Vuonna 2015 teemana olivat tv-sarjojen muotiin tuomat zombit. Tarinassa kerrottiin, että maailmassa levisi virus ja sivilisaatio oli murenemassa. Leirikeskus oli huippusalainen laitos, jossa koulutettiin taistelijoita zombeja vastaan, ja hullu tutkijanero etsi jossain salaisessa piilopaikassa vastalääkettä.

Virus levisi lopulta myös leiriin, ja monista ohjaajista alkoi tulla zombeja. Ryhmien piti löytää avaimet tutkijan kammioon, sillä ilmeisesti tämä oli keksinyt vastalääkkeen.

Muistatko leiriltä jonkun opetuksellisen teeman?

Parhaiten muistetut teemat olivat eriarvoisuus, kansainvälisyys ja yhteistyön merkitys.

LÄHDE: KYSELY 2000-LUVUN LEIRILÄISILLE

Kaikki tehtävärastit olivat hassuja ja vähän typeriä, mutta se oli ihanaa.

LEIRILÄINEN 2003,
RANSKA, 16 V

”Teema ei ehkä ollut kauhean syvälinen, mutta se oli hauska”, sanoo leiriläisenä tuolloin ollut suomalainen. Kun ohjaajat heittäytyivät zombin rooliin antaumuksella, oli helpompi itsekkin nauraa itselleen. Maskeeraus oli niin hienoa ja pelottavaa, että muutamien ohjaajien mukana olleet omat lapset pidettiin sisällä zombeilta piilossa.

”Minusta se oli hienoin teema”, sanoo ohjaajana toiminut Jiry Boute. Virus levisi pikku hiljaa, joten joka aamu maskeerauksen piti olla edellistä komeampi. Jiry myöntää, että jossain vaiheessa yöunista nipistäminen kävi raskaaksi.

”Heräsimme viideltä meikkaamaan”, hän nauraa.

Puuha-Pete rakenteli yökaudet

Leiriohjelmien suunnitteluun käytettiin 2000-luvun alussa valtavasti aikaa, Juho Niskanen kertoo. Niissä oli myös teknistä kunnianhimoa, sillä ohjaajien joukkoon oli vuonna 1995 liittynyt Ari Hänninen, joka työskenteli KONEen tuotekehityksessä. Ari itse sanoo, että hän oli kuin Puuha-Pete, englanniksi Bob the Builder, joka rakenteli erilaisia kojeita ja jippoja.

Ari valmistautui leiriin ostamalla peräkärryllisen verran rakennustarvikkeita ja tutkimalla, mitä edellisiltä leireiltä oli jäänyt varastoon. Budjetti oli tee se itse -luokkaa, ehkä satakunta euroa vuodessa, Ari muistelee. Etenkin alkuvuosina oli tavallista, että häneltä tultiin iltaisin kysymään milloin mitäkin – vaikka että voisiko Ari kehittää suuren, kymmenen palan palapelin seuraavan aamun rastille.

”Sitten piti miettiä, oliko leirillä jo käytetty puulevy sellainen, jonka saattoi vetää palasiksi”, hän sanoo.

Ei ollut tavatonta, että Ari rakenteli illalla ja yöllä. Välillä se johtui yllättävistä pyynnöistä, mutta myös siitä, että tuolloinen Rantalahden leirikeskus oli melko pieni, ja rakennelmat haluttiin pitää leiriläisille yllätyksenä.

Vuosien varrella viime hetken pyynnöt vähenivät ja etukäteen valmistelu parani, Ari sanoo. ”Leiri ammattimaistui pikkuhiljaa.”

Ari Hänninen.

Maaginen kone

Arille itselleen on parhaana rakennelmana jäänyt mieleen ympäristö- ja kierrätysteemaan liittynyt ”kone” vuodelta 2012. Taustatarinassa maailma oli tuhoutunut ympäristökatastrofin seurauksena, ja ihmiset oli siirretty madonreiän kautta uuteen maailmaan. Tätä maailmaa ei ollut teollinen vallankumous runnellut, ja ihmisten oli varmistettava, ettei uudelle planeetalle kävisi kuin maapallolle. Leiriläisten ryhmät olivat heimoja, jotka asuttivat uutta kotiplaneettaansa ja tuottivat raaka-aineista hyödykkeitä maagisella koneella.

Kaikki tehtävät olivat hyviä. Pidín kuitenkin eniten niistä, joissa pelastettiin maailmaa.

NIMETÖN PALAUTE 2003

Kone oli noin metrin leveä ja kaksi ja puoli metriä pitkä mökki, jossa oli lukittu ovi ja erilaisia luukkuja seinissä. Kone havainnollisti luonnonvarojen käyttöä ja kiertäystä: kun yhdestä luukusta laittoi sisään siemeniä, ulos tuli keksejä tai kun luukuun laittoi pumpulia, ulos tuli t-paita. Nämä ainekset auttoivat ryhmiä tehtävissä, ja mysteerin ytimessä oli selvittää, miten tuo vempale oikein toimi. Miten luonnon antimet kierrätetään oikein? Käytännössä konetta operoi salaisesta sisäänkäynnistä mökkiin ryöminyt Steve Davies, jonka kulkemista leiriläiset eivät nähneet.

”Selvisin aamupäivät ristisanatehtävillä, limsalla ja karkeilla”, Steve muistelee.

Kun leirin lopussa teema alkoi tulla päätökseen, ryhmät saivat onnistuneiden tehtävien ansiosta avaimet mökkiin. Sanottiin, että sisältä löytyisi syy luonnonvarojen ylikulutukseen ja ratkaisu ympäristöongelmiin. Kone oli viimeisiin hetkiin asti antanut ulos tuotteitaan, ja leiriläisiä kiinnosti nähdä, miten se oikein toimi.

Kun nuoret yksitellen menivät sisälle etsimään ratkaisua, he löysivät tyhjän mökin, jossa oli peili. Huoneessa ei ollut ketään, ja ratkaisu kaikkeen löytyi peilistä.

Mökin kulkuaukkona toimiva salaovi oli rakennettu peilin taakse niin, että Steve oli päässyt ryömimään mökkiin huomaamatta, ja hän pääsi peilin taakse piiloon ennen kuin ensimmäiset leiriläiset avasivat oven.

”Siinä oli magiaa. Leiriläiset joutuivat ihmettelemään, miten tämä oikein toimi”, Ari sanoo. Steve tosin tunnustaa, että hän ei jäänyt peilin taakse piiloon, vaikka Ari luulee niin vieläkin.

”Oikeasti ryömin ulos ja menin päiväunille”, hän sanoo. ”Ensimmäinen asia, jonka opin leirillä oli, että aina jos huomaa mahdollisuuden levätä, se kannattaa hyödyntää.”

Aiemmin samaista peili-idea oli käytetty esimerkiksi vuonna 2001, jolloin myös käsiteltiin ympäristöteemoja. Dramaattisessa loppuhuiennuksessa henkiolennot toivat järven yli leirille maagisen laatikon. Illan seremoniassa jokainen sai tulla kurkistamaan laatikkoon yksitellen. Onnistuneen seikkailun päätteeksi leiriläiset näkisivät, kuka oli syyllinen ympäristötuhoihin, ja kuka voisi ratkaista ongelmat. Kun he tulivat hengen luokse ja avasivat rasian, sen pohjalla oli kahteen osaan rikottu peili. Pohjalta kurkistivat takaisin kaksi kertaa leiriläisen omat kasvat.

Pascalin kasteleva haamu

Ari Hännisestä oli tärkeää, että erilaisia rakennelmia ei toistettu sellaisinaan peräkkäisinä vuosina, jotta yllätyksellisyys säilyi. Joskus hän saattoi työstää edellisen vuoden rakennelmaa seuraavalle tasolle. Eräänä vuonna Ari rakensi Rantalahden leirikeskuksen laiturin päähän pukin päälle poikittaisen puutason. Kaksi joukkuetta kisaili toisiaan vastaan, ja voittajat saivat pudottaa häviäjät veteen samankaltaisella ”dunk tank”-mekanismilla kuin vanhan ajan tivoleissa, kun ihmisen alta putoaa pohja ja hän molskahtaa veteen.

Seuraavana vuonna vedenpinta oli laskenut niin, ettei ollut turvallista pudottaa nuoria järveen, joten ideaa kierrätettiin: ranskalainen leiriohjaaja Pascal Lancelot istui

Viimeisenä parina päivänä ohjaajat pukeutuivat supersankareiksi ja eri ryhmillä oli omat ”supervoimat”. Minun ryhmäni ei esimerkiksi osannut puhua, toiset eivät nähneet tai eivät saaneet puhua äidinkieltään ja niin edespäin. Se oli todella hauskaa ja haastavaa, koska se pakotti meidät tiimityöhön ja etsimään toisia tapoja viestiä keskenämme.

LEIRILÄINEN 2022,
KROATIA, 17 V

rakennelman päässä, ja tehtävässä onnistuessaan leiriläiset saivat pudottaa hänet veteen narua kiskaisemalla. Kolmantena vuonna Pascal ei ollut enää ohjaajana, joten rakennelmalle keksittiin kolmas käyttötapo: Pascalin haamu.

Siinä Jere Santala istui märkäpuvussa Pascalin tapaan rakennelman päällä, ja leireillä aiemmin olleet nuoret tiesivät, että tämä molskahtaisi veteen, kun tehtävä ratkeaisi ja narusta saisi vetää.

Tällä kertaa laiturirakennelmassa ei ollut enää kipppausmekanismia, vaan jekku oli muualla. Kun leiriläiset vetivät innoissaan narusta, he istuivat rantasaunan kuistilla, eikä kukaan huomannut, että köysi itse asiassa kulki puun oksan kautta talon katolle. Kun narusta veti, se kumosikin sangollisen vettä leiriläisen itsensä päälle.

PARTIOTAITOJA JA UIMAKOULUA

KONEen lastenleireillä noudatettiin partiosta tuttua rakennetta erilaisine puuhineen ja kilpailuineen. Partiossa suoritettiin – ja suoritetaan – paljon erilaisia merkkejä, mutta lastenleireillä tyydyttiin uimamerkkeihin ja leirimerkkiin, joka kertoi, kuinka monta kertaa oli leirillä ollut.

On luultavaa, että Konekarin leirien pedagoginen ajattelu nousi Osmo ja Sirkka Vesikansan partiotaustasta, vaikka lastenleirillä olikin enemmän leikkejä ja vähemmän suorittamista kuin partiossa. Vuonna 1952 Osmo julkaisi *Kolkkapojan kirjan*, jossa kuvattiin, mitä 8–11-vuotiaiden kolkkapoikien oli hyvä osata. Kirjasta piirretty kuva reippaasta ja toiset huomioivasta nuorest, eräänlaisesta isänmaan toivosta, joka on kuuliainen kotona, osaava luonnossa ja aina valmis auttamaan.

Kolkkapojan piti osata armeijan tyyliin asennot, kääntymiset ja levot, marssit ilman tahtia ja tahdin kanssa. Hän osasi urheilla, neuloa napin ja tehdä tulta, ja hän oli myös taitava askartelemaan. Tärkeää oli myös harjata hampaat ja pitää vaatteista huolta, sijata vuode ja siistiä pihamaa. Kolkkapoika tunsu luonnosta kasveja ja lintuja, osasi kertoa perusasiat Suomen lipusta ja lurauttaa *Maamme*-laulun. Myös rohkeus tehdä hurjia temppuja ja esiintyä vaikkapa iltanuotiolla olivat tärkeitä taitoja.

”Kun vartut vanhemmaksi ja joudut etsimään itsellesi työpaikkaa, huomaat helposti, kuinka suuren arvon liikkeen tai tehtaan johtaja tai muu työnantajasi antaa reippaalle ja kohteliaalle esiintymisellesi”, Osmo kirjoittaa *Kolkkapojan kirjassa*.

Konekarilla ei sentään marssittu kuin armeijassa, mutta moni rauhanomaisempi oppi lastenleireillä on kummunnut partiopedagogiasta: luonnontuntemus, esiintyminen, tavaroista ja teltasta huolehtiminen ja reilu kaverihenki.

Uimataito tutuksi

Hyvin tärkeässä osassa lastenleirejä oli uimaopetus. Suurin osa leirin ensikertalaisista ei osannut 1950- ja 1960-luvuilla uida. Uimahalleja oli Helsingissäkin pitkään vain Yrjönkadun halli, ja sisämaassa uimamahdollisuudet olivat mahdollisesti vielä harvemmassa – missä lähin järvi nyt olikaan.

Lastenleireillä opeteltiin uimaan Konekarin alkuajoista eli 1950-luvun taitteesta lähtien, ja vuodesta 1954 lähtien uimaopetus oli järjestelmällistä: leireillä oli vähintään kaksi uimaopettajaa. He olivat yleensä koulujen liikunnanopettajia tai uimaseuroista palkattuja uimaopettajia.

Ensin tehtiin kuivaharjoittelua eli uintiliikkeitä maalla, sitten uskaltauduttiin rantaveteen ja vähitellen syvemmälle. Uimakokeeseen kuuluvia hyppyjä varten kuljettiin veneellä Marjaniemen hyppytornille.

Uintimatkojen – 25, 50, 100 ja 200 metriä – merkit jaettiin aamuisin lipunnoston yhteydessä ja uimakandidaatin, uimamaisterin ja priimusmaisterin todistukset leirin lopussa pidettävässä juhlassa promootiossa. Siellä joku KONEen johtajista piti puheen, antoi uikkareihin ommeltavat merkit ja diplomit, kätteli ja painoi päähän seppeleen.

Leirin uimaopettajana 1970-luvulla toiminut Tapani Väljä sanoo, että puhe oli joka vuosi aika samanlainen. Se alkoi jotakuinkin näin: ”Joka vuosi Suomessa hukkuu yli 200 ihmistä. Tämän takia uimataito on hyvin tärkeää...”

Jokaisen promovoidun nimi painettiin *Hissi-lehteen* tai leirin omaan *Hepokatti-lehteen*. Koska

lapset kävivät tyypillisesti leireillä useana kesänä, moni suoritti vuosi vuodelta kovempia tutkintoja: ensin uimakandidaatin, sitten maisterin ja lopulta priimusmaisterin. Uimataito oli tärkeä kansalais-taito, ja yhtenä leirin pedagogisena tavoitteena oli tuottaa mahdollisimman monta uimamaisteria.

1950- ja 1960-luvuilla oli oma uimamerkkinsä Konekarin ympäriinnille. Se oli noin 800 metrin matka, ja merkin sai suorittaa muulloinkin kuin leirin aikana. Kun kokelaat uivat, saaren ympärys oli reunustettu säännöllisin välimatkoin soutuveneillä, jotta väsynyt uimari saatiin tarvittaessa turvaan. Vaikkei ympäri asti päässytäkään, moni leiriläinen yritti, sillä uimamatkoista sai kerättyä pisteitä joukkueiden välisiin kisoihin. Kun leiri muutti Tourun Torpille, keksittiin perinne pitää hengissä niin, että hienona suorituksena sai suorittaa Vehkajärven yliuinnin.

Uimaopetus säilyi lastenleirien ohjelmassa niiden loppuun saakka, ja 1980-luvulla virallisia uintimerkkejä saattoi suorittaa myös kansainvälisellä nuortenleirillä, sillä pitkäaikainen ohjaaja Raimo Alanko oli siviilissä liikunnanopettaja. Uimaopetus ei kuitenkaan kuulunut nuortenleirin ohjelmaan, eikä uimamerkkejä tiettävästi kukaan suorittanut.

Leiri on sittemmin kansainvälistynyt niin voimakkaasti, että joka leirillä on joukko nuoria, jotka eivät osaa uida. Saattaa siis olla, että tulevilla leireillä nähdään ukulele- ja veistelytyöpajojen rinnalla jälleen uimaopetusta.

Osmo Vesikansa onnittelee uimamerkeistä.

John Simon.

Suuri muutos johtajan vaihtuessa

Leiriä melkein kolme vuosikymmentä luotsannut Are Mäki oli jäämässä eläkkeelle vuonna 1995, joten leirille tarvittiin uusi johtaja. Vuoden 1994 leiriä vetämään pyydettiin KONEen tiedottaja John Simon, joka oli tehnyt pitkään nuorisotyötä New Yorkissa ja valmentanut nuoria urheilijoita Suomessa. Hän suostui työhön ja halusi alkaa uudistaa leiriä.

Kun Are oli aloittanut leirin johtajana 1964, hän oli perinyt Osmo Vesikansalta toimivat lastenleirit, joita oli itsekin ollut ohjaamassa. Lastenleirejä oli vedetty samalla

ohjelmalla 1950-luvulta 1990-luvulle: oli aamujummat, jonossa seisomiset lipunnostossa, innostavat kilpailut, pelailut ja laulut. Nuortenleiri puolestaan oli toiminut pitkälti lastenleiristä muokatulla konseptilla vuodesta 1979.

Samoissa kaavoissa kulkeminen oli vähän kangistanut leiriä, sanovat aikalaiset. 1980–1990-luvuilla sekä partioleireillä että KONEen leireillä käyneet muistelevat, että partio oli jo muuttunut rennommaksi, mutta KONEen leireillä oli vanhahtava koti, uskonto ja isänmaa -tunnelma – ilman uskontoa tosin.

Leiri tuntui Johnista vanhanaikaiselta. Hän halusi mieluummin luottaa nuoriin, purkaa sääntöjä ja miettiä ohjaajien kanssa yhdessä, mitkä teemat olivat tärkeitä nuorille. Niin hän oli nuoriso-ohjaajana ja koripallovalmentajana tottunut toimimaan.

”Parempi vaan että tutustuvat”

Kun John aloitti leirin johtajana, hänelle sanottiin, että ennen leiriä ei kannata järjestää liikaa ohjelmaa, etteivät nuoret tutustu toisiinsa turhan tiiviisti. Heitä olisi vaikeaa pitää toisistaan erossa leirillä, pojat pyrkisivät tyttöjen teltoihin ja muuta sellaista. Se oli Johnille vieras ajatus.

”Kun nuoret tulevat ulkomailta Suomeen, niin ajatushan on, että he tutustuisivat toisiinsa”, hän sanoo. Tärkeintä hänelle leirissä oli se, että nuorilla olisi hauskaa.

”Emme halunneet, että tämä olisi vain yksi kouluviikko toisten joukossa.”

Ensimmäinen vuosi oli Johnille vaikea, koska hän tuli mukaan kesken kauden, ja leirillä jatkoi vanha ohjaajaporukka. Johnin ei ollut helppoa saada uusia ajatuksia perille. Uudistusurakan kantava ajatus hänelle oli se, miten leiristä saisi mahdollisimman relevantin. Piti luoda hauska leiri, jossa myös opittaisiin jotain.

Leirin johtajana pari edellistä vuotta toiminut Aren tytär Silja Niemikin muistaa murrosajan hyvin. Aluksi se harmitti häntä: tuli sellainen olo, että jotkut haluavat kaa-pata leirin omiin käsiinsä. Nyt kun aikaa on vierähtänyt, Siljakin näkee, että leiri oli pysynyt muuttumattomana pitkään, ja oli jo aika tuoda sitä nykypäivään.

”Aika aikaansa kutakin, se oli varmasti hyvä hetki”, hän sanoo.

Opin varmaan
eniten siitä,
miten ihmiset ovat
niin samankaltaisia.
Luulen, että nuoren ikäni
tähden missasin monia
hienovaraisempia oppeja.

LEIRILÄINEN 2011,
HOLLANTI, 15 V

Ohjaajaporukka vaihtui, ohjelma yhtenäistyi

Silja jäi pois leireiltä samaan aikaan kuin isänsä Are. Hän valmistui ja siirtyi työelämään, eikä tuntunut järkevältä käyttää vähäisiä kesälomia leirillä. Monilla muilla ohjaajilla oli samankaltainen tilanne, ja niinpä vanhoja ohjaajia jäi pois. Leiri tehtiin melkein kokonaan tuorein, Johnin rekrytoimin voimin vuonna 1995.

John antoi uusille ohjaajille paljon tilaa ja valtaa, ja leiri alkoi uudistua. Yksi uusista ohjaajista oli Juho Niskanen, jonka leiriura ei tyssännyt vuoden 1995 suureen riisisotaan, vaan hän on jatkanut mukana kolme vuosikymmentä. Juho ja samoihin aikoihin ohjaajana aloittanut Ronja Verkasalo miettivät aktiivisesti erilaisia rasteja ryhmille. Vuonna 1999 mukaan tuli Otto Akkanen, ja kolmikko kehitti leirin ohjelmaa eteenpäin.

”Oli upeaa, miten paljon vastuuta John antoi ja luotti meidän ideoihimme”, Ronja sanoo. ”Joskus ideat olivat loistavia ja joskus eivät niinkään, mutta palaute oli aina rakentavaa ja neuvottelevaa. Täystyrmäyksiä ei tullut koskaan.”

Ronja oli kolmikon tarinankertoja: hän kehitteli henkilöhahmoja, tarinan kaaria ja erilaisia mysteereitä. Ohjelma koostui tehtävärasteista, ja Ronjan tarinat yhdistivät rastit kokonaisuudeksi. Ne olivat roolipelien kaltaisia seikkailuita sillä erotuksella, että leiriläiset toimivat omina itsenään ja vain ohjaajat olivat tarinan mukaisissa rooleissa. Jo varhain teemat liittyivät yhteiskunnallisiin aiheisiin.

”14–17-vuotiaat pohtivat hirveästi etiikkaa, ja he ovat hyvin avoimia kyseenalaistamaan niitä arvojärjestelmiä, joiden parissa he ovat kasvaneet”, Ronja sanoo. ”Se on hedelmällinen ikä saada nuoret pohtimaan, mikä on tärkeää ja mitä he haluavat tehdä elämässään.”

Ryhmätyö
opetti viestintää,
tiimityötä, kärsivällisyyttä
ja kuuntelemista. Totta
puhuakseni minulla oli kivempaa
ryhmissä kuin vapaa-ajalla. Kun
tapaa ihmisiä toisista maista,
oppii kulttuureita, kieliä ja
vastuunottoa.

LEIRILÄINEN 2000,
YHDYSVALLAT, 17 V

Pedagogiikkaa seikkailun kautta

Kun ohjelmaa 1990-luvun lopulla uudistettiin, Juho opiskeli nuoriso-ohjaajaksi. Hänellä oli siis mahdollisuus tuoda alan uusimpia tuulia myös leirille. Muodissa oli seikkailukasvatukseksi kutsuttu pedagogian suuntaus.

Kasvatustieteen tohtori Seppo J. A. Karppinen kirjoittaa toimittamassaan *Seikkailukasvatusta Suomessa* -kirjassa, että 1990-luvulla vallitsi seikkailukasvatuksen buumi, jossa haettiin inspiraatiota angloamerikkalaisesta ja saksalaisesta seikkailu- ja ulkoilmakasvatuksesta.

Seikkailukasvatuksessa osallistujat viedään tyypillisesti luontoon puuhaamaan jotain yllätyksellistä ja jännittävää pienessä ryhmässä. Seikkailukasvatusta Suomessa edistänyt professori Matti Telemäki kirjoittaa *Elämän seikkailu* -kirjassa, että seikkailus-ryhmän jäsenet suorittavat yhdessä ja yksin rohkeutta ja luottamusta vaativia tehtäviä, joissa joudutaan turvautumaan toisiinsa. On tärkeää, että osallistujat uskaltavat mukavuusalueensa ulkopuolelle niin, että turvallinen ryhmä ympärillä kannustaa ja auttaa voittamaan vaikeudet.

KONEen leirillä elämyksiä saadaan monilla rasteilla, ja vaaran tuntua haetaan esimerkiksi kiipeilystä. 2000-luvun puolella Juho suoritti köysitoiminnanohjaajan tutkinnon, ja leirille hankittiin omia köysiä ja kiipeilyvälineitä. Useimmiten

On hienoa päästä tekemään jotain, mitä yleensä ei tee. Se tekee leiristä erityisen.

LEIRILÄINEN 2024,
YHDYSVALLAT, 16 V

kiipeilypisteeltä näinä vuosina löytää Jukka Wiljasen, joka on kiipeilyn harrastaja ja köysitoiminnanohjaaja. Nykyään leirillä kiipeilypisteellä on usein korkeat köysitikkaat, joiden puolat ovat sitä kauempana toisistaan, mitä ylemmäksi kiipeää.

"Aina kun nouseaan ilmaan, saadaan pieni adrenaliinipiikki", Jukka sanoo. "Meidän kiipeilypiste on kallion päällä, joten sieltä on todella kivat näkymät."

Tikkaita voi nousta yksin tai kaverin kanssa, jolloin mukaan tulee oppeja parin kanssa työskentelemisestä.

Tikapuiden ohella leireillä on kiivetty juomakoreista tehtyjen tornien päälle. Se on ollut jännittävä rasti, jossa on kilpailtu siitä, kuka uskaltaa rakentaa korkeimman tornin. Jukka muistelee, että 37 tai 38 koria on ennätys. Suomessa virvoitusjuomat ja oluet juodaan nykyään tölkeistä, eikä muovisia juomakoreja enää valmisteta, joten korikilpailu on jäänyt.

Vaaran tunne auttaa rikkomaan rajoja

Kouluttaja Heli Clarke kirjoittaa *Elämän seikkailu* -kirjassa, että vaaran tuntu on pedagogisesti tärkeää: kun osallistuja kokee epävarmuutta ja näennäistä vaaraa, hänen on pakko hylätä tutuksi tulleet tapansa. Kun koettelemuksesta selviää vastoin omia odotuksiaan, oppii tuntemaan itsensä paremmin. Seikkailun yksi voima piilee siinä, että ihmisen on pakko rikkoa rajojaan ja keksiä luovia ratkaisuja.

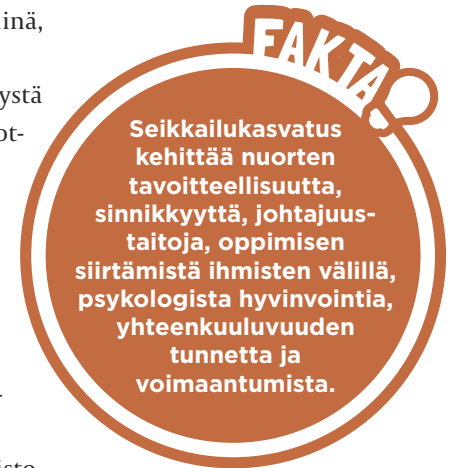
Ryppäästä ryhmäksi -kirjan kirjoittanut Mikko Aalto korostaa ryhmän merkitystä myös seikkailussa. Kun osallistuja heittäytyy ryhmäläisten varaan, keskinäinen luottamus kasvaa ja psykologinen turvallisuus vahvistuu. ”Pelkojen, kannustamisen, tuen ja myötäelämisen avulla ryhmä voi muuttua turvallisemmaksi ja tiiviimmäksi. Etenkin yhteisen pelon kokeminen ja toisten kannustaminen lisäävät keskinäistä luottamusta ja vahvistavat ryhmähenkeä”, Aalto kirjoittaa.

Samalla kun ryhmä vahvistuu, kasvatetaan Aallon mukaan elämisen taitoja: itselle ja ympäristölle herkistymistä, omien tarpeiden ja tunteiden tunnistamista ja käsittelyä, toisen tunteiden ja tarpeiden ymmärtämistä ja kohtaamista, palautteen antamista ja kykyä sitoutua ryhmään.

Tärkeää on myös kokemusten ja oppien purkaminen. Seikkailukasvatuksen historiassa ajateltiin, että luonnossa koetut seikkailut kasvattavat jo sinällään, mutta myöhemmin on ymmärretty, että ohjaajan ja ryhmän välinen palautekeskustelu on tärkeä oppimisen paikka, ja vielä vaikuttavampaa on, jos osallistujat saadaan oivaltamaan, että seikkailu saattaa liittyä myös elämään leirin ulkopuolella.

Seikkailu vaatii resursseja

Samaan aikaan kun KONEen leirillä siirryttiin kohti seikkailukasvastusta, Suomessa toivuttiin hiljalleen lamasta, ja kaikkialla laskettiin rahoja. Yhtälö ei ollut helppo, sillä seikkailujen tuottaminen vaatii rahaa: on budjetin kannalta varsin merkittävää, heitetäänkö tikkaa vai tehdäänkö kiipeilyratoja. Juho muistelee, kuinka hän 1990-lopulla ehdotti Johnille, että leirille pyydetäisiin alan yritys rakentamaan trapetseja ja

LÄHDE: PENNSYLVANIAN YLIOPISTON
TEKEMÄ TUTKIMUSKATSAUS 2022

vaijeriratoja. Se maksoi kuitenkin tuhansia tai jopa kymmenenkin tuhatta markkaa, mikä oli valtavasti rahaa leirin kohtuullisen pienestä budjetista.

”John mietti asiaa, katsoi minua ja kysyi sitten, oliko tällainen tärkeää”, Juho sanoo. ”Vastasin, että se olisi meidän toimintojen kannalta tärkeää, ja John suostui.”

Nyt John vähän toppuuttelee ja sanoo, että eivät seikkailut niin kauhean kalliita olleet. Juholla kuitenkin oli suhteet alan tekijöihin, ja kustannukset vertautuivat siihen, että Tourun Torpille oli aikanaan vuokrattu jollia ja surffilautoja. ”Paljon isompi satsaus oli se, että taistelin meille omat teltat toisena tai kolmantena vuonna johtajana. Me käytimme siihen asti partion vanhoja lainatelttoja, ja ne vuosivat”, John sanoo.

Huomio pois kilpailuista

KONEen lastenleirien kantavana teemana olivat vuosikymmenten ajan ryhmien väliset kilpailut, ja niitä jatkettiin vähän pienemmällä painotuksella myös kansainvälisen nuortenleirin alkuvuosikymmeninä. 1980- ja 1990-luvuilla nuortenleireillä pidettiin leiriolympialaisia, joissa ryhmät keräsivät pisteitä jättimäisille papereille ruokalan seinällä, ja olympialaiset on pidetty yhden päivän ohjelmanumerona leirin repertuaarissa näihin päiviin saakka.

Kisailu lujittaa ryhmän sisäistä henkeä, mutta samalla se luo jännitteitä ryhmien välille. Uudet ohjaajat halusivat rikkoa tällaista kilpailuasetelmaa. John ja hänen tiiminsä halusivat rakentaa leirin mieluummin niin, että ryhmät saavat ohjelmissa erilaisia vinkkejä ja tehtäviä, jotka auttavat ratkaisemaan pulmia, mutta lopulta kaikki ratkeaa vain ryhmien välisellä yhteistyöllä.

”Ajatus oli, että leiriläiset pikkuhiljaa ymmärtävät, että heidän pitää tehdä yhteistyötä ja jakaa resursseja ryhmän sisällä ja sitten ryhmien välillä”, sanoo ohjelmia kirjoittanut Ronja Verkasalo. ”Loppuvaiheessa he tajuavat, että tarvitaan koko sadan hengen porukka, jonka täytyy alkaa keskustella keskenään ja selvittää ongelmaa. He eivät kilpailekaan keskenään, vaan on tehtävä yhteistyötä, jotta seikkailu saadaan päätökseen.”

Leiri opetti minulle paljon yhteistyöstä ihmisten kanssa, jotka eivät ehkä puhu samaa kieltä, mutta joilla on yhteinen tavoite. Johdan nyt omaa leiriä työpaikallani ja rakastan käyttää siellä KONEen leirin oppeja!

LEIRILÄINEN 2015,
YHDYSVALLAT, 17 V

Yhteistyö on tärkeä elämäntaito

Melkein Johnin alkuaajoista lähtien ohjaajana ollut Michael Williams sanoo, että yhteistyössä on tärkeä oppi elämään.

”Ei ole väliä kuinka älykkäitä, voimakkaita tai rohkeita nuoret ovat. Jos he eivät tee yhteistyötä ja kommunikoi, tulee olemaan vaikeaa menestyä elämässä. Siihen on syytä tottua.”

Michael sanoo, että nuoret innostuvat ryhmien välisistä kilpailuista aina. Se ei kuitenkaan ole leirin tarkoitus, koska ei haluta nostaa ketään jalustalle. Michael oli mukana silloin, kun leiriläiset pudottivat Pascal-ohjaajaa laiturin päästä veteen. Kaikista oli hauskaa, kun pääsi kurittamaan ohjaajaa.

”Mutta niissä ohjelmissa luotiin jännitettä leiriläisten ja ohjaajien välille, emmekä enää halua tehdä sellaistakaan”, Michael sanoo.

Se ei tarkoita, etteivätkö ohjaajat ja leiriläiset kilpailisi edelleen leikkimielisesti keskenään – edelleen suosittuja ohjelmanumeroita ovat satunnaiset jalkapallopelit tai muut pienet kisailut, joissa leiriläisten joukkue yrittää voittaa ohjaajien joukkueen. Yleensä ilman menestystä.

Voisin itse olla vähemmän impulsiivinen ja kuunnella enemmän. Tykkään olla huomion keskipisteenä ja johtaa, mutta voisin pitää jatkossa matalampaa profiilia ja olla silti oma itseni.

LEIRILÄINEN 2024,
ITALIA, 17 V

Teemat ovat muuttuneet yksinkertaisemmiksi

Kunnianhimoiset ja monimutkaiset teemaohjelmat jatkuivat 2010-luvun puolelle. 2020-luvulla Juho Niskasella ja muutamalla muulla ohjaajalla ei ole ollut niin paljon aikaa panostaa teemojen suunnitteluun ja kirjoittamiseen, joten aamupäivien kasvatuksellisista tarinoista on tullut astetta kevyempiä.

Samaan aikaan leirin muuta ohjelmaa on kehitetty monipuolisemmaksi ja leiriläisiä kiinnostavammaksi. Leiri on Juhon mielestä varmasti osallistujilleen edelleen merkityksellinen ja monessa mielessä opettavainen kokemus. Hän kuitenkin sanoo, että nuorisotyön vinkkelistä leirin pedagogisia puolia valmisteltiin aiemmin enemmän ja tavoitteellisemmin. Pedagoginen suunnittelu on Juhosta myös henkilöitynyt vähän turhan voimakkaasti häneen, hän kun on nuorisotyön ammattilainen. Pedagogista vastuuta olisi hänestä hyvä jalkauttaa vähän laajemmin organisaatioon.

Takavuosina teemaohjelmia valmisteltiin välillä niin intohimoisesti, että pedagoginen fokus saattoi jäädä muiden ideoiden jalkoihin. Michael Williams sanoo, että joinain vuosina ohjelmien juonikuviot menivät niin mutkikkakaiksi, että kaikki ohjaajatkaan eivät pysyneet niissä mukana, vaikka kuvioita suunniteltiin kuukausien ajan.

”Ehkä teema oli silloin pikkuisen liian monimutkainen”, Michael virnistää.

Vähän yksinkertaisempi teemaohjelma avautuu varmemmin kaikille. Ohjelmaa rakentaessa pitää Juhon mukaan ottaa huomioon, että melkein kaikki nuoret toimivat vieraalla kielellä. Teeman on siis oltava riittävän ymmärrettävä, mutta mielellään myös kerroksellinen: osa pääsee aivan ytimeen saakka ja toisille kokemus jää vähän pinnallisemmaksi. ”Ajatus on ollut, että kaikki saisivat joka tapauksessa hyvän kokemuksen ja mukavan leirin. Jos ei ihan kaikkea ymmärrä, se ei haittaa”, Juho sanoo.

Välillä teineille riittää hyvinkin simppelempi hupi. Yhdellä leirillä kahden tolpan väliin oli rakennettu ritsa pyörän sisäkumeista. Michael katsoi vierestä, kun eräästä poikakaksikosta toinen meni useamman askeleen päähän ja pyllisti, ja toinen yritti ampua ritsalla kumikanoja tämän takapuoleen.

”Me teimme heille maailman monimutkaisimpia laitteita ja ohjelmia, ja sitten kaikista hauskinta on tämä”, Michael sanoo. ”Mutta siitäkin opittiin, että kaiken ei tarvitse olla niin hienoa ja pitkälle kehiteltyä ollakseen hauskaa.”

Muistan
leiriä aina
kyynel silmässä,
se oli elämäni paras
kokemus.

LEIRILÄINEN 2022,
ESPANJA, 17 V

Juho ja Ronja
punovat juonia.

Leirin nykyinen johtaja Carina Herlin pitää aamupäivien ohjelmallista osuutta tärkeänä, mutta ei kaikkein tärkeimpänä osana leiriä.

”Ohjelmilla on aina opettavainen pointtinsa, mutta minusta hienointa on, että tarjoamme nuorille tilan olla yhdessä ja tutustua toisiin ihmisiin maailman eri puolilta, täysin eri taustoista.”

Vaikkei ohjelmaa olisi ollenkaan, nuorilla olisi hänestä varmasti upea leiri. Kun Carina on kiertänyt KONEen eri toimipisteissä, leiriläisten ja heidän vanhempiansa palaute on vahvistanut kuvaa siitä, että yhdessä oleminen erilaisten ihmisten kanssa on myös nuorille ja perheille tärkeintä.

”Kävin jokin aika sitten esimerkiksi Intiassa, ja tapasin vanhempia, jotka selittivät aivan tohkeissaan, kuinka heidän lapsensa nauttivat leiristä. Lapset olivat itkeneet viikon leirin jälkeen ja halusivat vain takaisin”, Carina sanoo. ”Se muistuttaa minua hyvin paljon ajasta, kun itse olin leirillä.”

SOSIAALIPOLITIikkaA

Sotakorvauksia ja sosiaali- POLITIikkaA

KONE alkoi järjestää kesäleirejä vuonna 1947 osana laajempaa sosiaalipoliittista ohjelmaa. Nuorten kansainvälinen leiri on palvellut eri tarkoituksia – aina kuitenkin eniten nuoria leiriläisiä.

TÄMÄN PÄIVÄN KONEEN KANSAINVÄLISELLÄ NUORTENLEIRILLÄ ITSE

yritys näkyy nuorille tarjottavien juomapullojen kyljissä ja joissain toimistotarvikkeissa, mutta varsinaista yritysviestintää leirillä ei harrasteta. Enää ei käydä tehtaallakaan niin kuin aikoinaan.

Kun tätä kirjaa varten haastateltiin 1980- ja 1990-lukujen leiriläisiä, moni ei muistanut tehtaalla vierailleensakaan – vaikka se on kuulunut vakiona ohjelmaan. Joinain vuosina isäntäperheiden kanssa on edelleen käyty Lohjalla Tytyrin kalkkikaivoksen kuiluissa, joissa hissejä testataan, mutta vaikka se on jännittävä paikka, se on ollut harvan leiriläisen suosikkikohde.

Entiset leiriläiset kiittelevät KONEtta vuolaasti siitä, että suuryritys edelleen panostaa leireihin. Harva on kuullut toisesta yrityksestä, joka tekisi vastaavaa. Kun leirin ohjaajilta kysyy, miksi he arvelevat yhtiön järjestävän kesäleirejä, moni mainitsee, että se varmaankin luo yritykseen perhemäistä tunnelmaa ja on tietenkin henkilöstöetu työntekijöille. Se voi houkutella uusia työntekijöitä ja kannustaa nykyisiä luomaan pitkää uraa yrityksessä. Moni mainitsee tietävänsä, että kyseessä on vanha perinne, joka juontaa juurensa sotien aikaan.

Nämä kaikki ovat omalla tavallaan totta, mutta sen ymmärtämiseksi, miksi KONE oikeasti leirejä järjestää, on syytä katsoa menneeseen.

Päädyin
KONEelle töihin.
Kokemukseni leiriltä auttoivat
ymmärtämään yrityksen
kulttuuria, ja olen innokas
yrityksen puolestapuhuja.

LEIRILÄINEN 2017,
AUSTRALIA, 16 V

Pakollista ja vapaaehtoista sosiaalityötä

Kun KONEen lastenleirit perustettiin vuonna 1947, Suomi ja sen teollisuus olivat hyvin erilaisia kuin nykyään. Hyvinvointivaltiota ei vielä ollut, työpäivät olivat pitkiä eikä lapsille ollut loma-aikoina päivähoitoa.

Yritykset hoitivat tuolloin monia tehtäviä, jotka nykyään kuuluvat yhteiskunnalle. Lain mukaan yritysten täytyi sosiaalipolitiikallaan huolehtia lähinnä erilaisista lomapalkoista ja korvauksista, mutta käytännössä kaikki suuret yritykset tarjosivat lisäksi paljon vapaaehtoisia palveluita.

Asumisolojen parantaminen oli yleensä tärkeintä sosiaalityötä. Suomessa vallitsi asuntopula, ja työläiset asuivat ahtaasti. Terveellinen ja säällinen asuminen olivat kasvavia huolenaiheita yhteiskunnallisessa keskustelussa. Yritykset ostivat työntekijöilleen asuntoja ja tarjosivat lainoja omakotitalojen rakentamiseen. Omakotitalon rakentamista ja oman puutarhan hoitoa pidettiin muutenkin terveellisinä elämäntapoina. Taloudellisen tutkimuskeskuksen tekemän selvityksen mukaan vuonna 1948 yli 64 prosenttia kaikista suomalaisyrityksistä omisti asuntoja, joissa työntekijät asuivat.

Asumisen jälkeen terveydenhuolto oli yleensä seuraavia sosiaalisia ohjelmia, ja monilla yrityksillä, KONEellakin, oli omaa terveydenhuoltohenkilökuntaa hoitajista lääkäreihin ja hammaslääkäreihin. Myös työturvallisuuteen satsattiin jo 1900-luvun alussa paljon. Näiden lisäksi tärkeää oli ”henkinen sosiaalitoiminta” eli kirjastot, lukusalit, työpaikkalehdet, urheilu- ja muu kerhotoiminta ja lomatoiminta, joka koostui esimerkiksi lomanviettopaikoista ja lasten kesäleireistä.

Yritysten sosiaalisia ohjelmia tutkinut taloushistorian professori Susanna Fellman kirjoittaa *Scandinavian Journal of History* -tiedejulkaisussa, että 1900-luvun taitteesta lähtien suurten teollisuuslaitosten sosiaaliohjelmat olivat merkittäviä.

Yrityksillä oli kassoja, joista maksettiin sairauspäivärahoja, hautajaiskuluja ja eläkkeitä. Työntekijät yleensä maksoivat kassan jäsenyydestä, mutta myös yritykset osallistuivat niiden rahoittamiseen. Samaan tyyliin toimivat huoltokonttorit, joihin maksettiin osa palkasta, ja sen jälkeen huoltokonttorit maksoivat työntekijän puolesta esimerkiksi verot, vuokrat, vakuutukset ja mahdolliset asuntolainat. Asenne oli paternalistinen: yritys piti työntekijöistä huolta kehdosta hautaan.

Tyypillisesti pienelle paikkakunnalle tuleva yritys rakensi työntekijöille kodit ja lapsille koulut ja palkkasi paikkakunnalle sairaanhoitajia ja lääkäreitä.

KONEen kaltaisille kaupungeissa toimiville yrityksille tarpeet olivat vähän toiset: yritysten piti houkutella hyviä työntekijöitä ja saada heidät pysymään yrityksen palveluksessa. Tätä tehtiin muun muassa sosiaalisilla ohjelmilla.

Yrityksille oli tärkeää pitää huoli työntekijöistä, koska muuta huoltoa ei oikeastaan ollut. Kun työvoima oli tervettä, hyvin ravittua ja osaavaa, myös tehokkuus parani.

TALOUSHISTORIAN PROFESSORI
SUSANNA FELLMAN

Amerikkaa ja uskonnollista moraalista

KONEen sosiaalipolitiikka oli 1900-luvulla aikaansa nähden poikkeuksellisen perheenomaista ja huolehtivaa, kerrotaan vuonna 2013 julkaistussa historiategoksessa *KONE – Perhe, yrittäjyys ja yritys teollisuuden vuosisadalla*.

Tälle kirjan tekijä, emeritusprofessori Karl-Erik Michelsen antaa parikin selitystä. Siinä kun tuon ajan yritysjohtajat hakivat oppejaan erityisesti tehokkuutta korostavasta Saksasta, KONEen tuleva toimitusjohtaja Heikki Herlin oli innostunut

KONEen henkilöstötoimistossa Hyvinkäällä vuonna 1962.

Yhdysvalloista. Hän työskenteli Yhdysvalloissa parin vuoden ajan 1920-luvun lopulla, muun muassa hissiyritys Otiksella.

”Euroopassa ajateltiin, että korkeat palkat pienentäisivät voittoja, mutta Amerikassa oltiin sitä mieltä, että tehokkuus lisäisi sekä voittoja että palkkoja. Ainoa este vaurastumisen tiellä oli rajallinen ja tehoton tuotantokoneisto”, Michelsen kirjoittaa.

Heikki Herliniä viehätti Yhdysvaltojen teollinen kapitalismi, jonka mukaan jokaisella tuli olla oikeus hankkia itselleen ja perheelleen kunnollinen asunto, auto ja elintaso.

Tärkein käänne Heikki Herlinin sosiaalipoliittisessa ajattelussa tapahtui myöhemmin Suomessa, kun hänen puolisonsa Anna löysi Oxford-ryhmän ja houkutteli miehensä sen pariin. Etelä-Afrikassa syntyneessä ja Yhdysvalloissa kehittyneessä kristillisessä herätysliikkeessä korostettiin yksilön hengellistä kilvoittelua, jonka vaikutukset

siirtyivät yhteisöön ja sitä kautta koko kansakuntaan. Ryhmässä puhuttiin neljästä ”ehdottomuudesta”: ehdottomasta rehellisyydestä, rakkaudesta, puhtaudesta ja epäitsekkyydystä.

Oxford-ryhmä kehotti ihmistä itsetutkiskeluun ja tunnustamaan moraaliset heikoutensa. Vain niin ihminen kykeni uudistumaan ja saavuttamaan sisäisen rauhan. Oxford-ryhmän rinnalle muodostui vuonna 1938 poliittisempi Moraalisen varustautumisen liike MRA, jonka tavoitteena oli havahduttaa liike-elämän, politiikan, tieteen ja kulttuurin johtohahmot huomaamaan Hitlerin ja Stalinin totalitarismin uhat.

Heikki heittäytyi mukaan MRA-toimintaan täydellä energialla vuoden 1939 tienoil-la, Michelsen kirjoittaa. Heikki kävi Yhdysvalloissa tapaamassa MRA-ystäviä, suomensi järjestön *Rising Tide* -tiedotuslehtiä, kirjoitti MRA:sta suomalaisiin sanomalehtiin ja luennoi Yleisradion lähetyksissä.

MRA:n johtamisfilosofian mukaan työnantajien oli löydettävä itsestään nöyryys ja huolehdittava siitä, että jokaista työntekijää arvostettiin työpaikalla. Heikki kirjoitti Yhdysvalloissa käydessään muistikirjaansa: ”Vastuu ihmisestä on nyt minun ja meidän tärkein tehtävämme. Tämä koskee kaikkia niitä, jotka työskentelevät tehtaissa ja toimistoissa ja jotka ovat muuten sidoksissa yhtiöön. Meidän on tehtävä sopimukset ihmisten eikä ammattiyhdistysten kanssa. Näin voidaan rakentaa epäitsekkyys, joka on vastaus sodan uhkaan.”

Kun Heikki palasi Suomeen, alkoi toinen maailmansota ja Suomessa pian talvisota. KONEen täytyi sodan aikana muun muassa valmistaa tykistön ja jalkaväen aseisiin kranaatinkuoria. Rauhan aikana alettiin vähän jo kunnostaa maan hissikalustoa, mutta pian alkoi jatkosota, joka kesti vuoteen 1944 saakka. Sotien aikana KONE jakoi työntekijöille sosiaaliavustuksia, koska Heikin mielestä ne eivät pienentäneet voittoja vaan pitivät tehtaan pyörimässä työvoimapulan aikana ja sodan riehuessa.

Vuonna 1941 tehtaan läheltä vuokrattiin kerhotila, jossa sai rentoutua, pelata pelejä, lukea lehtiä ja keskustella, hieman kuin nuortenleireillä nykyään. Yritykselle luotiin myös sosiaalipoliittinen ohjelma, johon kuuluivat ylimääräiset lapsilisät, ruoka-apua ja asumistukea työntekijöille. Sodassa kaatuneiden työntekijöiden perheille myönnettiin orpo- ja sairasapua.

Modernimpaa sosiaalipolitiikkaa

Kun sota vihdoin loppui, Suomen piti maksaa Neuvostoliitolle sotakorvauksia. Raha ei kelpaanut, vaan itänaapuri halusi teollisuustuotteita, esimerkiksi nostureita. Suomen valtio maksoi tilaukset, mutta niiden valmistaminen oli teollisuusyrityksille hankalaa. Michelsenin kirjan mukaan Neuvostoliitto vaati niin isoja nostureita, että ne olivat KONEelle liki mahdoton toteuttaa.

Raskaat sotakorvaustoimitukset yhdessä elintarvike- ja asuntopulan kanssa stressasivat niin työntekijöitä kuin johtajia. Työvoimapula vaivasi koko Suomea, sillä sota oli kaatanut ja invalidisoinut paljon työikäisiä miehiä. Paine näkyi väsymyksenä, sairasteluna ja poissaoloina KONEessakin, Michelsen kirjoittaa. Suurilla telakoilla ja konepajoilla paineet kärjistyivät ajoittain kriiseiksi, jotka uhkasivat viivästyttää toimituksia.

KONEen leirien perimätietona kulkee ajatus, että lastenleirien perustamisen taustalla olisivat nimenomaan sotakorvaukset: ihmiset olivat tehneet vuosia pitkää päivää eivätkä juuri lomailleet, ja siksi heille tarjottiin kädenojennuksena mahdollisuus lähettää lapset viikoksi kesäleirille täysihoitoon. Tälle ei löydy kirjallista lähdettä, mutta sekä Susanna Fellman että Karl-Erik Michelsen pitävät teoriaa uskottavana.

”Se kuulostaa aivan mahdolliselta”, Fellman sanoo. ”Metalliteollisuudessa työ on ollut raskasta, ja on ollut varmasti kova urakka saada tilaukset valmiiksi.”

”Kyllä siinä varmasti on ollut hyvin tärkeässä roolissa henkilöstön jaksaminen ja virkistäytyminen”, Michelsen sanoo.

Ostettiin saari, perustettiin lastenleiri

Kesken sotakorvaussavotan KONE alkoikin panostaa uudella tarmolla sosiaalipolitiikkaan. Vaikuttaa siltä, että leirit ovat olleet osa yhtiön kädenojennusta työntekijöille, kun Heikki Herlin on vihdoin päässyt kunnolla toteuttamaan MRA:n mukaista sosiaalista ohjelmaa.

Tärkeä käännekohta oli vuosi 1947, jolloin Heikki palkkasi yrityksen sosiaalipäälliköksi MRA-ystävänsä, Suomen Partiopoikajärjestön toiminnanjohtajan Osmo

FAKTA!

Kun joku mantereen puolella nosti viitan pystyyn, joku lapsista lähti soutamaan, isommat saivat ajaa perämoottorilla. Se oli suosittua hommaa, koska palkaksi saattoi saada namin tai banaanin.

Konekarille kuljettiin veneellä Hakaniemen tehtaalta.

Lapset laulavat Heikki ja Anna Herlinille.

Esko Vesikansa piirileikin pauloissa.

Torvisoittokunta puhalteli säveliään ilman täydeltä, rouvat ja neitokset kilpailivat sokerinsyönnissä ja herrat omenainkuorinnassa. Yhteinen kahvi ja karkelot ulkoilmalavalla päättivät yli 200-päisen konelaisperheen kesäisen retken Konekarin vehmaaseen luontoon.

HISSILEHTI, 1956

Vesikansan. Tämän tehtäväksi annettiin viedä MRA-ajattelu koko KONEen organisaatioon.

Osmo laajensi yhtiön sosiaalisia ohjelmia ja perusti heti ensimmäisenä työvuotenaan lasten kesäleirin. Osmon poika Jyrki Vesikansa uumoilee, että hänen isänsä sai tehtäväksi miettiä, millaisia uusia sosiaaliohjelmia yhtiöllä voisi olla. Koska Osmo ja hänen vaimonsa Sirkka olivat aktiivisia partionjohtajia, on luultavaa, että juuri Osmo on ehdottanut leiriä lapsille.

Kaksi ensimmäistä kertaa sitä pidettiin pienimuotoisesti Jollaksen kartanon mail- la, ja kun KONE vuonna 1949 osti Vasikkaluodon saaren työntekijöiden virkistyspai- kaksi, leiri siirtyi sinne. Saarta alettiin pian kutsua Konekariksi.

Konekarin saari toimi yrityksen Helsingin-työntekijöiden virkistys- ja lomapaikka- na kesäisin. Saaren vanhoihin huviloihin rakennettiin väliseiniä, jotta niihin saatiin monta huonetta. Perheet varasivat huoneita viikoksi kerrallaan, ja huoneissa nukut- tiin kerrossängyissä. Mahdollisuus viettää viikko tai kaksikin saaressa oli tuolloin haluttua luksusta: mökkikulttuuri levisi Suomeen vasta myöhemmin, eikä kaupun- kilaisilla yleisesti ottaen ollut kesäpaikkoja.

Osmo ja Sirkka Vesikansan lapset sanovat, että lastenleirille pääseminen oli etu-oikeus. Saari oli viehättävä, yhteisö tärkeä ja keittiöstä tarjoiltiin lämmin ruoka.

Karl-Erik Michelsen uskoo, että sosiaalisesti valveutunut Osmo Vesikansa oli nähnyt, kuinka työläisten asunnot olivat hyvin pieniä, perheet suuria ja lapset viettivät kesiään kaupungeissa. Se on luultavimmin ollut kimmoke sekä saaren ostamiseen että lastenleirien perustamiseen. On haluttu tuoda perheiden elämään luontokokemuksia, raitista ilmaa ja uimista. Tämä on luultavasti sopinut hyvin Heikki Herlinille, joka oli pitänyt maatilaa Thorsvikin kartanolla ennen kuin alue väliaikaisesti menetettiin Neuvostoliitolle – Michelsenin mukaan Heikki olisi mieluummin ollut maanviljelijä kuin teollisuusmies. Heikki on mitä luultavimmin halunnut tarjota kaupunkilais- ja työläisperheille mahdollisuuden nauttia maaseudusta ja luonnosta.

”Tämän unelman Osmo leipoi yhtiöön sisään leireillä ja Konekarilla”, Michelsen sanoo.

Moderni perheyritys

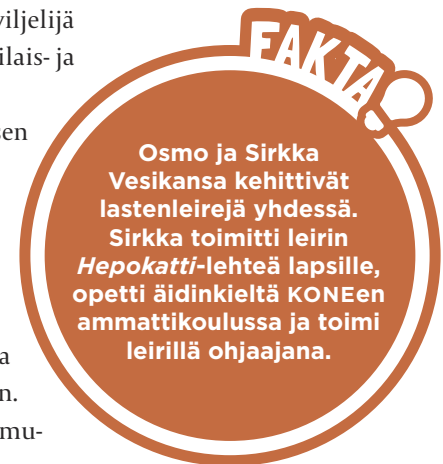
Heikki Herlin ja Osmo Vesikansa rakensivat KONEesta pienimuotoista hyvinvointivaltiota, ja leirit olivat osa tätä muutosta, kuvaa Karl-Erik Michelsen.

”Heikki suhtautui KONEeseen Perheyhtiönä isolla P:llä. Perheen tuominen mukaan toimintaan oli tärkeää.”

Heikillä oli tapana käydä alaisten lasten ristiäisissä, ja hän oli haluttu kummi.

”Heikki Herlinin hengellinen herätys mullisti KONEen yrityskulttuurin. Hänen tavoitteenaan oli nyt tehdä Haapaniemenkadun tehtaasta moderni, yhteen hiileen puhaltava saumaton kokonaisuus”, Michelsen kirjoittaa kirjassaan. ”Suoraviivaisesta ja teknokraattiseen ajatteluun taipuvaisesta diplomi-insinööristä kasvoi lyhyessä ajassa pehmeä ja empaattinen johtaja, joka muovasi yhtiöstä todellista perheyritystä, jossa huolehdittiin myös henkilökunnan henkisistä ja sosiaalisista tarpeista.”

Susanna Fellman kirjoittaa tutkimusartikkelissaan, että yritykset yleensäkin tarjosivat neuvolapalveluja, antoivat kotitalousneuvontaa, järjestivät urheilutoimintaa,

lasten päivähoitoa ja kesäleirejä lapsille. Työntekijät pitivät ohjelmista, ja Fellmanin mukaan suurten yritysten työntekijöillä oli usein paremmat työolot, terveydenhuolto ja koulutus kuin muiden yritysten työntekijöillä.

”Sijoitukset terveydenhuoltoon, koulutukseen ja turvallisuuteen, hyviin työoloihin, parempiin asumuksiin, hyviin äitiyspalveluihin ja lastenhoitoon, innostavaan sosiaaliseen toimintaan ja hyviin urheilumahdollisuuksiin olivat modernin yrityksen symboleita, ja sellaista yritystä johti moderni ja edistysellinen johtaja”, Fellman kirjoittaa.

”KONE panosti muita enemmän”

Lastenleirejä ja kesäpaikkoja oli tosiaan muillakin yrityksillä, sanoo Osmo Vesikansan toinen poika, sosiaalipolitiikkaa opiskellut Esko Vesikansa.

”Elannolla, Alkolla, vakuutusyhtiöillä, KOPilla ja muilla pankeilla... se oli ihan tavallista. Mutta KONE oli erityinen siinä, kuinka paljon niihin satsattiin.”

Eskokin vietti Konekarin leireillä lapsuutensa kesät ja toimi nuorena aikuisena myös leiriohjaajana. Hän uskoo, että vaikka KONE on varmasti halunnut sitouttaa työntekijöitä olemalla hyvä työnantaja, on taustalla ollut muutakin.

”On ajateltu, että aidosti saadaan jotain hyvää aikaan.”

Michelsenin historiateoksen mukaan KONE käytti 1940- ja 1950-lukujen taitteessa noin 15–18 miljoonaa markkaa vuosittain yhteisöllisyyden rakentamiseen, mikä oli lähes yhtä paljon kuin yhtiön investoinnit koneisiin ja laitteisiin.

Punaista vaaraa vastaan

Tyytyväisistä työntekijöistä oli sekin ilo, että he eivät lakkoilleet. Jos yrityksillä oli sosiaalisia ohjelmia, niillä oli rauhallista ja parempi tuottavuus, Susanna Fellman kirjoittaa artikkelissaan. Tämä on Karl-Erik Michelsenin mielestä ollut tärkeää myös Heikki Herlinille. Hän halusi torjua ”punaisen vaaran” ja nuorten radikalisoitumisen.

Mielikuvitus
oli eräänä iltana
lujilla - oli *pukukarnevaali*.
Eikä nyt ollutkaan pelkäästä
missikilpailusta kysymys, vaan koko
leiriläisjoukko oli mukana. Valittavana
oli 8 erilaista asua ja niinpä sitten, kun
leiriläisten joukko oli koolla, ei sitä hevin
ollut entiseksi tuntea. Tuossa hiipi julmia
merirosvoja Intianmeren Panterin johdolla
hampaisiin asti aseistettuina, reippaasti
marssivat ohi urheilijapojat niin kuin
-tytötkin pesäpallomailat käsissään,
maalaiset taas käyskentelivät
leppoisasti kuin heinäpellolta
ikään palatessaan.

HEPOKATTI 1956

KONE järjesti ensimmäisenä Suomessa
henkilökunnalle koko perheen joulujuhlia muun
muassa Messuhallissa, joka tunnetaan nykyisin
Töölön kisahallina. Hyvinkäällä oli usein omat
juhlansa. Joulujuhlissa leiriläisistä koottu
näytelmäporukka esitti monina vuosina näytelmiä
ja muuta ohjelmaa. Joulumuorina toimi leirin
pitkäaikainen ohjaaja Hellin Yliherne.

Osmo Vesikansan lähtökohta taas oli kansallinen idealismi ja yhteisymmärrys yli punaisten ja valkoisten rajan. Osmo oli kokoomuksen kaupunginvaltuutettu, mutta hänellä oli hyvät välit sosialidemokraatteihin, ja hän kävi puhumassa demarien tilaisuuksissa. Partiossa Osmo oli talvisodan jälkeen aktiivisesti mukana Suomen Pojat-hankkeessa, jossa kokoomuslaiset ja sosialidemokraatit yhdessä yrittivät luoda Suomeen yhtenäisen partiopoikajärjestön. Hanke kaatui 1943, mutta synnytti nykyisen opetus- ja kulttuuriministeriön nuoriso-osaston. Myös partioliike yhdistyi prosessissa.

”Isä oli sinipunamiehiä”, Jyrki Vesikansa sanoo.

Leiri ei ollut uskonnollinen

Osmo Vesikansa oli leirien alkuaikoina aktiivinen Oxford-liikkeessä ja MRA:ssa, mutta perheen koti ei ollut Vesikansan lasten mukaan erityisen uskonnollinen: seinällä oli kyllä krusifiksi, mutta pöydässä ei luettu ruokarukouksia, saati veisattu ruokavirsiä. Vesikansat olivat ennen kaikkea partioperhe, ja lapset uskovat, että tämä vaikutti KONEen leireihin paljon enemmän kuin MRA.

”Leirillä oli paljon partiohenkistä puuhaa ja ryhmätehtäviä eri puolilla Konekarin saarta, mutta myös vapaa-aikaa vaikkapa istua keinussa”, kuvaa Osmon ja Sirkan tytär Inkeri Karanko.

Kilpailuissa ei ollut tärkeintä voittoa, vaan suorittaa tehtäviä reilulla mielellä, avuliaisuudesta ja ystävällisyydestä. Haluttiin, että lapset olivat kivoja kavereita kaikille. Aivan ensimmäisellä kokeiluleirillä pidettiin leirihartaus lipunnoston jälkeen aivan kuin partiossa, mutta pian sen jälkeen uskonnollisesta toiminnasta luovuttiin.

”Kerran ohjaajana oli tiukan linjan partiotäti, joka yritti saada aterioille ruokarukouksen, mutta ei siitä mitään tullut, eikä hän jatkanut ohjaajana”, Jyrki Vesikansa sanoo.

KONEen leirit ovat muutenkin aina poikenneet partioleiristä. Kun leiri perustettiin vuonna 1947, oli vuotta aiemmin julkaistu Lauri Vuolasvirran partiopainotteinen *Leirikäsikirja*. Siinä kritisoitiin anglosaksisen maailman leirejä, jotka muistuttivat loma-leirejä, sillä niissä oli teltat pystyssä, kun leiriläiset tulivat paikalle ja ruokaa tehtiin

Osmo ja Sirkka
Vesikansa lapsineen.

FAKTA

Konekarin talonmiehenä ja kipparina toimi Olavi Vesterinen, joka oli menettänyt sodassa toisen kätensä. Saunassa kesäasukkaiden lapset näkivät vammaisuutta eri tavalla kuin nykyään ja kuulivat sotavuosilta erilaisia kommelluksia. Verisiä sotatarinoita ei sen sijaan lapsille juuri kerrottu.

sisällä. Partioleirit taas rakennettiin kuin pienoiskaupungeiksi neitseelliseen luontoon, mikä sointui hyvin kansallisromanttiseen eetokseen.

Konekarin leiri asettui tässä suhteessa partion ja lomaleirien välimaastoon, sillä leiripaikka oli valmiina saarella ja aikuiset pystyttivät teltat. Ruoka tuli keittiöstä, mutta muuten oli vaatimatonta, ja lapset kuorivat perunat ja tiskasivat merivedellä, kunnes 1950-luvulla saareen vedettiin kesävesijohto.

Hyvinvointivaltion synty

1950-luvun lopulla Heikki Herlin väistyi KONEen päivittäisestä johdosta, ja valtaa siirrettiin asteittain hänen pojalleen Pekalle. Sinetti tälle saatiin 1964, kun Pekasta tuli toimitusjohtaja ja Heikki jättäytyi johtokunnan puheenjohtajaksi, jolle jäi edustustehtäviä ja yhteiskunnallista vaikuttamista. Pekka ymmärsi Michelsenin kirjan mukaan

Oli iso ylpeyden aihe
KONEen työntekijöille,
että työnantaja tarjosi jotain
niin uniikkia. Tiedän, että isäni
oli hyvin ylpeä siitä, että hän
pystyi tarjoamaan minulle tämän
mahdollisuuden KONEen kautta.

JENNI OSBORN, LEIRILÄINEN
1993, AUSTRALIA, 15 V

Pekka ja Antti
Herlin vierailemassa
Konekarin
lastenleirillä.

hyvin yhteishengen ja yhteisöllisyyden merkityksen, mutta hän ei jakanut Heikin MRA:sta kumpuavia arvoja. Pekasta sosiaalipolitiikka kuului yhteiskunnalle.

”Pekka korosti, että yhtiö ja varsinkin Herlinien perhe maksoivat jo aikamoisen määrän veroja. Hän ajatteli, että kyllä valtion piti pystyä niillä rahoilla sosiaalipolitiikkaa pyörittämään”, Michelsen sanoo.

Herlinien sukupolvenvaihdos sattui Suomessa aikaan, jolloin hyvinvointivaltiota alettiin rakentaa ja vanhasta paternalistisesta asenteesta luopua, Susanna Fellman sanoo.

”Hyvinvointivaltiosta alettiin keskustella 1950-luvun lopussa ja sitä alettiin rakentaa 1960-luvulla nopeasti.”

Poliittisen vasemmiston suosion kasvu antoi uudistuksille poliittista pohjaa. Koko 1960-luvun paternalismi hiipui, kunnes se päättyi seuraavan vuosikymmenen taitteessa. KONEessa alettiin karsia sosiaalipalveluja monien muiden yritysten tapaan, ja monia tehtäviä siirrettiin neuvotteluiden kautta Hyvinkään ja Helsingin kaupungeille. Pekka alkoi samalla kansainvälistää yhtiötä voimakkaasti.

KONE piti kiinni lastenleireistä, vaikka monta muuta sosiaalipoliittista ohjelmaa ajettiin alas. Konekarin saarikin omistettiin vielä vuoteen 1970 saakka.

Michelsen sanoo, että Pekka teki yhtiön liiketoiminnan uudistamisessa, sosiaali-ohjelmien alasajossa ja kansainvälistymisessä eräänlaisen isänmurhan. Tästä huolimatta Pekka ja Heikki Herlin myös kunnioittivat toisiaan, ja Heikin kontakteista ja diplomaattisuudesta oli kullannarvoinen hyöty yhtiön kansainvälistämisessä.

”Minun näkemykseni on, että nämä leirit olivat ikään kuin pienin paha. Ne saivat jäädä, koska ne olivat muisto vanhasta ajasta ja jatkumo niihin”, Michelsen sanoo.

Pekalla oli Michelsenin mukaan myös pehmeä puolensa ja kytköksiä isänsä maailmaan. Samaa sanoo Pekan elämäkerran *Koneen ruhtinas* kirjoittanut John Simon, kansainvälisen nuortenleirin pitkäaikainen johtaja. Johnin mukaan Pekka piti perinteitä arvossa, ja leiri oli KONEessa tärkeä perinne.

Tämän vahvistaa KONEen nykyinen hallituksen puheenjohtaja, Antti Herlin, Pekan poika. Kun hän mainitsi Pekalle lastenleirien lopettamisesta 1990-luvun alkupuolella, Pekka luuli aluksi, että koko leiritoimintaa oltiin lopettamassa. Pekka oli ehdottomasti tätä vastaan.

Barbaarien Suomi tutuksi

Osmo Vesikansan perintöä leirin johdossa jatkoi Aarre ”Are” Mäki. Hänet rekrytoitiin alun perin Osmon avustajaksi siten, että Osmo soitti vuonna 1962 partiopoikajärjestöön kysyäkseen, löytyisikö sieltä hyvää sosiaalipäällikön apulaista.

”Siltä pohjalta otin häneen yhteyttä, ja minut palkattiin välittömästi töihin”, Are kertoo.

Myös Are oli aktiivinen partiolainen, hän veti muun muassa hiihtoleirejä Lapissa. Are toimi KONEen leireillä ensin ohjaajana muiden joukossa ja nousi leirin johtoon Osmon kuoltua.

Are muistaa, että Pekka Herlinillä oli myös liiketaloudellinen motivaatio leirien ylläpitämiselle: hän halusi kasvattaa Suomi-sympatioita kansainvälistyvän yhtiön sisällä. Kansainvälisen leirin oli Aren mukaan tarkoitus tehdä Suomea tutuksi ulkomaiden työntekijöiden ja johtajien lapsille, ja sitä kautta ”salakuljettaa” suomalaista kulttuuria ja arvostusta Suomea kohtaan työntekijöiden ja johtajien koteihin maailmalla.

Suomi tunnettiin Euroopassakin aika huonosti, ja Ranskan kaltaisissa maissa on voinut olla jopa ylpeydelle kolahdus, että uudet omistajat tulevat jostain pohjoisen ”barbariasta”.

KONEella oli myös pitkään vaikeuksia rekrytoida ulkomaisia osaajia ja johtajia tytäryhtiöistä Suomeen, kertoo KONEen viestinnässä pitkään toiminut John Simon. Oli siis tarve brändätä Suomea tutuksi ja arvostetuksi maaksi, johon uskaltaa lähettää lapsensa ja mennä itsekin töihin. Alkuaikoina leiriläisten joukossa oli paljon johtajien lapsia, mikä edesauttoi yrityskulttuurin kansainvälistymistä.

Suomi-kuvaa kirkkaammaksi kodeilla ja perinteillä

Käytännössä Suomi-tuntemusta edistettiin sillä, että leiriläiset viettivät viikon suomalaisissa kodeissa ennen leiriä, ja heitä vietiin tutustumaan KONEen tehtaisiin ja Suomen nähtävyyksiin. Ennen leiriä nähtiin Helsinkiä ja usein Porvoota, ja leiriltä käytiin Nuutajärven lasitehtaalla ja Yli-Kirran talonpoikasmuseossa.

Ketään ei
kiinnosta museot.

LEIRILÄINEN 1993,
RUOTSI, 16 V

Lasitehtaalla vierailu on jäänyt joillekin mieleen jännittävänä, sillä siellä näki lasinpuhallusta. Etenkin useamman kerran siellä ja kotiseutumuseolla käyneet nuoret pitivät vierailuja kuitenkin enimmäkseen tylsänä pakkopullana. Museolla oli useimmiten joku vanha herra kertomassa nuorille tervanpoltosta, mikä tuskin on nostattanut tunnelmaa. Museon pihalla sentään oli perinteinen kyläkeinu, jolla uskaliaammat ryhmät pääsivät kiepsautamaan ympäri asti.

Päivän kruunasi ainakin muistoissa tolkuttoman pitkä kävely takaisin leiripaikalle, leireille 1980- ja 1990-luvuilla osallistunut Terhi Salminen sanoo.

Iiris, Jussi ja Emma Herlin ohjaajina.

"Siinä oli armeijamaista tyyliä. Joka päivä täytyi urheilla, ja jos se ei muuten onnistunut, niin tuntui, että bussi jätti meidät parin kilometrin päähän, jotta jouduttaisiin kävelemään."

Usein leirillä oli myös Suomi-päivä, jossa esiteltiin suomalaisia ruokia ja tapoja.

Leiriläisten arviot siitä, miten hyvin yrityksen ja Suomen brändäys onnistui, vaihtelevat. Ruotsalainen Matts Falck sanoo, että koska leiri oli täydellinen ja hänellä oli hauskaa, hänelle jäi hyvä mielikuva KONEesta, ja hän oli myöhemmin kolme vuotta yhtiössä kesätöissä.

"Isäni oli ollut KONEella töissä koko ikänsä, joten olin tietysti kuullut siitä muutenkin. Mutta yrityksen brändi ehdottomasti kasvoi leirin ansiosta."

Belgialainen Eric Polli puolestaan on epäilevämpi.

"Suomi oli aika tuntematon silloin, ja me puhuimme kokemuksistamme enemmän teinien kesken. Aikuiset ovat kuunnelleet niitä lomakuulumisina, joten tuskin ne ovat paljoa vaikuttaneet. Pienessä piirissä vain", Eric sanoo.

Leiri myöhempinä aikoina

Aren jälkeen leirin johdossa vuodesta 1994 eteenpäin toimi John Simon. Hänen aikaan leirillä oli arvoa yhtiön sisäisessä brändityössä: leiristä kerrottiin sisäisissä viestintäkanavissa, ja leiri loi kuvaa KONEesta perheenä eikä vain työpaikkana. John sanoo kuulleen työntekijöiden usein puhuvan leiristä esimerkkinä siitä, että KONE on tavallista parempi työpaikka. Leiriä ei kuitenkaan käytetty ulkoisessa viestinnässä yhtiön kilven kiillottamiseen.

1990-luku oli hankalaa aikaa, John sanoo. Talousluvut menivät vuodesta toiseen alaspäin, ja samaan aikaan John halusi kasvattaa leirin kokoa. Leirille oli budjetti, joka siirtyi Johnin aikana osaksi KONEen viestintää, mutta viestinnän johdossa ei ollut varmuutta, voisiko sitä kasvattaa. Leirillä oli pitkät perinteet, mutta sen koti yrityksen hierarkiassa oli epäselvä.

Omistajasuku Herlinejä ei ole leirillä koskaan korostettu. John kuitenkin myöntää, että leirin asema vahvistui, kun Pekan jälkeen yhtiön johtoon nousseen Antti Herlinin lapset osallistuivat leirille, ja heidän perheensä alkoi myös toimia isäntäperheenä.

”Silloin alettiin puhua enemmän siitä, mitä leiriltä haluttiin”, John sanoo. ”Silloin myös minulle tuli olo, että leirin tulevaisuus ei ollut enää uhattuna.”

Johnin jälkeen leirin johtoon nousi Antin poika Jussi Herlin. Hänkin sanoo, että leiri on ollut hyvin turvassa 2000-luvulla. Jussin yli kymmenvuotinen rupeama leirin johtajana lujitti leirin asemaa, ja edelleen hän toimii leirin henkisenä sponsorina ja ohjaajana, vaikka muut vastuut KONEessa vievät nykyään suurimman osan hänen ajastaan.

Pidetty, hyvä eikä liian kallis

Kansainvälinen leiri tunnetaan KONEen sisällä kohtuullisesti, ja niin Jussi kuin hänen siskonsa Iris Herlin sanovat, että kun he ovat yrityksen hallituksen jäsenenä kiertäneet maailmaa, monet tulevat kehumään leiriä. Joko ihmisten omat tai työkaverin lapset ovat olleet leireillä, ja tällaisen mahdollisuuden tarjoamista arvostetaan.

Leiri tunnetaan
täällä KONEella
aika heikosti. Se pyörii
infotauluilla, mutta on
yksi uutinen muiden
joukossa. Aloitan aina leirin
mainostamisen helmikuussa.

MINNA LAINE, ENTINEN
LEIRILÄINEN, KONE
HYVINKÄÄ

Nuorisotyön opettaja ja leirin pitkäaikainen ohjaaja Juho Niskanen on useasti sanonut heille, että leiri on poikkeuksellinen laadukas, joten sitä on ollut siksikin helpo puolustaa. ”Lisäksi se on menoeränä ollut hillitty”, Jussi Herlin sanoo.

Leirillä ei ole silti tarvinnut pihistellä. Ohjaajat, jotka ovat tehneet leirejä muiden maksajien kanssa sanovat, että KONEen leirin yksi mukavia puolia on, että budjetti on riittävä.

”Uskallan väittää, että se on moninkertainen järjestöpuolen tai kuntapuolen toimijoihin verrattuna”, Juho Niskanen sanoo.

Kun Terhi Salminen aloitti KONEen nuortenleirillä ohjaajana 1990-luvulla, hän oli jo ollut järjestämässä monia suuriakin partioleirejä.

”KONEen leirin suunnittelu oli samanlaista kuin partioleirin suunnittelu sillä erolla, että meillä oli noin kymmenkertainen budjetti”, Terhi sanoo. Esimerkiksi ruokailun ja askartelutarvikkeiden budjetit lasta kohden olivat moninkertaiset.

”Se tuntui nuoresta partiojohtajasta hirveän vapauttavalta ja osoitti, kuinka paljon yritys haluaa satsata tähän”, nykyään KONEella itsekin työskentelevä Terhi sanoo.

Ei hän silloin tullut ajatelleeksi, kuinka eri kokoluokan asia leiri oli suuren yrityksen budjetissa verrattuna partion todellisuuteen, jossa toimittiin avustuksilla, jäsenmaksuilla ja pienillä leirimaksuilla. Oli vain helpottavaa, että kerrankin sai suunnitella niin kuin parhaaksi näkee ilman, että kaikesta pitää koko ajan karsia ja nipistää.

Nyt halutaan vähän kertoa ulospäinkin

Leirillä on ollut KONEen sisällä itsenäinen asema ja sen johtajat ovat saaneet toimia vapain käsin.

Leiristä viestitään sisäisesti aktiivisesti, jotta mahdollisimman moni konelainen ympäri maailmaa tarttuisi mahdollisuuteen lähettää lapsensa leirille. KONEen Suomessa asuvia työntekijöitä houkutellaan mukaan myös isäntäperheiksi.

”Työyhteisöissä sana leviää, joten se luo omanlaistaan tunnelmaa ja sitoutumista työpaikkaan”, Iiris Herlin sanoo.

Viime vuosina leiriä on käytetty aiempaa enemmän myös työnantajamielikuvan rakentamiseen. Leiristä on kerrottu muun muassa KONEen somekanavissa ja erilaisissa tapahtumissa.

“Pitkään ajateltiin suomalaiseen tyyliin, että ei tehdä tästä nyt numeroa. Leiri toimi hyvin ja tuntui, että julkisuudessa olisi vain hävittävää”, Jussi sanoo. ”Nyt ajatellaan, että hyvistä jutuista täytyy uskaltaa pitää vähän meteliä.”

Tietoista Suomi-propagandaa tehdään leirillä enää kieli poskessa, kun ulkomaalaisille leiriläisille maistatetaan perinneruokia lihahyytelöstä mustaanmakkaraan.

”Tärkeintä ainakin minulle on maailmankansalaisuuden ja empatian edistäminen”, Jussi sanoo. ”Siitä, miten hyvä maa Suomi on, antaa maan puhua puolestaan.”

Leiri tunnetaan meillä KONEella hyvin, ja sitä on viime vuosina alettu markkinoida vähän enemmän.

TIMO SKOG, ENTINEN
LEIRILÄINEN, KONE
UUSI-SEELANTI

KUKA KEKSI LEIRIT?

Mistä ylipäättään on lähtenyt innostus järjestää leirejä lapsille ja nuorille? Kuka keksi viedä ison nuorisjoukon luontoon ja miksi? Vastaus löytyy 1880-luvun Yhdysvalloista, kertoo taidehistorian emeritusprofessori Abigail Van Slyck kirjassaan *A Manufactured Wilderness: Summer Camps and the Shaping of American Youth, 1890-1960*.

Euroopassa ja Yhdysvalloissa oli tuolloin vallalla ”takaisin luontoon” -trendi, jonka kuva hyvästä lapsuudesta oli romanttinen ja varsin keski- ja yläluokkainen. Ajateltiin, että lapset telmivät kotiaitien helmoissa työstä vapaina ja huolettomina, mikä oli kaukana totuudesta köyhemmissä perheissä. Moderni kaupunkilaisuus

riisti lapsilta elintärkeitä kokemuksia avarassa luonnossa, mikä uhkasi nuorten terveyttä ja elinvoimaisuutta. Tätä haluttiin paikata leireillä.

Van Slyck kirjoittaa, että leirien perustamisen taustalla oli myös voimakas maahanmuutto Yhdysvaltoihin muualta kuin englantia puhuvista maista. Tulokkailla oli suuret perheet ja etenkin maleksivat pojat huolestuttivat ihmisiä. Leirien avulla nuoret saataisiin pois kadulta ja kenties myös amerikkalaisten arvojen ja unelmien piiriin. Varhaisilla leireillä matkittiin uudisraivaajien elämäntapaa ja opeteltiin kalastusta, tulentekoa, kokkaamista avotulella, käsitöitä ja lopulta hirsitaloissa asumista.

Sukupuolirooleja ja sotilaita

Aluksi kesäleirit olivat Yhdysvalloissa Van Slyckin mukaan vain poikien juttu. Leireillä pojat otettiin pois äitien helmoista ja he saivat miehisiä roolimalleja. Rajuilla peleillä, pitkillä marsseilla, urheilukilpailuilla ja voimistelulla karaistiin pojista miehekkäitä.

Ensimmäinen maailmansota (1914-1918) vahvisti leirien sotilaallista luonnetta ja herätteli perustamaan myös tyttöjen leirejä. Niillä tytöt oppivat tärkeitä taitoja ruokien säilytyksestä ensiapuun. Samalla leirit kasvattivat tyttöjen

itsetuntoa ja itsenäisyyttä ja antoivat maistiaisen aktiivisesta, kodin ulkopuolisesta elämästä.

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen sotilaallisuuden hohto Yhdysvalloissa himmeni, mutta Euroopassa ja Suomessa sota pysyi miehissä. Historioitsija Susanna Fellman sanoo, että tämä näkyy suomalaisen partion historiassa ja myös yritysten tarjoamissa urheiluharrastuksissa. KONEellakin oli useita urheilujoukkueita.

”On ollut tärkeää, että ollaan terveinä valmiita puolustamaan maata”, Fellman sanoo. Nuorten

miesten ohjattu ulkoliikunta on siitäkin hyödyllistä, että silloin tiedetään, mitä nuorukaiset tekevät. Jos ei tiedetä, he voivat keksiä pahojaan tai

löytää vaikka alkoholin pirun. Tällainen huoli nuorten miesten fyysisestä kunnosta on yhteiskunnassa jälleen voimistunut, Fellman huomauttaa.

Suomen leirit nuorisoliikkeestä partioon

Suomessa leirien historia seurailee samoja polkuja. 1900-luvun alussa suomalaisnuoria haluttiin viedä luontoon, jotta nämä saisivat luonnetta ja lojaalisuutta isänmaata kohtaan, kirjoittaa yliopisto-opettaja Juha Nieminen kirjassa *Seikkailukasvatusta Suomessa – pedagogisia ja didaktisia näkökulmia*.

Esimerkiksi raittiusliike, uskonnolliset nuorisoliikkeet ja nuorisoseurat veivät nuoria luontoretkille, jotta nämä tutustuisivat kotiseutuunsa, esi-isiin ja Jumalan luomistyöhön. Melkein kaikilla aikuisilla oli juuret maaseudulla, mutta kaupunkilaislasten yhteys luontoon oli heikko.

Jos on ollut jokaisella leirillä, johon on päässyt ja sen jälkeen ohjaajana jokaisella, mihin on päässyt, niin onhan siellä ollut aika kivaa.

KIRSI VÄLJÄ, LEIRILÄINEN JA OHJAAJA 1960-LUVULLA

Partioliike perustettiin Britanniassa vuonna 1907, ja sieltä se levisi nopeasti Suomeen ja myös Yhdysvaltoihin. 1910-luvulla Suomessa oli jo kymmeniä lippukuntia, kerrotaan kirjassa *Suomen partioliike 1910–1960*. Sen on kirjoittanut KONEen sosiaalipäällikkö ja vankkumaton partiolainen Osmo Vesikansa.

Partion sotilaallinen luonne ei miellyttänyt Venäjää, joka pyrki venäläistämään Suomea näihin aikoihin. Partio oli kielletty Suomessa vuosina 1911–1917 – Suomen itsenäistymiseen saakka. Myöhempi partion historioitsija Marko Paavilainen kirjoittaa historiateoksessa *Aina valmiina*, että vuonna 1917 jälleen alkanut partiotoiminta oli Suomessa valkoinen, sotilaallinen ja porvarillinen liike, ja työväenliike karsasti sitä. Monet partiopojat liittyivät pian oikeiston suojeluskuntiin,

ja vuoden 1918 sisällissodan aikana erot lippukuntien ja suojeluskuntien välillä olivat häilyviä.

Sodan jälkeen partioliike otti tietoisesti etäisyyttä aseelliseen toimintaan ja pyrki yhdistämään ja eheyttämään kansaa. Partio pyrittiin pitämään kaikille avoimena lapsi- ja nuorisotyönä, jossa vanhempien poliittisia taustoja ei kyselty. Partiosta tulikin uudelleen suosittu 1920-luvulla, ja sen pedagogiaa rakennettiin sekä luontokokemusten että ryhmässä toimimisen varaan.

Sotien välisenä aikana 1920- ja 1930-luvuilla ulkona ja ryhmissä toimiminen houkutteli monia nuorten parissa toimivia järjestöjä ja tahoja. Ayliike oli aktiivinen, ja esimerkiksi Suomen sosialidemokraattinen raittiusliitto julkaisi *Nuorten retkeilyoppaan* vuonna 1935. Sen mukaan

leiritoiminta kehitti nuorten kekseliäisyyttä ja mielikuvitusta.

1930-luku oli kansainvälisen partioliikkeen aikaa, ja samalla partion ohjaajakoulutusta kehitettiin. Englannissa oli alkanut kolmiosainen Gillwel-koulutus. Ensimmäiseksi tehtiin vuoden kestävä teoreettinen kirjekurssi, toisena osana käytännöllinen leirikurssi ja kolmantena tarkkailun alaisena tapahtuva toiminta varsinaisessa partiotyössä. Osmo Vesikansa osallistui Suomen ensimmäiselle nuorimpien eli sudenpentujohdajien Gilwell-kurssille vuonna 1939. Sittemmin

hän suoritti myös partiopoika- eli yleisen linjan Gilwell-kurssin Englannissa ja vaeltajalinjan Gilwell-kurssin Ruotsissa.

Lisäksi partiolla oli paljon erikoiskursseja, kuten lippukunnanjohtaja-, piirityöntekijä-, tonttu- ja pentuohjaajakurssit sekä askartelu-, retkeily-, leikki-, suunnistus-, iltanuotio-, leirinjohtaja- ja uskonnollisen toiminnan kurssit.

Tällaisella taustalla Osmo Vesikansa siis oli perustamassa KONEen lastenleirejä, ja siksi käytännössä kaikki partion opit paitsi uskonnollinen toiminta myös näkyivät KONEen leireillä.

Lastenleirillä ei ollut synkän sotilaallista

Vaikka leirin taustat ovat nykyisin isänmaallisia, vanhanaikaisia ja jopa sotilaallisia, sellainen ei ole ollut KONEen lastenleirin tunnelma elettyinä elämänä. Osallistujien muistot ovat lämpimiä ja herttaisia: niissä leikitään, kisaillaan ja lauletaan. Näin muisteli Osmo Vesikansa itse kesän 1952 leiriä *Hepokatti*-lehdessä:

Meillä Koneen kesäleiriläisillä oli todella Ilmojen Haltija puolellamme, sillä muistattehan, että vain kerran koko leirimme aikana sade häiritsi puuhamme. Se tapahtui isojen leirillä myöhään eräänä iltana, kun olimme jo painuneet telttoihin nukkumaan. Muutamat hiukan pelästyivät herätessään siihen, että myrsky käsitteli kovakouraisesti teltan lievekankaita.

Mutta yleensä paistoi aurinko koko naamalaan ja kylläpä silloin kelpasi juosta ympäri saarta

inkkaria leikkien tai leirin omissa olympialaisissa kilpaillen. Merivesikin oli niin lämmintä, että teki mieli uimaan monasti päivässä. Välillä toki sentään syötiin ja tehtiin työryhmän töitä; pillkottiin puita, kannettiin juomavettä, katettiin ruokapöytä, pestiin ja kuivattiin astioita tai oltiin – laiskoja. Ei kuitenkaan liian laiskoja, sillä jokaisenhan piti kerätä ryhmälleen kuntoisuushelmiä, ja helmiä kertyikin aikamoinen rivi.

Lisää leirin muisteloita voisi jatkaa vaikka useita Hepokatin numeroita, mutta tyydyn tähän ja kiitän vielä kerran menneen kesän iloista leiripäivistä Konekarissa. Toivon teille kaikille erinomaisia tuloksia koulutouhuissanne ja hyvää vointia ensi kesään saakka. Silloin taas tapaamme Konekarin leirillä. Tapaammehan? Nasku.

TURVALLISUUS

Leirin **TURVALLISUUS** *ja terveyden- huolto*

Leiristä halutaan tehdä turvallinen kaikille. Takavuosien kuria on pidetty kovana, mutta mukana saattaa olla legendaa. Nykyään sääntöjä on vähän, vastuuta enemmän.

”TÄSSÄ ON KOKOONTUMISPAIKKA, JOHON TULLAAN, JOS ON VAIKKAPA

palohälytys. Tuolla on ranta, uimaan *ei saa mennä* ilman ohjaajien lupaa ja läsnäoloa. Ja muistakaa: leiriltä ei saa poistua!”

Leiripäällikkö Jere Santala ohjeistaa leiriläisiä tottuneesti ja kysyy moneen kertaan varmistukset, että kaikki ovat ymmärtäneet. Kun iltaohjelman yhteydessä jaetaan kadonneita esineitä, ohjaaja Michael Williams puolestaan toistaa joka kerran: ”Me emme ole teidän vanhempianne, pitääkää huolta tavarostanne.”

Leirin henki on, että nuorille annetaan vastuuta ja ohjaajat ovat paikalla tekemässä leiristä hyvän ja turvallisen seikkailun. Sääntöjä on vain muutama, ja käytäntö on osoittanut, että kun nuoriin luottaa, he ovat lähestulkoon aina luottamuksen arvoisia.

Sairaanhoitajat paikan päällä

KONEen leireillä on lähes aina ollut terveydenhuoltohenkilökuntaa paikan päällä: ainakin Konekarin vuoden 1949 leiristä lähtien henkilökuntaan on kuulunut terveydenhuollon ammattilaisia. Yrityksen terveyssisar ja lääkäri vierailivat säännöllisesti lastenleireillä.

Leirin alkuaikojen oppeihin lapsille kuului myös terveyden edistämistä: hampaiden pesua, hygieniaa ja terveellistä ruokaa, myöhemmin nuorisolle ensiaputaitoja ja riskien minimoimista. Kun KONEen työterveys on 2000-luvulla ulkoistettu, leirille on otettu terveysvastaavat muilla keinoin. Yleensä kahdella alalle koulutetulla ohjaajalla on hoitovastuu ja työvuorot. Kun nykyinen leirin johtaja Carina Herlin aloitteli

Konekari oli oikea punkkiviidakko. Ohjaajista Herne oli punkkien poistaja, ja siihen aikaan ne poistettiin nykypäivän näkökulmasta järjenvastaisesti. Herne haki keittiöstä voita, laittoi sitä punkin päälle, ja punkki oikein sylkäisi kaiken ihoon ja lähti pois. Onneksi silloin ei ollut vielä borrelioosia.

ILONA AUTTI-RÄMÖ,
LEIRILÄINEN JA OHJAAJA
1960-LUVULLA

terveysvastaavana, hän saattoi tehdä työtä yksin, mutta kokemus on osoittanut, että vastuuta kantamaan tarvitaan kaksi ihmistä.

”Meillä on ollut joitain vatsatautiepidemioita, mutta ei onneksi ihan viime vuosina. Korona-aikaan meillä oli kaksi leiriläistä ja yksi ohjaaja koronaeristyksessä pari päivää. Kaikkien turvallisuuden ja terveyden tähden on hyvä, että terveysvastaavia on kaksi.”

Esitietolomake on tärkeä

Nykyään leirin terveydenhuolto lähtee esitietolomakkeesta, johon vanhemmat täyttävät tietoja leiriläisten allergioista, sairauksista ja lääkityksistä. Viime vuosina mukaan on voinut kirjoittaa myös tietoja nuoren sosiaalisuudesta tai muista psykologisista

seikoista, jotka leirillä on hyvä ottaa huomioon. Nämä tiedot tulevat vain leirin terveysvastaavien ja leiripäällikön tietoon.

”Meidän on hyvä tietää, tarvitseeko joku erityistä tukea tai huomiota”, Carina sanoo.

Jos leiriläinen tulee ensiapuhuoneeseen, hän saattaa hämmästyä, että onpa siellä tavaraa. Leirille on varattu tyypillisimmät käsikaupan lääkkeet ja muutamia reseptilääkkeitäkin, kuten astmapiippua ja epi-kynää pahoihin allergisiin kohtauksiin.

Tyypillisesti leirillä sattuu ja tapahtuu kaikenlaista pientä. On päänsärkyjä, vatsakipuja, vilustumisia, nyrjähtäneitä nilkkoja, kaatumisten tuomia naarmuja, tikkuja sormissa ja ärtyneitä hyttysenpistoja. Kaikki leiriläiset eivät muista juoda tarpeeksi vettä, mikä voi aiheuttaa nestehukkaa.

”Aiemman leiripaikan järvestä oli simpukoita, joiden terävät reunat viilsivät haavoja, joten uimassa käyneiden jalkoja teippailtiin kiinni”, Carina muistelee.

Jos tapahtuu jotain vakavampaa, ohjaajilla on valmius joko viedä nuoria hoitoon tai kutsua leirille apua. Viime vuosikymmeninä näin on välillä jouduttu tekemään: on ollut yksittäisiä murtumia, astmakohtauksia ja jopa yksi hiiren purema. Sen isompia haavareita ei ole juuri tapahtunut. Konekarissa yksi lapsi poltti itsensä saunan vesipadan kuumalla vedellä 1960-luvulla, mutta sen muistellaan käyneen leirin ulkopuolella. Tourun Torpilla taas joku keittiövuorolainen kaatoi 1970-luvulla keittiössä kuumat vedet päälleen ja juoksi järveen vilvoittelemaan.

Suomessa on turvallista

Viime vuosina leiriläisten vanhempien kanssa on pidetty ennen leiriä videopalaveri- ta, joissa monia mietityttää nuorten turvallisuus.

”Melkeinpä missä tahansa muualla maailmassa lasten turvallisuutta joutuu miettimään joka päivä”, sanoo Carina Herlin.

Vanhemmat saattavat esimerkiksi kysyä, että kun leiriläiset viedään Helsinkiin, kai joku aikuinen katsoo heidän peräänsä koko ajan. Niissä vanhemmille kerrotaan, että Suomessa voi jättää vauvan vaunuihin nukkumaan, kun menee kahvilaan ja että

Ihmiset olivat
ystävällisiä ja erityisesti
sairaanhoitaja sai oloni
hyvin turvalliseksi. Minulla
oli terveyshuolia, ja kävin
hänen luonaan usein.

LEIRILÄINEN 2023,
SAKSA, 17 V

Istuin henkilökunnan kanssa aamiaisella. Aamiaisen jälkeen nousimme bussiin, nukuin pitkään ja saavuimme Helsinkiin! Erittäin kaunis, rauhallinen ja seesteinen kaupunki. Näimme isäntäperheen, teimme joitain tehtäviä, piirtelimme jalkakäytävälle, jne. Näimme kaksi kaunista suurta kirkkoa ja Helsingin sydämen. Näimme presidentin rakennuksen ja kaksi vartijaa, joita luulin patsaiksi.

LEIRILÄISEN PÄIVÄKIRJA, 2024,
ARABIEMIRAATIT

ekaluokkalaiset kulkevat julkisilla liikennevälineillä yksin kouluun. Sellainen on erikoista monille vanhemmille, mutta tieto yleensä vakuuttaa heidät siitä, että Suomessa on aika turvallista. Vettäkin saa juoda hanasta.

”Ei kaikissa maailman suurkaupungeissa voi antaa teini-ikäisten kulkea yksin, ja joissain kulttuureissa nuorilla on hyvin vähän vapauksia.”

Psykologista turvallisuutta on korostettu

Terveysvastaavien työnkuvaan kuuluu myös nuorten henkistä tukemista. Koti-ikävää, koulupaineita, yksinäisyyttä ja muita murheita kuunnellaan, sydänsuruissa lohdutetaan. Yksi – ja monen ohjaajan mielestä suurin – muutos viimeisen vuosikymmenen aikana on ollut valvettuneisuuden ja sensitiivisyyden kasvu.

”Meillä alettiin aika etulinjassa puhua psykologisesta turvallisuudesta”, sanoo pitkäaikainen terveysvastaava Oona Tchitcherin. Hän sanoo, että osa leirin vitseistä ja toiminnoista 2000-luvun alkupuolelta eivät enää olisi sopivia.

Kansainvälisen leirin konsepti on haastava: on yli sata eri kulttuureista tulevaa teini-ikäistä, joilla on mieli myllerryksessä. Tässä keitoksessa sensitiivisyys on hyvin tärkeä ainesosa, jonka voi ottaa huomioon pienissäkin asioissa.

Kun Oona oli ensimmäisiä kertoja ohjaajana vuosina 2008–2009, oli esimerkiksi aivan hyväksyttävää, että jollain rastilla leiriläiset laitettiin punnertamaan, ja jos sitä ei tehnyt tarpeeksi nopeasti, heitä sai ampua vesipyssyillä. Se tehtiin tietenkin humoristisella tavalla ja suurimmalla osalla olikin hauskaa, mutta jälkeenpäin ajatellen se oli aika poissulkevaa.

”Nykyään toimintaa ja aktiviteetteja mietitään inklusiivisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Jos joku vanha leikki ei sovellu niihin, se jätetään pois.”

Murheet vähän unohtuvat

Entisten leiriläisten vastauksissa ja palautteissa näkyy ajoittain se, että heillä on ollut elämässään suruja tai mielenterveyshaasteita leirien aikaan. Tyypillisesti he lisäävät, että leirillä oli kuitenkin mukavaa ja turvallista, ja murheet vähän unohtuivat. On silti niitäkin, jotka kokivat, ettei heitä huomattu tai ongelmiin ei osattu reagoida.

”En valittelut, koska en halunnut pilata muiden leiriä”, sanoo yksi 1990-luvun leiriläinen, jonka läheinen oli kuollut juuri ennen leiriä. Hän muistelee jääneensä leirillä usein alakuloissaan yksin.

2010-luvulla leirillä alettiin panostaa enemmän siihen, että kaikki otetaan mukaan ja huomioidaan. Tätä varten ohjaajille osoitettiin ”omat leiriläiset”, eli noin neljä leiriläistä, joita piti seurata vähän tarkemmin.

”Ajatus oli, että jos joku on aina sivussa, niin ohjaaja varmasti pistää sen merkille”, Oona sanoo. Se oli Oonasta terveellinen harjoitus, jossa opittiin huomioimaan kaikkia tietoisesti.

Hiljaisuus ei ole häiriö

”Haluatko tehdä uuden kierroksen?” ”Joo!”

Leirin viimeisenä iltana kesällä 2024 hiljaisuuteen taipuvainen ohjaaja Krzysztof Bernfeld ja hiljaisuudesta niin ikään nauttiva leiriläinen kiersivät leirikeskusta kerta toisensa jälkeen, rauhallisesti rupertellen.

Suuressa ryhmässä on aina niitä, jotka pitävät itsestään meteliä ja pelleilevät, ja sitten on vetäytyvämpiä nuoria – ja kaikkea siltä väliltä. Hiljaisilla nuorilla voi olla jotain hätänä, tai sitten ei. Krzysztof sanoo itsekin olleensa hiljainen leiriläinen, ja hänestä oli mukavaa, kun silloinen leirin johtaja John Simon kuunteli häntä kiinnostuneena ja puhui kuin vertaiselleen. Hän viihtyi leirillä hyvin, vaikka kierteli silloista leirikeskusta yksin tai parin kaverin kanssa.

”Hiljaisille nuorille mennään helposti puhumaan kuin heillä olisi jotain hätänä”, Krzysztof sanoo. Käytetään pehmeää ääntä ja ollaan lässyttävällä tavalla empaattisia. ”Nuoret vaistoavat alentuvan sävyn heti, ja sellaisesta tulee ikävä olo.”

Hän itse huomaa usein vaitonaisempia nuoria ja menee jossain vaiheessa puhumaan heille. Muut ohjaajat sanovat, että Krzysztofilla on hyvä tutka, jolla hän löytää syrjäänvetäytyvät nuoret. Krzysztof itse pitää sitä vähän lokerointina. Omasta mielestään hän menee juttelemaan introvertimmille nuorille, koska se on mukavaa.

”Ne ovat usein todella hauskoja ja hyviä keskusteluja.”

Ei tuolla vuoden 2024 kävelykumppanillakaan mitään hätää ollut. Sen sijaan hänellä oli hassuja tarinoita ja hyviä huomioita kulttuurien välisestä kommunikaatiosta.

Krzysztofista kyse on samasta asiasta kuin ihmisten välillä muutenkin: jotkut nuoret puhuvat mielellään tietyille aikuisille, toiset toisille.

”Siksi on hienoa, että meillä on 30 keskenään erilaista työntekijää.”

Samaa sanoo moni nykyisistä ohjaajista: on hyvä, että ohjaajia on moneen lähtöön, jotta leiriläiset löytävät helpommin juttukaverin.

Jotkut toisista leiriläisistä ovat ärsyttäviä, mutta se on osa kokemusta. Täytyy olla sen verran kypsyyttä, että voi sivuuttaa heidät.

LEIRILÄINEN 2024,
INTIA, 16 V

Saat olla mitä haluat

Kun arki ja omat viiteryhmät jäävät taakse, leirillä voi olla mitä haluaa tai mitä kokee olevansa. Niin turvalliseen ympäristöön pyritään.

”Leiriläiset voivat tuntea olonsa aika haavoittuvaisiksi”, leirin johtaja Carina sanoo. ”He ovat uudessa paikassa kaukana vanhemmista, eivätkä juuri tunne muita. Moni on yksin matkalla ensimmäistä kertaa elämässään. En keksi oikein mitään tärkeämpää kuin sen, että nuorille luodaan turvalliset ja suvaitsevat olot.”

Ympäristö oli todella erilainen kuin esimerkiksi koulu yläasteiässä oli. Kiusaamista ja ulkopuolelle sulkemista ja paineita siitä, mikä on ”nolaa” en kokenut leirillä.

LEIRILÄINEN 2013–2015,
SUOMI, 15–17 V

Vignesh Sugumar.

Turvallisempien tilojen tarve korostuu vähemmistöillä. Sekä leiriläisten että työntekijöiden joukossa on niin sukupuolen kuin seksuaalisen suuntautumisen vinkkelistä moninaisia ihmisiä.

”Vuosien varrella leiriläisissä on varmasti ollut diversiteettiä ilman, että me olemme siitä tienneet”, Carina sanoo.

Kesäleirien merkityksellisyyttä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöille on tutkitu. Esimerkiksi *Journal of Park and Recreation Administration* -tiedelehdessä julkaistiin vuonna 2014 katsaus sukupuolivähemmistöistä kesäleireillä tehtyihin tutkimuksiin. Katsauksen mukaan sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret kokevat paljon vaikeuksia kouluvuoden aikana, ja kesäleirit voivat siksi olla heille erityisen positiivisia kokemuksia – jos ne tehdään kaikki nuoret huomioiden.

Tutkijoiden mukaan on tärkeää, että vähemmistöt huomioidaan leirien suunnittelussa ja ohjaajille tarjotaan koulutusta syrjinnän tunnistamisesta ja leiriläisten

toivomien pronominiinien käytöstä. Jos ohjaajat osaavat johtaa keskustelua sukupuoli-kysymyksistä ja ovat turvallisia aikuisia kaikille, se lisää tutkijoiden mukaan turvallisuudentunnetta ja vähentää kiusaamista ja huutelua.

Leirit ovat hyviä paikkoja myös itsensä ymmärtämiselle: turvallisessa ympäristössä monet vähemmistöihin kuuluvat nuoret tunnistavat omat ajatuksensa ja mieltymyksensä.

Pronominit julki

KONEen nuortenleirillä vallitsee yleisesti ottaen hyväksyvä ja arvostava tunnelma, eikä sukupuolten ja seksuaalisen suuntautumisen teemoista puhuta julistaen. Leiriläiset ja työntekijät tulevat eri maista, ja eri kulttuureissa on monenlaisia ajatuksia sukupuoli-kysymyksistä. Leirikeskuksessa teltat ja matkatavaroiden säilytys on jaettu tyttöjen ja poikien alueisiin, mutta leirillä korostetaan, että jokaiselle pyritään löytämään hyvältä tuntuva paikka ja kaikesta voidaan keskustella.

”Osaa nuorista ei kohdella kotimaissaan ja kouluissaan niin suvaitsevasti ja karsivällisesti kuin leirillä, joten leiri on mahdollisuus olla oma itsensä”, Carina sanoo. ”Minusta leirillä ihmisten välille syntyy vahvoja siteitä juuri siksi, että kaikki voivat aloittaa puhtaalta pöydältä.”

Vuoden 2023 funnybookissa eli kuvallisessa osallistujalistassa osalla ohjaajista oli ensi kertaa näkyvillä ne pronominit, joilla he halusivat itseään kutsuttavan. Jatkossa pronominit näkyvät kaikilla, niin ohjaajilla kuin leiriläisilläkin, Carina sanoo.

”Me olemme väistämättä roolimalleja, ja pronominiinien julkistaminen on voimakas symboli ja pieni solidaarisuuden osoitus niille, joille asia on herkkä tai tärkeä.”

Pronominit ovat herättäneet keskustelua leirin ohjaajien keskuudessa niin kuin ne herättävät yhteiskunnassakin.

”Meidän valkoisten heteromiesten on vaikeaa tajuta, että pronomini ei ole siellä minua varten”, Jere sanoo. ”Minut on aina hyväksytty sellaisena kuin olen. Siksi minun kaltaisten ihmisten voi olla vaikeaa ymmärtää sellaisen ihmisen kokemuksia, jolla ei

Pronominin valitseminen ei poista kenenkään miehen oikeutta olla mies.

JERE SANTALA,
LEIRIPÄÄLLIKKÖ

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvilla nuorilla on useiden tutkimusten mukaan muita suurempi riski kärsiä mielenterveysongelmista kiusaamisen ja syrjinnän tähden.

ole näin etuoikeutettu asema – ja siksi leirillä kiinnitetään erityistä huomiota turvallisempaan tilaan.”

Suomenkielisten saattaa olla monia muita vaikeampaa ymmärtää pronominien merkitys, sillä suomessa ei ole sukupuolipronomineja tai erisukuisia sanoja. Leirillä, jossa pääkielenä on englanti, kaikki tulevat sukupuolitetuiksi automaattisesti.

Joskus yksittäiset leiriläiset ovat kertoneet, että he haluaisivat tulla kutsutuksi eri nimellä kuin papereissa lukee – esimerkiksi pojan nimellä tytön sijaan. Tällaisiin pyyntöihin suostutaan epäroimättä. Nimen vaihtaminen on leirin arjessa helppo hallinnollinen asia, mutta leiriläiselle itselleen se voi olla valtavan merkityksellinen hetki. Hän pääsee ehkä ensi kertaa määrittelemään itsensä niin kuin haluaa.

Ei enää hametanssia

KONEen leireiltä kuvatuilla videoilla näkyy, että tietyt vitsit ovat eläneet vuosikymmenestä toiseen. Esimerkiksi havaijilaisen hulan tyylinen tanssi, jonka joukko miesohjaajia esittää herkästi kaislahameet yllään on naurattanut niin vuonna 1960 kuin 1991. Jo vuoden 1952 *Hepokatti*-lehti hehkutti ”ylivetoa suurmenestysnäytelmää *Pojat hameissa*”. Nykyään on tehty tietoinen päätös, että sukupuoli-identiteeteillä ei vitsailla.

Lisääntynyt sensitiivisyys ei kuitenkaan tarkoita, että leirillä oltaisiin tosikkoja tai hassut asut olisi jätetty syrjään. Jokainen ohjaaja saa edelleen pukea hahmolleen rooli-vaatevarastosta mekon tai parran, mutta nykyään ymmärretään, että myös tosielämässä jokaisen tulisi saada pukeutua haluamallaan tavalla. Vitsin pitää olla jossain muualla kuin ahtaissa sukupuolirooleissa.

Keskustelu sensitiivisyydestä jatkuu, ja se on yhteiskunnassa muutenkin teema, josta ymmärrys syvenee koko ajan. Ohjaaja Oona Tchicherinistä on hienoa, että keskustelua käydään aktiivisesti, sillä niin leiriläisten kuin ohjaajien taustat ovat erilaiset, eikä yli 30-henkinen joukko tietenkään ajattele täysin yhteneväisesti.

”Teema vaatii jumppaamista, mutta me jaamme ydinajatuksen psykologisesta turvallisuudesta.”

Krzysztof Bernfeldin mielestä on hyvä, että ohjaajilla on erilaisia persoonallisuuksia.

Muistan, että samassa teltassa ollut poika kiusasi minua. Sain työntekijöiltä kaiken tarvitsemani tuen, ja ihmiset aidosti välittivät. Se auttoi minua luottamaan leiriorganisaatioon.

TORSTEN SEIDEL,
LEIRILÄINEN 1988–1989,
SAKSA

Carina Herlin haluaa lisää inklusiivisuutta leirillä.

Inklusiivisuus, kaikkien mukaan ottaminen, on teema, jota Carina Herlin haluaa vahvistaa jatkossakin. Hänestä on selvää, että monille leiri on vain kesäinen seikkailu kansainvälisessä porukassa, mutta joillekuille sillä voi olla syvempi merkitys.

”Siksi haluamme kehittää ilmapiiiriä, joka on positiivinen, välittävä ja hauska.”

Kurinpitoa hienovaraisesti

Yleensä leirillä ei ole merkittäviä järjestyshäiriöitä, mutta aina on jotain. Entinen leirin johtaja John Simon muistaa, että 1990-luvulla joillain nuorilla oli rassistisia ajatuksia ja kiusaamiseen jouduttiin puuttumaan. Sellainen on koko ajan vähentynyt, mutta edelleen ongelmia voi tulla.

”Joskus tunne siitä, että omat vanhemmat ovat kaukana, saa jotkut keksimään itsensä uudelleen vähemmän positiivisella tavalla”, Carina sanoo.

Jotkut saattavat käyttäytyä ilkeästi toisia kohtaan, ja välillä joku nuori ei kunnioita toisten fyysistä koskemattomuutta. Silloin nuori otetaan puhutteluun ja kerrotaan, miksi tiettyjä asioita ei saa tehdä. Häiriötapauksiin puututaan hienovaraisesti, sillä yksilön tikun nokkaan nostaminen ei auta mitään. Osalliset viedään sivuun ja heille puhutaan erikseen. Joskus joudutaan soittamaan vanhemmille. Yleensä kaikki ratkeaa nopeasti.

”Me kunnioitamme nuoria, emmekä ole heidän vanhempiaan tai opettajiaan”, leiripäällikkö Jere sanoo. ”Me mahdollistamme leirin, emmekä ole nuoria vastaan. Jotain rajoja on, mutta niiden tarkoitus on varmistaa, että kaikilla on kivaa ja turvallista.”

Hölmöilijät katolla

Leirin johtamis- ja kurinpitotyyli on pikemmin pehmeä kuin aggressiivinen. Ohjaaja Daniel Norin kertoo tästä esimerkin. Hän käveli vuoden 2024 leirillä eräänä aamuna tilanteeseen, jossa pieni joukko leiriläisiä oli noussut palotikkaita matalalle katolle. Typerää, miedosti vaarallista ja tietenkin luvatonta. Hän käski nuoret alas.

”He kävelivät luokseni ja selvästi miettivät tekosyitä ja strategioita, mitä he minulle puhuisivat”, Daniel sanoo. Daniel ei läksyttänyt nuoria vaan kysyi, mitä heille kuului. Nuoret olivat hämmästyneitä. Ihan hyvää kuului, joku sanoi.

”Sanoin heille, että voidaan pitää tämä salaisuutena, mutta alkää tehkö noin enää.” Nuoret huojentuivat.

”Mutta teidän vanhemmillenne minun pitää soittaa”, Daniel sanoi. Hän näki pelon muutaman silmissä. Sitten hän nauroi. Se oli vitsi. ”Olisiko minun pitänyt alkaa huutaa heille aikaisin aamulla? Kaikki tiesivät, että he olivat tehneet tyhmästi, enkä usko, että he tekivät niin uudelleen.”

LEIRIN SÄÄNNÖT

- 1. Leirialueelta ei saa poistua.**
- 2. Veteen ei mennä ilman ohjaajaa.**
- 3. Tupakointi ja sähkötupakointi hoidetaan niille osoitetulla paikalla.**
- 4. Teltoissa ei vieraila eikä omissakaan teltoissa oleskella päiväsaikaan.**

HIHANAUHOISTA JOUKKOJEN HALLINTAAN

Lastenleirien alkuvuosikymmeninä leireillä olleet kertovat, että kurinpito leirillä oli ajalle tyypillistä. Järjestystä pidettiin, mutta jo kouluissa oli totuttu jonoissa seisomiseen ja sääntillisyyteen.

”Minusta lastenleireillä oli hyvä järjestys, ja sellaista ei synny, jos joku ei komenna”, sanoo 1950-luvulla leireillä käynyt Esko Vesikansa. Kurittomia puhuteltiin, ja 1950-luvulla joutui pitämään mustaa käsivarsinauhaa, jos oli ollut tuhma. Se oli sosiaalinen rangaistus, jota kukaan ei halunnut.

1960–1990-luvuilla ohjaajien roolijaoksi muodostui, että leirin johtaja Are Mäki hoiti puhuteltut ja Hellin Yliherne oli hänen lempeä vastinparinsa, joka lohdutti murheellisia. Osa muistaa Aren mukavana miehenä, toiset vähän pelottavana hahmona, joka hermostui vallattomille.

”Muistan, kuinka Are suuttui, kun me laulettiin lastenleirin lipunnostossa että *siniristilippumme, pumpatkaa!*” moninkertainen leiriläinen Minna Karhunen sanoo naurahtaen.

Aren auktoriteetti jäi Minnan mieleen niin voimakkaasti, että kun he molemmat olivat myöhemmin Hyvinkään kuntapolitiikassa, Are oli hänestä edelleen vähän pelottava. Näin siitä huolimatta, että Minna oli kaupunginhallituksen puheenjohtaja ja Are kaupunginvaltuutettu. Hyviä ystäviä he myös olivat – ja ovat, Minna lisää.

Arelle itselleen leirin vetämisessä tärkeää oli joukkojen hallinta ja ”normien noudattaminen”, mikä teki leiristä turvallisen. Kun ensimmäinen

nuortenleiri järjestettiin vuonna 1979, *KONE Uutiset* kirjoitti siitä pitkän jutun.

”En tiedä olisiko ulkomailta tullut niin paljon osanottajia, jos olisi tiedetty, että leirillä on tietty ohjelma ja normit”, Are sanoo jutussa. Hän kertoo, että kahdeksan lähtömaata ja sata kotia aiheuttavat tiettyjä hankauksia, ja jotkut nuoret olivat pyrkineet luomaan omia sääntöjään.

”Kaikki eivät vielä oppineet, miksi asiat on tehty tietyllä tavalla. Mutta suurin osa ymmärsi, että yhteisiä normeja on oltava.”

Suomalaiset leiriläiset olivat lastenleirien veteraaneja ja tiesivät KONEen leirien kulttuurin.

”Minä tiesin, minkälaista täällä tapaa olla. Ulkomaalaiset valittavat, että leirillä on liikaa sääntöjä ja rajoituksia. Aina kun vihelletään, on juostava, ja niin edelleen”, sanoo Mette Pynnönen *KONE Uutisten* jutussa. Myös länsisaksalainen Stefan Mackensen valitteli lehdelle, että kuri oli liian ankara. Nyt Stefan sanoo, ettei leirillä kuitenkaan mitään suuria levottomuuksia ollut.

”Arella oli partiotausta, ja partiossa korostetaan järjestystä. Meitä oli sata yksinäistä cowboyta, eikä meillä mitään kuria ollut. Se oli uutta meille.”

Leirillä piti seistä jonoissa ennen ruokailua ja katsoa hiljaa lippua. Jos ei ollut partiolainen, ei ollut törmännyt sellaiseen.

”Se oli outoa. Olimme seisleet riveissä alakoulussa, mutta sen jälkeen kukin oli seissyt missä lystää”, Stefan sanoo.

Are: Aluksi oli levotonta

Are Mäki muistelee nyt, että alkuaikojen nuortenleirit olivat aikamoista hulinaa, ja hän teki ison työn, että kaikki pysyi hanskassa.

Ensimmäisen kansainvälisen nuortenleirin jälkeen Are teki järjestykseen muutamia muutoksia, jotta joukot pysyisivät paremmin hallinnassa. Ensinnäkin leiriläisten määrä vähennettiin melkein puoleen, mutta ohjaajien määrä pysyi samana. Toiseksi leiriläisten ryhmät päätettiin sekoittaa niin, että ryhmissä oli mahdollisimman kattavasti ihmisiä eri maista. Sekin rauhoitti menoa.

”Kyllä se iso riski on ottaa 50 suomalaista ja 50 ulkomaalaista nuorta ja iskeä ne samaan nippuun”, Are sanoo naurahtaen. Mitään vakavampaa järjestyshäiriötä hän ei silti muista olleen. Hän olisi pitänyt epäonnistumisena, jos joku olisi täytynyt lähettää kotiin kesken kaiken. Ulkomalaisetkin oppivat seisomaan jonoissa nopeasti, sillä syömään ei päässyt ennen kuin jono oli suora.

”Ei siellä kuitenkaan mitenkään tiukkapipoista ollut”, sanoo Aren puoliso Pirkko Mäki, joka oli usein lastenleirien ohjaajana Konekarin vuosina. ”Siellä oli oikein kiva henki aina.”

Are Mäki lippis päässään.

Ilmapiiiri oli liian armeijamainen. Ohjaajat olivat liian tiukkoja 16–18-vuotiaille.

LEIRILÄINEN 1993,
RANSKA, 17 V

Ohjaajat olivat hiukkasen tiukkoja, mutta oikealla hetkellä myös todella hauskoja. Ruokaa oli liikaa!

LEIRILÄINEN 1993,
SAKSA, 17 V

Oliko kova kuri enemmän legenda?

Are sanoo, että KONEen leireillä oli ainakin Hyvinkäällä sellainen maine, että siellä ei kannattanut rähinöidä tai käyttäytyä huonosti. Ehkä vähän hankalammat nuoret eivät siksi leireille hakeutuneetkaan, Are uumoilee. Jos taas matkusti ulkomailta kauas Suomeen, halusi varmasti näyttää parastaan.

Aren aikaiset ohjaajat eivät kuitenkaan muistele järjestyksenpitoa kovana tai armeijamaisena. 1980-luvun alussa leireillä ollut Jouni Mäkeläinen sanoo, että leirillä oli kyllä säännöt ja niiden mukaan mentiin, mutta se oli hyväkin asia.

”Leiri oli selkeästi johdettu, mikä oli minusta suuri ansio. Siellä oli hyvä fiilis”, Jouni sanoo. Hän ei muista, että leirillä olisi ollut kahnauksia leiriläisten tai ohjaajien kesken.

1980-luvulla ensin leiriläisenä ja sitten ohjaajana ollut Rolf Relander uumoilee, että kova kuri oli enemmän legenda.

”Sitä haluttiin enemmän puhua, että vitsi täällä on kova kuri, kun pitää telttaa laittaa ja jonoissa seisoa”, hän sanoo hymyssä suin. Aren puhuttelua pelättiin vähän kuin rehtorin puhuttelua koulussa, mutta eipä sekään nuhtelu tainnut kovin vaarallinen olla. Sellaiseen joutui, jos jäi esimerkiksi kiinni yöllä hiippailusta.

”Se oli ihan ehdoton *no-no*, että uskalsi lähteä yöllä teltasta”, Rolf sanoo. ”Se kuulosti kauhean pahalta, mutta nyt kun sitä miettii, niin ei se kovin kauheaa tainnut olla, pyöriä jossain kantojen ympärillä. Pahimmillaan voi kompastua siellä pimeässä.”

Tupakka paloi

Vuoteen 1995 saakka Suomessa 16-vuotiaat saivat tupakoida, ja monissa maissa oli sama tilanne. Tourun Torppien grillikatoksessa oli suosittu tupakkapaikka. Minna Karhusen mukaan etenkin ranskalaiset polttivat paljon. Tupakkapaikalla istui Minnan tapaan sellaisiakin nuoria, jotka eivät tupakoineet, koska siellä oli parhaat jutut.

”Muistan, kuinka yritin opetella ranskalaisia kirosanoja ja kaikki nauroivat katketakseen”, Minna sanoo.

Leirillä on edelleen paikka tupakoinnille, mutta vuonna 2024 sitä ei tainnut käyttää kukaan. Entinen leirin johtaja Jussi Herlin sanoo, että on järkevää osoittaa tupakoinnille ja sähkötupakoinnille paikka, koska jos tupakoinnin kieltäisi kokonaan, halukkaat luikkisivat metsään polttamaan. Välillä nuorten perheiltä on kysytty nuorten tupakoinnista ja pyydetty kirjallisia tupakointilupia. Niissä on kuitenkin sama riski: ne jotka eivät halua kertoa vanhemmilleen tupakoinnista, karkaisivat piiloon sauhuttelemaan.

On siis turvallisuuden kannalta hyvä, ettei kukaan pakene metsään, joten tupakka-
paikka on hyvä tarjota – vaikkei sitä kukaan käyttäisikään.

Viskinhuuruinen leiri

Leiriläisiä ei ole viime vuosina jäänyt päihteidenkäytöstä kiinni, vaikka joitain epäilyjä on välillä herännyt. Historiassakin korkit ovat pysyneet pitkälti kiinni. Silja Niemi muistaa 1980-luvulta vain yhden tapauksen.

Ohjaajat olivat juuri saaneet nuoret telttoihin ja Siljalla oli vahtivuoro. Yhtäkkiä jostain alkoi kuulua harvakseltaan erikoinen ääni, ikään kuin lasi kolahtaisi pöytään. Hän lähti katsomaan, mistä oli kyse, ja löysi nuoren, jolla oli viskipullo ja snapsilasi. Silja otti pullon pois.

Aamulla mietittiin, mitä asialle pitäisi tehdä. Leiriläiset olivat alkaneet kuiskia, että ohjaajat varmasti joisivat viskin itse. Silja pyysi nuoren lipunnostossa luokseen ja antoi tämän haistaa pulloa. Viskiä siellä edelleen oli. Sitten hän kaatoi litran viskiä maahan, mikä osoittautui pian virheeksi.

Minusta leirillä oli
rauhallinen, ystävällinen
ja järjestelmällinen
tunnelma.

TORSTEN SEIDEL,
LEIRILÄINEN 1988–1989,
SAKSA

”Se haju oli ihan uskomaton, koko leirialue haisi viskille koko päivän”, hän nauraa.

Siljasta leirin ikärajat auttoivat myös järjestyksen säilymisessä. Hän sanoo, että 1990-luvun alussa leirille otettiin pari 18-vuotiasta, jotka olivat vasta kuulleet leiristä ja anelivat pääsevänsä mukaan. Muuten kaikki meni hyvin, mutta viimeisenä yönä nämä nuoret ilmoittivat, että he olivat aikuisia eikä heitä kukaan määräisi nukkumaan. Lopulta heidät saatiin petiin, mutta tapaus oli hyvä opetus siitä, että nuortenleireille ei kannata ottaa täysikäisiä.

Ihanaa kihelmöintiä vai moraalipoliiseja?

Nuortenleirillä on aina tietty määrä kipinöintiä ja draamaa. Katsellaan, kuiskutellaan ja ihastutaan. Tähän on eri aikoina suhtauduttu vaihtelevalla ankaruudella ja ymmärryksellä. Esimerkiksi vuoden 1994 palautteissa muutamat nuoret kritisoivat sitä, että tyttöjen ja poikien yhdessäoloa valvottiin tiukasti. Edes jutella ei nuorten mielestä saanut, eikä telttoihin ollut menemistä ilman valvovaa silmää. Se on tuntunut ”naurettavan vanhanaikaiselta” ja siltä, että ohjaajat eivät luota nuoriin. Muilla leireillä ei palautteen mukaan ollut niin tiukkaa.

”Kun pistät 15–17-vuotiaita viikoksi metsään, tietenkin siellä on tällaista ikäkauteen kuuluvaa, todella hauskaa kihelmöintiä”, sanoo 1990-luvun alussa leireillä ollut Terhi Salminen.

Aina sitä ei ole pidetty hauskana. Ohjaajat muistavat tapauksen 1980-luvun alusta, kun eräs nuorimies löytyi tyttöjen teltasta aamulla juuri ennen herätystä. Suomalaisneidot olivat ahkeroineet pojan kaulan niin täyteen mustelmia, ettei tervettä ihoa näkynyt. Oli leirin viimeinen päivä, ja työntekijät päättivät, että tytöt saivat rangastukseksi lähteä etuajassa kotiin. Ajan moraalista kertova yksityiskohta on, että asiaan vahvasti osallinen poika sai jäädä odottamaan bussia lentokentälle – mutta hän joutui syömään särkylääkkeitä fritsujen aiheuttamaan kipuun.

Vuonna 1994 leirin johdossa aloittanut John Simon sanoo olleensa alkuvuosina vielä ”sen verran amerikkalainen”, että hänestä seksuaalisuus ei kuulunut leirille ja

Tapasin söpön
ranskalaispojan ja
rakastuin. Joitain vuosia
leirin jälkeen päädyimme
kaukosuhteeseen.

LEIRILÄINEN 2011,
TANSKA, 14 V

siitä oli otettava myös vastuuta. Olisi ollut vaikeaa, jos joku leiriläinen olisi vaikkapa tullut raskaaksi.

Ei myöskään ollut toivottavaa, että vaikka ulkomaalaiset nuoret eivät olisi itse tehneet mitään *sellaista*, he olisivat kotona kertoneet nähneensä tai kuulleensa jotain kulttuurisesti epäsovivaa. Siksiikin tyttöjen ja poikien telta-alueet on pidetty erillään.

Suvaitsevaisuuden ja moralisoinnin välissä tasapainottelu voi olla haastavaa, mutta leiriläisten psyykkisestä ja fyysisestä turvallisuudesta huolehtiminen on nykyleirin lähtökohta. Nykyään mustelmat kaulassa eivät toisi lähtöpasseja.

Oli hassua ihastua, koska leirillä ei ole aidosti mahdollista olla kaksistaan. Silloin se oli raivostuttavaa, koska ihmiset kiusoittelivat, jos yritti etsiä yksityistä paikkaa. Mutta muisto tästä on hyvin hassu.

LEIRILÄINEN 2011,
HOLLANTI, 16 V

Are tuntui
ankaralta hahmolta,
mutta eihän sitä
nuorena ajattele, että
joku on vastuussa minun
turvallisuudestani.
Vapaasti siellä sai olla ja
liikkua, rajojen sisäpuolella.

MINNA LAINE, SUOMI,
LEIRILÄINEN
1980-LUVULLA

Eric Polli harmaassa t-paidassa tyttö sylissään.

”Polli pois sieltä!”

Joskus kurittomuus on sen verran hauskaa, että siitä kerrotaan legendoja. Hyvä esimerkki on neljä kertaa leirillä 1980-luvulla ollut belgialainen Eric Polli, jonka edesottamuksia muisteltiin *KONE Uutisissa* vielä vuosia myöhemmin. Hän on puoliksi belgialainen, puoliksi italialainen, ja toimi suuremman joukon liimana, sillä hän puhui hyvin ranskaa, englantia, flaamia ja italiaakin. Eric oli hyvin ulospäin suuntautunut.

”Eric oli kujeilija, mutta hän ei ollut hankala eikä ilkeä”, sanoo Minna Karhunen, joka kuului Ericin ystäväporukkaan. Porukka oli aina siellä, missä sattui ja tapahtui, hyvässä ja pahassa. Kurittomuus oli Minnan mukaan varsin kesy: perunateatterissa roiskittiin vedet toisten päälle, limsapullojen korkkeihin tehtiin reiät ja suihkutettiin limonadit toisten kasvoille.

”Ei kuunneltu eikä toteltu ohjeita”, Minna sanoo.

Ruokalassa jokaisella ryhmällä oli oma pöytänsä, mutta Eric saattoi mennä toisen ryhmän pöytään ja istua jonkun tytön syliin niin, että taas ohjaajien piti huutaa: ”Polli pois sieltä!”

”Ericin meininki oli hirveän harmitonta, mutta sellaista, joka aiheuttaa kirkumista”, Minna sanoo.

Eric itse muistelee leirejä lämmöllä. Hänelle ovat jääneet päällimmäisinä mieleen ihmisten tapaaminen, suomalaisuuden oudot puolet ruoasta saunaan, mökkeily, flirttailu ja tiukka suhtautuminen alkoholiin. *KONE Uutisten* luonnehdintaan siitä, että hän aiheutti ohjaajille harmaita hiuksia, Eric toteaa, että hän oli eläväinen ja utelias.

”Äidilläni oli tapana sanoa, että olin ystävällinen pieni piru.”

Eric myöntää, että hän on varmaankin ollut Arelle (ystävällinen) painajainen. Minna muistelee, että vaikka Are vei Ericiä joskus korvasta pahanteosta, niin Arellakin oli pieni pilke silmäkulmassa. Myös ohjaajat pitivät Ericistä paljon.

”Ilmeisesti osaamistani pidettiin arvokkaana, koska kun olin liian vanha leiriläiseksi, minut kutsuttiin ohjaajaksi!” Eric sanoo.

Leirin yksi tarkoitus on tarjota nuorille mahdollisuus tulla vähän itsenäisemmiksi ja kasvaa asteen verran aikuisemmiksi. Silja Niemi sanoo, että ohjaajavuosinaan Eric oli jo rauhoittunut paljon. Eric itse arvioi, että leirivuodet olivat hänelle ehdottomasti mahdollisuus itsenäistyä, vaikka hän oli jo teininä aika omatoiminen.

”Mutta aikuisemmaksi kasvaminen – se on minulla edelleen kesken.”

Pelleilevät, leiriä rakastavat **OHJAAJAT**

Leirin ohjaajat ovat nykyään tiivis
ystäväporukka. He tulevat leirille
tekemään nuorille ikimuistoista
kokemusta, mutta myös pitämään
hauskaa ja näkemään toisiaan.

Ei kukaan
jaksaisi vetää
sellaista rankkaa
työrupeamaa, jos
työyhteisö ei olisi
timanttinen.

JERE SANTALA,
LEIRIPÄÄLLIKKÖ

LEIRILLÄ HUOMAA NOPEASTI, ETTÄ OHJAAJAT PITÄVÄT TOISISTAAN.

He liikkuvat yhdessä ja auttavat toisiaan, hymy on herkässä kiireessäkin, ja he jopa asuvat samoissa huoneissa, vaikka tilaa olisi nukkua omassa rauhassa.

Ohjaajilla on leirin arjessa omat roolinsa: yhdet vetävät päiväohjelmassa ryhmiä, toiset rasteja, joissa ryhmät kiertävät. Nuorten vapaa-ajallakin ohjaajille on kirjattu vastuualueita: osa keksii ulkopelejä, muutama on käsityöpisteellä, ja uimarannalla istuu aina useampi valvomassa, että kaikki pysyvät pinnalla. Jos työvuoroa ei ole, ohjaajat kuljeskelevat nuorten seassa ja rupattelevat, ovat läsnä.

”Ohjaaja on mahdollistaja”, sanoo pitkäaikainen ohjaaja Jukka Wiljanen. ”Me varmistamme, että kaikenlaista tapahtuu ja että kukaan ei jää ulkopuoliseksi: järjestämme kiipeilyä ja jalkapallopelejä, viemme surffaamaan ja metsäkävelyille ja kerromme, mitä marjoja voi syödä.”

Pitkäikäinen porukka

Moni nykyinen ohjaaja sanoo, että tärkeintä heille ovat leiriläiset. Melkein kaikki ohjaajat ovat entisiä leiriläisiä, ja he haluavat tarjota nuorille yhtä hienon kokemuksen kuin itsekin saivat.

Toinen syy sille, että he tulevat vuosi toisensa jälkeen takaisin, on ohjaajien porukka. Työt leirillä otetaan vakavasti, mutta vakavia ei olla: myös ohjaajilla on hauskaa. Ohjaajista on tullut vuosien varrella hyviä ystäviä. He pitävät yhteyttä leirien välissä ja vierailevat toistensa luona matkustellessaan. Leiri kestää vain viikon, mutta sen intensiivisyyden tähden leirillä luodaan siteitä, joiden solmiminen arkielämässä kestäisi

Rakastan sitä
pukeutumista ja
ääliöksi heittäytymistä.
On aikuisellekin todella iso
vastapaino normielämälle,
että naamioituu ja
alkaa ärjyä.

MIRKA JOKINIEMI,
OHJAAJA

paljon kauemmin. Siksi tuntuu siltä, kuin juttu jatkuisi samoista sanoista kuin mihin edellisellä leirillä jäätiin.

On myös leirin kannalta tärkeää, että työntekijöillä on hyvä henki: nuoret näkisivät läpi, jos ohjaajat esittäisivät, että on kivaa, vaikka olisi kurjaa. Yhteishenkeen kuuluu olennaisesti se, että pidetään toisten puolia ja autetaan toisia.

”Minä uskon, että leirin DNA:ssa on henkeä, jonka leiriläiset huomaavat, ja heil- lekin onnistutaan luomaan tunnelma, että täällä on jotain syvempää”, Jere Santala sanoo.

Mikä-mikä-maa pitää nuorena

Belgialainen ohjaaja Jiry Boute kutsuu leiriä Mikä-mikä-maaksi, jossa aikuiset muuttuvat jälleen nuoriksi. Ei tarvitse pitää yllä vakavaa työroolia, ja jos ohjaaja kulkee pinkissä peruukissa tai tekoviiksissä, siihen ei kukaan kiinnitä huomiota. Leirien välissä eletään normaalia elämää, ja kerran vuodessa ohjaajat ikään kuin kulkeutuvat takaisin nuoruuteen, missä voi hullutella ja pelailla. Ympärillä on pitkälti sama kaveriporukka kuin edellisinäkin vuosina.

Ruotsalainen Daniel Norin sanoo, että arjesta irtautuminen on terveellistä.

”Olen hyvin tarkka, että palaan työasioihin vasta leirin jälkeen, ja leirillä lataan itseäni ja pidän taukoa. Minulla on hyvin vähän aikaa arjessa reflektoida asioita, elämää ja prioriteetteja. Lomillakin on aina pitkä lista erilaista tekemistä. Täällä pysähdyn välillä miettimään, mikä elämässä on tärkeää. Vaikka väsyttää, palaan kotiin virkeämpien näkökulmien kanssa.”

Murhaaja saattaa viedä huomion

Vuosina 2007–2009 ohjaajana toiminut Anna Miettinen heittäytyi ”staff-hurmioon” mukaan täysillä, ja se oli todella hauskaa. Jälkeenpäin hän on miettinyt, että hauskuus voi olla kaksiteräinen miekka: leiriläisten pitäisi olla ykkösprioriteetti.

”He tulevat esimerkiksi Kiinasta saakka metsään nukkumaan. Onkohan sitä osannut riittävästi herkistyä niille lapsille?”

Hauskanpito ja leiriläisten huomioiminen eivät Annasta ole sinänsä ristiriidassa, mutta pitäisi muistaa, että leiriläiset ovat tärkein syy olla leirillä. Tähän on myös kevyesti jouduttu puuttumaan.

2000-luvulla on ollut aikojä, kun henkilökunta on pelannut jotakin peliä leiriläisiltä salassa. Monen mieleen on jäänyt ”murhaaja”. Siinä jokaiselle arvottiin toisen työntekijän kuva. Tästä tuli oma ”murhattava”. Murha tehtiin tarttumalla uhrin ran-teesta kevyesti niin, ettei kukaan huomannut. Onnistunut murhaaja sai itselleen murhaamansa kollegan seuraavan kohteen ja kaikki tämän jo keräämät murhat. Pelistä

ei saanut hiiskua nuorille. Tällaiset pelit pitävät henkilökunnan virkeänä, tai ainakin auttavat unohtamaan, kuinka paljon väsyttää. Peli voi kuitenkin riistäytyä nopeasti käsistä.

”Pelin edetessä ei enää voinut luottaa kehenkään”, sanoo pitkäaikainen ohjaaja Steve Davies. Ohjaajat liikkuvat pian kolmen ryhmissä, koska kukaan ei uskaltanut jäädä kaksin murhan pelossa. ”Se oli hauskaa, kunnes ei enää uskaltanut nukkua pelätesään, että joku tulee yöllä murhaamaan. Kerran telkesin huoneeni oven vaatekaapilla, että sain nukuttua muutaman tunnin.”

Viime vuosina ohjaajien pelejä on hillitty, sillä ne eivät saisi viedä huomiota leiriläisistä. Oli kestävämpiä, että ohjaajat eivät suostuneet auttamaan painavien tavaroiden siirtelemisessä murhaajaa vältellessään. Viime vuosina on sovittu, että pelit alkavat vasta, kun leiriläiset ovat lähteneet ja ohjaajat jäävät vielä yhdeksi yöksi purkamaan leirin kokemuksia ja oppeja.

Jäyniä ja kepposia

Välillä hullutteluun kuuluu myös enimmäkseen harmittomien kepposten tekeminen. Ohjaaja Vignesh Sugumar tekee välillä piloja leiriläisille: Hän saattaa esimerkiksi laittaa Mentos-pastillin muoviseen vesipulloon ja pyytää leiriläisiä haistamaan, kuinka erikoiselta vesi tuoksuu – tai hän saattaa sanoa tekevänsä taikatempun, jossa kädessä oleva kolikko siirtyy vesipullon sisään. Molemmissa tapauksissa tuo ilkimys puristaa vedet pahaa-aavistamattoman leiriläisen kasvoille. Tyypillisimmin jäyniä tehdään kuitenkin toisille ohjaajille.

Daniel Norin sanoo, että jos hän pitkästyy, mieleen saattaa tulla luovia ideoita. Ne liittyvät yleensä jonkinlaisiin kepposiin.

”Me tunnemme toisemme niin pitkältä ajalta, että tiedämme aika hyvin, missä toisten rajat menevät. Ja sitten niitä voi vähän ylittää.”

Hän myöntää, että sisäpiirin vitsit ja keppostelu voivat hämmentää uusia työntekijöitä. On äkkiseltään vaikeaa ymmärtää, miksi joku aikuinen pikaliimaisi toisen

Taina Ojapalo.

LEIRIN OHJAAJAT

Ystävystyin monen ohjaajan kanssa. He olivat ehkä 25-30-vuotiaita, ja pelasin heidän kanssaan paljon tennistä ja hengailimme. Leirillä oli kaksi englantilaista poikaa, joilla oli vahvat Cockneyn aksentit, ja he olivat huvittavia. En ole varmaan koskaan nauranut niin paljon elämäni aikana.

MATTS FALCK, LEIRILÄINEN 1986,
RUOTSI

alusvaatteet yhteen. Jos pysyttelee kepposista erossa, välttyy todennäköisemmin niiden kohteeksi joutumiselta. Mutta jos lähtee jäynien polulle, joutuu niiden maali-
tauluksi ennen pitkää myös itse.

Yksi Danielin lempijäynistä oli sellainen, jota varten hän oli ostanut pienen, va-
loon reagoivan laitteen. Valossa se oli hiljaa, mutta kun tuli pimeää, siitä lähti joko
hyttysen ininää tai tippuvan veden ääntä. Daniel piilotti laitteen Steven huoneen kat-
tolamppuun, jotta tämä ihmettelisi valot sammutettuaan, missä hyttynen oli. Kun
tämä sytyttäisi valot, ääni lakkaisi. Se oli todella raivostuttavaa, Steve sanoo.

"Totta kai löysin sen kapistuksen, koska se oli huoneessa."

Steve oli huoneessaan yksin, mutta Daniel, Jere ja Emma Herlin olivat halunneet
jakaa huoneen. Steve päätti piilottaa laitteen kolmikon ikkunan ulkopuolelle, jotta
sitä ei huomattaisi heti. Se putosi kuitenkin vahingossa ikkunalaudan ja seinän väliin,
eikä sitä saatu ulos koskaan.

"Pariin yöhön he eivät kai juuri nukkuneet, kunnes laitteesta loppuivat patterit."

Usein ei tarvitse
edes tehdä mitään.
Mainitsee vain sanan
kepponen ja hymyilee, niin
ihmiset alkavat panikoida.

STEVE DAVIES,
OHJAAJA

FAKTA

Ohjaajien huoneissa kannattaa varmistaa, ettei saippuaan ole lisätty tabascoa ennen kuin pesee kasvonsa sillä.

Samalla leirillä oli muitakin pieniä jäyniä, mutta viimeisenä iltana Steve päätti laittaa ison vaihteen silmään. Hän pisti oman huoneensa aivan sekaisin: käänsi sängyn ylösalaisin, heitteli patjat mihin sattuu ja piilotti matkalaukkunsa toiseen huoneeseen. Hän kävi hakemassa myös Danielin, Jeren ja Emman tavarat, patjat ja petivaatteet, vei ne piilohuoneeseen ja lukitsi sen. Sitten hän ryntäsi ulkona päivystävän kolmikon luokse raivoissaan.

"Missä minun kamani ovat?" hän räyhäsi. "Te olette rikkoneet minun huoneeni."

Toiset vakuuttelivat syyttömyyttään. He menivät ensin tarkastamaan Steven huoneen ja sen jälkeen katsomaan omaansa – ja huomasivat että myös heidän tavaransa oli varastettu.

"Sain heidän luottamuksensa ja päätimme etsiä yhdessä syyllisen", Steve sanoo.

Leirillä on kiire, ja vapaa-aikaa kepposteluun on vähänlaisesti. Joku tehtävä vei Steven huomion ja hän unohti pilansa täysin. Hänellä oli illalla diskon valvontavuoro siihen asti, että ensimmäinen bussi saapui viemään nuoria lentokentälle aamukolmelta. Vasta aamulla hän muisti, ettei ollut palauttanut Jeren, Danielin ja Emman tavaroita niin kuin oli aikonut. Hän meni avaamaan kolmikon huoneen oven ja löysi heidät vierekkäin lattialta, käpertyneinä siskonpetiin pyyheliinan päälle.

"Uskalsin kertoa vasta leirin jälkeen, että se olin minä", Steve sanoo.

Määrätty lepo

Ohjaajien työpäivät ovat pitkiä. Normaalisti työ alkaa aamiaisella kahdeksan maissa ja kestää puolilleöin, kun leiriläiset on saatu nukahtamaan. 2000-luvulla pidettiin usein vielä yökokouksia seuraavan päivän töistä.

Viime vuosien aikana ohjaajien jaksamiseen on alettu kiinnittää enemmän huomiota. Oona Tchitcherin muistaa, kuinka Rantalahden-vuosina ohjaajille kannettiin lavakaupalla energijuomaa, jotta nämä jaksaisivat paahtaa. Leirin silloinen terveydenhoitaja Hannele Monto laittoi käytännölle stopin ja sanoi, että sellainen itsensä kuluttaminen oli järjetöntä ja vaarallista. Olisi parempi levätä kuin turvautua energijuomaan.

Ohjaajat ovat ihan superhyviä tyyppejä. Olen tuntenut heidät aika pienestä asti, joten sekin innostaa tulemaan takaisin.

LEIRILÄINEN 2024,
SUOMI, 17 V

”Olivathan ne pitkiä päiviä, kun ensin vedettiin leiripäivä, jonka jälkeen oli yökokous ja sitten mentiin vielä rakentamaan seuraavan päivän rasteja”, Oona sanoo. Nyt keskiyön kokouksista on luovuttu, ja ohjaajat pitävät palaverinsa tarpeen mukaan lounaan tai illallisen jälkeen. Moni asia sovitaan päivän mittaan kännyköiden avulla viestiryhmissä. Rastit ehtii yleensä rakentaa aamullakin, jos suunnittelee ajankäyttönsä järkevästi.

Nykyään ohjaajille on kirjoitettu päiväohjelmaan lepotaukoja. Niillä on kaksi tehtävää: monille ne muistuttavat, että välillä pitää levähtää ja toisille ne vinkkaavat, että lepotaukojen ulkopuolella olisi hyvä olla leiriläisten kanssa, vaikkei mitään selkeää työtehtävää olisikaan.

”Näin työmäärä pysyy hallittavana ja tasavertaisempana”, leiripäällikkö Jere sanoo. ”Samalla se antaa luvan ottaa päiväunet hyvällä omatunnolla.”

Jere myöntää, että ohjelmaan kirjoitetut lepotaumat syntyivät hänen omasta tarpeestaan ottaa välillä unotet. Hän halusi siksi kirjata kaikille virallisen lepoajan,

josta ei tarvitsisi potea huonoa omaatuntoa. Samalla taukojen tarpeessa näkyy laajempi yhteiskunnallinen muutos, jossa unen ja palautumisen tarve tunnistetaan. Nykyään ymmärretään, että koko ajan ei tarvitse suorittaa sata lasissa.

Hallintoa on kehitetty

Leirit pysyivät rakenteeltaan ja hallinnoltaan varsin samankaltaisina alkuaajoista 1990-luvun alkuun. Kun 1994 leirin johtajana aloittanut John Simon oli tehnyt sisältöuudistuksensa, leirin rakenne on jälleen pysynyt kohtuullisen muuttumattomana. Ohjelma on muuttunut pienin askelin, kun isossa ohjaajajoukossa monet ovat antaneet panostaan.

”Leiri on kehittynyt orgaanisesti. Jo John antoi paljon ohjelmavastuuta muutamille ohjaajille, ja porukka on sittemmin itseohjautuvasti kehittänyt sisältöjä”, kertoo leiriä pitkään johtanut Jussi Herlin.

Talous- ja paperihallintoa on systematisoitu viime vuosina reippaasti. Tapani Väljä muistaa, että 1970-luvulla palkat ladottiin leirin lopuksi käteisenä kouraan. Nyt on työsopimukset, ja turvallisuuspäällikkö huolehtii, että turvallisuussuunnitelmat, riskianalyysit ja työntekijöiden ohjeistukset käydään läpi ja päivitetään tarvittaessa. Euroopan unionin tietosuoja-asetus GDPR toi sekin paljon uudistuksia henkilötietojen käsittelyyn.

Nykyään kaikki on Whatsappia. Olen vanhanaikainen, ja haluaisin lukea tehtävät etukäteen kansiota. Ei minulla ole rantavahtina puhelinta usein mukana, ja muutenkin katson mieluummin ihmisiä kuin luuria.

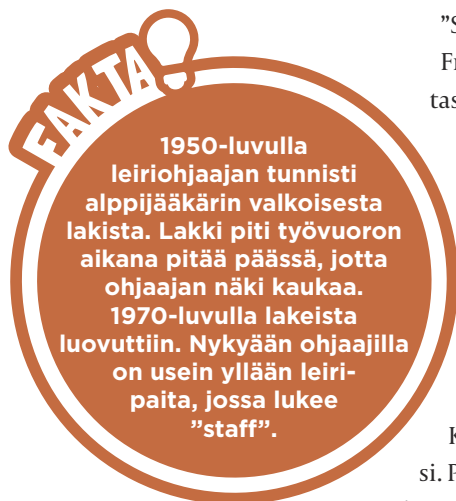
STEVE DAVIES, OHJAAJA

Avoimia päätöksiä

Leirin johtajana Jussi Herlin pyrki olemaan avoin ja kuunteleva: hän antoi kaikille mahdollisuuden puhua ja teki sitten linjauksia. ”Olen myös yrittänyt olla lähestyttävä ja sellainen, ettei kenenkään tarvitse pelätä virheiden tekemistä.”

Leirin hierarkia on pidetty tietoisesti matalana: johtajat kantavat telttoja ja sekoilevat hassuissa asuissa siinä missä kaikki muutkin, ja nuorimmankin työntekijän

ideat ovat yhtä arvokkaita kuin kokeneiden yritysjohtajien. Moni ohjaaja kiittelee leiriä tästä.

"Ajattelin aiemmin paljon hierarkoita", sanoo intialainen ohjaaja Vignesh Sugumar. "Täällä ne ovat täysin murtuneet. Leiri on muuttanut sitä, miten toimin nuorien kanssa, mutta myös sitä, miten toimin työelämässä."

Tanskalainen Freja Hansen sanoo, että on mukavaa, että Jussi on samalla tavalla osa leiriä kuin hän itsekin, vaikka onkin ollut johtaja-asemassa paitsi leirillä, myös KONEessa.

"Siitä tulee perhemäinen olo ja tunne siitä, että me olemme tasa-arvoisia."

Frejan mielestä kertoo hyvää KONEesta, että globaalissa yrityksessä voidaan toimia tasavertaisesti. Silti kun tarvitaan päätöksiä, rakenteet ovat olemassa ja päätökset tehdään. Nykyinen leirin johtaja Carina Herlin sanoo, että viime vuosina leirin päätöksentekoa on pyritty muovaamaan entistä avoimemmaksi. Kun hän tuli ohjaajaksi 2000-luvun alussa, päätöksiä tehtiin enemmän pienessä piirissä.

"Sitä on haluttu demokratisoida", Carina sanoo.

Oman leirin jälkeen ohjaajaksi

Kun leiri päättyy, melkein jokainen leiriläinen sanoo haluavansa joskus ohjaajaksi. Pitkään oli niin, että kun oli liian vanha leiriläiseksi, saattoi valikoitua ohjaajaksi jo seuraavana kesänä. Kun Silja Niemi ryhtyi ensimmäistä kertaa ohjaajaksi vuonna 1984, hän oli samanikäinen kuin osa leiriläisistä: 17-vuotias.

"En pyrkinyt ottamaan isoa roolia, mutta ei minun iästäni hirveästi leiriläisille kerrottua", hän sanoo nyt. Silja on pitkäaikaisen leirin johtajan Are Mäen tytär, ja hän aloitti myös leiriläisenä ennen kuin muut: pyöri isän töiden tähden leirillä jo alaikäisenä, kunnes hänet otettiin virallisesti mukaan.

Nykyään ohjaajiksi ei mielellään oteta nuoria heti viimeisen leirin jälkeen, koska ikäero olisi liian pieni ja osa leiriläisistä saattaisi olla tuttuja omalta leiriltä. Siksi ohjaajien ja leiriläisten välillä tapaa olla ikäeroa vähintään jokunen vuosi.

Ella Nyström on kaverillinen ohjaaja.

Ella Nyström oli 19-vuotias, kun hän oli ensimmäistä kertaa ohjaajana vuonna 2017. Hänestä oli aluksi hankalaa tehdä siirtymää leiriläisestä ohjaajaksi, sillä hän oli iältään lähempänä leiriläisiä kuin muita ohjaajia. Ella tunsi olevansa leiriläisten kaveri, ja hänen oli välillä vaikeaa saada auktoriteettiasemaa.

”Ensimmäinen vuosi jännitti ihan sikana”, Ella sanoo. Hänen tyylinsä ohjaajana on edelleen kaverillinen. Ella kokee, että leiriläiset tulevat puhumaan hänelle helpommin, jos heillä on huolia. Jos joku tuntee jäävänsä yksin, se voi harmittaa. Silloin on hyvä purkaa mieltä.

”Minusta on apua, jos olen enemmän kaveri”, Ella sanoo. Muut parikymppiset ohjaajat sanovat samaa: välillä auktoriteetin saaminen voi tuntua vaikealta, mutta toisaalta leiriläiset saattavat puhua joistain asioista nuoremmille ohjaajille helpommin kuin muille.

Leiristä on kahdeksan vuotta, ja haluan edelleen ohjaajaksi.

LEIRILÄINEN 2016, ISRAEL, 16 V

Jussi Herlin toimii
edelleen leirillä
ohjaajana.

Kaikki leiriläiset kysyvät
viimeisenä päivänä, miten
he pääsisivät ohjaajiksi. Niin
minäkin tein. Kun lähtee leirin
kuplasta, sitä tunnelmaa haluaa
levittää eteenpäin.

NINA SILBEREISEN, OHJAAJA,
LEIRILÄINEN 2002 JA 2004

Miten pääsee mukaan?

Ohjaajaksi voi tulla monella eri tapaa. Valtaosa on entisiä leiriläisiä, mutta mukana on myös KONEen työntekijöitä, joiden kautta leiri pysyy sidoksissa yhtiöön ja sen arkeen. Erilaisten sattumien kautta leirillä on myös usein muutama ohjaaja, joka ei ole ollut leiriläisenä eikä työskentele KONEella.

Kun pitkään mukana olleilta ohjaajilta kysyy, miten he ovat löytäneet tiensä leirille, on vastaus yleensä, että John pyysi. Leirin johtajana John Simonilla oli koko ajan rekrytoijan tutka päällä, ja kun hän löysi sopivanhenkisen ihmisen joko yhtiöstä tai sen ulkopuolelta, hän pyysi tätä ohjaajaksi leirille. Tämä päti myös vanhoihin leiriläisiin, joissa John oli nähnyt jotain lupaavaa.

”Usein vähän vaikeammatkin leiriläiset voivat olla hyviä ohjaajia”, hän sanoo.

Aiempina vuosikymmeninä ohjaajia rekrytoitiin tuttujen opettajien, partionjohtajien ja KONEen työntekijöiden riveistä, mutta myös vanhoja leiriläisiä on jäänyt ohjaajiksi melkein alusta alkaen. Yhtiön kansainvälistyessä on pyritty siihen, että ohjaajia on kaikista suurimmista kieliryhmistä. On hyvä, että joku osaa tarvittaessa ranskaa, saksaa, italiaa, kiinaa ja Intiassa puhuttavia kieliä.

”Jos leiriläinen tietää, että puhun hänen kieltään, hän avautuu helpommin mahdollisista ongelmistaan”, Vignesh sanoo. ”Voin myös paremmin tökkiä leiriläisiä, etteivät he eristäydy pieniin ryhmiin.”

Vignesh on myös huomannut, että intialaiset vanhemmat kysyvät mieluusti häneltä lisätietoa leiristä, ja näin leiriläisetkin saavat äidinkielellään enemmän tietoa ennen leiriä.

Valinnat avoimemmiksi ja reilummiksi

Työntekijöiden määrä on kasvanut viimeisen parinkymmenen vuoden aikana. Pielessä Rantalahdessa ei tarvittu niin paljoa väkeä kuin suuressa Siikaniemen kurssikeskuksessa. Myös leirin osallistujamäärää on kasvatettu, joten työntekijöitäkin on hyvä olla enemmän.

2000-luvulla ohjaajaporukka oli pitkään aika vakiintunut: oli tietty ydinporukka, joka kävi aina leirillä. Uusia ohjaajia pääsi mukaan lähinnä niin, että he sattuiivat kysymään oikeaan aikaan, kun alettiin koota ohjaajien listaa tulevan kesän leirille. Joskus mukaan on päässyt myös niin, että on toiminut isäntäperheenä ja on sen jälkeen satunut kysymään, miten teille pääsee ohjaajaksi.

Ohjaajia oli pitkään riittävästi, mutta korona muutti tämän. Pandemian aikana moni siirtyi elämässä eteenpäin. Joillakin vaihtuivat työt, toiset perheellistyivät tai lähtivät opiskelemaan. Olikin pitkästä aikaa pulaa ohjaajista.

”Kesälle 2022 puuttui kymmenenkunta ohjaajaa, ja piti aloittaa rekrytointikampanja”, leiripäällikkö Jere Santala sanoo.

Laitettiin sähköposteja ja someviestejä, ja pyydettiin hakemuksia ansioluettelon kera. Niitä tulikin paljon, ja Jere pääsi kertomaan monelle nuorelle, mikä on ansioluettelo ja mitä työhakemukseen yleensä kannattaa kirjoittaa. Vaikkeivät kaikki päässeet leirille, noista opeista lieenee hyötyä myös myöhemmin elämässä.

Jatkossa ohjaajien rekrytointia halutaan kehittää vielä avoimemmaksi. Olisi oikeudenmukaisempaa, että mukaan pääsisi avoimilla kriteereillä ja hauilla eikä siksi, että sattuu kysymään oikeaan aikaan. Sama pätee ohjaajana toimimisen päättymiseen. Joskus jollekin ohjaajalle joudutaan sanomaan, että ehkä tämä ei ollut hänelle oikea paikka. Sekin pyritään tekemään avoimesti ja perustellen.

Uutena voi jännittää aika lailla

Suuren joukon rekrytointi yhdellä kertaa opetti sen, että uusia ohjaajia kannattaa ottaa mukaan muutama kerrallaan ja useammin – ison rekrytointikampanjan jälkeen leirillä oli yhtäkkiä reilu kymmenen ensikertalaista, eli noin kolmannes koko vahvuudesta.

”He olivat aika arkoja, vaikka yritimme rohkaista heitä kysymään ja haastamaan meitä vanhoja jääriä”, Jere sanoo.

”Kyllä se jännitti”, sanoo silloin mukaan tullut Magda Kotowska. Hän tunsu vanhempia ohjaajia, ja uusien joukossa oli pari, jotka olivat olleet hänen kanssaan samoilla leireillä. Kun he saapuivat Helsinkiin, Jere vei heidät ulos syömään.

”Se auttoi jo luomaan leiritunnelmaa.”

Magda ei kokenut, että ensikertalaisia olisi vähätelty.

”Minulla on lopulta ollut kivempaa työntekijänä kuin leiriläisenä”, hän sanoo.

Vähän aiemmin mukaan tullut Freja Hansen sanoo, että ensimmäisellä leirillään ohjaajana hän halusi katsella, seurata ja kysellä paljon. Vuonna 2024 hän oli ohjaajana kolmatta kertaa, ja kyselee edelleen.

”Koen, että ihmiset mielellään opettavat, jos he huomaavat että olen utelias. Saan myös esitettyä omia ideoitani, ja niitä kuunnellaan vakavissaan. Se myös rohkaisee minua tulemaan tänne aina uudelleen.”

Magda Kotowskaa (vas.) jännitti aluksi toimia ohjaajana.

On tärkeää osoittaa, että on leirillä leiriläisiä varten, tekemässä näille upeaa kokemusta. Silloin muut ohjaajat hyväksyvät joukkoon helposti ja auttavat mielellään.

FREJA HANSEN,
TANSKALAINEN OHJAAJA

Uusien ohjaajien paineet

Kanadalainen tutkija Mandi Baker on kirjoittanut paljon kesäleirien ohjaajista, ja hän kutsuu leirityötä ”mahdottomaksi”. Usein nuorten ohjaajien tulee tarjota lapsille ja nuorille merkityksellisiä, turvallisia, hauskoja ja positiivisia kokemuksia, edustaa leirien arvoja – ja tehdä tätä pienellä palkalla aina iloisena. Ohjaajalla on paljon vastuuta, ja sen kantaminen voi tuntua myös raskaalta, Baker kirjoittaa teoksessaan *Becoming and Being a Camp Counsellor*.

Magda myöntää, että etenkin ohjaajauran alussa paineet voivat tuntua kovilta.

”Minua pelotti, että tapahtuu jotain, mihin en olisi varautunut, koska en ollut ennen tehnyt sellaista työtä.”

Magdaa stressasi esimerkiksi se, osaako hän pitää kaikki turvassa niin, että jokaisella on myös hauskaa. Hän halusi myös tehdä hyvää työtä, koska oli tullut valituksi.

Jukka Wiljanen, Juho Niskanen ja Daniel Norin.

Kesäleirit ovat nuorille työntekijöille hyviä paikkoja kokeilla totutuista poikkeavia rooleja, aikuisesta roolimallista hassuttelevaan viihdyttäjään. Esimerkiksi vuonna 2024 Magda teki ohjelmaan liittyvät alustavat työvuorolistat.

”Se oli vaikeampaa kuin oletin, mutta tavallaan kivaa. En olisi ikinä tehnyt sellaista kuin normielämässäni”, Magda sanoo.

KONEen leirillä ohjaajilla on varsin vapaat kädet päättää, mitä esimerkiksi tehtävärasteilla tapahtuu. Konkareilta se onnistuu yleensä rutiinilla, mutta uutena ohjaajana voi olla vaikeaa keksiä nokkelaa ja hauskaa tekemistä. Improvisointia tarvitaan

silloinkin, jos nuorilla on huonot tai hiljaiset fiilikset ja heitä pitäisi aktivoida. Lasten harrastusten ohjaajat sanovat usein, että takataskussa pitää olla pussillinen taikatemppuja. Teini-ikäisten kanssa toimivat eri jipot kuin lasten, mutta periaate on sama: pitää lukea ryhmän tunnelmaa ja keksiä nopeasti, mikä voisi toimia. Yksi hauska tapa jalkauttaa leirillä käytettäviä leikkejä on se, että leirin suunnittelupalaverieissakin leikitään.

Leirin improvisoimaan kannustava ilmapiiri myös kasvattaa, sanoo tuoreehko ohjaaja Ella Nyström. Hän on arkielämässä ihminen, joka mielellään suunnittelee kaiken valmiiksi, mutta kun leirillä tilanteet ja omat työtehtävät muuttuvat yllättäen, pitää oppia reagoimaan siihen.

”Ei kannata ottaa paineita, sillä harvoinpa asiat eivät järjesty.”

Ellasta on tärkeää tuuppia nuoria vähän mukavuusalueen ulkopuolelle ja tarjota onnistumisen kokemuksia. Se vaatii välillä omankin mukavuusalueen rajojen ylittämistä.

Yhtenäinen porukka avautuu avulialle

Vaikka ohjaajien porukka on tiivis, siihen pääsee mukaan, vakuuttavat vasta muuttaman vuoden ohjaajina toimineet. Leirillä työskenteleminen ei kuitenkaan ole kaikkien juttu.

Ohjaajalta odotetaan tietynlaista luonnetta ja asennetta: pitää laittaa itsensä liikoon, jaksaa painaa pitkää päivää, tarjoutua auttamaan muita, nauraa tyhmillekin kepposille ja suhtautua leiriin niin vakavasti, että antaa itsestään 120 prosenttia.

Välillä leirille tulee uusia ohjaajia, jotka eivät sopeudu porukkaan tai eivät heittäydy toivotulla tavalla. Moni pitkään mukana ollut myöntää, että ohjaajien joukko voi vaikuttaa niin tiiviiltä, ettei mukaan meinaa päästä.

”Tähän meidän pitäisi kiinnittää enemmän huomiota”, Mirka Jokiniemi sanoo. Kun hän itse aloitti ohjaajana 2005, hänelle sanottiin, että hän voisi vaan mennä ja tehdä kuten parhaaksi näkee. Se ei ole helppoa, jos ei yhtään tiedä, mitä odotetaan, mikä on ohjelman tarkoitus ja tarvitaanko omalla pisteellä kenties pesusieniä, kananmunia tai naamiaisasua.

Oli kiva,
että ohjaajat olivat
enemmän leiriläisiä kuin
valvojia. He esimerkiksi
pelailivat meidän kanssamme.
Samalla he kuitenkin yllä-
pitivät järjestystä ja sääntöjä.

LEIRILÄINEN 2000,
YHDYSVALLAT, 17 V

”Kyllähän improvisointi viidentoista leirin jälkeen sujuu, mutta uudelle se on vaikeaa. Ikään kuin menisi uuteen työpaikkaan ja käteen annettaisiin tietokone ja sanotaisiin, että alahan hommiin.”

Ei leireillä ohjaajia kuitenkaan tyhjän päälle heitetä, vaan ennen leiriä on monia valmistelutilaisuuksia, omat työtehtävät saa tietää etukäteen ja uusille ohjaajille annetaan kokeneempia ohjaajia työpareiksi. Aina perehdytystä voi silti parantaa. Pitkään leireillä ollut Juho Niskanen myöntää, että ohjaajien yhteisö on sisäänpäin lämpiävä ja siinä on tiiviitä pienempiä klikkejä.

”Täällä on ihmisiä, joilla on sukulaisuussuhteita tai jotka ovat toistensa lasten kummeja. Ilman muuta joillain on tiiviimmät välit keskenään, mutta jos on yhtään kokemusta nuorten kanssa toimimisesta tai leireistä, niin aika nopeasti työstä nappaa kiinni.”

Juho vakuuttaa, että jos on jollain tavalla sosiaalisesti lahjakas, niin joukkoon pääsee mukaan ja ”leirikielen” oppii nopeasti. Jos seuraa hiljaa sivusta, saattaa jäädäkin sivuun, mutta jos osallistuu aktiivisesti ja tarjoutuu auttamaan myös hikisissä ja likaisissa töissä, ovet avautuvat ja saa kiittäviä hymyjä nopeasti.

Kilometrit alkavat painaa

Jossain vaiheessa työntekijälle saattaa tulla olo, että nyt minä olen liian vanha tähän leikkiin. Ari Hänninen muistelee, että hän sanoi ainakin seitsemänä viimeisenä leirikesänään, että tämä olisi viimeinen leiri. Lopulta hän jättäytyi pois, kun leiripaikka vaihtui Rantalahdesta Siikaniemeen ja moni asia piti miettiä uusiksi.

”Tuntui, että olin työni tehnyt.”

Myös Mirka Jokiniemi on jo pitkään ajatellut, ettei jaksakaan enää seuraavan kesän leiriä.

”En pysty enää olemaan niin läsnä lapsille, tukena ja turvana.”

Mirkan leiripäivä kulkee yleensä päivän askartelusta illan leirinuotiolle, jossa opetellaan esimerkiksi tekemään tikkupullia. Iloinen läsnäolo alkaa siitä hetkestä, kun aamulla astuu omasta huoneesta käytävälle ja jatkuu siihen, kun 15–16 tuntia myöhemmin pääsee nukkumaan.

”Päivät ovat niin pitkiä, että olen yksinkertaisesti liian väsynyt, että olisin tarpeeksi helposti saatavilla”, hän sanoo. ”Ei ole toivoakaan, että ottaisin yölle vartiovuoroja.”

Mirkalle on tärkeää ottaa joka päivä pieni hetki itselleen. Hän käy tauoilla uimassa tai istuu hetken huoneessaan yksin. Henkinen palautuminen auttaa olemaan läsnä leiriläisille muun valveillaoloajan.

Kun leiriläiset lähtevät kotiin ja ohjaajat jäävät purkamaan tuntojaan yhdeksi yöksi, voi kylään tulla yllätysvieras: Nukkumatti.

”Viime leirillä lähdin hakemaan uikkareita huoneesta ja ajattelin, että makaan sängyllä sen aikaa, että katson puhelimesta viestit. Heräsin siitä aamulla, rillit kierossa naamalla, puhelin lattialla ja kaikki vaatteet päällä. Oli hyvät bileet”, Mirka sanoo naurahtaen.

Osmo Vesikansa, Sirkka Vesikansa ja Lunkku Lundgren.

KOLMEN VIIKON KESÄTYÖ

Nykyään ohjaajan pesti kestää etukäteisvalmistelujen ja kokousten jälkeen reilun viikon, ja useimmille sillä ei ole rahallista merkitystä. Pitkemmin päin vastoin, sillä ulkomailta Suomeen tuleville maksetaan vain matkat ja suomalaisille pieni korvaus, joka vastaa suurin piirtein ulkomaalaisten matkakuluja. Halutaan siis, että ohjaajat tulevat paikalle leirin, ei rahan tähden.

Aiemmin oli toisin. Pitkään järjestettiin kaksi lastenleiriä, jotka vedettiin samalla työntekijäporukalla perä perää, välissä oli vain yksi siivouspäivä. Kun mukaan tuli kansainvälinen nuortenleiri, leirejä oli kolme viikkoa putkeen.

KONE maksoi ohjaajille ihan kelpoa palkkaa, ja kolmen viikon rupeama oli jo rahallisestikin houkutteleva kesätyö. Esimerkiksi 1960-luvulla ohjaajana toiminut Esko Vesikansa muistaa ihmetelleensä, että sai uimaopettajana parempaa palkkaa kuin kaverit asfalttitoistään. Sitten hän on ymmärtänyt, että uimaopettajalla jos kellä on tärkeä vastuu: täytyy pitää sata lasta hengissä. 1970-luvulla ohjaajana ollut Tapani Väljä sanoo, että nuorempien ohjaajien mielestä rahallinen korvaus oli todella hyvä.

”Mutta Herne oli tyytymätön”, hän virnistää. Palkkataso on siis ollut sellainen, että nuori

kesätyöntekijä on ilahtunut, mutta uraa jo tehnyt opettaja Heliin Yliherne on pitänyt sitä vaatimattomana.

1950–1990-luvuilla ohjaajien ei tarvinnut suunnitella leiriä etukäteen porukalla, sillä leiri toimi hyväksi havaituilla kaavoilla. Leirin johtaja, mahdollinen koordinaattori ja KONEen hallintohenkilökunta hoitivat logistiset järjestelyt. 1980-luvulla ohjaajana toiminut Jouni Mäkäläinen sanoo, että leiripaikalle mentiin päivää nuoria aiemmin, ja vasta silloin sai tietää, ketkä kaikki sinä kesänä olisivat leirin työkaverit.

Leireillä ohjaajat tekivät aika lailla samaa kuin nykyään: hoitivat rasteja, toimivat uimavalvojina, auttoivat t-paitojen tekemisessä, järjestivät peliä ja viettivät aikaa nuorten kanssa. Joku oli aina vuorollaan ”päivänsäteenä”, joka huolehti, että aikataulussa pysyttiin. Koska kännyköitä ja internetiä ei ollut, päivänsäde puhalsi kaulassa roikkuvaan pilliin, mikä oli merkki kokoontua jonoihin tai siirtyä seuraavalle rastille.

Vuosikymmenten aikana leirien työntekijöissä on aina ollut vanhempia vakikasvoja ja nuorempia, vaihtuvia ohjaajia. Alkuajoilta muistetaan ainakin johtajat Osmo eli ”Nasku” ja Sirkka Vesikansa, haitaria soittava opettaja Antti Veikko ”Aavee” Nikulainen, lupsakka Arvo ”Lunkku” Lundgren, uimaopettaja Leena ”Lele” Lehtonen ja äidillinen Hellin ”Herne” Yliherne. Myöhempinä aikoina pitkät leiriurat tekivät ainakin jumppamaikka Rami Alanko, keittiön hengetär Mariatta Hakkarainen, terveydenhoitaja Hannele Monto, luontopolkua

pitävä ”murkkuproffa” Martti Kerniö ja tietenkin Aarre ”Are” Mäki ja hänen tyttärensä Silja Niemi.

Nykyajan ohjaajat hämmästelevät, että takavuosien ohjaajat ovat jaksaneet kolme viikkoa intensiivistä leirielämää. Tuon ajan ohjaajien kokemukset vaihtelevat. Koordinaatiosta 1990-luvun alussa vastuuta kantanut Silja Niemi sanoo, että kolmen viikon jälkeen leirin kyllä tunsi nahoissaan.

”Siitä tiedän edelleen, että olen stressaantunut, kun näen yöllä leiriunen”, Silja sanoo. Unessa on painostava huoli siitä, onko kaikki kunnossa ja puuttuuko joku leiriläinen. Ei niin, että kukaan olisi koskaan hävinnyt, mutta paineinen tunnelma voi palata uniin, vaikka leiristä olisi 30 vuotta.

Samoilla leireillä ollut Jouni Mäkäläinen ei kokenut niitä stressaaviksi. Hän oli kesätyössä KONEella talonmiehenä, ja kun kesätyö päättyi kolmen viikon leirijaksoon, se oli tervetullutta ja mukavaa vaihtelua.

”Se oli kesän huipentuma”, Jouni sanoo. Vaikka päivä oli täynnä puuhaa, leiri kuitenkin antoi enemmän energiaa kuin vei.

Samaa muistelee 1980- ja 1990-lukujen taitteessa ohjaajana toiminut Rolf Relander. Työ oli hänelle mukava tapa jatkaa omia leirikesiä ja nähdä kavereita ohjaajina. Pidettiin rasteja ja välillä heittäydyttiin ohjelmanumeroissa hölmöilemään.

”Rentoa se oli, ei tullut todellakaan mitään stressiä”, hän sanoo. ”En muista, että olisin sen rupeaman jälkeen ollut mitenkään puhki.”

Ennen ei kepposteltu

Kukaan aiempien vuosikymmenten ohjaajista ei muista, että heidän aikanaan olisi tehty jättiläisrakennuksia toisille ohjaajille saati leiriläisille. 1980- ja 1990-luvuilla ohjaajana toiminut Silja Niemi sanoo, ettei kiireen keskellä ehtinyt koirankujeita miettiä.

Joukossa oli myös varsin iäkkäitä ohjaajia, Hellin Yliherne oli jo pitkään ollut eläkkeellä, ja monet opettajataustaiset ohjaajatkin olivat seestyneitä aikuisia. Silja muistaa, että hänen

isänsä Are Mäki kävi viimeisinä vuosina päivätöissä Hyvinkäällä ja ajoi iltaisin leirille varmistamaan, että ohjaajat nukkuivat. Ohjaajat ovat kyllä aina viihtyneet hyvin keskenään ja viettäneet myös iltoja porukalla leiriläisten nukkuessa.

”Kyllä meillä ohjaajien bileitä oli”, Jyrki Vesikansa sanoo 1950-luvusta. Ei niissäkään jekkuja tehty, mutta korttia iskettiin. ”Marjapussia pelattiin paljon. Ja räsupokkaakin välillä, tiettyyn rajaan saakka”, hän sanoo virnistäen.

Herne: Ei kuilua lasten ja ohjaajien välillä

Yksi pitkäaikaisimpia leirin ohjaajia oli Hellin Yliherne, jonka kaikki tunsivat lempinimellä Herne. Herne liittyi leirin vahvuuteen vuonna 1961, ja hän antoi vuonna 1985 *KONE Uutisille* haastattelun leiristä. Hän kertoi, että leireillä oli aivan erityinen henki, oli ollut koko neljännesvuosisadan.

”Ohjaajien ja lasten välillä ei ole kuilua”, Herne sanoi. ”Ohjaajat ovat samaistuneet lapsiin.”

Hänestä oli tärkeää, että jokainen ohjaaja oli sisäistänyt leirin hengen, eikä kukaan ole parempi kuin toinen. ”Kaikki ovat samanarvoisia, yksi osaa yhtä, toinen toista. Näin työskennellään toinen toistaan täydentäen, näin kuuluukin olla. Jos ohjaaja kätkee tiedon ja taidon itseensä, kaikki sortuu ja murenee. Mistään ei tule mitään”, hän sanoi.

Kaikki Herneen tunteneet muistelevat häntä hymyssä suin. Hän oli lämmin ja lohduttava, mutta myös innostava yhteislaulujen vetäjä. Herne toimi pitkään myös KONEen joulujuhlissa joulumuorina, vaikkei yhtiöllä töissä ollutkaan.

”Elämäniloinen ihminen”, sanoo Herneen lapsenlapsi Lassi Tapola, entinen leiriläinen hänkin. ”Täynnä virtaa ja energiaa.”

Herne itse sanoi *KONE Uutisille*, että leirillä oli hyvä henki ja kaikki osallistuivat kaikkeen.

”Kukaan ei koskaan sano, ettei tule mukaan. Kukaan ei myöskään koskaan sano toiselle, ettet osaa tai että sinun takiasi hävitettiin.”

Hyvä yhteishenki näkyi esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, kun 1960-luvun puolivälin tienoilla eräs vammainen leiriläinen suoritti uinitutkintoa ja ui Konekarin saarta ympäri. Lopputuloksella pojan voimat ehtyivät ja hän vajosi pinnan alle. Hänet saatiin nopeasti pelastettua. Koskettavaa oli, että seuraavana päivänä muut lapset tulivat pyytämään, että pojan uinti hyväksyttäisiin ja hänelle annettaisiin uimamaisterin merkki. Harkinnan jälkeen suoritus hyväksyttiin.

VIIMEINEN PÄIVÄ

Leiri **LOPPUU** *ajallaan*

Leirin viimeinen päivä on täynnä
ihanaa yhteiseloä ja viimeinen yö
kostuu kyynelistä. Yhteydenpito on
nykyään helpompaa kuin ennen, ja osa
ystävyyksistä kestää pitkään.

Kaikki täällä ovat
bombereita, ja heidän
pitäisi olla ylpeitä siitä.

LEIRILÄINEN 2024,
ITALIA, 17 V

Olen oppinut
täällä uusia sanoja.
Esimerkiksi italialaiset
sanovat **bomber**, jos
joku on sankari.

LEIRILÄINEN 2024,
INTIA, 16 V

KUN LEIRIN LOPPU LÄHENEÄ, AIKA TUNTUU KULUNEEN KUIN SIIVILLÄ,

ja samalla sen kulku on hidastunut. On kuin viikkoon olisi mahtunut vuosikymmeniä. Leirin viimeisen päivän tunnelma on lämmin ja vähän jo haikea. Vielä ehtii kuitenkin tapahtua paljon.

Myös tutkitusti ajan kulku tuntuu nopeutuvan iän myötä, joten aikuisten voi olla hankala hahmottaa, miten paljon viikko voi merkitä nuoren ihmisen elämässä. Nuorten vanhemmat saattavat ajatella, että äskenhän me tuo nuori matkalle vietiin.

Leirin viimeinen päivä on ehkä kaunein katsella, ja tietenkin myös kokea. Nuoret ovat hitsautuneet yhdeksi joukoksi, ja hiljaisetkin ovat löytäneet muutaman tärkeän ystävän. Leirin alueella näkyy erilaisia joukkioita: jotkut pelaavat pallopelejä tai uivat, toiset askartelevat pienryhmissä tuliaisista. Jotkut kulkevat kaksittain pihalla.

Vielä halutaan ottaa viimeisistä hetkistä kaikki irti: juuri tämä porukka ei koskaan enää kohtaa. Nyt me olemme täällä, ja se on tärkeintä. Leirin perimätiedossa puhutaan leirikuplasta, ja se on viimeisenä päivänä tiiviimmillään.

Leirin kaari on mietitty

Leirin loppu koittaa, kun tunnelma on ylimmillään. Alkuajoista lähtien leiristä kerto-
vissa lehtijutuissa toistuu yksi toive: leiri saisi olla pidempi. Harva olisi vielä halunnut lähteä kotiin. Tätä tunnetta tavoitellaan: jos leiri olisi paljon pidempi, se voisi alkaa tynnyä ja tulisi enemmän ikäviä hetkiä. Lyhyehkö ja intensiivinen kokemus ryhmässä tarjoaa tunteen siitä, että nämä olivat elämän parhaita päiviä ja leirillä saatiin mitä parhaimpia ystäviä.

Ohjaaja Juho Niskanen sanoo, että leirityön teoriassa kuuden päivän leiri lasketaan pitkäksi leiriksi, ja sellaista on hyvä jo rikkoa vähän. Pitkään nuortenleiriltä tehtiin retkiä lähialueen museoihin, ja vuonna 2024 Helsinki-päivä oli sijoitettu torstaihin, ennen viimeistä kokonaista leiripäivää.

”Toisteisuus leireillä on toki hyvä asia”, hän sanoo. Leirille luodaan aluksi rutiinit ja pian kaikki tiedostavat, milloin syödään, milloin on järjestettyä ohjelmaa, milloin vapaa-aikaa ja saunomista.

”Mutta sitten on hyvä katkaista rutiini, ettei tule leiriväsymystä”, Juho sanoo.

Hän on itse tyytyväinen vuoden 2024 leirin rytmitykseen. Ensin kolme päivää tehtiin ”normaalia” leiriä ja saatettiin leirin opetuksellinen yksisarvisen murhamysteeri päätökseen. Sitten oli erilainen Helsinki-päivä, ja sen jälkeen vielä yksi täysi leiripäivä ja yö, jonka saattoi halutessaan valvoa.

Ihmiset ovat parasta

Leiriläisten palautteissa ja tätä kirjaa varten annetuissa kommentteissa parhaina leiri-muistoina korostuvat kaksi asiaa: ensimmäisenä toiset ihmiset ja sitten huomio siitä, että oli ihanaa saada ystäviä kaikkialta maailmasta.

”Ihmiset täällä ovat hyvin innoissaan ja ulospäin suuntautuneita”, sanoo vuoden 2024 leirille osallistunut kiinalainen nuori. ”Olen tavannut erittäin kivoja ihmisiä ja vaihtanut mielipiteitä. Olemme puhuneet jonkin verran historiasta ja vähän politiikasta. Kaikki ovat mukavia, ja kunnioitamme toistemme uskontoja ja mielipiteitä, vaikka meillä on eri ajatukset. Me kuuntelemme ja sitten puhumme.”

Aiemmat leiriläiset nostavat esiin ujuden karisemisen ja rohkeuden kasvamisen. Leirin ansiosta ihmisten on helpompi muodostaa kaverisuhteita ja esiintyä toisten edessä. Moni sanoo olevansa avoimemmin mielin maailmassa. Suuria teemoja ovat myös matkailu ja kansainvälisyys: halutaan nähdä enemmän maailmaa ja ollaan kiinnostuneita kansainvälisistä opinnoista ja töistä.

Leirin johtaja Carina Herlinin mielestä kansainväliseen leirikokemukseen on vaikeaa varautua. Kun sen koettelemuksen on käynyt läpi yhdessä toisten kanssa, on luultavasti kasvanut vähän aikuisemmaksi ja jatkossa on avoimempi uusien ihmisten kohtaamiseen.

”Siihen leirin ohjelma pohjimmiltaan tähtää: suvaitsevaisuuteen, kommunikointiin, yhteistyöhön, haluun oppia ja omien oletusten haastamiseen.”

Purimme kaikki teltat, siivosimme ranta-alueen. No, siellä ei ollut mitään, mutta yritimme kuitenkin. Menin sitten askartelemaan, tein avaimenperiä ja lankakorun. Söimme lounasta, perunat ja kala olivat yllättävän hyviä. Meillä oli ryhmäkilpailuja, erittäin hauskaa.

LEIRILÄISEN PÄIVÄKIRJA, 2024,
ARABIEMIRAATIT

VIERAILUPÄIVÄ

Lastenleirien ohjelmaan kuului alusta saakka vierailupäivä, jolloin vanhemmat ja muut perheenjäsenet kävivät leirillä. Silloin oli tärkeää laittaa teltta siistiksi ja mielellään voittaa siisteimmän teltan viiri. Vanhemmille laulettiin ja esitettiin monenlaista ohjelmaa. 1950-luvulla vanhemmat vierailivat leirillä jopa kolmena päivänä: aluksi päiväjuhlissa, sitten iltanuotiolla ja lopuksi vielä päättäjaisissa ja uimamerkkien promootiossa.

Vuonna 1959 vierailupäivät jätettiin kahteen ja 1960-luvun alussa yhteen, joka oli keskellä leiriä. Se osoittautui kuitenkin ongelmalliseksi, sanoo vuonna 1962 leiritaipaleen aloittanut Kirsi Väljä.

”Siihen asti lapsilla ei ollut koti-ikävästä tie-toakaan, mutta kun äiti ja isä olivat lähdessä pois leiriltä, tulikin itku. Aika moni ei saanut lastaan enää jäämään, ja etenkin monet pienimmät lapset lähtivät vanhempiensa mukana kotiin.”

Niinpä vierailupäivä päätettiin siirtää lastenleirin päätteeksi. Silloin jaettiin vanhempien läsnäollessa myös uimamerkit, ja ylpeät tenavat palasivat vanhempiensa kanssa yhtä matkaa koteihinsa.

Ohjaajat myös toivoivat, että lastenleireille ei soiteltaisi puhelimella. Vanhemmat saattoivat

puhelimessa kysyä, että onko yhtään ollut äitiä tai isää ikävä, ja silloin monelle ikävä vasta puhkesi. Moni pettynyt vanhempi saikin soittaessaan kuulla, että kaikki sujui hyvin, mutta lapsi ei juuri nyt pääsisi puhelimeen, kun oli kilpailut kesken.

Pitkään nuortenleireillä ei vierailtu

Nuorten kansainvälisellä leirillä ei alkuvuosikymmeninä ollut vierailupäivää. Ajateltiin, että teinikäiset eivät haluaisi vanhempia pällistelemaan leirille, joka oli nuorten oma valtakunta. John Simon aloitti vierailuperinteen myös kansainvälisellä leirillä 1990-luvulla, ja sen tarkoitus oli palvella etenkin isäntäperheitä.

”Perheitä oli vaikeaa löytää, ja haluttiin tällä tavalla kiittää heitä”, John sanoo. ”Monet leiriläiset myös sanoivat, että aika isäntäperheessä oli ihan parasta, ja he halusivat vielä nähdä perheet.”

Leiriltä lähdetään suoraan lentokentälle, joten perheiden ja nuorten kohtaaminen haluttiin toteuttaa leirin viimeisenä päivänä.

Isäntäperheille pidetään vierailupäivänä pieni puhe, jossa kerrotaan leiristä. Vierailupäivänä on välillä järjestetty leiriolympialaiset, joihin isäntäperheet ovat voineet koota joukkueen, ja joskus on pidetty kulttuurien markkinat, joissa leiriläiset esittelevät omia juuriaan. Joinain vuosina leiriläiset ovat saaneet valmistaa toisilleen

myös ruokaa. Moni entinen leiriläinen muistaa keittiön täynnä pastaa keittäviä, äänekkäitä italialaisia. Nytemmin byrokratian vaatimus ruoanlaittajien hygieniapassista on tehnyt tästä perinteestä mahdotonta.

Vierailu on isäntäperheille tilaisuus nähdä, millaista leirillä on, ja kansainväliset nuoret ilahduttavat nähdessään perheet vielä kerran. Jos jonkun perhe ei tule paikalle, se voi surettaa.

Aiemmat huolet siitä, että teinit eivät halua nähdä vanhempiaan, eivät enää paina. Ella Nyström esimerkiksi muistelee, että häntä vanhempien leirille tuleminen ei haitannut, eikä hän usko että se on nykyään kovin yleistä muutenkaan.

”Jos leiristä on nauttinut, niin ennemmin haluaa näyttää paikkoja ja kertoa vierailijoille, mitä kaikkea on päässyt tekemään ja kokemaan.”

Nykyään vierailupäivä ei kuulu joka leirin ohjelmaan. Jos Helsinki-päivä järjestetään kesken leirin, isäntäperheet on kutsuttu viettämään aikaa nuorten kanssa Linnanmäellä.

Telttojen purku ja viimeiset hitaat

Viimeisenä päivänä leiriläiset purkavat teltat. Jos on märkää, teltoille etsitään kuivauspaikat ja kaikki omat tavarat tuodaan sisälle. Iltaohjelmassa leirin kokemukset ja opeukset vedetään yhteen, ja moni uskaltautuu esiintymään ja puhumaan koko leirille. Iltaohjelma huipentuu salaisen ystävän seremoniaan, jossa paljastuu, kuka kellekin on antanut pieniä lahjoja tai kortteja koko viikon.

Jo ensimmäisenä päivänä on kerrottu, että viimeisenä iltana saa valvoa halutesaan koko yön. Nuorille kuitenkin valmistellaan kaksi makuusalia, joissa voi nukkua siskonpedissä. Erityisesti nyt muistutetaan, että leirin alueelta ei saa poistua, sillä joillakuilla voi olla houkutuksia lähteä viimeisen illan vaellukselle. Turvallisuussyistä väsyneitä teinejä ei haluta seikkailemaan kallioille, metsiin tai järven rantaan.

Käytännössä moni seilailee illan ja alkuyön diskon ja nuotiopaikan väliä. Osa pelaa biljardia, muutamat lojuvat sohvilla. Nukkua pitäisi sille varatuissa huoneissa, mutta jos jonkun silmät lumpsahtavat, kun makaa sohvilla, ei häntä käydä herättelemään.

Bussien lähtö

Ensimmäinen bussi lähtee viemään ulkomaisia leiriläisiä lentokentälle aamukolmelta. Se lienee leirin huippukohta, kun käytännössä kaikki kerääntyvät jättämään jäähyväisiä.

Tilanne on niin tunteellinen, että ohjaajat ovat luoneet sille soittolistan: kannettavasta kaiuttimesta soivat muun muassa Queenin *Friends Will Be Friends*, Aerosmithin *I Don't Want to Miss a Thing* ja N'Syncin *Bye Bye Bye*. Nuoria biisien pateettisuus vähän naurattaa: Pitääkö itkua oikein heruttaa? Miksi te teette meille näin?

Kyyneleet valuvat, nuoret halailevat toisiaan ja ohjaajat paimentavat, että onhan kaikki laukut nyt mukana. Vannotaan ikuista ystävyyttä, pikaisia kohtaamisia ja digitaalista yhteydenpitoa. Pakahtuminen kuuluu loppuhuipennukseen.

”On hyvä saada heidät itkemään, että he muistavat”, sanoo ohjaaja Magda Kotowska. ”Minä todellakin itkin.”

Parhaana jäi mieleen luvan kanssa yön valvominen, uusiin henkilöihin tutustuminen, hyvä ruoka ja hyvin suunniteltu ohjelma. Illat nuotiolla olivat parhaimpia, sekä hypoteettinen yöllinen seikkailu uuden tuttavan kanssa.

LEIRILÄINEN 2014–2016,
SUOMI, 14–16 V

Kun Magda lähti ensimmäiseltä leiriltään vuonna 2017, hän itki vuolaasti koko jäähyväisten ajan ja bussissakin niin, että vieruskaverin paita kastui. ”Sitten nukahdin hetkeksi, kunnes heräsin ja taas itkin. Itkin lentokentällä ja lentokoneessa. On varmaan ollut erikoinen näky, kun 14-vuotias tyttö matkustaa yksin ja vain itkee koko ajan.”

Kotimatalla lentokentältä isä kysyi kummissaan, oliko kaikki hyvin.

”Sanoin, että en halunnut olla kotona. Tiedän kyllä, etten alun perin halunnut edes lähteä leirille, mutta *rakastin* sitä.”

Kaikkien ei tietenkään tarvitse itkeä näin lohduttomasti. Aamulla yhdeksän maissa lähtee toinen bussi lentokenttää kohden, ja sen äärellä tunnelma on jo seesteisempi. Kun kolmas bussi myöhemmin vie suomalaiset pois ja vielä neljäs loput ulkomaalaiset nuoret, kaikki ovat jo alistuneita kohtaloonsa. Oli ihanaa, toivottavasti nähdään pian.

Busseissa lentokentälle on mukana ohjaajia, jotka katsovat, että kaikki saavat matkalaukut selvitettyä, ja sitten nuoret saatetaan turvatarkastukseen. Siihen päättyy ohjaajien vastuu.

Kun näkee, kuinka
nuoret itkevät
ensimmäisessä bussissa,
tietää, että leiri oli
onnistunut.

NINA SILBEREISEN,
OHJAAJA, LEIRILÄINEN
2002 JA 2004

Daniel Norin, Suvi Muotka, Vignesh Sugumar, Melissa Heikkilä, Freja Hansen ja Matias Korte.

Ohjaajien oma leiripäivä

Kun viimeisen bussin perävalot eivät enää välky havupuiden lomasta, osa ohjaajista tanssii, joku lähtee hakemaan uimapukua ja toinen päiväunille. Muutaman tunnin päästä tulee viesti, että loputkin nuoret on saateltu lentokentän turvatarkastukseen kohti kotimatkaa. Ohi on!

Ohjaajat pitävät leirin päätteeksi aika lailla leirin näköisen puuhapäivän ilman leiriläisiä. Käydään saunassa ja uimassa, syödään paljon, pelaillaan ja lojutaan.

Ohjaajien päivää on välillä käytetty virallisempaan palautekeskusteluun, ja vähintään sen aikana käydään läpi leirin onnistumisia ja sitä, mitä seuraavalla kerralla voi parantaa tai tehdä toisin. Purkupäivällä on lisäksi todella suuri merkitys ohjaajien yhteisölle.

”Tämä on pohjimmiltaan vapaaehtoisorganisaatio. Ihmisiä pitää palkita jotenkin muuten kuin rahallisesti”, sanoo Juho Niskanen.

Ennen leiriä ohjaajille on tyypillisesti järjestetty yksi illanvietto, ja leirin päätöspäivä on toinen hetki, kun voidaan vähän juhlia kavereiden kanssa. Kun kaikki tietävät tämän, se vähentää ohjaajien tarvetta istua iltaa keskenään leirin aikana. Yhteinen purkupäivä on elintärkeä leirihengen ylläpitämiselle, sanoo Ella Nyström.

”Se, että pääsee vähän puhumaan leirin kokemuksista ja pitämään hauskaa, rakentaa tiimihenkeä todella paljon. Leirin aikana ehtii jutella lounaalla ja vaikka sauna, kun leiriläiset ovat nukkumassa, mutta leirin aikana prioriteettina ovat leiriläiset. On hyvä viettää aikaa yhdessä niinkin, että voi keskittyä kunnolla yhdessäöloon”, Ella sanoo.

Muutamat jaksavat päivän päätteeksi vielä kokoontua iltanuotiolle, mutta valtaosa on saunan ja illallisen jälkeen valmiita nukkumaan. Leirillä hiljaisuus on tullut yhdeltätoista, ja oman leiripäivänsä päätteeksi valtaosa ohjaajista on siihen mennessä sammuttanut valot. Kukaan ei ainakaan jaksaa auringonnousuun.

Leirihaikeus kestää aikansa

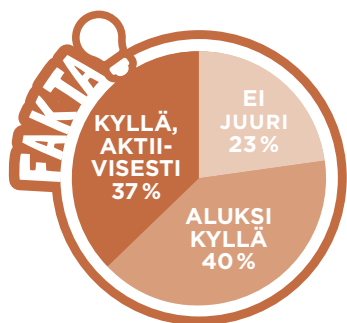
Kotiin saapuu väsyneitä nuoria, tavarat ja kengät ehkä märkinä ja pää pyörällä. Kaikki nukkuvat leirin jälkeen pitkään, leiriläiset saattavat kuukahtaa jopa vuorokaudeksi. Yhteisöllisen kokemuksen jälkeen olo tuntuu tyhjältä, niin nuorista kuin ohjaajista.

”Tuntuu kuin itsessä olisi pimeä aukko”, sanoo ohjaaja Jiry Boute. ”Mitä nyt pitäisi tehdä?”

Kukaan ympärillä ei jaksaa kovin kauaa kuunnella leirijuttuja. Koko ajan on nälkä, eikä väsymys meinaa helpottaa. Arkielämä ei tunnu oikein miltään ja on ikävä leirille,

Leiri on tehnyt minuun ison vaikutuksen, koska muistan siitä aika lailla, enkä muuten muista kovin paljoa 40 vuoden takaisista asioista. En ole koskaan katunut sitä, ja lähtisin uudelleen, jos olisin 15.

MATTS FALCK,
LEIRILÄINEN 1986, RUOTSI

Oletteko pitäneet yhteyksiä?

Tyypillisesti aktiivisemmin on pidetty yhteyttä oman maan leiriläisiin, isäntäperheisiin ja 1-2 tärkeään ihmiseen.

LÄHDE: KYSELY 2000-LUVUN LEIRILÄISILLE

vaikka tietää, että sitä ei sellaisenaan enää tule. Tätä kaikkea tarkoittaa leiri-ikävä tai yksinkertaisesti *camp blues*.

”Ensimmäiset viisi vuotta valvoin joka ikisen bussin lähdön ja itkin silmät päästäni. Surin hirveästi, etten koskaan näkisi suurinta osaa niistä ihmisistä”, sanoo Mirka Jokiniemi. Suru, haikeus ja hylätty olo saattoivat kestää parikin viikkoa, kunnes ammottava aukko vähitellen kuroutui umpeen.

Yli sata erilaista leiriä nähnyt Juho lohduttaa, että leirihaikeus kuuluu asiaan. Leirillä on oltu porukassa hyvin tiiviisti ja yhteenkuuluvuuden tunne on voimakas. Kukaan ulkopuolinen ei ymmärrä leirin aikana syntyneitä sisäpiirivitsejä tai lentäviä lauseita.

Juholla on työkaveri, joka nuortenleireiltä palatessaan menee päiväksi hotelliin palautumaan ennen kuin palaa lapsiperheeseen. Sellainen voi monen kotona odottavan puolison mielestä tuntua kohtuuttomalta, mutta jonkinlainen aika akkujen lataamiselle on hyvä varata, jos suinkin mahdollista.

”Ei kannata suorittaa mitään kovin aktiivista ensimmäisinä leirin jälkeisinä päivinä, olipa leirillä ollut missä roolissa tahansa”, Juho sanoo. ”Voi ottaa pienen hetken, mutta kyllä arki sieltä tulee.”

Yhteydenpito helpompaa kuin ennen

Lastenleirien aikaan joka kesä nähtiin samat kaverit, ja monet sanovat, että oli tärkeää päästä samalle leirille kaverien kanssa. Pääsääntöisesti leirikavereita ei kuitenkaan nähty leirin ulkopuolella, eikä leiriläisten kanssa ole järjestetty kokoontumisia luokkakokousten tapaan. Osin tämä johtunee siitä, että lastenleirillä ikähaitari oli varsin suuri.

Kansainvälisille nuortenleireille osallistuneet nuoret kirjoittelivat pitkään toisilleen kirjeitä, ja monet saattoivat tavata leirikavereita myöhemmin ulkomaanmatkoillaan. Edelleen leiriläiset ja ohjaajat tapaavat toisiaan lomilla, ja monesta on mukavaa, että eri maissa on paikallisoppaita ja majapaikkoja.

Nykyään internet mahdollistaa yhteydenpidon paljon tehokkaammin kuin kirjevuosina. Leiriläisillä on tyypillisesti keskusteluryhmä tai -kanava, joka pysyy elossa jonkin aikaa leirin jälkeen. Osa pienemmistä kaveripiireistä jää hyvinkin pitkäikäisiksi, etenkin jos samat ystävykset ovat tavanneet useilla leireillä. Aina on niitä, jotka ovat solmineet lasten- ja nuortenleireillä myös elinikäisiä ystävyyssuhteita. On oltu toisten häissä bestmaneina ja kaasoina tai ryhdytty lasten kummeiksi. Muutama seurustelusuhdekin on kestänyt aikuisuuteen saakka.

Vuosien saatossa elämään kuitenkin tulee muita asioita, ja yhteydenpito hiljalleen harvenee, ainakin suurimman osan kanssa. Seurataan toisten elämää sosiaalisessa mediassa, lähetetään syntymäpäivatoivotukset ja saatetaan nähdä, jos ollaan sopivasti jossain maassa.

Telttaryhmämme lähettää edelleen viestejä silloin tällöin, ja espanjaa puhuva ystäväni kirjoittaa joka päivä, olemme hyvin läheisiä. Taiwanilainen ystäväni kirjoitti paljon muutamana päivänä leirin jälkeen, muttemme saaneet yhteyttä säilytettyä kovin pitkään.

LEIRILÄINEN 2024,
MEKSIKO, 17 V

TOIVEITA TULEVAISUUDEN LEIRILLE

Kysyimme leirillä eri rooleissa mukana olleilta, mitä he toivoisivat tulevaisuuden kansainvälisiltä nuortenleireiltä. Tässä joitain näkemyksiä.

Isäntäperheitä olisi kiva saada lisää.

Lisäksi toivon meiltä ohjaajilta valmiutta kokeilla uusia juttuja leirin suhteen, jotta pysytään relevantteina. Aina voidaan palata vanhaan, jos uusi ei toimi, mutta ei saisi jämähtää siihen olettamukseen, että koska leiri on toiminut ennen tietyllä kaavalla, se toimii jatkossakin. Toki voi olla, että olemme keksineet parhaan mahdollisen tavan järjestää tällaisen nuortenleirin, mutta sitä ei voi sanoa, ennen kuin on kokeiltu muitakin malleja!

JERE SANTALA,
LEIRIPÄÄLLIKÖ

Mitään ei voi tehdä paremmin, tämä on paras leiri. Sitä paitsi mitä apua minun sanoistani on, kun olen vasta 16? Tätä on tehty ennen minun syntymääni, joten näillä ihmisillä on paljon enemmän kokemusta kuin minulla.

LEIRILÄINEN 2024,
INTIA, 16 V

Toivon, ettei leiriä kasvateta tästä.

120 on vielä sellainen määrä, että pääsemme jotakuinkin läheisiksi leiriläisten kanssa. 200 leiriläisen kanssa emme saisi enää luotua samanlaista perheenomaista, ystävällistä tunnelmaa.

FREJA HANSEN,
OHJAAJA

Leiri on liian lyhyt.

LEIRILÄINEN 2024,
KIINA, 17 V

Tavallaan haluaisin, että leiri kehittyisi strukturoidumpaan suuntaan ja olisi sellaisia pelisääntöjä kuin työpaikoilla on. Ja toisaalta en missään nimessä haluaisi sellaista leirille, koska ilmapiiri on niin uniikki. Haluaisin, että pysyttäisiin ajan hermolla ja ymmärrettäisiin, mikä nuoria puhuttelee ja kiinnostaa. Samaan aikaan pitäisi pystyä vaalimaan perinteitä ja säilyttämään se, mikä on tärkeää säilyttää ja luopumaan sellaisesta, mitä ei enää tarvita.

OONA TCHITCHERIN, OHJAAJA

Kaipaisin sitä, että piirrettäisiin koko leiri uusiksi. Miksi me tuomme nuoret tänne? Sitten kun se tiedetään, pitäisi miettiä miten se saavutetaan. Onko kaikki samat elementit pakko olla mukana? Näinä aikoina vaaditaan varovaisuutta, mutta minä kaipaisin lisää uskallusta. Voitaisiin räjäyttää kaikki ja piirtää 2020-luvun leiri kokonaan uudelleen.

JUHO NISKANEN,
PITKÄAIKAINEN OHJAAJA

Haluaisin, että rakenne pysyy samana ja perinteisenä: isäntäperhe, järvipäivä, Helsinki-päivä ja sitten leiri. Mutta toimintoja ja ohjelmaa pitää muokata sen mukaan, miten sukupolvet kasvavat.

VIGNESH SUGUMAR,
OHJAAJA

Kyllä minä lämpimästi suosittelen, että KONE perustaa lastenleirit uudelleen.

ILONA AUTTI-RÄMÖ,
LEIRILÄINEN 1960-LUVULLA
JA OHJAAJA 1970-LUVULLA

Luotan täysin, että ihmiset jotka vievät tätä eteenpäin, tietävät mitä he tekevät.

JOHN SIMON, LEIRIN
JOHTAJA 1994–2008

Hallinnollinen valmistelu alkaa syksyllä

Leirin johtajan päätehtävät aktivoituvat keväällä ennen leiriä, ja johtajan rooli on tärkeä myös itse leirillä. Leiripäällikkö taas tekee valmisteluja ja hallintoa työkseen ympäri vuoden. Viimeiset kymmenen vuotta Jere Santala on toiminut leiripäällikkönä kausityön periaatteella: kevät ja kesä ennen leiriä ovat ylitöiden täyteistä aikaa, ja leirin jälkeen hän voi ottaa hetken rennommin, kunhan kiireisimmät paperityöt saadaan maaliin. Jere pitää usein leirin jälkeen kunnon loman ja lataa akkuja, ja sitten onkin aika aloittaa seuraavan leirin suunnittelu. Leirikeskuksen kanssa pitää sopia päivät, minkä jälkeen aletaan varmistella, ketkä kaikki pääsevät seuraavana vuonna ohjaajiksi. Jos pitää hankkia uusia ohjaajia, hankitaan.

Paperityötä ja viestintää on yllättävän paljon, ja suurin osa siitä tapahtuu kulisseyksissä. Ensinnäkin järjestää leiriläisten hakuprosessi: ottaa yhteyttä KONEen toimistoihin, jotta leiristä varmasti tiedetään joka maassa, ottaa vastaan hakemukset, valita leiriläiset ja vaihtaa viestejä sekä valittujen että valitsematta jääneiden perheiden kanssa.

Pitkin vuotta etsitään isäntäperheitä ja viestitään aktiivisesti lähettävien ja vastaanottavien perheiden kanssa muun muassa lentoajoista, allergioista, isäntäperheviikon ohjelmasta, kuljetuksista, t-paitojen koosta, valokuvausluvista, viisumeista ja vakuutuksista. Ohjaajien logistiikkakin vaatii työtä, sillä tarvitaan lentolippuja, hotellihuoneita, kokousaikoja ja -paikkoja, puhelinliittymiä, bussilippuja, työsopimuksia ja niin edelleen. Isäntäperhepäivät ja leiri vaativat paljon linja-autoja, ilmoittautumisia, paikkavaroituksia ja ruokailujen järjestämistä. Sähköposteja lähtee ja tulee useita satoja, ellei tuhansia.

”Lisäksi tulee noin miljoona kierrepalloa ja sata odottamatonta tilannetta, kun ihmiset eivät lue selkeitä ohjeita tai toimivat muuten odottamattomasti”, Jere sanoo vähän stressaantuneesti hymyillen.

Kun leirin
jälkeen saa yleensä
loistavaa palautetta
leiriläisiltä, vanhemmilta ja
isäntäperheitä, se palkitsee
ja tsemppaa taas seuraavaa
kesää kohti.

JERE SANTALA,
LEIRIPÄÄLLIKKÖ

Ohjelma valmiiksi kevään mittaan

Ohjelmapuolen suunnittelua tehdään yleensä alkuvuodesta eteenpäin. Leirin epävirallinen johtoryhmä tapaa ja tekee alustavan suunnitelman seuraavan kesän leiri-ohjelmalle. Vähän myöhemmin kevättalvella pidetään Siikaniemessä suunnitteluviikonloppu, jossa kulminoituu moni asia. Viikonloppuun voi myös osallistua etänä, mutta ohjaajat tulevat mielellään paikan päälle ulkomailtakin, jos suinkin ehtivät.

Viikonlopun aikana seuraava leiri laitetaan toden teolla rullaamaan. Eri osa-alueille valitaan pienryhmät ja niille vastuuhenkilöt: joku huolehtii Helsinki-päivästä, toinen aamupäivien teemaohjelmasta, kolmas iltapäivien aktiviteeteista, neljäs iltahjelmas- ta ja niin edelleen.

Leirillä on massiivinen arkisto vanhoja leiriohjelmia ja hauskoja toimintarasteja. Samaa ohjelmaa ei voi toistaa heti, mutta neljän tai viiden vuoden takaista ohjelmaa voi käyttää parannellen ja tähän päivään tuoden. Melkein koko 2000-luvun mu- kana ollut ohjaaja Jukka Wiljanen sanoo, että suunnittelu on ammattimaistunut hurjasti.

”Nyt tehdään todella paljon asioita etupeltoon”, Jukka sanoo. ”Aiemmin vedet- tiin vähän kalkkiviivoille tai pikkuisen yli ennen kuin kaikki oli valmista. Viimeiset viikot olivat todella tiukkoja.”

Suunnitteluviikonlopun aikana päätetään päälinoista, ja pienryhmät työstävät eri osa-alueita tahoillaan, jotta kaikki olisi valmista hyvissä ajoin. Käytännössä leiri- päällikkö ja leirin johtaja katsovat päältä ja hoputtavat, että kaikki oikeasti valmistuu ajallaan ja että eri ryhmät eivät tee päällekkäisiä asioita ja myös hankkivat ohjelma- numeroissa tarvittavat välineet.

kun järjestelyt on saatu päätökseen, kaikki on valmista seuraavan leirin alkuun. Lennot laskeutuvat, nuoret löytävät isäntäperheensä ja aloittavat noin kymmenen päivän seikkailun, jota moni pian kutsuu elämän parhaaksi kokemukseksi.

Vaikutukset **ELÄMÄÄN**

KONEen leiri tuuppii nuoria kohti kansainvälisyyttä ja avarakatseisuutta.

Moni arvioi, että leirillä on ollut vaikutuksia elämään: on lähdetty vaihtoon, hakeuduttu asumaan ulkomaille ja perustettu kansainvälisiä perheitä.

KONEen leirillä on ollut valtava merkitys kielitaitooni ja maailmankatsomukseeni. Olen erittäin tyytyväinen että tällaista järjestetään. Ymmärrän vieraita kulttuureita paremmin, ja olen jatkanut kansainvälistä toimintaa myös opiskelijajärjestöissä.

LEIRILÄINEN 2020,
SUOMI, 18 V

LEIRIN VAIKUTUSTA IHMISTEN ELÄMÄÄN ON VAIKEAA MITATA JÄLKI-

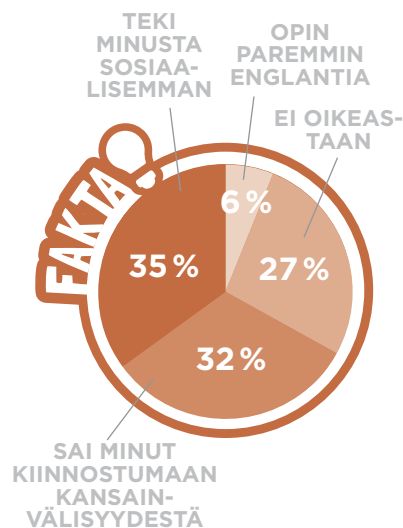
käteen. Entiset leiriläiset pitävät kysymystä välillä vaikeana pohtia, koska on hankalaa sanoa, mikä yksittäinen asia on vaikuttanut elämään. Suurin osa kuitenkin arvelee, että nuorena koettu globaali leiri on tehnyt heistä avoimempia, rohkeampia ja kansainvälisempiä.

Etenkin aiempina vuosikymmeninä kansainvälisyyden merkitys on koettu tärkeäksi. Esimerkiksi 1980-luvulla leireillä ollut Minna Karhunen sanoo, että KONEen leiri oli hyvinkääläiselle nuorelle poikkeuksellisen kansainvälinen kokemus. Leiri auttoi häntä kiinnostumaan kielistä, matkustamisesta ja vieraista kulttuureista. Minnasta tuli aikuisena muun muassa kansanedustaja ja Kuntaliiton toimitusjohtaja.

On hyvin tyypillistä, että leirin käyneet nuoret lähtevät lukiosta vaihto-oppilaiksi tai myöhempien opintojen aikana opiskelijavaihtoon. Osa sanoo, että leirillä oli tähän vaikutusta, toisilla taas vaihto-oppilashaaveet olivat mielessä jo ennen leiriä – ja he ehkä lähtivät leirille siksi, että kansainvälisyys kiinnosti jo ennestään.

Välillä entiset leiriläiset kertovat iloisina muuttaneensa myöhemmin ulkomaille, muutamats jopa Suomeen.

”Opin, kuinka fantastista on olla ulkomailla ja oppia kieliä ja kulttuureita”, kertoo leiriläisenä vuonna 2008 ollut japanilainen. ”Muutin myöhemmin Yhdysvaltoihin ja minulla on nyt kaksi lasta. Haluan todella, että he saavat samankaltaisia kokemuksia kuin minulla oli Suomessa.”

Vaikuttko leiri elämään?

LÄHDE: KYSELY ENTISILLE
LEIRILÄISILLE

Ulos kuoresta

Moni entinen leiriläinen sanoo, että heistä tuli leirin ansiosta avoimempia ja sosiaalisempia ihmisiä. Esimerkiksi Steve Davies oli ensimmäisen leirinsä alussa ujo lapsi pienestä pohjoisenglantilaisesta kylästä.

”Kotipaikkani oli todellinen pieni kupla, jossa asui muutama tuhat ihmistä”, hän sanoo. ”Tulin Suomeen ja silmäni avautuivat sille, että maailmassa oli paljon muuta – ja minussa itsessänikin oli paljon muuta kuin olin ajatellut.”

Steve kävi leirillä niin kauan kuin pystyi, ja kun ikä tuli vastaan, hän pyrki sinnikkäästi ohjaajaksi.

”Ajattelin, että jospa voisin tuoda edes yhden nuoren kuorestaan samalla tavalla kuin mitä leiri teki minulle.”

Hänestä on hienoa nähdä ujoja nuoria, jotka ovat leirin lopussa hiukan avautuneet ja rohkaistuneet. Nykyään Steve vitsailee olevansa melko itsevarma ujo persoona. Hän päätyi aikuisena myyntialalle ja sanoo, että se ei olisi onnistunut ellei hänellä olisi kokemusta KONEen leireiltä.

Voisitteko vastaanottaa minut Suomi? Minulla on paljon annettavaa ja haluan asua aidosti kehittyneessä maassa. Hyväksyttekö yhdysvaltalaisia? Lupaen, etten yritä jutella kenenkään kanssa julkisissa liikennevälineissä.

LEIRILÄINEN 2012,
YHDYSVALLAT, 14 V

Kun 15-vuotias tyttäreni sai mahdollisuuden lähteä koulun matkalle Japaniin, kannatin sitä lämpimästi. Varmaan oma positiivinen matkakokemukseni siinä iässä vakuutti, että hän olisi rohkea, pärjäisi ja se olisi hänelle mahtava kokemus.

JENNI OSBORN, LEIRILÄINEN
1993, AUSTRALIA, 15 V

LEIRI TOI EVÄITÄ ELÄMÄÄN

Lastenleirit olivat leiriläisille tärkeitä ja ne muistetaan edelleen hyvin.

”Hyvää työtä KONE teki, meistäkin tuli niin sosiaalisia”, sanoo Ilona Autti-Rämö.

”Ja niin kivoja”, Kirsi Väljä jatkaa.

Siskoksia naurattaa, mutta he ovat myös vakavissaan. He viettivät 1960-luvun kesiä lastenleireillä, ja 1970-luvulla he toimivat ohjaajina. Leirit opettivat sosiaalisia taitoja ja erilaisten ihmisten kanssa toimimista.

”Kyllä tässä on ihan hemmetin hyvin pärjännyt niillä lahjoilla, mitä on annettu”, Kirsi sanoo naurahtaen. Ilona kertoo, että Auttien perhe muutti useamman kerran, kun hän oli lapsi, ja lapsuusvuodet olivat täynnä epävarmuutta. Hän oli pienikokoinen ja sisarusarjan viimeinen,

mutta leirillä hän tunsu kuuluvansa hyväksyvään porukkaan.

”Nämä leirit olivat hirveän voimaannuttavia kokemuksia.”

Osmo ja Sirkka Vesikansan lapset viettivät Konekarissa kokonaiset kesät, ja tällä oli heihin suuri vaikutus. Kaikki Vesikansan sisarukset muistavat oppineensa saarella – niin leireillä kuin muutenkin – että sosiaaliluokista riippumatta kaikki voivat olla kavereita keskenään. Lastenleireillä oli mukana myös yksi kehitysvammainen lapsi, joka otettiin mukaan leikkeihin ja kisoihin. Monissa muissa paikoissa oli herrojen klubit ja työväentalot erikseen, mutta Konekarilla kesää viettivät duunarit ja pomot sovussa.

KONEelle töihin

Leirin historiassa on käynyt aika usein niin, että entiset leiriläiset ovat päätyneet KONEelle työharjoitteluun tai töihin niin Suomessa kuin ulkomailla. Leirikokemukset ovat vaikuttaneet mielikuvaan hyvästä työnantajasta, mutta toki taustalla on sekin, että yhtiö on monilla paikkakunnilla iso työnantaja. Ei ole muutenkaan tavatonta, että jälkikasvu päätyy työpaikkaan, jossa jompikumpi vanhemmista on ollut.

Välillä leiri- tai Konekari-kaveruudella on ollut vaikutusta työn arkeen. Esimerkiksi Esko

Vesikansa oli myöhemmin KONEella töissä palkanlaskijana. Kerran hän laski palkan väärin eräälle hyvin tiukkamaiseiselle kommunistille. Palkat laskettiin korteista ”ihmeellisellä laskukoneella”, ja virheitä aina välillä sattui.

Tuo tuima mies tuli palkkakonttorille kertomaan asiasta Eskolle leppoisasti, ja jälkeensä työkaverit ihmettelivät, että miksi mies ei ollut yhtään rähjännyt.

”Me oltiin kavereita Konekarista”, Esko sanoo.

Uravalintoja ja työelämätaitoja

Kokemukset leireillä lasten ja nuorten parissa, etenkin ohjaajina, ovat vaikuttaneet urapolkuihin muutenkin kuin vetämällä ihmisiä KONEelle. Osmo ja Sirkka Vesikansan tytär Liisa Kannisto lähti töihin lastensuojeluun ja sanoo, että leirivuodet vaikuttivat siihen. Myöhempiä esimerkkejä on tanskalainen ohjaaja Freja Hansen, jonka opinnot ja leiriura ovat edelleen kesken.

”Olin jo aloittanut opettajan opinnot, mutta äskettäin päätin, etten haluakaan sitä, vaan pyrin sittenkin yliopistoon”, Freja sanoo. Se on ainakin osittain KONEen leirin ansiota. Freja oli alkanut miettiä, että leirin suunnittelu ja toteutus oli niin antoisaa, että hän voisi tehdä jotain samantapaista työkseen. Etenkin ihmisten väliset kohtaamiset viehättivät. Vuonna 2023 Freja aloitti kulttuurienvälisen viestinnän opinnot. Alalla opiskellaan esimerkiksi eri kulttuurien, sukupuolien ja sosiaalisten ryhmien kohtaamisia ja vuorovaikutusta.

”Voin käyttää opinnoissa kaikkea leireillä oppimaani – ja leireillä sitä, mitä opin yliopistossa”, hän sanoo. ”Sen lisäksi voin käyttää leirillä oppimiani sosiaalisia taitoja kaikissa tulevilla työpaikoissani ja elämässä muutenkin.”

Pitkäaikainen ohjaaja Jukka Wiljanen sanoo, että hän on leireillä oppinut reagoimaan ketterästi yllättävissä tilanteissa. Hänellä ei mene sormi suuhun, jos jonkun ryhmän kanssa pitää keksiä yhtäkkiä kiinnostavaa tekemistä.

”Tai jos pitää etsiä jonkun tavaroita tai kaveria – tällaiset tilanteet eivät yllätä, kun on ollut paljon leireillä.”

Rolf Relander oli leiriläisenä 1980-luvulla ja ohjaajana 1990-luvun taitteen tietämillä. Hän sanoo, että leiriläisenä oleminen auttoi vähän itsenäistymään ja aikuistumaan, ja työ ohjaajana kasvatti vastuuntuntoa ja opetti työelämätaitoja. Eikä teinien purnaa-masta kuristakaan haittaa ollut.

”On hyvä oppia pikkuhiljaa sääntöjen noudattamista, koska ne tulevat oikeassa elämässä paljon kovempaa naamalle, jos ei ole opetellut”, Rolf sanoo. Hän näkee työelämässä paljon nuoria aikuisia, joilla perusasiat aikataulujen noudattamisesta ja toisten huomioimisesta ovat hukassa. ”Ne voi oppia leirillä tai urheilujoukkueessa, mutta jossain niitä pitäisi oppia”, hän toteaa.

Olen tehnyt kansainvälistä uraa 40 vuotta ja rakastan sitä. En lähtenyt uralle leirin tähden, mutta kyllä sillä vaikutus oli: opin leirillä englantia ja eri kulttuureja.

MATTS FALCK, RUOTSALAINEN
LEIRILÄINEN 1986

Opin työstämään puuta ja rakastan sitä. Teen paljon 3d-tulostusta, mutta jatkossa voisin alkaa vuolla puuta. Molemmissa käytetään hiekkapaperia.

LEIRILÄINEN 2024,
ITALIA, 17 V

Syvyyttä ja merkityksiä työelämään

Mitä kauemmin leireillä on, sitä suuremmat ovat leirin vaikutukset elämään. Esimerkiksi Juho Niskanen on ollut ohjaajana KONEen kansainvälisellä nuortenleirillä käytännössä koko aikuisikänsä. Hän opiskeli ja on myös opettanut nuorisotyötä, ja hän on saanut leiriltä paljon ammatillisesti. Paitsi leiriä, hän kiittää tästä aiempaa leirin johtajaa John Simonia.

”Kun ajattelen elämäni merkittävimpiä ja vaikuttavimpia ihmisiä, niin pystyn nimeämään neljä. John on yksi heistä.”

Leirin johtajana 1994–2008 toiminut John oli arkitöissä KONEen viestinnässä.

”Jos joku olisi maksanut, olisin ollut mielelläni leirin johtaja ympäri vuoden. Paljon mieluummin tein sitä kuin toimistotyötä”, hän sanoo nyt. Kun John aikoinaan tuli Suomeen Yhdysvalloista, hän ajatteli tekevänsä nuorisotyötä, mutta se ei ollut mahdollista, koska hän ei vielä puhunut suomea. Viestintätyöt onneksi poikivat hänelle

mahdollisuuden tehdä nuorisotyötäkin. ”Se oli toinen tapa olla yhteydessä nuoriin. Olen aina tykännyt siitä, ja sain leiriltä paljon.”

Tavallaan Johnin unelman toteutti nykyinen leiripäällikkö Jere Santala, joka on tehnyt leiriä päätyökseen jo vuosikymmenen. Jere sanoo alun perin halunneensa opettajaksi, mutta samalla nuoren miehen mieli kaipasi hyviä tuloja, joten hän hakeutui kauppakorkeakouluun. Hän päätyi yksityiselle sektorille muun muassa vetämään kehitysprojekteja, mutta ymmärsi lopulta, että työ, joka palkitsee vain palkkapäivänä ei ollut häntä varten. Nyt leiri on iso osa hänen elämäänsä, ja hän nauttii siitä, että leirillä pelastetaan maailmaa pieni askel ja nuori kerrallaan. Sekään ei haittaa, että kun tekee nuorisotyötä isossa konsernissa, resurssit ovat kunnossa ja työstä maksetaan riittävä korvaus.

”Olen saanut leiristä todella paljon merkityksellisyyttä elämääni”, Jere sanoo.

Keväällä ja kesällä leirityö on intensiivistä, mutta vuodenkierrossa leiripäällikön työ on osa-aikainen, mikä jättää Jerelle aikaa palautua ja levätä, urheilla, olla perheen kanssa ja ottaa vastuuta vaikkapa koulun vanhempainyhdistyksessä. Välillä jotain opiskelukaveria näkee yritysjohtajana talouslehden kannessa, mutta Jere on oppinut näkemään, että elämässä on muutakin tärkeää kuin raha.

”Ihmisen arvo mitataan ihan muulla kuin lompakon paksuudella tai titteleillä.”

”Käytä omaa päätäsi”

Joskus leirin opit voivat auttaa työnhaussa. Kun englantilainen Mike Durbin oli leiriläisenä, hänen ryhmänsä tuli tehtäväraстille, jossa silloinen leirin johtaja Jussi Herlin oli pukeutunut saasteeksi. Jussi lauloi rakkauslauluja fossiilisille polttoaineille, juoksenteli pitkin metsiä ja heitteli roskaa joka puolelle. Miken ryhmä ajatteli, että Jussia pitänee auttaa, koska hän pyysi sitä. Niinpä ryhmä alkoi viskoa roskia ympäriinsä.

Sitten nuoret ymmärsivät, ettei se voinut olla oikein. Miksi ihmeessä roskia heiteltiin metsään? He päättivät vastustaa Jussia ja alkoivat siivota.

”Olin ehkä 14-vuotias”, Mike sanoo.

Leiri
teki minusta
kypsemmän ja
kosmopoliittisemman.
En osaa sanoa tarkkaan,
mihin elämän valintoihini leiri
vaikutti, mutta tiedän varmaksi,
että kokemus teki minusta
paljon paremman ihmisen.

LEIRILÄINEN 2017,
AUSTRALIA, 16 V

Hän käytti tarinaa vuosia myöhemmin työhaastattelussa esimerkkinä siitä, että vaikka johonkuhun luottaa ja ajattelee, että tämä on ylempiarvoisessa asemassa, ei kaikki mitä hän käskää tehdä, ole oikein. Pitää käyttää omaa päätä ja tehdä omat ratkaisunsa. ”He kehuivat, että se oli hyvä oppi”, Mike sanoo. Hän sai haastattelun ansios- ta työn poliisina.

Pedagogista oppia

Kasvatuksen parissa työskentelevät sanovat usein, että leirin pedagogiset opit ovat vaikuttaneet heidän myöhempään uraansa. Esimerkiksi Ronja Verkasalo toimii nykyään ammattitanssijana ja tanssitaiteen opettajana Yhdysvalloissa. Hän näkee yhteyksiä leirikokemuksilla siihen, miten hän opettaa nuoria yliopistossa.

Leireillä hän oppi, miten auktoriteettiaseman voi yhdistää luottamuksen rakentamiseen. Hän ymmärsi myös, miten tärkeää on rakentaa tiloja, joissa nuoret voivat itse löytää vastauksia ja uusia kysymyksiä. KONEen leireillä hänellä oli vapaus leikkiä ja kokeilla erilaisia tapoja informaation välittämiseen.

”Kaikki tällaiset kokemukset ovat auttaneet eteenpäin siinä, millaisia oppimisym- päristöjä rakennan edelleen”, Ronja sanoo. ”Se vaikuttaa myös siihen, miten ajattelen pedagogiikasta. Minua ei edelleenkään ollenkaan kiinnosta hierarkkinen malli.”

Vaikka jollakulla olisi enemmän informaatiota jostain asiasta, sitä ei tarvitse jakaa ylhäältä alaspäin, vaan voi luoda tiloja, joissa opiskelijat vastuutetaan hakemaan tie- toa itse. ”Tuolla tavalla leirit ovat avanneet minun ajatteluani”, Ronja sanoo.

Yhteisö on iso anti

Juho Niskanen ajattelee, ettei olisi monessakaan mielessä sama ihminen ilman KO- NEen leirejä. Leiristä ja sen ympärille kiertyvästä verkostosta on tullut hänelle toinen perhe ja hyvin merkityksellinen yhteisö.

Leirin lopussa kaikki kannustivat toisiaan ja nauttivat toistensa kyvyistä. Ei ole vaikeaa luoda yhteyksiä ihmisiin, jotka vaikuttavat erilaisilta. Ero on suuri, kun sitä vertaa ensimmäisiin ryhmätehtäviin, jotka tuntuivat epämukavilta, kun kaikki ujostelivat eivätkä olleet tulleet kuorestaan. Nyt kaikki ovat superläheisiä ja tunnen ihmisiä miljoonista maista. Uskon, että se tekee minusta avoimemman tulevaisuudessa.

LEIRILÄINEN 2024,
YHDYSVALLAT, 16 V

Moni ohjaaja pitää juuri tiivistä ohjaajayhteisöä leirien tärkeimpänä antina, joka muovaa omaa elämää. Monen suku tietää jo, että kesällä on aina reilun viikon jakso, kun ohjaaja aikoo olla Suomessa ja leirillä.

”Yhteisö on suuri perhe. Välillä vähän eriskummallinen perhe, joka tapaa lähinnä kerran vuodessa, mutta perhe kuitenkin”, sanoo Jukka Wiljanen.

Globaalista yhteisöstä on tullut niin tärkeä, että se on myös itseisarvo.

Leirin myötävaikuttamia perheitä

Joillekuille leiri on tarjonnut myös perinteisempiä perheitä. Kirsi ja Tapani Väljä ovat olleet yhdessä jo 50 vuotta. Suhde ei alkanut leirillä, mutta he olivat vanhoja ohjaajatutuja, kun Kirsi tuli koulun yhteiselle ylioppilasjuhlien illalliselle vähän myöhässä. Tapani istui pöydässä ja vinkkasi, että jos Kirsi ei tiennyt minne istua, hänen vieressään olisi paikka. Siitä asti on oltu kimpassa.

Kirsin sisko Ilona sanoo, että ei leiri täysin osaton romanssiin ollut.

”Jos vastaa kaksi viikkoa sadasta lapsesta, niin aika hyvin siinä tuntee jo toisen hyvät ja huonot puolet.”

Leirin nykyisille ohjaajillekin on syntynyt pidempiä ja lyhyempiä ihmissuhteita.

”Muistan, että 2004 leirin jälkimainingeissa alettiin Carinan kanssa puhua seurustelusta, ja vuoden 2005 leiri oli vähän kiusallinen, kun tulimme leirille ensi kertaa virallisena pariskuntana”, Jussi Herlin sanoo. Heidän lapsensa ovat sittemmin olleet jollain tavalla mukana leirillä pienestä saakka.

Jussi sanoo, että leirin opit ovat muutenkin tulleet osaksi hänen elämäänsä. Kun leirillä esimerkiksi tehdään erilaisia empatiaharjoituksia, joissa astutaan toisen asemaan ja yritetään ymmärtää ihmisiä erilaisista taustoista, se muuttaa tapaa katsella maailmaa.

”Viljelen sellaista ajattelua myös muualla elämässä.”

Leirin leikit tulevat Jussin kautta myös muuhun KONEen työhön. Hän muistaa, että ainakin kerran KONEen strategiatimissä on tiimipäivän loppukevennyksenä leikitty leiriltä tuttuja tiimipelejä.

Leirillä oli ryhmäkeskustelu, jossa yksi kysymyksistä oli, mitä sinulta puuttui. Minä vastasin, että rohkeutta. Tunsin, etten ollut tarpeeksi rohkea, en tykkää kokeilla monia asioita, enkä pidä kilpailusta, koska pelkään epäonnistumista. Leirillä aloin kuitenkin ilmaista itseäni lännen ja idän välisten kulttuurierojen tähden, mikä vaikutti elämääni. Myöhemmin lukiossa puhuin usein eri ryhmien edustajana ja yritin myös osallistua koulun teatteriesityksiin.

LEIRILÄINEN 2018, KIINA, 16 V

PITKÄ RAKKAUSTARINA SUOMEN KANSSA

Torsten Seidel osallistui KONEen kansainväliselle nuortenleirille vuosina 1988 ja 1989. Alusta saakka kaikki oli hyvin organisoitua: ennen leiriä tuli tietoa Suomesta, leiristä ja jopa keskilämpötiloista.

”Suomalaiset haluavat tehdä asiat hyvin, mutta he eivät tee siitä numeroa”, Torsten sanoo. ”Se oli jotenkin kauhean mukavaa.”

Lentokentältä hänet haki KONEen työntekijä, joka ei juuri puhunut englantia.

”Emme puhuneet sanaakaan ajomatalla Hyvinkäälle. Silloin kohtasin ensi kertaa tyypillisen suomalaisen hiljaisuuden. Huomasin, ettei se haitannut minua lainkaan.”

Muutenkin Torsten ymmärsi nopeasti, että Suomessa oli hyväksyttyä olla sosiaalisesti kömpelö, mikä teki ujon pojan olon kotoisaksi. Hän muistaa myös, kuinka isäntäperheessä kodin ovet jätettiin auki, vaikka ketään ei ollut kotona – miten turvallinen maa Suomi olikaan! Leirillä hän piti urheilullisesta ohjelmasta ja nautti kansainvälisestä ilmapiiristä.

”Siitä tulee ihan oma tunnelmansa”, Torsten sanoo. ”Etenkin kun viestitään kielellä, joka ei ole kenenkään äidinkieli ja kaikki tekevät parhaansa.”

Erasmus ja väitöskirja

Positiiviset kokemukset kansainvälisyydestä vaikuttivat siihen, että Torsten hakeutui myöhemmin Erasmus-vaihtoon. Hän opiskeli Berliinin teknillisessä yliopistossa, jolla oli vaihtosopimus Tampereen teknillisen korkeakoulun kanssa. Kävi ilmi, että kukaan ei ollut ennen häntä halunnut lähteä vaihtoon Berliinistä Tampereelle.

”Minulta kysyttiin, että olinko ihan varma ja tiesinhän, mihin olin hakemassa”, Torsten nauraa.

Hän kertoi olleensa Suomessa jo kahdesti. Hän oli varma, että vaihto-opiskelusta Suomessa tulisi hauskaa, vaikka leireistä oli jo vuosikymmen.

”Se on todellakin KONEen ansiota”, hän sanoo.

Vaihtovuodesta 1998 tulikin hänelle erinomainen kokemus, joka entisestään vahvisti mielikuvaa, että kansainvälisessä ja monikielisessä ympäristössä on miellyttävää ja jännittävää olla. Hän kävi myös aiemman isäntäperheensä luona.

Vaihto-opiskeluvuoden jälkeen Torstenin mieleen jäi kummitelemaan ajatus siitä, että Suomessa voisi joskus asua pidempäänkin. Hän

valmistui yliopistosta ja meni töihin, mutta päätti lopulta tehdä väitöskirjan. Sen yhteydessä hän otti yhteyttä vaihto-opiskelujen aikaiseen professoriin Tampereella, joka suositteli hänelle erään toisen professorin tutkimusohjelmaa. Niin Torsten päätyi tutkijaksi Tampereen yliopistolle.

”Ajattelin, että olisi ihan erilaista asua Suomessa kuin käydä leirillä tai olla vaihdossa. Ja niin se totisesti olikin.”

Tavallisten suomalaisten Suomi

Kun Suomessa on käymässä vaikkapa KONEen leirillä tai vaihto-opiskelijana, ympärillä on paljon ihmisiä, jotka tekevät kokemuksesta turvallisen leikkikentän, Torsten kuvaa. Ei tarvitse huolehtia majoituksesta eikä luennoista, ja vieraille järjestetään ohjelmaa.

”Väitöskirjatutkijana on enemmän yksinäinen susi”, Torsten sanoo. ”Samalla itse on vähän vanhempi ja kiinnostuksen kohteet ovat erilaisia.”

Leirin ja vaihto-opintojen luoma kupla kuvainnollisesti puhkeaa, ja ihminen onkin yhtäkkiä oikeassa Suomessa oikeiden suomalaisten

keskellä. Torsten ei kohdannut muukalaisvihamielisyyttä, mutta ensi kertaa hänen ympärillään oli suomalaisia, jotka eivät olleet aktiivisesti hakeutuneet kansainvälisiin piireihin. Ero oli melkoinen.

”Kansainvälisiin suomalaisiin saa helposti yhteyden, mutta suurin osa muista pitäytyy omissa oloissaan”, hän sanoo.

Huomaavainen Suomi

Torsten tarkkaili ympäristöään ja alkoi oppia yhä enemmän suomalaisuudesta.

”Opin ujoudestani ulos suomalaisten ansios-
ta”, hän sanoo. Torsten alkoi ymmärtää, että monet suomalaiset olivat samankaltaisia kuin hän itse: ujoja, melko hiljaisia ja kovia tarkkailemaan.

”He ovat oikeastaan hyvin huomaavaisia jät-
täessään toiset rauhaan. Ihmisiä ei häiritä, jos he eivät tee jotain aivan kaistapäistä.”

Hänelle sopi se, että sosiaalisten kontaktien etsiminen jätettiin jokaisen vapaan tahdon va-
raan. Henkilökohtainen tila oli niin suuri, että kun hän seurasi itsenäisyyspäivän puhetta Tam-
pereen kaupungintalolla, ihmiset seisoivat pak-
kasessakin niin kaukana toisistaan, että heidän väleistään mahtui puikkelehtimaan koskematta kehenkään. Kuinka huomaavaista, Torsten ajat-
teli. Hän oppi myös rakastamaan suomalaisten sanatonta viestintää.

”Paras esimerkkini on linja-auto”, hän sanoo.

Jos kaksi tuntematonta istuu vierekkäin
bussissa ja ikkunapaikalla istuva haluaa pois,

Jos niin sanottuihin tavallisiin suomalaisiin oli yhteydessä, siihen tarvitsi syyn, jonkun asian jota piti hoitaa. Ei ollut tapana vain soittaa rupertellak-
seen. Kun hän kävi lääkärissä, hoitaja saattoi yks-
kantaan todeta, että tule takaisin kahden viikon päästä. ”Sitä ei tapahtuisi Saksassa. Jos menee lääkäriin, pääsee puhumaan lääkärin kanssa.”

tämä ei useinkaan sano mitään vieruskaverille,
vaan kääntää vain vähän päätään toista kohden. Käytäväpaikalla istuva – joka on tietenkin hyvin tarkkaavainen – huomaa liikkeen ja kääntää it-
sekin hieman päätään ikkunalla istuvaa kohden. Molemmat nyökkäävät, ja käytäväpaikalla istuva nousee antamaan tilaa.

”Toinen vaihtoehto on, että ikkunalla istuva ottaa kassin käteensä ja toinen kääntyy katso-
maan. Sitten he nyökkäävät ja käytävällä istuva nousee. Sanoja ei tarvita. Se on uskomattoman huomioivaa ja kunnioittavaa. Pidän siitä valta-
vasti.”

Lopulta Torsten jäi Suomeen yliopistolle töi-
hin ja oli Suomessa yhteensä kymmenisen vuot-
ta. Siitä on jo useita vuosia aikaa, mutta hänellä on edelleen jonkin verran yhteyksiä Suomeen. Jokin aika sitten hän kävi Suomessa lomalla ja otti yhteyttä vanhoihin tuttuihin. Kaikki halusivat nähdä ja järjestivät tapaamisille aikaa.

”Se on myös suomalaisten hyvä puoli: uskol-
isuus ja luotettavuus.”

Kiinnostukseni ja avoimuuteni maailmaa ja muita kulttuureja kohtaan on mielestäni lähtöisin leiriltä. Leiri oli myös tärkeä motivaatiolleni opetella kieliä. Olen myöhemmin asunutkin ulkomailla, enkä ajattele että Suomi on ainoa mahdollinen asuinpaikkani tulevaisuudessa.

LEIRILÄINEN 2013–2015,
SUOMI, 15–17 V

Leiri tuo toiveikkuutta

Nuorisossa on tulevaisuus, sanotaan. Tutkimusten mukaan nuorten oma usko tulevaisuuteen kuitenkin horjuu. Tiedelehti *The Lancet Planetary Health* julkaisi vuonna 2021 kymmenessä maassa tehdyn kyselytutkimuksen, jonka mukaan 84 prosenttia nuorista oli huolissaan ilmastonmuutoksesta ja 75 prosenttia sanoi, että tulevaisuus on pelottava. Trendi näkyy myös muissa tutkimuksissa. Credit Suissen julkaiseman kansainvälisen nuorisobarometrin mukaan nuorten optimismi on vähentynyt vuosi vuodelta.

Suomalainen Lasten ja nuorten säätiö ja ohjelmistoyritys Tietoevry julkaisivat vuonna 2022 selvityksen suomalaisnuorten tulevaisuususkosta. Sen mukaan alle

puolet nuorista uskoo ihmiskunnan haluun tai kykyyn ratkaista suurimmat globaalit ongelmat. Vaikka ilmastokriisi edelleen huolettaa nuoria, sodan pelko on kasvanut sitäkin suuremmaksi huolenaiheeksi. Kaikissa tutkimuksissa näkyy, että nuorilla on kaikesta huolimatta uskoa omaan tulevaisuuteensa – vaikka ympäröivän yhteiskunnan tila ei siihen kannusta.

Tulokset ovat tutun kuuloisia KONEen kansainvälisen nuortenleirin ohjaajille. Keskustelut yhteiskunnasta ja ympäristöstä ovat syventyneet vuosien varrella, ja huoli on välillä käsin kosketeltavaa. Silti leireillä on myös rutkasti toiveikkuutta.

Esimerkiksi vuosina 1995–2007 ohjaajana toiminut Ronja Verkasalo sanoo, että leirit toivat hänelle valtavasti toivoa siitä, mikä kaikki on mahdollista, kun ihmiset toimivat yhteisöllisesti. Hän näki, kuinka lyhyessä ajassa ajattelu voi muuttua, kun puitteet ovat oikeat ja ihmiset avoimia.

”Meillä on mahdollisuus luoda rakenteita, jotka auttavat näkemään toisemme ihmisinä ja purkamaan erilaisuuden illuusioita, joita meillä on”, Ronja sanoo.

Juuri erilaisuuden illuusioon liittyy tyypillisin leiriläisten palaute: leirillä oppii ymmärtämään, että ihmiset ovat pohjimmiltaan samanlaisia kaikkialla, ja kaikkien kanssa voi tehdä yhteistyötä. Toiveikkuus on tärkeää, kun kuljetaan kohti epävarmaa tulevaisuutta, jossa herkästä maapallostakin tulisi pitää parempaa huolta. Epävarmuuksiin auttaa myös luottamus, jollaista yhteistoiminta leirillä rakentaa, Ronja sanoo.

”Jos me kannamme nelistään pöytää ja minä näen, että kolme muuta nostavat omista kulumistaan ja luottavat siihen, että minäkin hoidan omani, vastuu on helpompi kantaa.”

Luonnon tilan heikkeneminen, itsekkyyden lisääntyminen ja ihmisten välisten jännitteiden kiristyminen maailmassa alleviivaavat tällaisen luottamuksen ja toivon tärkeyttä. Moni ohjaaja sanoo, että kokemukset leirillä jättävät pysyvästi lämpimän tunteen kansainvälisiä nuorisoryhmiä kohtaan. Kun vain muutamassa päivässä sata nuorta saadaan avoimesti ajattelemaan asioita uusiksi, toimimaan yhdessä ja pitämään toisistaan, on sen edessä vaikeaa olla kyyninen.

KONEen leiri ei voi pelastaa koko maailmaa, mutta se tekee oman osansa yksi nuori ja yksi leiri kerrallaan.

CHECKLIST:

Miten tehdään hyvä leiri?

Vuoden 2024 ohjaajat kertovat parhaat
vinkkinsä onnistuneen kansainvälisen
nuortenleirin luomiseen.

Valmistelut

- Aloita hyvissä ajoin: onnistuneen kesäleirin kivijalka rakennetaan talvi- ja kevät-kuukausina. Kun leirillä kaikki käytännön asiat toimivat ja kaikki on turvallista, sen päälle on hyvä rakentaa.
- Jaa valmisteluissa vastuuta eri ohjaajille ja heistä muodostetuille pienryhmille.
- Esitietolomakkeet ovat hyvä tapa kerätä tietoa leiriläisten terveydentilasta ja muista huomioon otettavista asioista.
- Riittävä viestintä leiriläisille ja heidän vanhemmilleen ennen leiriä kasvattaa hyvällä tavalla odotuksia. Videopalaverit, joissa voi esittää kysymyksiä ovat hyvä idea ja rakentavat luottamusta.
- Valmistele myös ohjelmaan tarvittavat varusteet hyvissä ajoin. On todella tylsää etsiä tavaroita yöllä kesken leirin.

Leirin alku

- Panosta ensikohtaamiseen leiriläisten kanssa, jotta he tuntevat olonsa tervetulleeksi ja kohdatuksi. Varmista, että leiriläiset ja ohjaajat tietävät, mitä on luvassa seuraavien hetkien ja päivien aikana.
- On tärkeää rikkoa heti alussa kieli- ja kulttuurirajat ja saada nuoret tutustumaan toisiinsa. Myös ohjaajien on syytä tutustua leiriläisiin heti ja luoda luottamuksellisia suhteita. Ohjaajat eivät ole opettajia tai vanhempia, vaan hyviä tyyppejä, joita on kuitenkin syytä kuunnella, kun on vakavaa asiaa.
- Anna nuorten kantaa vastuuta omasta hyvinvoinnistaan. Mitä vähemmän sääntöjä on, sitä helpompi ne on pitää mielessä.

Ohjaajien valinta ja asenne

- Työntekijöiden pitää haluta tarjota nuorille hauska ja viihdyttävä kokemus. Raha ei saa olla motiivi, vaan aito sitoutuminen hyvän leirin luomiseen.
- Ohjaajien pitää viihtyä keskenään, koska tunnelma tarttuu leiriläisiin. Jos ohjaajilla on positiiviset fiilikset, leiriläisilläkin on. Jos ohjaajia stressaa, sekin tarttuu. Eli myös ohjaajien on syytä ryhmäytyä, leikkiä ja heittäytyä.
- Muista ohjaajien moninaisuus: työntekijöiden on hyvä tulla monesta eri maasta, ja heidän joukossaan on hyvä olla erilaisia persoonallisuuksia, jotta leiriläiset löytävät tarttumapintaa. Ohjaajilla täytyy olla karismaa, mutta monipuolisin tavoin.
- Ohjaajien täytyy olla valmiita nolaamaan itsensä, koska se rentouttaa nuoria, jotka usein kaihtavat noloistumista.
- Ohjaajien tulee olla läsnä nuoria varten.
- Ohjaajat on hyvä laittaa heille sopiviin tehtäviin. Jotkut eivät viihdy pallokentällä eivätkä toiset osaa askarrella. Ohjaajille täytyy tarjota vaihtelevia vastuita, mutta kannattaa pelata myös ihmisten vahvuuksilla.

Sopivan monipuolinen ohjelma

- Sisällytä ohjelmaan seikkailun tuntua turvallisissa rajoissa. Omalta mukavuusalueelta poistuminen ryhmän tukemana kasvattaa kokonaisvaltaisella tavalla.
- Ohjelmassa pitää olla tasapaino fyysisen tekemisen ja sellaisen puuhailun välillä, missä istutaan alas ja käytetään päätä. Ihmisillä on erilaisia lahjakkuuksia ja mielenkiinnon kohteita, ja kaikille pitää olla tekemistä.
- Ohjelmassa on syytä pyrkiä tasapainoon myös kaikille yhteisen toiminnan, vapaaehtoisen ohjatun toiminnan ja täyden vapaa-ajan kanssa. Kaikkea ei kuitenkaan tarvitse tarjota valmiiksi pureskeltuna: tylsyys tekee tilaa luovuudelle!
- Ohjelmat ovat hyviä paikkoja sekoittaa luonnollisesti syntyviä ryhmiä. Kansainvälisellä leirillä vaaditaan erityistä huomiota siihen, että nuoret ystävystyvät yli kieli- ja kulttuurirajojen. Hyvä ja monipuolinen ryhmäytyminen varmistaa, että kukaan ei jää yksin.

Leiripaikat ja ruoka

- Ympäristössä on hyvä olla varjoa, sateensuojia, tilaa peleille ja leikeille sekä metsäistä luontoa.
- Leiripaikan fasiliteettien tulee olla kunnossa: tarpeeksi nukkumapaikkoja, tarpeeksi wc-tiloja ja suihkuja ja hyvin huolehdittu turvallisuus.
- Leirikeskuksessa täytyy olla tarpeeksi tilaa, ettei tule ahdasta ja eri aktiviteeteille on omat alueensa. Tilaa ei saa kuitenkaan olla liikaa, koska silloin nuoret hajaantuvat kauas toisistaan eikä kohtaamisia synny.
- Leirillä pitää tarjota riittävästi hyvää ruokaa aktiivisille nuorille ja ohjaajille. Nälkäiset työntekijät ja nuoret ovat huonotuulisia. Muista myös allergiat, ruokavaliot ja ruokarajoitukset. Myös erikoisruokavalioiden ruoan täytyy olla monipuolista, terveellistä ja ravitsevaa.
- Teltoissa nukkuminen voi olla jännittävä kokemus, mutta on hyvä olla väistötilaa sisällä, jos tulee myrsky tai muu yllättävä tarve nukkua sisätiloissa.

Leirin jälkeen

- Leirin päätteeksi pidä leirivarusteista huolta ja laita ne hyvässä järjestyksessä ja puhtaina talteen seuraavaa vuotta varten.
- Henkilökohtaiset vaatteet ja varusteet, jotka eivät löydä omistajaa, voi pestä ja säätää varavaatteiksi tulevia leirejä varten.
- Reflektoi kokemusta joko yksin tai yhdessä.
- Kerää palautetta ja pohdi, mitä seuraavana vuonna voi parantaa. Kirjoita palaute muistiin.
- Luultavasti haluat jatkossa aloittaa valmistelut edellistä vuotta aikaisemmin.

SELKOKIELINEN TIIVISTELMÄ

*Selkokielenen
tiivistelmä:*
KONE CAMP

KONE ON SUOMALAINEN YRITYS, JOKA VALMISTAA MUUN MUASSA

hissejä ja liukuportaita. Se aloitti lastenleirit työntekijöiden lapsille vuonna 1947. Niistä tuli hyvin suosittuja. Parhaimmillaan joka kesä pidettiin kaksi lastenleiriä, ja molemmille osallistui yli sata lasta.

Vuonna 1979 KONE aloitti 14–17-vuotiaille nuorille kansainvälisen leirin. Sille voivat osallistua työntekijöiden lapset kaikista niistä maista, joissa KONE toimii.

Lastenleiri ei ollut 1990-luvulla enää suosittu, ja viimeinen lastenleiri pidettiin vuonna 1993. Kansainvälinen nuortenleiri järjestetään edelleen joka kesä, ja se on KONEelle rakas perinne. Leirille osallistuu noin sata nuorta yli 30 eri maasta. Leiriläiset valitaan niin, että mahdollisimman moni saa mahdollisuuden tulla leirille. Ulkomailta leirille voi tulla vain kerran.

Ensin mennään isäntäperheisiin

Aluksi ulkomailta Suomeen tulevat nuoret majoittuvat isäntäperheisiin muutamaksi päiväksi. Nuoret elävät perheiden arkielämää ja käyvät perheiden kanssa esimerkiksi kaupassa ja luontoretkillä. KONE järjestää myös ohjelmaa, jonka aikana nuoret voivat tutustua toisiin leiriläisiin ja ohjaajiin.

Isäntäperheistä on nykyään pulaa. Monissa isäntäperheissä on useampia leiriläisiä. Moni isäntäperhe on myös KONEen ulkopuolelta, eivätkä perheen lapset aina tule mukaan leirille.

Mitä leirillä tehdään?

Leirin alussa on erilaisia tehtäviä, joita nuoret suorittavat ryhmissä. Niiden tarkoitus on, että nuoret tutustuvat toisiinsa ja ohjaajiin nopeasti. Leirin kieli on englanti, ja jokaisessa ryhmässä on nuoria eri maista.

Leirillä ryhmille on järjestetty ohjelmaa. Aamupäivisin leiriläiset kiertävät erilaisia tehtävärasteja ja ratkaisevat pulmia. Ohjelman tarkoitus on opettaa nuorille muun muassa yhteistyön tekemistä. Iltapäivisin ja iltaisin on vapaa-aikaa, jolloin leiriläiset pelaavat erilaisia pelejä, askartelevat, uivat, käyvät saunassa ja viettävät aikaa yhdessä. Leirillä pääsee myös kokeilemaan kiipeilyä ja vesiurheilua, kuten SUP-lautailua ja melomista.

Leirillä nukutaan teltoissa, joissa on yleensä neljä nuorta. Nuorten pitää tuoda oma makuupussi. Nuoret saavat valita, keiden kanssa he jakavat teltan. Teltassa nukkuminen on monien mielestä jännittävää.

Turvallisuus leirillä

Leirillä kiinnitetään paljon huomiota turvallisuuteen ja nuorten terveyteen. Leirillä on kaksi sairaanhoitajaa, ja tarvittaessa terveysasema ja sairaala ovat lähellä.

Psykologista turvallisuutta on kehitetty viime vuosina paljon. Ohjaajat puuttuvat kiusaamiseen ja luovat hyvää yhteishenkeä. Leiristä luodaan turvallisempaa tilaa myös seksuaalivähemmistöihin ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville nuorille. Leirille kaikki ovat tervetulleita.

Leirillä on vähän sääntöjä, ja nuorille annetaan paljon vastuuta käyttäytyä järkevästi.

Rufus Davidson ja Caroline Cameron.

Ohjaajat

Leirillä on yli 30 ohjaajaa. Suurin osa ohjaajista on ollut itsekin aiemmin leirillä. Monet ovat toimineet ohjaajina pitkään, jopa 25 vuotta. Mukana on myös nuorempia ohjaajia, jotka ovat olleet leirillä itse vain muutama vuosi sitten. Osa ohjaajista on töissä KONEella.

Ohjaajat haluavat luoda leirille turvallisen tunnelman ja tarjota nuorille hyvän leirikokemuksen. He ovat myös hyviä ystäviä keskenään, ja heistäkin on kivaa olla leirillä.

Leirin jälkeen moni nuori haluaa ohjaajaksi. Heti seuraavana vuonna se ei yleensä ole mahdollista. Muutaman vuoden tauon jälkeen voi ottaa yhteyttä leiripäällikköön ja kertoa, jos haluaa leirille ohjaajaksi. Osa halukkaista pääsee ohjaajiksi, mutta kaikkia ei voida ottaa, koska halukkaita on paljon.

Vaikutukset elämään

Leirin lopussa on lämmin tunnelma. Nuoret saavat leirillä ystäviä eri maista, ja monet pitävät yhteyttä uusiin kavereihin leirin jälkeen.

Monet entiset leiriläiset sanovat, että leiri teki heistä avoimempia ja rohkeampia ihmisiä. Moni haluaa leirin jälkeen tutustua lisää vieraisiin kulttuureihin ja maihin. Usea leiriläinen onkin lähtenyt leirin jälkeen vaihto-oppilaaksi tai muuten ulkomaille pidemmäksi aikaa.

Myös työelämässä leirin tuomat kansainväliset taidot ovat olleet monelle hyödyllisiä.

KIITOKSET

Tekijä kiittää Journalistisen kulttuurin edistämissäätiötä tuesta ja Baltic Centre for Writers and Translators -keskusta residenssistä.

Suurkiitos kirjan työryhmälle eli Carina Herlinille, Emma Herlinille ja Jere Santalalle sekä ohjausryhmälle, johon kuuluivat edellisten lisäksi Jenita Cresswell, Iiris Herlin ja Jussi Herlin. Graafikko Maria Mitrunen taikoi sanat sivuiksi. Lopuksi Sanna Jäppinen editoi ja oikoluki suomenkielisen version ja Edward Crockford ja John Simon englanninkielisen. Kiitos upeasta työstä kaikille!

Kiitokset erityisesti kaikille haastatelluille ja leirin 2024 ohjaajille, jotka jakoivat viisauttaan niin haastatteluissa kuin vapaamuotoisesti. Aikaansa, ajatuksiaan ja kuvia antoivat Giulia Alessi, Sofia Andrasikova, Ilona Autti-Rämö, Laura Azuela Velez, Grayson Bell, Krzysztof Bernfeld, Jiry Boute, Caroline Cameron, Rufus Davidson, Steve Davies, Mike Durbin, Matts Falck, Zhenhang Fei, Susanna Fellman, Akira Greus, Freja Hansen, Charley Hart, Melissa Heikkilä, Antti Herlin, Anni Huttunen, Ari Hänninen, Hanna-Leena Islander, Mirka Jokiniemi, Mia Jolas, Reeta Kalmari, Liisa Kannisto, Inkeri Karanko, Minna Karhunen, Ilari Karling, Katri Keihäri, Matias Korte, Magda Kotowska, Minna Laine, Manon Leseur, Stefan Mackensen, Parth Mali, Rosa Marín Guerrero, Morgan Maselli, Karl-Erik Michelsen, Anna Miettinen, Suvi Muotka, Aarre Mäki, Pirkko Mäki, Jouni Mäkäläinen, Silja Niemi, Juho Niskanen, Daniel Norin, Ella Nyström, Taina Ojapalo, Heidi Oksanen, Fatima Beatriz Ornelas Gonzalez, Jenni Osborn, Isla Paassilta, Jordan Peralta Stigler, Irmgard Plank, Eric Polli, Rolf Relander, Afreen Rias,

Jari Rissanen, Terhi Salminen, Torsten Seidel, Riitta Selenius, Nina Silbereisen, Krista Silfverberg, John Simon, Timo Skog, Vignesh Sugumar, Terhi Svanström, Lassi Tapola, Oona Tchitcherin, Max Tolander, Ellie Vator, Dave Veenhuizen, Ronja Verkasalo, Esko Vesikansa, Jyrki Vesikansa, Mikko Viljanen, Kirsi Väljä, Tapani Väljä, Wen Wen, Jukka Wiljanen ja Michael Williams.

Kiitos myös kaikille, jotka vastasivat verkkokyselyihin, etsivät valokuvia ja leiri-merkkejä, videoita ja lehtileikkeitä, antoivat lupia käyttää vanhoja valokuvia, lähtivät mukaan tutkimusretkille ja muistelivat menneitä. Kiitos myös KONEen henkilökunnalle kärsivällisistä vastauksista ja selvittelyistä. Erityinen kiitos vuosien 1991 ja 2024 leiriläisille mieleenpainuvista leireistä.

LÄHDELUETTELO

Kirjat ja tutkimusartikkelit

Aalto, Mikko: Ryppäästä ryhmäksi. (Tammer-Paino Oy 2000)

Baker, Mandi: Welcome to the Bubble: Experiences of Liminality and Communitas among Summer Camp Counsellors. (Blue Mountains International Hotel management School, Torrens University 2018)

Baker, M., & Hannant-Minchel, J.: 'Both are equal, which is awesome': exploring gendered discourses of Canadian summer camp experiences. (Annals of Leisure Research 2020)

Baker, Mandi. Becoming and Being a Camp Counsellor – Discourse, Power Relations and Emotions (Springer 2020)

Baker, M., & O'Brien, W.: An Impossible Job: How Self-Surveillance, Responsibilisation and Personalisation Shape Outdoor Leader Embodiment. (Leisure Sciences 2022)

Fellman, Susanna: Company Welfare Programmes And Industrial Modernization In Finland (Scandinavian Journal Of History 2019)

Gillard, Ann et al: Supporting Transgender and Gender Nonconforming Youth at Summer Camp. (Journal of Park and Recreation Administration 2014)

Helliwell, J. F. et al.: World Happiness Report 2023. (Sustainable Development Solutions Network 2023)

Herlin, Heikki H: Harald Herlin esi- ja jälkipolvien saatossa I ja II (KONE 1974)

Herlin, Kirsti: KONE Osakeyhtiö 1910–1960 (KONE 1960)

- Hernandez-Hall, Ashley M. & Zemel, Kimberly H.: Camp is for Everyone: Intentional Inclusion of Gender-Expansive Teens at Camp. (Journal of Youth Development 2022)
- Hickman, Caroline et al.: Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey. (The Lancet Planetary Health, Volume 5, Issue 12 2021)
- Huotilainen, Minna & Saarikivi, Katri: Aivot työssä (Otava 2019)
- Johnson, Sara et al: Emerging Adults' Identity Exploration: Illustrations From Inside the "Camp Bubble". (Journal of Adolescent Research 2011)
- Karppinen, Seppo J. A. (toim.): Seikkailukasvatusta Suomessa, pedagogisia ja didaktisia näkökulmia (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2020)
- Ketola, Tapani: Leirituuli – Käsikirja leiritoiminnan järjestäjille ja ohjaajille (Lasten Keskus 2002)
- Konrath, S. et al: Empathy Trends in American Youth Between 1979 and 2018: An Update. (Social Psychological and Personality Science 2023)
- Lasten ja nuorten säätiö ja Tietoevry: Toiveikas ja pelottava – selvitys nuorten tulevaisuuskosta 2022
- Lehtonen, Timo (toim.): Elämän seikkailu – Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin (Atena 1998)
- Mateer, Timothy J. et al: Outward Bound And Outdoor Adventure Education: A Scoping Review, 1995–2019 (The Pennsylvania State University Annales Kinesiologiae 2022)
- Michelsen, Karl-Erik: KONE – Perhe, yrittäjyys ja yritys teollisuuden vuosisadalla. (Otava 2013)
- Mora, E: Keep Trans Youth Alive: Considerations for Suicide Prevention of Gender Expansive Youth. (Dela J Public Health 2019)
- Mustonen, Pertti: Sata altaassa – Suomen uimaliitto 1906–2006 (Edita 2006)
- Nieminen, Juha: Nuorisossa tulevaisuus – suomalaisen nuorisotyön historia. (Nuorisotutkimusseura ry 1995)
- Oakleaf, L.: "Having to think about it all the time": factors affecting the identity management strategies of residential summer camp staff who self-identify as lesbian, gay, bisexual or transgender. (Leisure/Loisir 2013)

- Paavilainen, Marko: Aina valmiina – Partioliiike Suomessa 1910–2010 (SKS 2010)
- Paukkunen, Leo: Teollisuuden sosiaalitoiminta toisen maailmansodan jälkeen. (Taloudellinen tutkimuskeksus 1955)
- Paukkunen, Leo: Sosiaalitoiminta ja sen kustannukset Suomen teollisuudessa (Taloudellinen tutkimuskeksus 1964)
- Pearce, Eiluned et al: The ice-breaker effect: singing mediates fast social bonding (R. Soc. Open Sci. 2015)
- Reina, Dennis Steven: Developing trust in work teams: The impact of touch.(The Fielding Institute ProQuest 1995.
- Saarinen, Yrjö: Nuorten retkeilyopas (Sosialidemokraattinen Raittiusliitto 1935)
- Van Slyck, Abigail: A Manufactured Wilderness – Summer Camps and the Shaping of American Youth, 1890–1960. (University Of Minnesota Press 2006)
- Vesikansa, Osmo: Suuri Leikkikirja (WSOY 1949)
- Vesikansa, Osmo: Kolkkapojan kirja (Karisto 1952)
- Vesikansa, Osmo: Suomen partioliiike 1910–1960. (WSOY 1960)
- Vuolasvirta, Lauri: Leirikäsikirja. (Kustannus-Oy Partio 1946)
- Youth Barometer 2022: Insecure instead of carefree – Youth in times of crisis. (Credit Suisse 2022)

Lehdet

Hepokatti
 Hissilehti
 Hyvinkään Sanomat
 KONE News & Views
 KONE Uutiset

KONE Camp – Kesäleirejä vuodesta 1947

© Kone Oyj ja Esa Salminen 2025

Ulkoasu ja taitto: Maria Mitrunen

Valokuvat: Daniel Norin, paitsi Charley Hart s. 3, 28, 58, 99y, 106, 150y, 247y; Jussi Herlin s. 4; Helsingin kaupunginmuseo s. 7; Emma Herlin s. 8, 57, 97, 103, 119, 150av, 161, 179, 190; Kirsi Siltanen s. 19; Tuomo Vuori s. 22; Koneen arkisto s. 42, 47, 48, 72, 73, 75, 76, 83, 88, 107, 122, 125, 129y, 129av, 133y, 139, 140, 165, 166, 195, 204, 224; Jyrki Vesikansan arkisto s. 45, 71, 129ao, 130, 133a, 135, 145, 146, 194, 197, 223; Matti Tapola / Lehtikuva s. 46, 109, 120; Magda Kotowska s. 55, 154; Jiry Boute ja Mirka Jokiniemi s. 57; Steve Davies s. 81; Esa Salminen s. 100, 157, 207; Liisa Kanniston arkisto s. 109a; Antti Herlinin arkisto s. 136; Tiina Kuisman arkisto s. 85, 170; Lehtikuva s. 126; Manon Leseur s. 183; Silja Mäen arkisto s. 231; Torsten Seidelin arkisto s. 232; Giulia Alessi s. 250
Kannen kuva: Daniel Norin. Kuvassa Enora, Emma, Lou-Ann ja Aysha vuoden 2023 leirillä.

Paino: Jelgavas tipogrāfija, Latvia

Nuortenleirin kokoa pienennetään vajaasta sadasta noin viiteenkymmeneen.

Silja Mäki (nykyisin Niemi) leirin johtajaksi.

Lastenleireillä ennätys: yhteensä 278 osallistujaa.

KONE päättää keskittyä hisseihin ja liukuportaisiin. Nosturiliiketoiminta lohkeaa omaksi Konecranes-yhtiökseen.

John Simon leirin johtajaksi. Hän haluaa uudistaa leiriä voimakkaasti.

Leiri pidetään Haukilammen leirikeskuksessa Kiljavalla.

Ensimmäinen varsinainen teemaleiri. Leiriohjelmaa paljon kulttuurien välisestä yhteistyöstä ja viestintästä.

1978 1979 1980 1986 1992 1993

1994 1995 1996 1997 1999

1993-1995 1994-2001

20

Ensimmäinen kansainvälinen nuortenleiri järjestetään Tourun Torpilla.

Nuortenleiri alkaa kasvaa, nyt 84 leiriläistä.

Viimeinen lastenleiri järjestetään.

KONE jatkaa yritysostoja ja laajentaa toimintaa Aasiassa.

Leiri muuttaa Rantalahteen Janakkalaan.

KONE ostaa monialayhtiön, jonka kokonaan suunnitellaan kuin KONE.

Leiri pidetään Kiljavalla Helsingin partiolaisten leirikeskuksessa.

K

Pekka Herlin menehtyy
ja Antti Herlinistä tulee
KONEen hallituksen
puheenjohtaja. Partek
järjestellään uudelleen
Cargotec-yhtiöksi.

Leiri järjestetään
Kotkassa Siikaniemen
kurssikeskuksen
remontin tähden.

KONE Camp
-kirja julkaistaan.

KONE sitoutuu
alansa ensimmäisenä
yrityksenä hiili-
neutraaliuteen vuoteen
2030 mennessä.

Pieni
viikonloppuleiri
voidaan järjestää
Suomessa
oleville.

Leiri takaisin Siikaniemeen.
Carina Herlin nimitetään leirin
johtajaksi. Leirillä käy noin
sata nuorta yli 30 maasta.

Jussi Herlin
leirin johtajaksi.

2009

2017

2020-2021

2021

2023

2024

2025

2002 2003 2004-2016

2020

2023

2024

suomalaisen
tiö Partekin,
aismyynti on
n yhtä suuri
KONEen.

KONE tekee
useita yritysostoja
esimerkiksi
Intiassa,
Euroopassa
ja Pohjois-
Amerikassa.

Leiri muuttaa
Hollolan
Siikaniemeen.
Ohjelmia
aletaan vähän
yksinkertaistaa.

Koronapandemian
tähden kesäleiri
peruttu.

KONEen tuotanto-
yksiköistä tulee
hiilineutraaleja.

KONEen hissit ja liukuportaat
liikuttavat 2 miljardia ihmistä
päivittäin. KONEen pääkonttori
sijaitsee Helsingissä, Suomessa,
mutta yrityksen toiminta kattaa
yli 60 maata, joissa on yli
60 000 työntekijää.

KONE *Camp*

Leirillä näki hyvin,
etteivät kaukaa
ulkomailta tulevat
ihmiset ole niin
erilaisia.

Kiinnostukseni
ja avoimuuteni
maailmaa ja muita
kulttuureja kohtaan
on mielestäni
lähtöisin leiriltä.

Muistan leiriä
aina kyynel silmässä,
se oli elämäni
paras kokemus.

KESÄLEIREJÄ TYÖNTEKIJÖIDEN LAPSILLE

KONE järjestää kesäisin työntekijöidensä teini-ikäisille lapsille nuortenleirin, jolla satakunta nuorta seikkailee ja oppii kansainvälistä yhteistyötä. Tämä kirja kertoo KONEen kesäleireistä, jotka käynnistyivät pienemmille lapsille jo vuonna 1947 ja laajenivat kansainväliseksi nuortenleiriksi vuonna 1979.

Kirja on kirjoitettu konelaisille, entisille ja tuleville leiriläisille sekä isäntäperheille.